

CONCIONES

D. IACOBI

SCOEPPERI PRESBY-

TERI, ELEGANTI STILO, FA-

CILIQVE CONSCRIPTAE METHODO,

in Epistolas & Euangelia, quae se-

rijs Sanctorum in Ecclesia

Catholica reci-

tantur.

P. Ignatii Chachulski

PARS AESTIVALIS

Benedictini Calvo-Montani

Multis iam aucta Concionibus

ad S. Crucem

*Bibliothecae
Monasterij
Eiusdem*

COLONIAE

Apud Iacobum Soterem.

M. D. LXI.

Z BIBLIOTEKI
SEMINARIUM
SANDOMIERSKIEGO

Handwritten text, likely a library stamp or inventory record, including the word "bibliotheca" and other illegible script.

Handwritten text, possibly a signature or date, including the word "Sandomia" and other illegible script.

Faint, illegible text at the bottom of the page, possibly a date or location.

FERIIS PHILIP-
PI ET IACOBI APOSTOLO-
RVM, IN EPISTOLAM CON-
CIO PRIMA.

Stabant iusti in magna constantia, &c.

Sapient. V.

Ac Lectioe doceatur, quod sit dif-
crimen inter piorū & impiorum
vitam, inter horū quoq; & illo-
rum finem. Pij in hoc mundo va-
rijs circumaguntur, exercēturq;
tentationibꝰ, molestijs, tristitijs,
afflictionibus, miserijs. Spectacu-

*Habita
anno 45.*

la sunt mundo & angelis, omnium peripsemata &
reiectionicula. Tota die morti destinantur, non secus
atq; oves abducuntur ad occisionem. Impij contra
hīc summa fruuntur pace, tranquillitate, lētitia, vo-
luptate, & omnium rerum breuiter abundantia. Hi
adeo non affliguntur vnquam, vt ab omnibus etiā
maxima vi defendantur. Immō vsq; adeo rerum po-
tuntur passim, vt nemo illis, si maximē velit, possit
vim inferre. Quemadmodum verò vtrorumq; vita
inæqualis est, sic dispar quoq; exitus. Pij enim, quum
præsens vita transmissa fuerit, stabunt in magna cō-
stantia aduersus impios, connumerabuntur inter fi-
lios & sanctos Dei, donabuntur æterna pace, fruē-
tur gaudijs cœlestibus. In summa, mœror illorum
vertetur in lætitiā, inopia in diuitias, miseria in
voluptatem, afflictio in gloriā.

At impios diuersissima fors manebit. Ipsorū nat-
que pax momentanea vertetur in turbationem sem-
piternā, tranquillitas breuis in æternā destru-
ctionem, labilis lætitia in perennem tristitiā, vo-
luptas

AAA a

luptas fluxa in miseriam perpetuam. Tum agnoscent pios, sed serò: tum pœnitebit eos impietatis, sed nimis serò. Hoc iam nos discrimen probè obseruemus fratres, expendamus vtrorumq; vitam, vtrorumque mortem, finem ac præmium, Sed ita expendamus, vt meminerimus nos alterutram partem sequi oportere, velimus nolimus. Nihil enim est tertium.

Si iam hîc coram mundo pacificè, tranquillè, lætè ac voluptuose viuere animus sit, non est quod putemus nos coram Deo substitutos in iustorum numero. Nam dicit apertè Psalmista, Psalm. i. Non resurgent impij in iudicio, neq; peccatores in concilio iustorum, Sin coram Deo consistere velimus, inq; iustorum referri catalogum, in mûdo afflictiones, dolores, tristitias, morbos, paupertatem, miserias patiamur necesse est: necesse est inquam. Quemadmodum enim lucem necessariò comitatur ymbra, sic quoq; necessariò pietatem sequitur afflictio. Act. 14. 2. Timoth. 3.

Nunc electio penes nos stat, vtri parti adhærere velimus. Vtrinq; gaudium, vtrinq; contrà mœror. Verùm si consultum nostræ volumus salutem, eligamus momentaneam afflictionem, vt consequamur gloriam æternam: eligamus breuiusculam mœstitudinem, vt adipiscamur gaudium sempiternum: eligamus miseriam temporaneam, vt voluptatem nanciscamur nunquam finiendam.

Amplif. rep. & hortar.

IN EANDEM CONCIO

SECUNDA.

Anno 46.

EA est humanæ rationis indoles, vt semper vel ex felicitate vel ex infelicitate metiatur hominē. Veluti, quando videt aliquem hîc varijs calamitatibus

bus, morbis, paupertate, afflictione torqueri, statim iudicat, illum esse improbum, peccatorem, & à Deo reiectum. Iuxta quem nimirum modum olim Iobum amici sui peccati propter afflictionē infimulabant. Contrà, quando aliquem conspicatur prospera valetudine, felici successu, amplis diuitijs, præclaris honoribus, magnaq; existimatione præditum, illum mox probum, iustum, & verè Dei electum censet. Ex hoc tum iudicio venit, vt pij improbi, improbi pij habeantur. Quo profectò iudicio nihil peius excogitari potest: iuxta illud Esaię, Væ qui bonū malum, & malū bonū dicūt. Ne igitur & nos in persuasionem hanc falsam labamur, porroq; decipiamur, docet hæc Lectio, illos q; hîc propter miseras infelices æstimantur, verè esse felices: contrà qui hîc propter successum luculentiorē habentur felices, prorsus infelices esse. Quanquam autem hoc ipsum in Mundo non appareat nec videri possit, apparebit tamen manifestissimè in mundi fine. Nam tum (vti hîc Sapiens inquit) stabunt iusti in maxima fiducia aduersus eos, qui illos angustiauerunt, tum qui antè tanquam impropria & stulti deridebantur, inter filios Dei connumerabuntur: tum è contrario, qui omnium habebantur præstantissimi confidentissimiq; turbabuntur timore horribili, præ angustia spiritus gement, & semetipsos insanix accusabunt. Monemur hîc itaq;: primò, ne quem iuxta externa vel bona vel mala iudicemus: deinde, vt ipsi lubentes in hoc mundo propter Deum & pietatē habeamur improbi & insani, quò post æternū lætitiæ inenarrabili potiamur.

IN EANDEM CONCIO

TERTIA.

AAA 3

Verba

Verba hæc Sapiētis nulla alia de caussa in his-
 ce S. Apostolorum Philippi & Jacobi ferijs le-
 guntur, quàm quòd ij (quemadmodum & sancti a-
 lij) huiusmodi omninò consecuti sint finem, qua-
 lem ea in iustis describunt. Alioqui enim in genere
 conueniunt illa pijs omnibus, vti & impios omneis
 perstringunt contrà quàm acerrimè. Hoc nimirum
 in mundo varia incommoda excipere oportet, velu-
 ti impij è contrario omnem suam egregiè explent in
 illos libidinem. Verùm vltimus vtrorumq; finis lon-
 gè alius erit. Qui enim hîc angustiantur propter iu-
 stitiã, tunc (hoc est, in iudicio) in constantia seu fidu-
 cia consistent maxima: qui hîc suis immeritò exu-
 untur bonis, tunc æternis ditabuntur: qui hîc impijs
 habentur (pro libidine ipsorum) vel derisui vel im-
 properio, tunc summo in honore habebuntur: qui
 denique hîc censentur impij ac Dei hostes, compu-
 tabuntur tunc inter filios Dei, interq; Dei sanctos,
 pijsimosq; fors illorum erit. At contrà, qui hîc
 angustiarunt pios, tum præ angustia spiritus ge-
 ment, timebuntq; sibi admodum: qui hîc aliorum
 auferunt labores, tum bonis omnibus destituentur:
 qui hîc & derident & opprobrijs afficiunt pios, tum
 vicissim deridebuntur ac confundentur æternum:
 qui hîc deniq; sese venditant pro sanctissimis, ali-
 osq; præ se condemnant, tum in numero filiorum Be-
 lial ac impiorum deprehendentur. Si consultum igitur
 nos saluti nostræ cupimus, ne simus in impiorum,
 tyrannorumq; sodalitis, quantumlibet ij hîc bene
 habeant: simus verò in piorum seu iustorum commer-
 cio, quantumlibet hi opprimantur, affliganturq;
 hîc. Longè enim præstat, hoc in mundo ad tempus
 modicum angustari, spoliari, derideri, ac damnari,
 quàm illic torqueri æternum.

IN EVANGEL. CON. I. 5
FERIIS PHILIPPI ET IACOBI
APOSTOLORVM, IN EPISTOLAM
CONCIO PRIMA.

Dixit Iesus Discipulis suis: Ne turbetur cor vestrum. Crediditis in Deum, &c. Ioan. XIII.

In signis consolatio in afflictionibus hoc Euangelio continetur. Estq; hæc propositio summaria: In afflictionibus non esse turbandum, hoc est, despondendum animum & diffidendum, sed Christo vni vtpote Deo confidendum constanter. Sic enim Dominus inquit: *Non turbetur cor vestrum neque formidet, crediditis in Deum, & in me credite.* Hoccine verò efficax argumentum? Maxime, hoc nanq; syllogismo vtitur: *Qui eunque sese concredit Deo, is fidei suæ consequitur fructum.* Scriptura enim dicit, *Quicumq; inuocauerit nomen Domini, saluus erit.* Credite igitur & vos mihi, meq; vtpote Deo nitimini: Ita certò fidei vestræ consequimini fructum, hoc est, tuti eritis & seruabimini. Si autem seruabimini, non est quòd ab vilo vobis metuatis aut consternamini animo. Mone-mur itaque & nos hîc, ne propter afflictiones, morbos, paupertatem, exilium, aduersitates, pusillanimes reddamur, aut de Domini in nos amore desperemus, sed vt potius obduremus, ac Christo committamus omnia nostra, persuasi quòd citra ipsius aut voluntatem aut permissionem nihil nobis infortunij incommodare possit. Verùm quia ea est carnis nostrę imbecillitas, vt aut nunquã aut vix quidpiam lubentes patiamur, nisi peculiare insigneq; aliquod emolumentum inde ad nos rediturum sciamus: iccirco statim Dominus eximijis promissionibus suorum animos confirmat, redditq; alacris. Ita nãq; porro ait: *In domo patris mei mansiones multe sunt. Sin minus*

*Habita
anno 46.*

6 FER. PHIL. ET IACO. APOS.

*dixissem vobis, quia vado parare vobis locum. Et si abiero & preparauero vobis locum, iterum veniam, & accipiam vos ad me ipsum, vt vbi sum ego, & vos sitis. En, æquo & forti animo afflictiones tolerantibus tum multæ tum æternæ mansiones in domo Dei patris paratæ sunt. Et quemadmodum hîc in terris afflictionibus Christi communicauerunt, sic & communicabunt ipsius gloriæ in cœlis. Hoc igitur loco etiam nos monemur, vt si non obdurare velimus propter Domini præceptum, saltem patientes simus propter tanta præmia nobis reseruata. Nemo autem existimabit, sua aut tormenta aut merita tanta esse, vt ijs præmia cœlestia debeantur. Nequaquam. Hæc enim à Christo præparata nobis & promissa gratuito sunt. Sed non tamen contingent, nisi laborantibus. Cæterùm vt Domino & suadenti obediamus & pollicenti credamus æquè omneis, explicat porrò, qualis ac quantus ipse existat. Ad hunc dicit modum: *Ego sum via, veritas, & vita: nemo venit ad patrem nisi per me. Si cognouissetis me, & patrem meum utique cognouissetis. Qui videt me, videt & patrem. Verba quæ ego loquor vobis, à me ipso non loquor. Pater autem in me manens, ipse facit opera &c.* Ecce, hic noster antesignanus ac princeps militiæ tantus est, vt meritò ipsi morem geramus, optimo iure credamus. Quicumque hunc sequitur ducem, nunquam aberrabit. Est enim ipsissima via. Quicumque huic credit, falletur nunquam. Ipsissima nanque est veritas. Quicumque iuxta huius præscriptum viuit, nunquam incidet in mortem. Nam est ipsissima vita. In summa, ipse vnicus cœli ianitor est, ipse patri consubstantialis & per omnia coæqualis est, proindeque Deus verus. Monemur hîc ergo, vt hunc rectà sequamur per dextram & sinistrâ, per ignominiam & bonam famam, per gaudia & tristitias, per mortem & vitam.*

IN IDEM CONCIO

SECUNDA.

IN Euangelio Dominicæ proximæ docuit nos in-
 ter cætera Christus, vti ipsemet passurus esset, sic Anno 50.
 & nos in ipsum credentes esse passuros. In hoc verò
 Euangelio commodùm ac consequenter nos docet,
 quo pacto in afflictionibus nosmet gerere, quibus
 item consolationibus animos interim erigere & re-
 focillare debeamus: nimirum, quòd non debeamus
 turbari, sed ipsi constanter fidere, & æternas illas
 mansiones fide semper intueri. Cæterùm quòd singu-
 la hæc & melius à nobis intelligantur & fixiùs ani-
 mis nostris inhæreant, ipsum Euangelij contextum
 paucis ordine expendemus.

Sic ergo Dominus inquit: *Ne turbetur cor vestrum.*
Creditis in Deum, & in me credite. Vehementer admo-
 dum perculsi erant animo Apostoli, quòd audissent
 & Dominum abiturum, & Petrum negaturum ip-
 sum ter eadem nocte. Colligebant enim hinc, pro-
 cellosissimam futuram tempestatem, metuebantq;
 & sese in negationem eam lapsuros, periturumque
 Dominum. Fuit autem turbatio huiusmodi signum
 incredulitatis, quòd scilicet addubitarent de perso-
 na & officio Christi, hunc nimirum verè esse Deum,
 & per crucem ei pertingendum esse ad gloriam. De-
 hortatur itaque illos Dominus à turbatione illa
 concepta, hortaturque contrà ad firmam in se fi-
 dem. *Quasi dicat: si nudus homo essem, meritò time-
 retis & mihi & vobis. Nam tum mihi manendum es-
 set in morte, nec ego vos in tempestate futura con-
 firmare possem. At iam nō est quod turbemini: nam
 simul & verus sum Deus, ideoque nec ipse in morte
 mansurus sum, neque vos relinquam orphanos.*

Credite ergo in me, mihi cōfidite, me nitamini: non secūs aut minus, atque in ipsum Deum patrem cōfiditis. Tantum de sensu verborum Christi. Iam quod nos attinet, docemur hīc, non desperandum nobis esse, quando & à nobis Dominus abit, hoc est, quando affligimur, nec vlla interim apparet spes aut liberatio: sed certò statuendum, quòd ille non relicturus nos sit, quòd nobiscum futurus sit in tribulatione, quòd nos sit liberaturus tandem maximo cum fructu. In summa, fides fortissimus clypeus est in cruce, & per hanc perturbationes quasque facile vincere possumus.

Sequitur: *In domo patris mei mansiones multe sunt. Quòd si secūs esset, dixissem vobis: vado paraturus vobis locum. Et si abiero ad parandum vobis locum, iterum veniam, & assumam vos ad me ipsum, ut vbi sum ego, & vos sitis: & quòd ego vado, scitis, & viam scitis.* Quemadmodum Christus in præcedentibus discipulos suos præmunijt fide sub cruce: ita hīc cōsolatur eos gaudio illo ineffabili, quod crucem certò sequetur: monetque, ut semper in afflictionibus suis sese certitudine cœlestium mansionū cōsolentur. Sic ergo & nos, quoties exercemur aduersis, cogitare, certoque statuere debemus, in domo Patris seu in cœlo multas esse mansiones, easque nobis certò paratas esse, & quidem has tam esse spaciosas ac gloriosas, ut non dignæ parescūt ipsis sint omnes afflictiones huius temporis. Rom. 8.

Verùm hic quæstio oritur: nempe, si paratæ fuerint cœlestes mansiones ante Christi aduētum, quær ergo is venerit, & quomodo ipse suo habitu parauerit locum? Respond. sunt quidem paratæ mansiones illæ electis, antequam etiam mundi fundamenta iacerentur, sed in solo Christo, per solum Christum, & propter solum Christum, ideoque non potuit aperiri ia-

riri ianua, & aditus ad eas, nisi Christus easdem & sua doctrina ostenderet, & suo abitu referret. Non est enim virium humanarum accedere ad Deum, ascendere in cælum, iustificari & saluari: sed solius Christi hoc opus esset. Quia verò huius vnus opus est, docemur, quando audimus nostris & bonis operibus & afflictionibus promitti cœlestes mansiones, non ob id has nostris meritis adscribendas esse, sed soli Christo, & huius abitui.

Sequitur: *Dicit ei Thomas: Domine nescimus quò vadas, & quomodo possumus viam scire? Dicit ei Iesus: Ego sum via, veritas, & vita. Nemo venit ad patrem, nisi per me. Si cognouissetis me, & patrem meum utique cognouissetis. Et nunc cognoscitis eum, & vidistis eum.* Obiectio hæc Thomæ occasionem inde sumpsit, quòd dixerat Dominus, scire discipulos, quòd ipse vaderet, & viam etiam illos scire. Hoc igitur vtrunq; negat Thomas, scire nimirum se neque locum neq; viam, quò & quâ vafurus ille esset: sed prodit hîc insigniter suam ignorantiam & carnalitatem. Nam satis, superq; in tot concionibus audierat, ad patrem cœlestem iturum Dominum, & non per alium quàm per ipsum vnum venire posse quempiam ad gloriam, domumq; patris: & nihilominus tamen ignorãtia laborat, audetq; Dominum quodammodo mendacij arguere. Verum docemur nos hinc, quàm profunda sit ignorantia nostra in rebus Dei & ad Christi regnum pertinentibus: consolationem quoq; hinc (& inde præfertim, quòd Christi tam leniter & paciẽter fert Thomæ inscitiam, ipsumq; ad meliora instruit) haurimus, ne scilicet illicò despondeamus animum, nosq; reiectos à Deo esse putemus, si quando in fide titubauerimus, nos non statim operibus & verbo Dei accommodauerimus per omnia, modò tamẽ instrui nos sinam, & parati sim^{us} meliora

IO FER. PHIL. ET IACO. APOST.

meliora amplecti. Præter hæc verò & ad gratiarum actionem hîc excitari debemus, quòd scilicet Dominus Thomam sic hallucinari permiserit, vt nos solidiora, apertioraque fidei nostræ in ipsum fundamenta ex ipsius responsione ad Thomam consequeremur. Nam in hac eadem responsione longè euidentissimè explicat, se vnicum esse saluatorem, & extra se non esse salutem: se inquam esse viam vnicam ad patrem, per quem solum iustitiam & salutem consequamur: se esse veritatem, qui & ipse naturâ verax sit & nos veraces faciat, extra quem omnia sint mendacia ac vanitas: se esse vitam, qui solus sit immortalitatis fons, qui solus viuificet, & æterna vita nos donet: in summa, se esse omnia in omnibus.

Sequitur: Dicit ei Philippus: Domine, ostende nobis patrem, & sufficit nobis. Dicit ei Iesus: Tanto tempore vobiscum sum, & non cognouistis me? Philippe, qui videt me, videt & patrem. Quomodo ergo tu dicis: Ostende nobis patrem? Non credis, quòd ego in patre sum, & pater in me? Verba quæ ego loquor vobis, à me ipso non loquor. Pater autem in me manens, ipse facit opera. Credite mihi, quòd ego in patre sum, & pater in me. Alioqui propter ipsa facta credite mihi. Hîc & Philippus, vt Thomas antea ingenij sui crassitiem exerit. Non vult enim fide & Christi verbo esse contentus, sed certò sentire & cernere vult res creditas. Item solum Patrem cupit, excluso interim Christo, in quo solo innotescit Deus pater. Ansam autem absurdæ huius suæ petitionis ex responsione Christi ad Thomam hausit. Ibi nanque in fine dixit Dominus: Et nunc cognoscitis Patrem, & vidistis eum. Quasi dicat Philippus: Ais Domine, visum & cognitum nobis esse Patrem: Verùm hunc adeo non vidimus, vt nihil vehementius desideremus, quàm ipsum videre. Hoc itaque nostrum desiderium imple quæso.

Cæterùm & hîc Dominus imperitiâ Philippi fi-
dei nostræ Christianæ consuluit. Nam hinc sum-
psit occasionem, de sua diuina natura pleniùs dicen-
di: docetque, vt in persona alius est à patre, ita se ip-
sa substantiâ prorsus vnum esse cum Patre: item
se expressissimam esse patris imaginem, vt per quem
solum innotescat & natura & voluntas patris: suam
quoque & patris operationem esse indiuiduam, ita
vt suum verbum sit patris verbum, & patris verbum
contrà suum: patris opera esse opera sua, & sua vi-
cissim esse opera patris. Valeant igitur, qui vel ex
patre & filio vnâ constituunt personam, vel duas
substantias. Duâ nimirum sunt discretæ personæ,
sed vnus eiusdemque ambo (vt & Spiritus sanctus)
substantiæ sunt.

Sequitur: *Amen amen dico vobis, qui credit in me, opera
quæ ego facio, & ipse faciet: & maiora his faciet, quia ego vado
ad Patrem. Et quicquid petieritis in nomine meo, hoc faciat.*
Explicuit hæcenus Dominus, quid de se nobis sen-
tiendum ac credendum sit: nimirum, quòd sit Deus,
Dei filius, Patri per omnia æqualis & vnus cum ipso
substantiæ, via ad Patrem, veritas in promissis, vita
in præmio, ac (breuiter) omnia in omnibus. Nunc ve-
rò & fidei seu credentium fructus porrò recenset at-
que proponit. Hic est autem sensus verborum. Qua-
si dicat Dominus: Qui me excipit vt Deum, & certò
statuit apud se me esse salutem mundi, viam vnicam
ad Patrem, vnum cum Patre, & extra me neque salu-
tem neque Patris cognitionem esse: huic credenti
nihil impossibile erit, vincet mundum, faciet iusti-
tiam, stabit in aduersis, & certo certius saluabitur.
Sed vnde fides tantam sortitur efficaciam? A Christo
nempe, per orationem in nomine eius: quicquid e-
nim credentes petunt in oratione, in nomine Chri-
sti, hoc

12 FER. PHIL. ET IACO. APOST.

Et, hoc est, fiducia virtutis, & meritorum eius, id
Christus faciet & donabit ipsis. Humanitate quidem,
interpellat pro nobis, & apud patrem petita
nobis impetrat: Diuinitate verò, ipsemet facit &
largitur petita non minus quàm ipse Pater. Pro-
pterea scilicet tam signanter hìc dicit: Ego faciam:
vt certi simus, eandem esse ipsi potentiam, quam
Pater habet. In summa, Iesus Christus verus est &
homo & Deus: huic debemus & per hunc nobis do-
natur, vt credamus, vt bona operemur, vt in aduer-
sis perstemus, vt exaudiamur, vt denique veniamus
ad Patrem & saluemur. Hunc igitur agnoscamus,
hunc veneremur, hoc nitamur, hunc diligamus,
huic adhæreamus, hunc sequamur: immò, vt omnia
hæc feliciter nobis adsint, oremus & Patrem & ip-
sum, in nomine ipsius.

IN IDEM CONCIO

TERTIA.

Anno 52.

IN hoc Euangelio consolatus est Dominus Iesus
Apostolos multipliciter turbatos. Audierat ij im-
mediatè ex Domini verbis, ipsum dira supplicia &
mortem acerbissimam iam iam passurum, ac Petrum
interim vna, eademq; nocte ter ipsum negaturum.
Ob hoc nimirum vtrunque mirum in modum tur-
bati erant: primò enim ægerrimè ferebant Christi
recessum, incipiebantq; adhæc de ipsius persona ac
diuinitate subdubitare: deinde verò cogitabant etiã
apud sese, maximam futuram tempestatem & tenta-
tionem sibi, quum Apostolorum etiam fortissimus
breuissimo tempore ter illum negaturus esset.

Quum igitur sic vnde quaque turbati essent, con-
solatus est eos Dominus præsentis Euangelij verbis,
roborauitq; animos illorum contra turbationem
huius.

huiusmodi. Non exegit ab illis, ne natura & caro ip-
 forum turbaretur: sed, ne turbarētur corda eorum,
 hoc est, ne omninò desperarent, ne uē cordis fidem
 penitus abijcerent. Vt verò fortius armaret illos cō-
 tra huiusmodi cordis turbationem, contra vnā-
 quamque turbationis causam peculiare illis reli-
 quit antidotum. Contra illud quidem, quòd de ip-
 sius persona ac diuinitate dubitare cōeperant, prae-
 munuit illos fide seu fiducia in se: *Creditis* (inquit)
in Deum, & in me credite. Quasi dicat: Etsi per afflictiō-
 nes & mortem aestimabor, videborque, quasi nudus
 sim homo, & à Deo derelictus: sum tamen reuera, ac
 manebo perinde verus Deus, Dei que patris filius
 charissimus. Vt igitur in ipsum Deum patrem cre-
 ditis, ita & in me constanter credite, neque mea
 mors (vt quæ nihil diuinitati meæ detrahet) ab hac
 vos fide abducatur.

Iam contra secundam turbationis causam, quòd
 nempe ægrè ferebant Domini absentiam, recessum-
 que, præmunijt eos maximo recessus sui fructu. *In
 domo* (inquit) *Patris mei mansiones multe sunt. Quod si secus
 esset, dixissem vobis, vado paraturus vobis locum.* Quasi di-
 cat: Ne ægrè feratis, quòd mea præsentia carituri ali-
 quando sitis, quòdque ex mundo abeam ad Patrem.
 Nam magno id vestri commodo fiet: regnum enim
 Patris mei, paratum vobis & omnibus electis ab ex-
 ordio mundi, meo abitu, hoc est, morte & adscensio-
 ne vobis referabo, vosque eo dignos faciam. Ne ve-
 rò de hoc fructu abitionis eius quis addubitaret, vo-
 cauit ipse sese viam, veritatemque & vitam, addidit-
 que, neminem venire posse ad patrem seu ad cœle-
 stes mansiones, nisi per se vnum: se enim esse in Pa-
 tre, & Patrem in se.

Cæterum contra tertiam turbationis causam,
 quæ

14. FER. PHIL. ET IACO. APOST.

quæ scilicet erat tempestatis, tentationisque ingruentis magnitudo, spe reditus sui Apostolos consolatus est Dominus: Iterum (inquit) veniam ad vos, & assumam vos ad me ipsum, ut ubi sum ego, & vos scitis. Quasi dicat: Tametsi eò res reditura sit, ut (quemadmodum dixi) Petrus ter me in vna nocte neget: & vos omnes me relicto fugiatis: non tamen ob id ego vos vel abnegabo vel relinquam, sed condonabo vobis hanc noxam, inque huius verum testimonium reuisam vos à resurrectione mea, ac tandem etiam ad mansiones Patris mei cœlestis assumam, ut ibi mecum sitis & gaudeatis in æternū. Vide, sic consolatus Christus suos Apostolos, quum turbarentur.

Ceterum, ne putemus consolationes hæc ad solos pertinere Apostolos: certum est, & ad nos eam pertinere. Est enim Christus (ut Paulus ait) seruator æquè omnium, & maximè fidelium. Debemus igitur & ipsi admoneri hinc, ne corda nostra turbentur, si quando dura tempora ingruant. Etiam si enim affligamur, perinde tamen & erimus & manebimus filij Dei: quemadmodum Christus etiam mansit Deus, quamuis moreretur & affligeretur ut homo ac facinorosus. Vti is suo abitu nobis aditum ad cœlestes mansiones fecit, sic & nos per multas afflictiones intrare ad eas oportet. Est enim omninò afflictio via ad Dei regnum. In primis verò consolari nos sub cruce debet, quòd Christus sua passione ac morte afflictiones nostras fecit leues & dulces, quodq; (etiam si ad tempus à nobis recedat, hoc est, affligi nos sinat) rediturus sit ad nos consolatione spiritus sui, nosq; ad sese in cœlestes mansiones assumpturus, ubi omnem maculam absterget ab oculis nostris, nosque æternæ voluptatis torrente potabit. Atque ne quid hinc addubitemus, cogitemus, ipsum esse vitam, veritatem

ratem & vitam, per ipsum solum veniendum esse ad Patrem, ipsum esse in Patre & Patrem in ipso: breuiter, ipsum & posse & velle nos consolari, nobis adesse, nos coronare.

FERIIS INVENTAE CRUCIS,
IN EPISTOLAM CON-
CIO PRIMA.

*Frates: Confido de vobis in Domino, quod nihil aliud
sensuri sitis, &c. Galat. V. & VI.*

VT Lectionem hanc cum fructu capere possitis: *Habita ad
no 45.* primò vobis dicam, cur eam Patres hodiernæ festiuitati peculiariter cōsecrauerint: secundò, quis præcipuus eius sit scopus: tertio, quo pacto nos eadem debeamus vtī. Animaduertite itaq; diligenter. Quod ad primum, nempe ordinationis occasionē, attinet, scitis haud dubiè, omnes nos hodie inuentæ crucis Domini nostri Iesu Christi solennem in Ecclesia memoriam agere: in hac autem Lectione Crucis subinde fit mentio. Ob id igitur eam præsentī festo dedicarunt, vt nimirum verbi ministris subministrarent ansam de Cruce dicendi. Verùm Paulus hīc non loquitur de ligno illo Crucis, in quo salus nostra pependit, sed de ipsa Christi passione ac morte. Vtrum verò hoc patres sciuerint, an ignorauerint, non magnoperè laboramus. Parum enim refert, quid quo tempore aut festo tractetur, si modò pietati promouendæ, & ad sanam doctrinam accommodum sit.

Quare iam nos occasione omīssa, ad secundum, hoc est, Lectionis huius eiusdem scopum genuinū trānsibimus. Is itaque est, de discrimine verorum Apostolorum & Pseudoapostolorum, doctorum & seductorum, pastorum & luporum. Hi signis his

præditi sunt, quòd palpum auditoribus obtrudant, quòd in illorum glorientur carne, quòd externa solum opera & cæremonias vrgeant, quòd passionis Christi derogent merito, quòd denique huc omnes suos conatus dirigant, ne pati persecutiones cogantur. Tales videlicet erant, de quibus hîc Paulus peculiariter agit.

Cæterum veri Apostoli, doctores, & pastores has habent notas, quòd neque in semetipsis neque in vltimo alio glorientur, quàm in cruce Domini nostri Iesu Christi, hoc est, quòd vnus Christi merito, iustitia, & redemptione, tanquam vnica suę salutis causa, fidant ac nitantur, quòdque in hoc glorientur, quòd habeantur digni ad contumelias atque afflictiones pro nomine Iesu sufferendas. Talis nimirum Paulus ipse fuit, & omnes Apostoli. Cur autem non sit Pseudoapostolorum more in carne & externis cæremonijs gloriandum, sed potius verorum Apostolorum exemplo in cruce Domini nostri Iesu Christi, & moriendum mundo, his verbis declarat noster Apostolus: In Christo enim Iesu neque circumcisio aliquid valet neque præputium: sed noua creatura. Quasi dicat: externus & carnalis cultus nos non commendabunt Deo, sed si illi probari velimus, spiritu nos prorsus renouari oportet. Vt ipse enim spiritus est, sic quoque spiritu gaudet coli.

Quantquam iam ex his satis vobis huius Epistolę vsus constare potest, tamen quoniam pollicitus sum, me eum demonstraturum, promissis stabo. Hęc igitur doctrina hinc ad vos venit: Primò, quòd nullis cæremonijs, operibus, aut creaturis, quantumuis etiam splendidis debeatis fidere, præterquam solius Christi morti, iustitię, sapientię, sanctificationi, & meritis. Deinde, quòd mori & crucifigi debeatis

beatis carni, mundo, peccatis, Sathanæ, & fieri no-
ua creatura, hoc est, in nouitate vitæ ambulare,
vivere sobriè, piè, castè, & iustè in hoc seculo. Sic
certò futurum est, vt quemadmodum Paulus dicit,
pax & misericordia Dei Israelis super vos maneat
in æternum.

Repete, & hortare.

IN EANDEM CONCIO

SECUNDA:

IN hac Lectione Epistolari certæ nobis notæ pro-
ponuntur, quibus queamus dinoscere adeoque
discernere veros Apostolos seu concionatores è fal-
sis & pseudodoctoribus, verum item Christi popu-
lum à pseudochristianis. Has autem omni studio di-
scamus omnes in rem nostram.

ANNO 463

Falsorum notam his verbis depingit ac common-
strat Apostolus: *Quicumque volunt iuxta faciem placere in
carne, hi cogunt vos circumcidi, tantum vt crucis Christi pera-
sequutionem non patiantur. Neque enim qui circumciduntur,
legem custodiunt, sed volunt vos circumcidi, vt in carne vestra
glorientur. En, hoc falsorum doctorum proprium est,
placere velle hominibus, vanam gloriam venari, &
externorum operum fiduciam docere. Quicumq; igitur
placita predicant, suæ gloriæ student, & in aliud
fiduciam collocare docet quam in vnum Christum,
ij sunt pseudoapostoli, sures, & latrones. Quicumq;
item hos seductores & audiunt volentes & sectan-
tur, pseudo sunt Christiani.*

Cæterum germanorum ac sincerorum notam sic
Paulus porrò explicat: *Mihi autem (inquit) absit gloria
vri, nisi in cruce Domini nostri Iesu CHRISTI, per quem mihi
mundus crucifixus est, & ego mundo. In Christo enim Iesu,
neque circumcisio aliquid valet, neque præputium, sed noua*

creatura. Vide, hoc discerniculo dinoscuntur veri. Primò nulli placere student quàm vni Christo, nullius glòriam venantur nisi ipsius: deinde in nihil aliud salutis ancoram & fiduciam collocari volunt quàm in crucem Domini nostri Iesu Christi. Quicumque ergo summam glòriam, summum lucrum æstimant placere Christo, & hunc solum prædicant Saluatorem ac iustificatorem omnium, ij genuini sunt Concionatores, veri Apostoli. Quicumque etiam illos tum audiunt tum pro virili imitantur, germani Christiani sunt.

Amplifica, repete & hortare.

IN EANDEM CONCIO

TERTIA.

Anno 53.

IN Epistola hac bis teruè Crucis mentio fit: ob id videlicet ordinata ea est ad presentes inuentæ Crucis Christi ferias. Scopus autem eius præcipuus est, perstrinctio damnatioq; Pseudoprophetarum, vi & meritis Crucis Christi sua falsa persuasione detrahentium: qui videlicet cum multos alios, tum Galatas præsertim turpissimè seduxerant.

Hi sese Apostolos Christi simulabant, vt sic auctoritatem apud Christianos consequerentur: docebantque (quasi ex Christi iussu, contra veros Apostolos) quòd nemo saluus fieri posset, nisi circumcissus & legem Mosaicam seruans: qua quidem doctrina adimebāt salutem omnem Christi morti, tribuebantque hanc operibus, meritisque humanis: idque adeò eum in finem, vt in aliorum carne gloria-rentur, & vt à persecutionibus omnibus Iudaicis immunes essent.

Verùm Paulus sese his quàm acerrimè opposuit
vbique:

vbique: dicitque hic, esse illos conturbatores ac labefactores veræ fidei: optatque ijsdem proin, vt abscondantur: immò prædicit etiam, iudicium illos certò portaturos, hoc est, damnatum iri in tenebras exteriores. Deinde verò adimit salutem omnem circuncisioni ac legi Mosaicæ, tribuitque eam vnice cruci Domini nostri Iesu Christi, hoc est, eius passioni mortique: in qua vna ille & omnem suam gloriationem collocat. In hac iam Apostolica sententia & nos perpetuò esse, manereq; debemus, hoc est, gloriari in sola cruce DOMINI nostri Iesu Christi, huicq; omnem vnice & nostram & aliorum salutem acceptam ferre. Neque enim est aliud nomen sub cælo datum nobis, in quo oporteat nos saluos fieri. Act. 4.

Sed videamus interim, ne in gloriatione duntaxat ac fiducia crucis Christi imiremur Paulum: verùm eò conscendamus etiam, vt verè dicere cum illo possimus: *Per quem mundus mihi crucifixus est, & ego mundo: itemque, Viuo non iam ego, viuit verò in me Christus.* Galat. 2. Non enim statuendum est, si omnium salutis in vna cruce Domini nostri Iesu Christi consistat, ergo nihil boni esse agendum, sed indulgendum carni. Sed hoc contrà statuere nos oportet, quando Christus & tanto nos pretio redemerit, & tantam omninò salutem sua passione, morteque gratuitò contulerit nobis, maximam decere nos erga ipsum gratitudinem, ideoque mundo (hoc est, Sathanæ & peccatis omnibus, à quibus ille nos adseruit) mortuos esse oportere, ac iustitiæ contrà viuere per reliquum tempus.

FER. INVEN. CRVCIS
 FERIS INVENTAE CRVCIS,
 IN EVANGELIVM CON-
 CIO PRIMA.

*Erat autem homo ex Pharisaeis Nicodemus nomine,
 princeps Iudaeorum, &c. Ioan. III.*

Habita an
 no 46.

PRæcipua causa, quæ Euangelium hoc præsentî festiuitati sit dedicatû, est, quòd hodie inuentæ crucis memoriam agamus, & quòd in fine eiusdem Euangelij Dominus de cruce sua dicat. Quare & nos iam alijs omnibus in Trinitatis Dominicam dilatîs, de solo Euangelij epilogo paululum agemus. Sic autem is habet: *Nemo ascendit in cælum, nisi qui descendit è cælo, filius hominis, qui est in cælo. Et sicut Moses exaltauit serpentem in deserto, sic & filium hominis exaltari oportet, ut omnis qui credit in ipsum non pereat, sed habeat vitam æternam.* Prior huius Epilogi pars maximum incutit conscientijs terrorem, posterior verò consolationem summam adfert: prior inquam cælum nobis præcludit, atq; posterior rursus aperit. De priori dicemus prius. In ea audimus, neminem ascendere in cælum posse, nisi filium hominis, hoc est, Iesum Christum Mariæ filium. Inde iam necessario sequitur, cæteris omnibus aditum præcludi, ac proinde æternam damnationem esse paratam. At cur solus filius ascendere potis est? Non solum sanè ob id, quòd sit Dei filius ac proinde Deus ipse cælum terramq; implens: verum etiam quòd iuxta humanam naturam nulli peccato sit obnoxius, sed omnem iustitiam absolutissimè perfecit. Cur verò nos ascendere non possumus? quare nobis cœli ostium præcluditur? Quia naturâ filij sumus iræ & peccati, suntq; omnes iustitiæ nostræ immundæ veluti menstruatæ mulieris pannus. Nullus autem iniustus

iustus aut inquinatus olympum ingredi poterit. Sic
 nanque Scriptura testatur: Hæc porta Domini, iusti
 intrabunt per eam. Propterea igitur emanere cogi-
 mur. Quis verò his poterit contradicere? Nemo sa-
 nè. Nam præterquam quòd Dominus omnes pro-
 nunciavit peccatores, Roman. II. Ipsimet etiam & sen-
 timus & fateri cogimur, non habitare in nobis bo-
 num, sed omnia vitiorum genera. Sed quis hanc
 Domini sententiam perpendens, non totus terrore
 concutitur? Quanta infelicitas est, æterna felicitate
 orbari? Immo quid miserius, quàm cruciari æter-
 num? Vbi iam sunt merita nostra? vbi iustitiæ ope-
 ra? Prorsus evanuerunt. Profectò si nihil aliud fue-
 rit reliquum, si non alia spes affulserit, æternum in
 damnatione manendum nobis erit. Cæterum nunt
 igitur toti desperabimus? num omninò desponde-
 bimus animum? Nequaquam. Non placet Domi-
 no mors peccatorum, non vult perdere, quos con-
 didit. Propterea donavit nobis eundem filium suum
 Iesum Christum, vt per ipsam euaderemus damna-
 tionem & cælum ingrederemur, vt ipsius sanctitate
 nostra impietas, ipsius iustitia nostræ iniustitiæ te-
 gerentur. Verùm ne Sathan, cuius per peccatum ca-
 ptiui eramus, DEVM iniustitiæ insimulare posset,
 efficit, vt quemadmodum homo transgrediendo
 in mortem lapsus est ipse & omnes coniecit, sic &
 homo, nempe filius suus, iustitiam implendo à mor-
 te liberaret, & moriendo æternam vitam adduce-
 ret: & quemadmodum ipse Sathan in ligno homi-
 nem vicerat, sic & in ligno vinceretur vicissim:
 quemadmodum item homo in ligni contactu pec-
 cauerat, sic & in ligno peccata expiarentur. Hæc ve-
 rò Christi beneficia non alia via nobis applicantur,
 quàm per fidem in illum. Veluti, si credimus ex

animo, ipsum nobis redimendis venisse è cœlo in terram, hominem factum esse, & semetipsum pro nobis obtulisse in crucis patibulo, omnia nobis peccata remittuntur, & ipse donat nos omnibus suis meritis, iustitia, & sanctitate. Ihs autem testi, & in hac fide subministrantes virtutē, aditus nobis regni cœlorum patet.

Amplifica, repete & hortare.

IN IDEM CONCIO

SECUNDA.

ANNO 50. **E**uangelium hodiernum non aliam ob causam in præsentî Dominicæ Crucis festiuitate nobis prælegitur, quàm quòd in fine eius de exaltatione Christi ad ænei serpentis similitudinem fit mentio. Nam hæc in cruce vtique facta est, quemadmodum & serpens ille æneus à Mose olim in ligno suspensus fuit, quod nimirum lignum crucis Dominicæ veræ extitit figura. Verùm parum refert, quanàm occasione hoc idem Euangelium ad hodiernam festiuitatē destinatum sit: hoc potius, immò solū, expendamus obseruemusque, ecquid cùm primis in eo nobis proponatur, quidue inde nobis veniat discendum. Et si autem & Dominica prima post Pentecosten publicè in Ecclesia legatur, cui scilicet diei originaliter, peculiariterque à Patribus assignatum est, ideoque tum etiam nobis (si quidem vita comes fuerit) necessariò erit explicandum, non grauabimur tamen de eo & in præsentia nonnihil loqui, quantum præsertim id vestra postulat vtilitas.

Tria ergo præcipuè capita in hoc eodem Euangelio nobis præfigurantur. Primum est, ecquid requiratur in nobis, si velimus in regnum Dei introire seu saluari: secundum autem est, vnde seu à quo id veniat,

veniat, quod in nobis requiritur: tertium verò est, quo medio idem contingat nobis inde, vnde venit. De his duntaxat tribus ordine nunc agemus, idque breviter simul & dilucidè. Vos interim auditores charissimi, diligenter dictis appellite animum.

Primo quidem, ecquid in nobis ad regni Dei introitum requiratur, id hisce verbis declarat Dominus: Amen amen dico tibi, inquit ad Nicodemum, Nisi quis renatus fuerit denuò seu è supernis, non potest videre regnum Dei. Et rursum: Amen amen dico tibi, nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu, non potest introire in regnum Dei. His iisdem verbis damnat rejicitque Christus primam nostram natiuitatem, vna cum omnibus ijs quæ ex hac accepimus: vrgetque contra renascentiam, hoc est, mortificationem carnis seu peccati, & renouationem spiritus seu puritatem animæ. Caro & sanguis (inquit Paulus I. Corinth. 15.) regnum Dei non possidebunt. Et Apocal. 21. scribit Ioannes: Non introibit in eam (portam cœli) aliquid coinquinatum, Et Psalm. 118. clamat Dauid: Hæc porta Domini, iusti introibunt per eam.

Verum nos omnes iuxta primam seu carnalem natiuitatem sumus caro & sanguis, hoc est, peccatores, coinquinati, iniusti, impuri: idque adeò, vt & omnes iustitiæ nostræ sint veluti pannus menstruata mulieris. Consequitur ergo, nos, quando in prima natiuitate hæremus & huius operibus, non posse possidere regnum Dei, hoc est, saluari.

Si itaque introire in regnum Dei velimus, renasci nos oportet ante omnia, hoc est, peccata mortificare & renouare spiritum. Fit autem renascentia hæc per aquam & spiritum sanctum, hoc est, per Baptismum. Nam in eo purgamur à peccatis omnibus, & nouitate spiritus seu iustitiæ donamur.

Baptizari igitur nos oportet, si quidem introire velimus in Dei regnum. Sed quia Baptismus à nobis requirit, non solum vt simpliciter baptizemur, verum etiam per omnem vitam & à peccatis (à quibus sumus semel loti) abstinemus, & in vitæ nouitate (qua sumus in Baptismate donati) ambulemus: ideo vtrunque etiam sedulo vrgeamus necesse est, si modo verè & certò in Dei regnum velimus introire, alioqui enim nihil proderit nobis baptismus susceptus, & sic longè adhuc erimus à vera renascentia.

Atq; huc & D. Petrus respicit, dū ait in prior. cap. 3. Saluos facit baptisma, non carnis depositio fordidum, sed bona conscientie bonæ responsio apud Deum. Huc quoq; facit, quod idem in 2. cap. 1. inquit: Satagite fratres, vt per bona opera certam vestram vocationem, & electionem faciatis: hæc enim facientes, non peccabitis aliquando: immò sic abundanter ministrabitur vobis introitus in æternum regnum Domini & seruatoris nostri Iesu Christi. Huc deniq; D. etiam Paulus cū primis respicit per integrum 6. caput ad Rom. Summa igitur primi huius loci est: si quidem saluari velimus, renasci nos oportere: atque vt verè renascamur, & suscipiendum nobis esse Baptisma, & à peccatis abstinendum, iustitiamq; contra colendam nobis esse.

Iam vnde seu à quo veniat, vt sic renascamur & in Baptismo & per omnem adeò vitam, id his præsertim verbis Dominus explicat: *Nemo (inquiens) ascendit ad cælum, nisi qui descendit è cælo, filius hominis qui est in cælo.* Verba hæc prima quidem fronte sonant durè admodum, videnturque omnes nos excludere omnino in perpetuum à regno Dei: verum re ipsa, & inspecta penitus, insignem nobis, nobilissimūq; thesaurum ostentat.

offendunt. Durè quidem sonant, quia hîc videtur esse sensus: Nemo adscendit in cœlum, nisi qui è cœlo descendit, nempe Christus filius Dei. Nos verò è cœlo non descendimus. Ergo nec in cœlum nos ascendimus vnquam, sed ascendet eò solus Christus. Et sapè verissimus quoque is sensus ac syllogismus est, si nostras vires & iustitias respiciamus. Nam quis nostrum omnino purus & iustus coram Deo est? quomodo ergo poterimus in cœlum adscendere, quum nihil coinquinati in illud sit intraturum?

Verùm hac parte consolationem contrà, thesaurumq; pretiosissimum nobis hæc eadem Domini verba adferunt, quòd exertè testantur & pronunciant Christum è cœlo descendisse. Nam non frustra neq; propter semetipsum, sed propter nos homines & damnatos peccatores descendit. Sed quomodo descendit? non caro eius descendit, non è cœlo attulit corpus, vt Apollinarius docuit & Anabaptistę sentiunt: sed descendit diuinitate sua in vterum virginis Marię, ex eaq; carnem & sanguinem nostrum (sed absque peccato) assumpsit, sicque homo & frater noster factus est, vnus nobiscum substantię. Heb. 2. Propterea autem vnum nobiscum per assumptam humanitatem factus est, vt nos vicissim gratia, & diuinitatis suę participatione vnum faceret secum, sicq; in se & per se nos in cœlum sua ascensione subduceret. Atq; hanc vnionem nostri cum Christo, hi loci confirmant: Matth. 25. Quicquid vni fecistis ex meis, mihi fecistis. Ioan. 17. Non pro eis (Apostolis) rogo tantum, sed & pro his qui credituri sunt per sermonem eorum in me, vt omnes vnum sint, sicut tu pater in me, & ego in te, vt & ipsi in nobis vnum sint. Ephes. 5. Membra sumus corporis Christi, ex carne eius, & ex ossibus eius. Quid his quæso testi-

monijs, & Pauli præsertim elogio, clarius dici potuit: Sunt igitur Christus & electi iuxta spirituales hanc vñionem vna quodammodo persona, vnus Christus: quemadmodum nimirum caput & membra vnum sunt corpus. Atque hinc, quòd dicit Dominus neminem adscendere in cœlum nisi se solum, non excludit electos & sanctos. Nam hi in ipso adscendunt: quemadmodum & in ipso spiritualiter descendunt de cœlo, in ipso enim fuerunt electi ante mundi iacta fundamenta. Ephes. I. Sed hoc solù sentit & dicere vult Dominus, neminem suis ipsius viribus & iustitijs posse saluari, extra se non patere cœlum, se esse vnicam scalam & viam ad patrem: ideoq; eos qui ascendere cupiant, suis viribus & iustitijs diffidere oportere, atq; in ipso & ipsius meritis tanquã in scala adscendere ac inniti. Summa ergo est, à solo Christo & per hunc contingit, quibuscunq; contingit renascentia, remissio peccatorum, iustificatio, mortificatio peccati, vitæ inuouatio, & æterna denique salus: & quicumque horum particeps esse voluerit, hunc oportet Christo insitum & vnitum esse, eiusq; esse membrum.

Cæterum, quonã medio seu instrumento horũ bonorum à Christo participationem consequamur, id hisce non obscure Dominus innuit verbis: *Sicut Moses exaltauit serpentem in deserto: ita exaltari oportuit filium hominis, vt omnis qui credit in ipsum, non pereat, sed habeat vitam æternam.* Vt verba hæc rectius intelligamus, scire nos oportet historiam de serpentis exaltatione. Sic autem hæc Numer. 21. (summatim complexa) describitur: Tædere cœpit populum itineris ac laboris, locutusq; est contra Dominum & Moſen. Misit ergo Dominus in populũ ignitos serpentes, ad quorum plagas & mortes plurimorum, venerunt ad Moſen,

sen, atque dixerunt: Peccauimus, quia locuti sumus contra Dominum & te: ora, vt tollat à nobis serpentes. Orauit igitur Moses pro populo, & locutus est Dominus ad eum, Fac serpentem æneum, & pone eum pro signo, qui percussus aspexerit eum, viuet. Fecit ergo Moses serpentem æneum, & posuit eum pro signo. Quem quum percussi aspicerent, sanabantur.

Historia hæc figura fuit & lapsus humani & sequuta liberationis. Serpentes igniti adumbrarunt Serpentem illum antiquum Diabolum, & huius venena, peccatum scilicet, mortem atque inferos. Murmuratores autem, qui serpentium ictu interierunt, fauciatiq; sunt morsu, vniuersum designarunt mortalium genus, hoc est, nos omnes, peccato ac morti obnoxios. Quemadmodum igitur fauciati illi non potuerunt liberari à serpentium ictu & sequutura mox morte, nisi exaltatione ænei serpentis ac huius quoque aspersione: ita nec nos à Diaboli tyrannide, peccato & morte æterna liberari potuimus, quemadmodum neque etiamnum possumus, nisi exaltatione Iesu Christi in cruce, & per fidem in hunc. Aeneus ille serpens formam quidem habebat viui & noxi serpentis, verum venenum non habebat: sic & spiritalis ille serpens æneus Iesus Christus, in forma quidem & similitudine carnis peccato obnoxia venit ac passus est, sed peccatum nullum fuit in eo. Per aspectum communicabatur sanitas fauciatis, & moribundis: ita per fidem in Iesum Christum crucifixum, rediuuuiumq; comunicata nobis est liberatio, & salus æterna, vt & hodie adhuc communicatur. Vnde nimirum tam exerte dicit Dominus: Vt omnis qui credit in ipsum, non pereat, sed habeat vitam æternam. Est itaque fides instrumentum, quo (ex vi & meritis exaltati Christi) in Sacramentis ac Baptismo præser-

tim regeneramur, hoc est, donamur remissione peccatorum, iustificatione, vitæ innocentia, & æterna deniq; vita, ideoq; rectè dicit Paulus Heb. 11. Sine fide fieri non potest, vt quis placeat Deo. Nam qui accedit ad Deum, hunc credere oportet.

Vt ergo verè regeneremur, & sic introitus nobis aletur in regnum Dei, credamus ante omnia, sed fide & firma & viuua: & credamus quidem in Iesum Christum crucifixum, per hunc scilicet vnum & per nullum alium contingere nobis, quicquid ad salutem nostram facit: ideoq; ipsum sedulo & veneremur & diligamus & sequamur.

IN IDEM CONCIO

TERTIA.

Anno 53.

Evangeliū hoc (vt sæpe ante hac à me admoniti estis) non alio nōmine prælegitur nobis nunc, quàm quòd de exaltatione & aenei Serpentis & ipsius Christi in eius epilogo habeatur. Quare nec nos aliud in præsentia explicandum sumemus, quàm illud idem simile. Nam & satis nobis faciescet negotij, & vnice Christi crucem refert.

Habemus igitur de aenei Serpentis exaltatione in 4. Mosi lib. cap. 21. ad hunc ferè modum. Tædere cœpit populum (Israeliticum) itineris ac laboris: locutusq; contra Dominum & Mosen, ait: Cur eduxisti nos de Aegypto, vt moreremur in solitudine? Deest panis, non sunt aquæ, anima nostra iam nauseat super cibo isto leuissimo. Misit igitur Dominus in populum ignitos serpentes: ad quorum plagas, & mortes plurimorum, venerunt ad Mosen, atque dixerunt: Peccauimus, quòd locuti simus contra Dominum & te. Ora, vt tollat à nobis serpentes. Orauit Moses pro populo, & locutus est Dominus ad eum: Fac serpentes

tem æneum, & pone eum pro signo: qui percussus aspexerit eum, viuet. Fecit ergo Moses serpentem æneum, & posuit eum pro signo, quum percussi aspicerent, sanabantur.

Vide, huiusmodi de causa & hoc pacto exaltatus est per Moſen serpens æneus in deserto. Quia verò omnia Iudæis in figura contigerunt, insigne sub historia hac latuit mysteriū, quod nimirum (antè absconditum à seculo) aperuit nobis iam Iesus Christus. Primò quidem, per populum Israeliticum à serpentibus percussum, vniuersum genus mortalium designatum fuit. Nam omnes æquè homines (excepto profus nimine) vulnerati, adeoq; interfecti erant à serpente antiquo, & huius geniminibus, à Sathana inquam, peccato, morte & inferis.

Clamor verò populi ad Moſen, patrum ingentia suspiria ad Deum pro liberatore mittendo emissa, significauit. Nam & ipse Moſes clamauit, dicens, Mitte Domine, quem missurus es. Exod. 4. atque Esaias item: Rorate cœli desuper, & nubes pluant iustum: aperiatur terra, & germinet saluatorem. Vtinam cœlos dirumperes, & descenderes. Esaiæ 45. 64. Serpens autem æneus, quem DEVS ad Moſi orationem & fieri & exaltari in sublime iussit, filium Dei Dominum nostrum Iesum Christum præfigurauit. Nam vt ille formam quidem seu effigiem habebat venenati serpentis, at non virus: ita & Dei filius (homo factus) in similitudine quidem carnis peccatricis apparuit, verum ab omni interim peccati veneno fuit longè purissimus. Esaiæ 53. Rom. 8. 1. Petr. 2. Quemadmodum item æs (è quo serpens ille factus est) natura non ferro cedente, sed igne conflante formatur: ita & Christi corpus, non opere virili, sed veri ignis (nempe Spiritus sancti) conflatio.

flatione est conceptum. Quemadmodum enim ad hæc æs & sonorum est & incorruptibile, ita & Christus publicè prædicauit, minimeq; caro eius potuit corrumpi. Quemadmodum verò serpens æneus exaltatus est, hoc est, appèsus ligno: ita & Christ^{us} (quod hîc prædixit) exaltatus est in ligno crucis, huic nimirum affixus. Quemadmodum denique quotquot aspiciabant æneum serpentem, eo aspectu sanitatem ab insiditæ vulneribus consecuti sunt: ita & omnes, quicumque fidei oculos in Iesum Christum vnice cõijciunt, omnemq; & remissionis peccatorum, & salutis spem figunt in ipsum, non peribunt in æternum, sed vitam per ipsum habituri sunt æternâ. Est ergo abundè, vnde & nos dicere cum Paulo meritò possimus singuli: Absit mihi gloriari, nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi.

FERIIS D. IOANNIS BAPTISTAE, IN EPISTOLAM CONCILIO PRIMA.

Hæc dicit Dominus: Audite insule & attendite populi de longè, Dominus ab vtero vocauit me, &c.

Esaiæ XLIX,

*Habita
anno 46.*

Illi, qui præsentem Lectionem hisce ferijs assignauerunt, videntur intellexisse eam de Ioannis persona, eò quòd contineat mentionem de vocatione ab vtero & recordatione nominis in matris adhuc ventre, quemadmodum & de ipso Ioanne Lucas testatur, quòd repletus sit in vtero matris spiritu sancto, & quòd à Domino nomen ipsi impositum sit ante eius etiam natiuitatem. Verum nos certi sumus, Lectionis huiusce verba in neminem competere posse alium, quàm in filium Dei Iesum Christum, ipsissimum Ioannem, hoc est, gratiosum, piûm, misericordens

dem, & quem Ioannes prænuntiauit. Quamobrem
omnia ad ipsum referemus, tanquam scopum pri-
marium. Sunt autem quatuor loci, quos Lectio hæc
complectitur. Primus, est de natiuitate Domini: se-
cundus, de eius doctrina & vita: tertius de contem-
ptu ipsius ac passione: quartus, de redemptione tam-
gentium quam Iudæorum per ipsum facta. Hos or-
dine breuiter tractabimus: vos verò diligentia sum-
ma animum appellite auditores.

Principiò itaq; quod ad locum primum (natiui-
tatem nimirum Domini) attinet, sic ipsemet inquit:
*Dominus ab utero vocauit me, de ventre matris mee, recorda-
tus est nominis mei.* His verbis declarat, se non fortuito
& casu aliquo obiter incidente humanitatem assump-
pisse nostram, ac natum esse, sed ab æterno huc à pa-
tre esse prædestinatum & vocatum. Quia enim an-
te conditum mundum prænouerat Deus lapsurum
hominem, ab æterno etiam concluderat, filium hu-
manitatem assumpturum & redempturum illū. Ob-
id quoq; antequam is nasceretur, cum adhuc in ma-
tris esset utero, nominis eius recordatus est, statuens
perq; Angelum suum promulgans, Iesum ipsum vo-
candum esse, quòd nimirum seruaturus populum
esset suum à peccatis. Lucæ 7. Matth. 1.

Secundò, quod secundum locum concernit, do-
ctrinam nempe & vitam Domini, ita pergit: *Et posuit
os meum quasi gladium acutum, in umbra manus sue protexit
me, & posuit me sicut sagittam electam.* His verbis innuit
Seruator noster, primò doctrinam suam veluti en-
sem fore efficacem, & penetrabilem in hominū cor-
dibus, deinde vitam suam fore constantem, rectam,
& numeris omnibus absolutam, quemadmodum sa-
gitta erecta esse solet. Heb. 4. Esa. 53. 1. Petr. 2.

Tertiò, quantum locum tertium attinet, contem-

ptum nimirum Domini, & passionem, ad hunc porro modum ait: *In vacuum laboravi, sine causa & vanè fortitudinem meam consumpsi: ergo iudicium meum cum Domino, & opus meum cum Deo meo.* His significat verbis, quantumlibet & doctrina & vita omnibus, præsertim populo Iudaico, inseruierit, se tamen nihilominus ab illis contemptum ac spretum esse, adeoque morte turpissima affectum, ita vt omnis suus labor, omnis doctrina, omnis adhortatio veluti inuanum abierit. Cuius quidem summæ & ingratitudei & malitiæ Deum facit iudicem. 1. Petr. 2.

Quartò ac vltimò, quod ad quartum (redemptionem nimirum Domini) spectat, ita progreditur: *Et nunc hæc dicit Dominus, formans me ex vtero seruum sibi, vt reducam Iacob ad eum, & Israel non congregabitur, & glorificatus sum in oculis Domini, & Deus meus factus est sortitudo mea.* Et dixit, *Parum est vt sis mihi seruus ad suscitandas tribus Iacob, & feces Israel conuertendas. Dedi te in lucem gentium, vt sis salus mea, vsque ad extremum terra.* His verbis indicat, etsi doctrina nonnullis ingratis fuerit contemptui, licet etiam passio ipsius ignominia ignominiosissima habita sit, vtranque tamen & fuisse & esse summè frugiferam, vtilem, necessariam. Nam ijs tum conuersos tum saluatos esse innumeros, tam ex gentibus quàm Iudæis. Et quanquam hostes sui ipsum prorsus voluerint æternis tenebris adiudicatum, se tamen perinde esse & manere æternam omnium electorū lucem, sempiternam totius mundi salutem.

Restat iam, vt quando Seruator noster sic omnibus redimendis homo factus sit, docuerit, miracula ediderit, contemptus sit, passus sit, resurrexerit, huiusmodi summa beneficia in ipso etiam agnoscamus, eoquæ ipsum laudemus, extollamus, gratia-

gratiarum actionibus veneremur, ore, corde, vita,

IN EANDEM CONCIO

SECUNDA.

Lectio hæc Prophetica eam ob causam ad ho- Annō 511
 diernam festiuitatem à maioribus nostris ordi-
 nata est, quòd litera tenus personæ D. Ioannis ple-
 runque conueniat. Nam hunc Deus vocauit ab vte-
 ro, dum illum (iuxta Angeli prænuncium) Spiritu
 sancto iam inde ab vtero matris eius repleuit, Lucæ
 1. huius quoque recordatus est Dominus de matris
 ventre nominis, dum illum voluit vocari Ioannem,
 antequam conciperetur, Lucæ 1. huius etiam posuit
 os quasi gladium acutum, dum dedit illi vim & gra-
 tiam, vt præcederet ante Messiam cum spiritu & vir-
 tute Helix, multos filiorum Israel sua prædicatio-
 ne conuerteret ad Dominum Deum ipsorum, con-
 uerteret corda patrum in filios, & inobedientes ad-
 prudentiam iustorum, pararetque sic Domino ple-
 bem perfectam, Lucæ 1. Matth. 3. Marc. 1. Ioan. 1.
 & 3. hunc sub vmbra quoque manus suæ protexit,
 posuitque sicut sagittam electam, & in pharetra sua
 abscondit, dum magnum ipsum fecit coram se, dum
 manus sua erat cum eo, dumque ipsum & Pharisæ-
 is, Zadducæisque & populo Israelitico fecit vepera-
 bilem: dedit etiam hunc in lucem gentium, dum il-
 le non Iudæos solum, sed & homines gentiles (pu-
 blicanos nimirum ac milites) ad pœnitentiam & fi-
 dem adduxit: effecit denique Dominus, vt & re-
 ges ac principes viderent illum, atque adorarent
 propter Dominum, dum rex Herodes ipsum & ser-
 uabat & libentè audiebat, auditoque eo multa facie-
 bat. Marc. 6.

Vide, sic Lectio præsens litera tenus Ioanni coue-

nire non ineptè potest, atque huc respexerunt patres nostri. Verùm si propriè hanc eandem Lectionem intelligere ac explicare volumus, conuenient hæc omnia vni Mefsia: seu Christo, cuius prodromus fuit Ioannes. Hunc nanque Deus vero ab vtero vocauit, hoc est, filium suum esse testatus est: iuxta illud, Ex vtero ante luciferum genui te. Psal. 109. & Dixit Dominus ad me, filius meus es tu, hodiè genui te. Psal. 2. Quemadmodum & in Euangelio de nostro Iesu (ipsissimo nempe Mefsia) bis testificatus est: Hic est (inquiens) filius meus dilectus, in quo mihi bene placui. Matth. 3. 17.

Huius quoque verè nominis recordatus est Dominus de ventre materno, immò longè ante conceptionem: dum scilicet prædixit, vocandum illum Emanuelem & Deum iustum nostrum. Esaia 7. Jerem. 21. quemadmodum & Angelus, quum missus esset ad Mariam, ante ipsam etiam Iesu conceptionem, iussit vocari nomen eius Iesum. Luca 2. Matth. 1.

Huius etiam os verè quasi gladius acutus fuit: iuxta illud Baptistæ de ipso testimonium: Cuius ventilabrum in manu ipsius, & repurgabit aream suam, & congregabit triticum suum in horreum, paleam autem exuret igne inextinguibili. Matt. 3. & illud Malach. 4. Quis stabit ad videndum eum? ipse enim quasi ignis conflans & quasi herba fullonum. Et illud Esaia 11. Percutiet terram virga oris sui, & spiritu labiorum suorum interficiet impium.

Hunc quoque Deus sub vmbra manus suæ verè protexit, posuitq; sicut sagittam electam, & in pharetra sua abscondit: iuxta illud Ioan. 12. vbi Pater inquit, Et illustraui & rursus illustrabo (subaudi) te. & illud Pauli Coloss. 1. Iesus Christus est principium, primogenitus ex mortuis, vt sit in omnibus ipse pri-
mas

mas tenens: quoniam in illo complacitum est Patri
vniuersam plenitudinem inhabitare, & per eum cun-
cta reconciliare erga se, &c.

Hic verè etiam (iuxta humanitatem) seruus fuit
Domini in Israel, in quo gloriaretur: iuxta illud
Paulinum, Rom. 15. Iesus Christus minister fuit cir-
cuncisionis pro veritate Dei, ad confirmandas pro-
missiones patrum. Vnde & Dominus ipsemet in Euā-
gelio ait, Non sum missus, nisi ad oues perditas do-
mus Israel, Matth. 15. Sed idem tamen & in lucem
gentium à Deo datus est, in salutem vsque ad extre-
mum terræ, iuxta illud Simeonis Lucæ 2. Viderunt
oculi mei (Iesum) salutare tuum, quod parasti ante
faciem omnium populorum, lumen ad reuelatio-
nem gentium, & gloriam plebis tuæ Israel. & illud
Pauli Ephes. 2. Veniens Iesus Christus euangelizauit
pacem vobis (Gentibus) qui procul aberatis, & ijs
(Iudæis) qui propè, quoniam per illum habemus a-
ditum vtrique in vno spiritu ad Patrem. Hunc deni-
que & reges verè viderunt, principesque confurrexe-
runt, atque adorarunt propter Dominum Deum e-
ius: nō solū nimirum in hoc, quòd à Magis & quæ-
situs, & adoratus est puer, verū etiam quòd per præ-
dicationem Apostolorum suorum innumeros reges
& principes, regionesq; suaui suo iugo subdidit. En,
sicæ vnum quidem iota in tota Lestione propheti-
ca est, quod non proprijsimè quadret in Christum.
Reliquum autem nunc est, vt hunc nostrum Chri-
stum (ita à Patre condecoratum) ex animo veneremur,
audiamus, sequamur: quò & ipsi sub um-
bra manus eius protegatur, in pharetra
eius abscondamur, luce eius illumi-
nemur, & salute eius æternū
perfruamur.

FERIIS D. IOANNIS BAPTIS-
TAE, IN EVANGELIVM CON-
CIO PRIMA.

*Elizabetha verò impletum est tempus pariendi,
& peperit, &c. Luca I.*

*Habita
anno 46.*

PRæcipua huius Evangelij doctrina est, Domini
verbum & promissiones sibi constare, non falle-
re, non mutari, quantumlibet etiam impossibilia
polliceri videantur, quantumlibet caro de ijs dubi-
tet. Pollicitus fuerat pater cælestis Deus optimus
maximus Zaccharia sacerdoti, vxorem eius paritu-
ram sibi filium, Ioannem nimirum, in senectute: &
ecce, quamlibet isthuc seni videretur impossibile,
hanc promissionem constanter præstitit. Nam vt
Euangelium præsens testatur, peperit Elizabeth vxor
ipfius hunc filium. Annuntiauerat per Angelum
Gabrielem, multos in natiuitate huius filij gauisu-
ros. Nam futurum illum magnum coram Domi-
no: & en, sic omninò factum est. Vicini nanque &
cognati Elizabeth matris audientes, quòd miseri-
cordia erga ipsam vsus esset Dominus, congratula-
bantur ei, & maximis gaudijs replebantur. Iusse-
rat Dominus per Angelum, filium hunc natum re-
cens Ioannem vocandum: & ecce, quantumlibet
obniterentur cognati, viciniq;e, vocatus est ipse Io-
annes. Prædixerat per eundem Angelum, Zaccha-
riam propter incredulitatem mutum factum, non
recepturum loquelam, nisi eo die quo promissio
huiusmodi impleretur: & ecce, quum circuncide-
retur promissus puer, apertum est illicò os eius &
lingua, & expeditè loquebatur benedicens Domi-
num. Dixerat Dominus illum magnum futurum co-
ram se, vinum & siceram non bibiturum, replen-
dum

dum spiritu sancto adhuc in utero matris, multos filiorum Israel ad se conuersurum, præcessurum ante Messiam suum in spiritu & virtute Heliæ, paraturum denique Domino plebem perfectam: & ecce ita ille statim apparuit, vt omnibus fuerit admirationi. Quare & dixerunt: Quis putas puer erit iste? etenim manus Domini cum ipso fuit. Post verò omnia etiam illa expressit, quæ prædicta de ipso fuerant: nam adeò non bibit vinum & siceram, vt aqua sitim ipsi eximeret: adeò repletus est spiritu sancto, vt & corporeis suis oculis spiritum sanctum in columbæ specie viderit: multos etiam Iudæorum per baptismum & prædicationem pœnitentiæ conuertit, velutique Elias in deserto, locustis vescens & pilis camelorum vestitus, austeram vitam degit: Summa, & prædicando, & baptizando, & monstrando, & viuendo Domino Messia, I E S V C H R I S T O parauit perfectam plebem. Quum iam igitur ad hunc modum verbum Domini per omnia in ipso, vt promiserat, sit completum: immò omnes etiam hæcenus Dominus constantissimè præstitit promissiones, monemur hinc nos, primò vt firmiter quoque ipsius verbo & pollicitis nitamur, non dubitantes omninò, quin quemadmodum in hunc vsque diem ijs infallibiliter stetit, ita & porrò, quæcunque dixit & promisit, sit præstiturus absolutissimè: Deinde, vt nos etiam vicissim ipsi nostra promissa inuiolabiliter seruemus. Promissimus autem, nos restituros Sathanæ, carni, mundo, & iuxta eius solius voluntatem victuros per omnem vitam.

IN IDEM CONCIO

SECUNDA.

CCC 4

Que

Quoniam hodie diem agimus natalitium D. Ioannis Baptistæ, audiimus in Euangelij contextu luculentum de natiuitate eius testimonium, quos scilicet habuerit parentes, quo tempore sit natus, quid in & circa eius natiuitatem contigerit, quam expectationem, existimationemq; vicini & finitimi quique de ipso conceperint.

Parentes nimirum eius fuere Zaccharias sacerdos & Elizabeth, ambo iusti coram Deo, in omnibus præceptis & iustificationibus Domini irreprehensibiles, steriles, proelectæq; ambo ætatis. Sic bonæ arbores, bonos fructus produxerunt.

Est autem natus Ioannes (vt ex præcedentibus huius Euangelij constat) in diebus Herodis regis Iudææ, hoc est, tempore ablatis à Iudæis sceptri: idque necessarium fuit, propterea, quòd tum (iuxta Iacob vaticinium) venturus erat Silo ille Messias, cuius Ioannes debebat esse prodromus. Vnde & Angelus ad Zacchariam dixit: Ipse præcedet ante Dominum in spiritu & virtute Helix, vt conuertat corda patrum in filios, & inobedientes ad prudentiam iustorum, vt paret Domino plebē perfectam. Et Zaccharias postea in cantico suo: Et tu puer Propheta altissimi vocaberis, præbis enim ante faciem Domini paratum vias eius.

Cæterum in & circa natiuitatem Ioannis multa mira cõtigerunt. Vicini & cognati gauisi sunt, quòd & Gabriel prædixerat: Multi (inquiens) in natiuitate eius gaudebunt. Elizabeth mater (præterquam quòd & contra naturam & contra ætatem peperit) prophetauit. Puer ab vtroque parente (contra omnium & cognatorum & vicinorum sententiam) Ioannes peculiariter appellatus est: idque à Zaccharia quidem, ex iussu Angeli; ab Elizabeth verò

verò, ex spiritu Prophetico. Est autem vocatus Ioannes, hoc est, auctus gratia seu gratiofus, quòd tum instaret tempus gratiæ, quodque ille primus huius gratiæ præco futurus erat, adeoque & ipsum gratiæ omnis fontem Iesum Christum suis digitis demonstraturus. Adhæc verò & Zaccharias pater antè mutus, circa Ioannis natiuitatem, & in circuncisione præsertim, recepit loquelam, & loquutus est laudans Deum, adeoq; & Spiritu sancto est repletus. Omnes deniq; vicinos & monticulos ingens timor peruasit.

Porrò ex his omnibus ingens depuero Ioanne orta est apud cunctos existimatio, expectatioque. Nam dixerunt: Quisnam puer hic erit? etenim manus Domini est cum illo. Sic autem Dominus illustrare voluit Ioannis natiuitatem, vt auctoritatem ei apud omnes conciliaret, quò citiùs apud omnes inueniret fidem in sequutura prædicatione. Sed cur ita? vt nimirum omnes per illum & illius testimonium agnoscerent, amplecterenturq; filium suum Iesum Christum, & sic per hunc saluarentur. Nam hic & scopus & finis est vnicus. Debet itaque & nos tanta Ioannis auctoritas eò permouere, vt constanter credamus, innitaturque in illum, cuius ipse fuit præambulo, quem & prædicauit & demonstrauit, nempe eundem Iesum Christum filium Dei. Sed in hunc credentes, edamus etiam fidei fructus, hoc est, iuxta vicinorum, cognatorumque paradigma, gaudeamus cum gaudentibus, & fleamus cum flentibus, charitatisq; opera erga proximos exerceamus: iuxta Elizabethæ verò & Zacchariæ exemplum, fideliter obediamus præceptis Domini, laudemus huius & bonitatem & veritatem, gratiasque ei agamus pro beneficijs omnibus acceptis, siue corporalibus siue spiritualibus, & præsertim promisso, donatoque nobis filio. Sic vi

delicet certo certius futurum est, vt quemadmodum Elizabethę (iuxta Domini promissionem) impletum est tempus pariendi, ita & nobis omnia à Deo nobis promissa contingant, hoc est, gratia copiosa, benedictio in prosperis, consolatio in aduersis, vita in morte, & felicitas denique immortalis.

IN IDEM CONCIO

TERTIA.

Anno 51.

NAtalem D. Ioannis Baptistę hodie celebramus peculiari ter: ideo nimirum & hoc Euangelium nunc proponitur nobis, vt in quo natiuitas eius & verè & luculenter describitur. Quia verò historia factis per se aperta est, nulla interpretatione indiget. Interpretationis igitur loco, præcipuos aliquot locos (qui ad doctrinam cum primis faciant) seligemus inde, & vobis commendabimus.

Audiuimus itaque principio, Elizabethę impletum esse tempus pariendi, eamque peperisse filium. Ex hoc loco discimus, promissiones seu verbum DOMINI minimè mentiri, & omnia apud Deum possibilia esse. Promiserat enim, nunciaueratque Dominus per Angelum Zacchariæ, vxorem ipsius Elizabetham parituram ei filium. Hanc ergo promissionem hinc per omnia impleuit, nato reuera Ioanne: neque obstitit interim, neque Zacchariæ incredulitas, neque Elizabethę innata sterilitas & prouectius adhæc senium. Nam constantior est DOMINVS in promissis, quàm vt incredulitatem aliquorum ea euacuare sinat: Vnde & Paulus Roman. II. Dona (inquit) & vocatio DEI eiusmodi sunt, vt eorum poenitere illum non possit. Adhæc verò nihil contra naturâ & mundo tantum est impossibile, quod non DEO longè sit facilitum.

num. Admoneamur ergo hinc, ut quam constantissimè diuinis oraculis & promissionibus nitamur, quantumlibet etiam naturæ & totius mundi iudicio aduersari videatur: nec quid occurrat nondum impletum, quod non firmiter credamus suo tempore implendum.

Secundò autem audiuius, vicinos & cognatos Elizabethæ, vbi Domini misericordiam erga ipsam audiuisent, venisse ac gratulatos illi esse. Hic locus hortatur nos ad charitatem, ut præcedens ad fidem, ut nimirum & nos (vicinorum, cognatorumque exemplo) proximorum siue felicitate siue miseria tangamur, ideoque (iuxta verba Apostoli Rom. 12.) gaudeamus cum gaudentibus & ploremus cum plorantibus. Nam omnes vicini, cognatiq; mutuo, immo & vnius corporis membra in Christo sumus.

Cæterum tertio audiuius, octauo die circumcisum esse puerum & nomen ipsi inditum. Ex hoc loco admonentur primò parentes, ut statim liberos (quibus à Deo sunt donati) ab ipsis etiam incunabulis regno Dei per Baptismum (ut qui in circumcisionis locum successit) inaugurandos curent ac Christo consecrent, indito interim illis nomine pio, vnde adultiores facti ad pietatem inflammari possint. Deinde verò omnes in genere admonentur (ne quantumlibet etiam sibi videantur aut sint etiã pij) Sacramenta & Dei ordinationes negligant, sed maximi ducant ac religiose ijs vtantur.

Quartò verò audiuius, contentionem factam esse de nomine pueri: vicinos quidem & cognatos vocasse illum nomine paterno Zacchariam, matrem verò vocasse illum Ioannem, cui & ipse Zaccharias pater tandem subscripserit. Hic primùm obseruandum venit in Elizabetha, iussum Domini præponendum

dum esse omni affectui & iudicio humano. Deinde obseruandum est in vicinis & cognatis, in hoc scilicet quòd consulebant patrem, summam in matrimonio apud maritum auctoritatem esse, eoq̄ue huius iudicium omnium maximè expectandum. Deum verò & in Zaccharia obseruandum venit, decere pium maritum, vt si bene sentiat vxor, eius sententiæ libenter subscribat, neque ob suam auctoritatem illius dicta aspernetur.

Porro quintò audiuius, simulatque Zaccharias scripsit nomen pueri esse Ioannem, apertum esse illic os eius & linguam, loquutumq̄; laudantem Dominum. Hic videmus, quantum possit, impetretq̄ue fides. Propter incredulitatem omiserat Zaccharias loquelam: vbi verò contrà credidit, Deiq̄ue obediuit verbo, loquelam recepit: atq; hæc fides laudationem quoque Domini in ipso operata est, adeoq; & spiritu sancto ipsam repleuit, cui mox insignis quoque prophetia & confessio de Christo successit. Sic nimirum vera fides, vbicunque est, insignes gignit fructus, erumpitq̄ue in voces & opera. Vnde contrà consequens sit, vbi fructus huiusmodi non conspiciuntur, ibi aut nullam aut mortuam certè esse fidē.

Postremò autem, quòd peruasit timor omnes vicinos, ijq; verba diulgata posuerunt in corde suo: inde docemur, non contemnenda esse nobis Dei miracula, & piorum facta, sed maximi facienda, adeoq̄ue & ex ijs & timorem & fiduciam concipienda, & fidem & opera imitanda. In summa: admonemur inde, ne vnquam verbum Dei audiamus, quin in corde reponamus illud, & incitemur ex eo ad operandam salutem cum timore & tremore multo.

Philip. 2.

FERIIS

IN EPISTOL. CONC. I. 43
FERIIS PETRI ET PAULI
APOSTOLORVM, IN EPI-
STOLAM CONCIO
PRIMA.

*Iniecit Herodes rex manus, vt affligeret quosdam
de Ecclesia, &c. Acto. XII.*

Qum Ecclesia hodie simul & D. Petri, & D. Pauli Apostolorum memoriam solennem agat, *Habita an*
mirum alicui videri possit, quur ergo huiusmodi *no 53.*
nobis nunc & Epistola & Euangelium proponatur,
in quibus nulla omninò de Paulo mentio fiat, sed
de solo Petro? Vt verò tollamus initiò dubium hoc,
sciendum est, non extare Epistolam & Euangelium,
quæ expresse vtriusque meminerint, quæque in hodiernum præsertim festum (quod nimirum de illorum martyrio est) aptè quadrent. Proponit igitur nobis Ecclesia Epistolam, Euangeliumque huiusmodi, quæ et si litera tenus de solo Petro loquantur, re vera tamen conueniant & D. Paulo. Nam vt in Epistola audiuius, in carcerem coniectum esse D. Petrum: ita & multis in locis habemus, Paulum item detentum esse in vinculis. Actor. 16. 21. quemadmodum item in Euangelio audiemus, Petrum confesum esse quòd Dominus Iesus sit & Christus & filius Dei viuentis: ita & infinitis in locis legimus, & Paulum eandem vnice vrsisse confessionem.

Cæterum, vt præcipuos Epistolæ locos percurramus obiter, ex hac Lectione tria potissimum discenda nobis veniunt. Primum est, qua sorte pij, Christianique homines à mundo excipiantur: secundum est, quomodo illi sese interim gerere debeant: tertium ac vltimum est, qualem tum Dominus se ipsis declaraturus sit, adeo quæ; declaret. De his autem tribus ordine age-

Ex concione habitæ anno 46.

44 FER. PETRI ET PAVLI APOST.

ne agemus paucis, diuina nobis opitulante gratia: Vestrum erit, vt aureis adferatis attentissimas.

Principiò igitur, qua fortuna pij excipiantur, id Petri persona nobis satis declarabit, neq; minus Iacobi. Hunc sanè Herodes mundi satelles egregius ob Christi nominis professionem occidit: istum verò apprehensum coniecit in carcerem, euestigiò simili supplicio post paschæ festum (ni diuina prouidètia obstitisset) affecturus. Ea itaq; piorum in hoc mundo fors est, præsertim verò fidelium cõcionatorum, vt propterea quòd vnum Iesum Christum populo Seruatorem, iustitiam, mediatorem, vitam, spem proponunt ac confitentur, habeantur odio, mendacijs impetantur, apprehendantur veluti facinorosi, inijciantur carceribus, ligentur vinculis, lacerentur ferreis pectinibus, distorqueantur ignitis forcipibus, cedantur plumbatis, imponantur ignibus, præcipitentur in abrupta loca, suspendantur in cruce, faccis illigati immergantur aquis, occidantur gladio, & innumeris alijs supplicijs afficiantur. His profectò modis tractati sunt omnes sancti & iusti, quotquot à condito mundo in præsentem vsq; diem fuerunt. Et ne putemus eos casu fieri, ipse Christus & Apostoli ita etiam prædixerunt futurum. Sic nanque Dominus ait Matth. 10. Tradent vos in concilijs, & in synagogis suis flagellabunt vos, & ad præsidēs & reges ducemini propter me, & eritis odio omnibus hominibus propter nomen meum. Sic dicit Paulus 2. Timoth. 3. Omnes qui piè viuere volunt in Christo, persecutiones pati necesse est. Ita & Petrus in pri. sua cap. 2. inquit: In hoc (ad afflictiones tolerandas) vocati estis, quia & Christus passus est pro nobis, relinquens vobis exemplum, vt insequamini vestigia eius. Quemadmodum verò ex intentata afflictione

stione propter nomen Iesu & iustitiam, electi & pii cognoscuntur: ita inde & tyranni ac Herodis asectae deprehenduntur. Quare nimirum omnes illi, qui quenquam, siue is sit concionator siue popularis, ob nominis Iesu confessionem insectantur, veri sunt tyranni & religionis hostes, quantumlibet etiam bonum prætendant zelum, & religionis amorem mentiantur.

Cæterum quoniam pacto pii, in huiusmodi constituti afflictionibus, se gerere debeant, id tum in Petro tum in Ecclesia credentium clarè videre est. Petrus quidem, etsi cathenis iaceret vincus duabus, nihilque expectaret prius quàm mortè, securus tamen animo fuit, vt qui Dominum haberet protectorè. Ecclesia verò sine intermissione orabat pro illo Deum. Sic sanè & omnibus pro Christo afflictis faciendum est. Ante omnia in Christum salutis suæ ancoram figent, ipsoque tanquàm mortis & vitæ Domino vnice nitentur, persuasissimum habentes, nihil ipsis incommodare posse citra ipsius voluntatem & permissionem: quemadmodum & hoc ille verbis expressissimis affirmat: Vestri (inquiens) capitis capilli omnes etiam numerati sunt, nolite ergo timere. Matth. 10. Hinc verò & assiduis precibus Dominum compellabunt, vt mundum illustret, ostium fidei aperiat, ipsis omnem minarum metum excutiat, fiducia confitendi ipsum addat, per ipsos nomen suum glorificet. Ita equidem orarunt Apostoli Act. 4. Domine respice in minas eorū, & da seruis tuis cum omni fiducia loqui verbum tuum. Sic & Paulus Roman. 15. rogat fratres, vt pro se intercedant: Obsecro (inquiens) vos fratres per Dominum nostrum Iesum Christum, & per charitatem sancti spiritus, vt adiuetis me in orationibus pro me ad Deum, vt liberet ab infi-

46 FER. PETRI ET PAULI APOS.
ab infidelibus. Ad hunc modum & Ecclesia haud dubiè pro Petro orauit.

Porro, qualem Dominus se pijs in afflictionibus declaret, id ex Angeli facto satis, superque colliguet. Is verò (vt Lucas testatur) in ipsa nocte, quum altero die producere vellet Herodes Petrum ad necem, astitit illi in carcere, excitatumque mirabiliter è vinculis liberauit. Ita nimirum Dominus aliquandiu apparet, ac si omnem de iustis curam abiecerit: at tandem adest, sicque suam in ipsis liberandis exercit potentiam, vt omnes, etiam impij, fateri cogantur, ipsum pro illis sollicitum esse. Id sanè & Dauid experimento didicit, dum inquit Psalm. 33. Pauper clamauit, & Dominus exaudiuit eum, & ex omnibus tribulationibus eius saluauit. Moratur Angelus Domini in circuitu timentium eum, & eripiet eos. Item ibidem: Iuxta est Dominus ijs qui tribulatio sunt corde, & humiles spiritu saluabit. Multæ tribulationes iustorum, & de omnibus his liberabit eos Dominus. Sed dixerit quispiam: Non omnes tamen vt Petrus liberantur, quin bona pars rapitur ad mortem. Respond. Quos Dominus morti propinari sinit, eos ob id permittit tyrannorum voluntati, vt eos à mundo peruerso eripiat, ad seque æterna beatitudine coronandos vocet. At quos à morte liberat, eos ad maiora reseruat certamina. Quocunque igitur modo cum illis agat, perinde adest, liberat, eripit, saluat.

Hic itaq; certificamur: primò, omnes nos in Christum credentes afflictionibus exerceri oportere: secundò, nullum præsentius in afflictionibus remedium posse adhiberi, quàm fiduciam in Domini benignitatem & precationem assiduam: tertio, Dominum non derelicturum nos, nec passurum vt supra
quanti

quàm possimus tentemur, sed daturum gratiã, qua
& afflictiones possimus pati, & ab ijs liberari.

IN EANDEM CONCIO

SECUNDA.

PRæcipuus Læctionis hodiernæ scopus, afflictio
piorum est. Sunt autem quatuor præsertim, quæ Anno 51.
de afflictione huiusmodi nobis proponuntur. Pri-
mum quidem est, non posse pios sine afflictionibus
esse in hoc mundo. Nam hoc satis claret hîc in Iaco-
bo & Petro, vt quorum alter gladio iam tum occi-
sus erat, alter autem coniectus erat in carcerem, simi-
liter occidendus post pascha: atq; hanc sortem non
hi soli, sed & alij Apostoli, Credentesq; experti sunt,
vt Actuum liber passim testatur. Hinc ergo exerte
dicit Paulus: Omnes qui piè viuere volunt in Chri-
sto, afflictiones pati necesse est, 2. Tim. 3. & rursus: Per
multas tribulationes oportet nos ingredi in regnum
Dei. Act. 13. Quandiu igitur erunt Iacobi & Petri, tam
diu & Herodes erunt: hoc est, quandiu erunt in mun-
do pij, tandiu erunt & tyranni ac persecutores. Non
enim potest mundus pios ferre, quemadmodum nec
Herodes Iacobum & Petrum ferre poterat. Nihil hi
neque in Herodem neque in Iudæos peccarant, nisi
quòd Christum crucifixum prædicabant, & ipsorum
vita dissimilis erat illis: Ita videlicet nec hodie aliam
ob causam odio habentur & affliguntur pij, nisi
quòd vni Christo omnem tribuant iustitiam salu-
temq; inque huius fide vitam agant innocentem.
Sciamus igitur & nos passuros afflictiones, si qui-
dem verè in Christo viuere velimus. Non enim le-
nior nos fors manebit: atque vt non affligamur sem-
per ab impijs externè, non tamen feriabitur interius il-
Sathan. Hæreat ergo semper in cordibus nostris il-

Iud Syrachi cap. 2. Fili accedens ad seruitutem Dei, sta in iustitia & timore, & præpara animam tuam ad tentationem. Vt autem verè patiamur vt pij, sic que cum Paulo gloriari iure possimus in afflictionibus: pij etiam re vera simus, hoc est, vera, germana que præditi simus fide, innocenter que viuamus. Si enim ob falsam, hæreticam que fidem, aut ob impia facta affligamur, inanis fuerit gloria nostra, nihil que merebimur.

Cæterum secundum est, quoniam remedio confugio que nobis in afflictione vtendum sit. Quum Petrus seruaretur in carcere, precatio sine intermissione fiebat ad Deum pro eo ab Ecclesia. Quoties ergo & nos affligimur, siue externè à malis hominibus, siue internè à Sathana & carne: toties ad precationem (tanquam ad sacram ancoram) confugere debemus, eam que ad Deum citra intermissionem fundere. Plurimum enim valet deprecatio iusti assidua, Iacob. 5. & iubet etiam exertè Dominus, vt ad se in tribulationibus confugiamus, dum sic inquit: Inuoca me in die tribulationis, & eruam te, & honorabis me. Psalm. 49. Vnde & David alibi ait: Hi in curribus & in æquis confidunt, nos autem nomen Domini inuocabimus. Psalm. 19. Certè legimus Exod. 17. quòd quum pugnaret Iosua vnà cum filiis Israel aduersus Amalac, Moses plus effecerit orando, quam Iosua pugnando. Ideò nimirum & nos iam in præfenti nostra tribulatione cum primis confugiamus ad orationem, spem que figamus omnem in Domini auxiliù, ita melius breui sentiemus haud dubiè: sic enim ait ille Psalm. 90. Quia in me sperauit, libera bo eum: protegã eum, quonia cognouit nomen meum. Clamauit ad me, & ego exaudia eum, cum ipso sum in tribulatiõe, eripia eum, & glorificabo eum, &c.

Sed vt

Sed veniamus ad tertium. In eadem nocte postrema postquam Herodes vellet Petrum tradere Iudæis occidendum, venit subito Angelus Domini, illumque & soluit à cathenis, & eduxit è carcere in ciuitatem. Sic solet cum suis agere Dominus. Non sinit preces piorum esse frultraneas, neque deserit suos. Verùm differt plerunque tam diu, donec nihil iam reliquum est apud homines spei. Vult enim agnosci solus adiutor in necessitate, neque vult gloriam suam dari alteri. Monemur itaq; hîc, ne defatigemur orando, neue ob dilationem auxilij diuini desperemus. Vnde & Habacuc sic vnumquenque nostrum affatur: Apparebit (Dominus) in finem, & non mentietur. Si moram fecerit, expecta illum, quia veniens veniet, & non tardabit. cap. 2.

Restat verò iam quartum. Vbi Petrus ad se rediisset, agnouit se à Domino liberatum esse, ei que ob id omnem tribuit gloriam, adeoque & alijs eam liberationem deprædicauit. Hoc exemplum monebit nos, vt quotiescunque è malis liberamur aut subito alioquin gaudio donamur, id non acceptum feramus nobis ipsis, aut humanis viribus, sed vni Deo auxiliatori, ideoque huic debitas agamus gratias, & alijs quoque eius potentiam, misericordiamque diuulgemus. Nam vult Dominus glorificari à nobis propter liberationem, vt supra in Psalm. audiimus,

FERIIS PETRI ET PAULI
APOSTOLORVM, IN EVAN-
GELIVM CONCIO
PRIMA.

*Cum venisset Iesus in partes Cesarie
eius. &c. Matth. XVI.*

DDD 2

In hoc

Habita an
no 46.

IN hoc Euangelio duo illi insignes fidei nostræ articuli confirmantur, quorum altero confitemur, Iesum Christum esse filium Dei: altero, esse vnam sanctam Ecclesiam catholicam. Nam vtriusq; hîc solidam habemus certificationem, dilucidamq; mentionem. Quanti verò momenti hi ipsi duo articuli sint, quàm & necessarij, neminem vestrum esse puto qui ignoret. Certè extra Christum & Ecclesiam non est salus. Quare meritò eos subinde renouare & reuocare in memoriam debemus, ideoq; & nunc attentissimos nos esse necesse erit. Dicemus autem in præsentia de vtroque sigillatim, ac de priori prius.

Varia hominum opiniones de Iesu nostro habebantur. Quidam enim existimabant illum esse Ioannem Baptistam, vtpote rediuuium: ob id fortasse, quòd baptizaret & prædicaret, vti ille, pœnitentiam & regni Dei appropinquationem. Nonnulli verò arbitrabantur, esse eum Eliam, inde fortasse adducti, quòd (quemadmodum ille) in miraculis edendis esset potès, quodque persuasum haberent, Eliam nouissimis temporibus rediturum. Alij autem autumabant, eum esse Hieremiam: fortè propter summam docendi vim, tum etiam propter popularem sermonem, & parabolarum adductionem. Porò alij aliter atque aliter de ipso sentiebant, communiter tamen Prophetam censebant eum vel pristinum vel nouum. Non poterant enim inficari, esse illum insigniorem, quàm quisquam vel ex plebe vel ex summis Iudæorum primoribus esset. Verùm enim uerò longissimè adhuc à vera ipsius cognitione aberant. Nam Ioannes Baptista, Elias, Hieremias, & cæteri Prophetæ fuerant homines duntaxat. Quum igitur horum personas ipsi tribuerent, nihil sanè præterquam merum hominem ipsum iudicabant. At qui-
bus me-

bus merus homo videtur, ij nihil ipso dignum sentiunt. Doctrina nanque eius cœlestis, miraculorum summa potentia, & vita inculpatissima abundè factis testabantur, ipsum plus fuisse quàm hominem merum: nempe diuinum & cœlestem. Etenim quis potest hominum nouisse cogitationes, quis vnico verbo quiduis facere potest, nisi vnus Deus? Quando ipse ergo in his fuërit validissimus, consequitur prorsus, & fuisse & esse illum non hominem solum, sed & Deum. Talem autem ipsum cognouit Petrus, hinc nimirum dixit: *Tu es Christus filius Dei viuentis*. Ne autem putemus, Petrum errasse, statim Dominus ipse hanc confessionem corroborauit, asirmauitque eam tam esse veram ac efficacem, vt beatitudinis inde aeternæ esset hæreditatem consequuturus. Cæterum Iesum credere Christum, viuentisque Dei filium, est persuasissimum habere, ipsum esse verum hominem & verum Deum, nostrum doctorem, seruatorem, spem, viam, veritatem, resurrectionem, iustitiam, sanctitatem, expiatorem, regem, sacerdotem, vitam, & omnia. Talem verò credere, à patre contingit, Dei donum est. Atque hæc de Christo hæctenus.

Quemadmodum de Christo (vt audiistis) variæ opiniones fuerunt: ita & de Ecclesia. Iudæi olim hanc censebant esse, qui circumcisi legem Mosi seruarent. Hodie quidam putant templum lapideum esse Ecclesiam. Sunt etiam, qui Ecclesiam ad certos ritus, certa que loca alligant. Verùm sic agnoscere illam, longissimè à vera ipsius cognitione abest. Aliiter de ipsa venit sentiendum. Oportet nimirum nos scire, non hunc vel illum populum certis locis & ritibus alligatum esse Ecclesiam, sed omnes per vniuersum terrarum orbem diffusos credentes, qui ex animo credunt, & ore confitentur, atque adeò te-

52 FER. PETRI ET PAULI APOST.

stantur vita, Iesum Nazarenum crucifixum esse ipsissimum Christum, hoc est, regem & pontificem nostrum, ipsissimum item viventis Dei filium, Deum ipsum, & patri per omnia coæqualem: Nam hoc ipse Dominus aperte innuit, dum dicit: *Super hanc petram edificabo Ecclesiam meam.* Quasi dicat: Eiusmodi confessio, quam tu Petro de me protulisti, erit certum signum meæ Ecclesiæ: qui hanc confessus fuerit, in vera est Ecclesia. Vide, hæc Christi Ecclesia est. Et quia ipsa habet fundamentum Christum, non potest ullis inferorum portis deiici, immò tam potens per Christum est, ut & mortis & vitæ, & inferni & cæli claves habeat. Atque quæadmodum corpus adheret capiti, sic ipsa nunquam à Christo disungetur.

Amplifica, repete & hortare.

IN IDEM CONCIO

SECUNDA.

Anno 51.

Quæ præfens Euangelium ad hæc sanctorum Apostolorum Petri & Pauli ferias relatam sit, haud necessarium puto longis verborum ambagibus explicare: quum præsertim omnibus constare possit, factum id esse propter insignem illam D. Petri confessionem, quam eandem & sanctus Paulus post modum omnibus coram vniuerso mundo illustravit. Hoc solum indagabimus nunc, ecquid potissimum in Euangelio isto nobis proponatur. Duo nimirum fidei nostræ Catholicæ articuli hæc comprehenduntur: quorum alter est de Christo, alter autem de Ecclesia. De utroque verò paucis dicemus ordine.

Priorem quidem quod attinet, tria in eo nobis statuantur ob oculos: primo videlicet, quisnam & quid
Chri-

Christus sit: secundo autem, unde eius persona ac substantia cognosci possit: tertio vero, ecquid proficit Christum reuera cognoscere. Petrus apertissimis verbis testatur, IESVM illum Nazarenum, Marię virginis filium, verè esse Christum seu Messiam: & huiusmodi quidem Christum, qui non hominis duntaxat sit filius, sed & filius Dei viuentis, verus nimirum & homo & Deus. Iudæi vnicè quidem Christi desiderio tenebantur: verum ignorabant interim, quòd is venisset, & quis esset ille. Hinc nimirum, etsi plebei magnificè de Iesu nostro sentirent, propter videlicet præclaram ipsius doctrinam & insignia miracula: haberentque ideò illum, vel pro Ioanne Baptista, vel pro Helia, vel pro Hieremia, aut alio quopiam ex prophetarum numero: nondum tamen persuadere sibi poterat, quòd esset ipse Christus. Arbitrabantur enim, aliter venturum Christum quàm ipse venisset, solus Petrus, cum cæteris Apostolis & paucissimis alijs, nouerat ipsum verè esse Christum & Dei viui filium, quantumlibet vilis & contempta haberetur ipsius persona coram oculis carnis. Quia verò à tam paucis cognoscebatur, consequitur, singularem esse artem & insigne donum, ipsum verè cognoscere. Et sanè ars est hæc artium, scientiaque scientiarum. Nam (vt Christus ipsemet hinc testatur) non caro & sanguis (hoc est, homo vllus) reuelauit Petro cognitionem illam, sed DEVS Pater cœlestis. Quare? quia nemo nouit filium, nisi pater. Matth. 11. Omnis ergo, qui à patre didicit & quem pater traxit, cognoscit CHRISTVM. Ioan. 6. Ideoque & Paulus ait, quòd nemo possit dicere Iesum esse Dominum seu Messiam, nisi per Spiritum sanctum. 1. Corinth. 12.

Sed agè videamus, quidnam proficit Christum cognoscere.

scere. Non enim carere magno fructu potest, quod à tam excellenti doctore discitur. Vocat Dominus Petrum ob confessionem & cognitionem hanc beatum, Beatitudo autem consistit in sempiterna pace, in perhenni voluptate, & æterna vita: nec potest quid his ab vlllo mortalium expeti excellentius aut iucundius. Consequitur ergo, Christi cognitione nihil esse neque vtilius neque magis necessarium: ideoque verè dicit alibi Dominus: Hæc est vita æterna, vt cognoscant te solum verum Deum, & quem misisti Iesum Christum. Ioan. 17. Hæc de Christo breuiter dicta sint: & sic confirmatur hîc articulus fidei nostræ, quo confitemur, Iesum esse Christum filium Dei vnicum, Dominum nostrum.

Cæterum agemus nunc & de Ecclesia paulisper. Ad hanc itaque quod spectat, itidem tria proponuntur nobis: primò nempe, quid Ecclesia sit: deinde autem, quàm firma ea sit: postremò verò, qua & quanta donata sit potestate. Ecclesia est, quæ ædificata existit supra petram CHRISTVM. Nam sic DOMINVS ipse eam hîc definit. Vt autem apertiores nos huius definitionis explicationem demus: est Ecclesia, cœtus omnium illorum, qui cum Petro consentent ac credunt Iesum esse Christum, & filium Dei viuentis, huicque vnicè fidunt, atque ipsius verbo & ordinationi sedulò obsequuntur. Et quotquot in hoc cœtu sunt, dicuntur & ipsi cum Petro à petra Petri seu Petræi, à Christo Christiani: hoc est, firmi & inuincibiles sacerdotes & reges. Immò non dicuntur solum tales, sed & reuera sunt. Nam hîc Christus, ne ipsas quidem inferorum portas valituras aduersus Ecclesiam hanc. Quare? quia quos dedit Christo Pater, vt sunt Ecclesiæ membra, eos nemo potest de manu Christi rapere.

pere. Ioan. 10. Et: Si Deus pro nobis, quis contra nos? Hinc nimirum Paulus dicere audet, se certum esse, quòd nulla creatura nos separare possit à charitate Dei quæ sit in Christo Iesu. Rom. 8. Verùm ad potestatem quoque Ecclesiæ seu credentium veniamus. Dedit huic Christus in Petri persona claves regni cœlorũ, hoc est, potestatem cœli & claudendi & aperiendi, facultatem peccatorum & remittendorum & retinendorum. Ne verò quis potestatem hanc contemnat aut parui ducat, addit Christus, ratum futurum in cœlo, quicquid Ecclesia vel ligauerit vel soluerit in terra. Nemo igitur rideat Ecclesiæ ligationem, hoc est, doctrinam comminatricem, & excommunicationem: nemo quoque aspernetur eius solutionem, hoc est, doctrinam consolatricem & absolutionis Sacramentum. Quia verò ligat Ecclesia iniustos & impœnitentes, nemo putet se esse Ecclesiæ mēbrum, dum iniuste agit, & cor habet impœnitens: Et quia contrà admittit iustos ac soluit pœnitentes, studeamus omnes iustitiæ, aut agamus certè pœnitentiam, quò sic aperiatur nobis regnum cœlorum, omnibusq; Christi bonis & hic in gratia & illic in gloria participemus.

IN IDEM CONCIO

TERTIA.

IN Epistola accepimus, ecquomodo excipiantur in Anno 53.
 mundo hoc pij: nimirum, odio, vinculis, morte. In Evangelio verò præsentī audimus præcipuam causam, ob quam illi sic tractantur: quòd scilicet filium hominis & credant & confiteantur cum Petro Christum esse, & Dei viuentis filium, quemadmodum & Paulus 1. Timot. 4. dicit: In hoc & laboramus & probris afficimur, quòd spem fixam habemus in Deo vi
 uente,

DDD 5

56 FER. PETRI ET PAULI APOST.

uente, qui est seruator omnium hominum, maximè fidelium. Sed vt contextum seu verba ipsa Euangelij consideremus paucis, duo præcipua nobis præfiguntur: primò nempe, Christus, ipsum caput: dein verò, Ecclesia, huius corpus. Ad Christum quidem quod attinet, tria habemus consideranda: quæ nimirum vera sit in ipsum fides, vnde hæc dimanet, & quid in ea fructus consistat,

Est nempe vera in Christum & de Christo fides, hunc nulli omninò personæ alij tribuere quam vni filio hominis Domino Iesu. Nam habere ipsum duntaxat vel pro Elia vel pro Hieremia vel pro Ioanne Baptista vel pro alio quopiam propheta, longè minus de eo sentire est quàm dignū sit. Credere aut Iesum esse Christum, credere est, quòd is ille sit, quem & Lex & Prophetæ omnes prænunderunt: nempe, Sacerdos & Rex æternus, hostia, intercessor, mediator, expiator, redemptor, sanctificator, saluator, & vita omnium. Si verò ille talis est Christus, est haud dubiè & filius Dei viuentis. Nemo enim expiare peccata, seruare à morte æterna, & sanctificare, viuificareque potest, nisi solus Deus. Est ergo homo Iesus Christus, non adoptione Dei filius, nec spiritualis, Deificatusq; homo, neque nuncupatiuè Deus: sed re vera naturalis, æternusq; Dei filius & Deus, Deus inquam verus de Deo vero. Sic nimirum de Iesu Christo sentiendum est, nisi perire libeat.

Cæterū non discitur hæc fides seu cognitio ex carne & sanguine, hoc est, humana industria ac ratione, sed reuelatione Patris cœlestis, vnde & suam Petrus hausit. Nemo enim nouit filium, nisi Pater. Matt. II. & qui ab eo didicerit. Ioan. 6. Reuelat autem pater cœlestis filium, externè quidem per verbum suum & prædicatum & auditum, internè verò per illumina-
tio-

tionē, vimq; Spiritus sancti. Quod hortabitur nos, ut & verbum Dei sedulo audiamus, & Spiritus sancti gratiam ambiamus gnaviter.

Porro autem, fructus fidei huius, æterna est beatitudo, hoc est, insitio in corpus Christi mysticū, securitas à portis inferorū, & felix æternæ vitæ introitus, bona tam modis omnibus excellentia, ut excellentiora esse non possint. Atq; hæc de Christo hæctenus.

Jam verò ad Ecclesiam quod spectat, tria itidem expendenda nobis veniunt: primò scilicet, quid Ecclesia sit: secundò, quæ sit Ecclesiæ felicitas: tertio, quæ eiusdem sit potestas.

Est nimirum Ecclesia, domus mystica supra petram, Christum extructa, hoc est, societas in Iesum Christum Dei filium verè credentium, hunc agnoscantium, & amplectentium pro vero lapide angulari. Act. 4.

Huius aut Ecclesiæ tanta est felicitas, ut quemadmodum domus supra firmam ædificata petram, neque ab imbribus neq; à vento deijci potest, ita nec illa societas ab omnibus etiam inferorum portis (hoc est, peccato, hæresi, Diabolo, persecutione, & morte) vinciri prosterniq; queat. Qui enim est in Ecclesia, is Christi membrum, & Christus eius caput est: si ergo Deus pro nobis, quis contra nos?

Est verò tanta in super Ecclesiæ potestas, ut claves regni cœlestis habeat, vim ligandi atque solvendi: hoc est, potestatem habeat prædicandi Euangelij, & Sacramentorum administrandorum, ordinandi ministros, perque hos & ligandorum incredulorum ac impiorum, & credentium, penitentiumque solvendorum.

Ni igitur perire velimus, simus in Ecclesia: ut autè à ligatione eius simus liberi, Verbū Dei & audiamus

mus & fide amplectamur, Sacramentis religiose vtu-
mur, pœnitentiãq; & vitæ pietatem perpetuò vr-
geamus.

FERIIS VISITATIONIS MA-
RIAE, IN EPISTOLAM CON-
CIO PRIMA.

Ecco iste venit saliens, &c. Cantic. II.

*Habita
anno 45.*

AD hodiernam Lectionem probè & cum fructu
intelligendam, externam omninò literam mis-
sam facere, & sensum internum ac mysticum indaga-
re nos oportet. Is verò suauissimum, consolantissi-
mumq; complectitur colloquium Ecclesiam inter &
Christum: in quo quidem veluti in depicta aliqua
ad viuum tabella nobis conspiciendum proponi-
tur, primò quomodo Ecclesia affecta sit erga Chri-
stum, deinde quomodo Christus vicissim erga Eccle-
siam affectus sit. Quanto perè autem vtrunque cogni-
tu cuius Christiano sit necessarium, norūt illi, qui-
bus compertum est, quid sit Ecclesia, quid Christus.
Quare vt diligenter animaduertatis fratres in Chri-
sto charissimi, vos obnixè rogatos velim. Cæterum
de Ecclesiæ erga Christum affectu principio paucis
dicemus. Quod igitur ad hanc attinet, ex præsentì
Lectione colliquet, non secus erga Christum affe-
ctam esse Ecclesiam, atque sponsa casta erga spon-
sum dilectissimum sibi. Ea verò sic erga sponsum su-
um affecta est, vt nihil impensius, ardentiusq; cupi-
at, quàm vt eum præsentem possit videre, vocè eius
audire, osculis ipsi adlubescere, & familiariter cum
ipso colloqui. Ita inquam & Ecclesia hoc vnum im-
pensissimè, & semper desiderauit, & hodiè etiam de-
siderat, vt vocem sponsi sui Christi iugiter audire, ip-
sumq; coràm cùm cernere tum alloqui possit. Initiò
qui-

quidem corporalem ipsius præsentiam, cōspectum, & colloquium expetebat. Vnde nimirum hæc vota: Inclina cœlos tuos Domine & descende. Psalm. 144. Rorate cœli desuper, & nubes pluant iustum, aperiat-ur terra & germinet saluatorem. Esaiæ 45. Vtinam cœlos dirumperes & descenderes. Esaiæ 64. Osculetur me osculo oris sui. Cantic. 1. Veniat dilectus meus in hortum suum. Cantic. 4. At nunc spiritualem sponsi præsentiam, nimirum gratiam, & mysticum colloquium, nempe verbum saluificum cū primis esurit ac sitit: hinc isti clamores: Excita potentiam tuam & veni, vt saluos nos facias. Deus virtutum cō- uerte nos, & ostende faciem tuam, & salui erimus. Deus virtutum conuertere, respice de cœlo, & vide, & visita vineam tuam, 79. Psalm. In hoc autem affe- ctum huiusmodi Ecclesiæ perspectum habere neces- se simul & vtile est, primò vt discamus quæ sit vera Ecclesia, ea videlicet quæ ab vno pendet Christo, hu- iusq; verbum sedulò vrget: deinde, vt nostri facia- mus periculum, & nostram conscientiam examine- mus, num & nos veræ Ecclesiæ simus membra. Certè nisi hoc pacto erga Christum simus affecti, hoc est, & ipsum & ipsius verbum vnicè suspiciamus, alienissi- mi erimus ab Ecclesia, adulteri & scortatores. Atq; hæc de Ecclesiæ erga Christum affectu hæctenus.

Nunc audiemus, considerabimusq; porrò, quomo- do & Christus vicissim erga ecclesiam suam affectus sit. Quòd itaque ad hunc attinet, perinde & ex Lectio- ne hac clarè colligitur, ipsum non secus erga eam esse affectum, atque sponsus erga vnicè adamatam sibi sponsam solet. Is verò nihil habet prius, nihil ma- iori studio conatur, quàm vt quàm primùm suæ ad- sit, oscula in eam figat, confabuletur ei, & omninò sese cum ea vinculo amoris indissolubili subdat. Ad eundem

eundem inquam modum & Christus ipse hoc vnum molitur semper, vt suæ sponse Ecclesiæ adsit, eam gratiæ suæ osculis reficiat, eam per salutiferum sui Euangelij verbum alloquatur, consoletur, confirmet, & sic prorsus vnum cum ea fiat. Hoc autem verum esse, re ipsa & olim testatus est & hodiè etiam testatur. Nam quemadmodum principio in corporali præsentia ab Ecclesiâ desiderabatur, sic etiam è cœli montibus saliens in hunc mundum venit, & stetit post parietem nostrum, hoc est, nostram assumpsit humanitatem, & similis factus est capræ hinnuloq; ceruorum, hoc est, in similitudine carnis peccati apparuit nobis, ac posteaquam per prospectum fenestrarum & cancellorum, hoc est, per miracula diuinitatis suæ Ecclesiæ innotuisset, veluti ceruus fortissimus antiquum illum serpentem Diabolum fugauit per passionem & mortem, & ita Ecclesiâ perpetuò sponsam atque vxorem condonauit sibi. Item quemadmodum iam ab Ecclesiâ in præsentia spiritali desideratur, sic quoque hodiè præsentissimus ipsi adest & colloquitur, nimirum per Sacramenta, per mysticam gratiam, & per verbum suum salutificum: Hinc veniunt hæ compellationes: Amicæ meæ, columba mea, formosa mea. Amicam autem Ecclesiâ vocat, quòd eam dilexerit in mortem vsque: Columbam verò, quòd simplex illa sit & ipsi fidelis: Formosam denique, quòd eam lauerit ab omni peccatorum immunditia, & effecerit sponsam sanctam & irreprensibilem, non habentem rugam aut maculam. Porrò hunc Christi in Ecclesiâ affectum scire ad hoc prodest, vt fidem nostram confirmatione reddamus, vtq; certò persuadeamus nobis, quemadmodum semper erga suam Ecclesiâ affectus fuit, quòd ita & posthac affectus esse velit, quantumlibet
 alio-

alioqui posteriora nunquam obuertere videatur. Stat enim firmum: Ecce ego vobiscum sum vsque ad consummationem seculi.

IN EANDEM CONCIO

SECUNDA.

Primò omnium obnixè vos velim rogatos, audite Anno 47.
 tores charissimi, ne Lectionem hanc ex verbis externis æstimetis, nève eam vt vilem & absurdam aspernemini. Etsi enim externus sensus humilis admodum appareat, nilq; magnifici polliceatur, est tamen sensus eius mysticus quous thesauro, immò auro & topazio pretiosior. Ne autem vos multis ambagibus suspensos teneam, continetur hîc colloquium fidei & charitatis plenissimû, inter sponsam & sponsum, Ecclesiam & Christum: estq; primaria eius propositio de primò eiusdem Christi aduentu. Primò loquitur sponsa Ecclesia, deinde & sponsum Christum verba facit. Ecclesie sermo nil nisi viam ardentem-que spirat fidem: sermo autè Christi indicibili charitate vndiquaque exundat.

Cæterùm ita dicit Sponsa Christi Ecclesia: *Ecce ista venit, saliens in montibus, transiliens colles. Similis est dilectus meus caprea hinnuloq; ceruorum. En, ipse stat post parietem nostrum, respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos. En, dilectus loquitur mihi.* His verbis tria proponit: primò enim declarat, vnde veniat Sponsum Christus: secundò aperit, quomodo seu in qua veniat forma: tertio explicat, cui peculiariter seu in cuius gratiam veniat. Quod attinet ad primum, dicit, eum venire salientem in montibus, transilientem colles, hoc est, venire è caelo, ex alto. Per montes enim & colles cœlum ac sublimitas significatur. Sed mentitur etiam in hoc? Nequaquam. Tota nanque
 facta

sacra scriptura clamitat, ipsum è cœlo venisse. Dauid quidem inquit Psalm. 19. Exultauit vt gigas ad eurrendam viam, à summo cœlo egressio eius. Ioannes autem Baptista de Iesu nostro loquens sic ait, Ioan. 3. Qui è cœlo venit, supra omnes est. Paulus verò dicit 1. Corinth. 15. Primus homo de terra terrenus, secundus homo ipse Dominus de cœlo. Porrò secundum quod attinet, dicit Ecclesia, similem esse dilectum suum Christum caprea hinnuloq; ceruorum, eumq; stare post parietem nostrum prospicientem per fenestras & cancellos: quibus quidem verbis innuit, illum esse verum Deum, & assumpsisse simul humanitatem nostram, inq; hac venire. Nam per capream quæ acutissimum habet visum, & ceruum qui celer est ac cornibus potens fugatq; venenosa, diuinitas significatur, eò quòd Deo omnia sint conspicua, quòd is omnia peruadat, omnipotens sit, mala omnia solus possit profligare. Per parietem verò nostrum, post quem stat Christus, humana nostra natura intelligenda venit, quam ipse assumpsit, quaque suam texit diuinitatem. Sed num errat in hoc Ecclesia? Minimè gentium. Habemus etenim certissima scripturæ testimonia, Christum Deum esse hominemq; factum. Sic inquit Baruch. cap. 3. Hic est Deus noster, & non æstimabitur alius aduersus eum: post hæc in terris visus est, & cum hominibus est conuersatus. Ita & Ioannes inquit, Ioan. 1. Verbū caro factum est & habitauit in nobis. Sic quoque Paulus Galat. 4. Vbi venit plenitudo temporis, emisit Deus filium suum, factum ex muliere, hoc est, hominem cōceptum & natum ex castissima virgine Maria. Tam quòd ad tertium spectat, dicit Ecclesia, Christum venire ipsi, ipsique loqui. Verum num & hoc ita se habet? Omnibus modis. Nam vniuersa Scriptura id testatur. Esaias dicit

capo

cap. 60. Surge, illuminare Hierusalem, quia venit lumen tuum, & gloria Domini super te orta est. Quia ecce tenebrae operient terram, & caligo populos, super te autem orietur Dominus, & gloria eius in te videbitur. Non loquitur hic de visibili Hierosolyma, sed de mystica, quae Paulo teste Ecclesia est, mater nostra. Galat. 4. Paulus dicit 1. Timoth. 1. Certus sermo, & dignus quem modis omnibus amplectamur, quod Christus Iesus venit in hunc mundum, ut peccatores saluos faceret. Immo Christus ipse Lucae 19. inquit: Venit filius hominis quaerere & saluare quod perierat. Ecclesiae populus dicuntur peccatores & perditii, quod sese peccatores & perditos aestimant, vniusque Christi iustitia & redemptione nituntur. Audiuius igitur nunc ex Ecclesiae verbis, Iesum Christum sponsum eius, nostrum Seruatorem, venisse de caelo, in humana & seruili forma, ad solius Ecclesiae salutem.

Audiamus verò iam vicissim & Sponsi Christi verba. Ita dicit Ecclesiae: Surge, propera Amica mea, columba mea, formosa mea, & veni. Iam enim hyems transiit, imber abiit & recessit, flores apparuerunt in terra nostra, tempus canticum auium aduenit, vox turturis audita est in terra nostra, ficus protulit grossos suos, vinea florentes dederunt odorem suum. Surge, propera amica mea, sponsa mea, & veni. Sponsa & columba mea, in foraminibus petrae, in latibulo graduum, ostende mihi faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis. Vox enim tua dulcis, & facies tua decora. His verbis tria innuit Christus. Primum est, quid se ad veniendum moueat: secundum est, quos fructus suo aduentu pariat Ecclesiae: tertium est, ob quam finalem causam & venerit & fructibus eam donauerit. Quod attinet ad primum, indicat amicis illis epithetis, summam suam erga Ecclesiam charitatem se ad veniendum mouisse.

se. Atque hoc esse verum, & Paulus Ephe. 5. testis est: Dilexit (inquiens) Christus Ecclesiam, & semetipsum exposuit pro ea, vt illam sanctificaret. Cæterum ad secundum quod spectat, declarat Christus, se suo aduentu mediante morte propulsaſſe hyemem & imbrem, hoc est, peccatum, mortem, Sathanam: & contulisse contra Ecclesiæ flores gratiarum, canticum suauissimum Euangelij, turturem veræ innocentia, ficus virtutum, vineas Spiritus sancti. Hoc autem verum esse, Scriptura abundè testatur, præfertim Euangelistæ & Apostolorum Epistolæ. At verò quod refertur ad tertium, ostendit Christus, in eum finem se & venisse & contulisse hæc dona, vt Ecclesia se veluti columba sequatur in vera fide charitateq; ardenti, vt illa se laudet ac prædicet, vtq; coram ipso conuerſetur in iustitia & sanctitate. Quòd si iam nos vera veræ huius Ecclesiæ membra sumus, & agnoscamus huiusmodi insignia Christi in nos collata officia, & finali eorundem causæ pro omni virili satisfaciamus, hoc est, Christo adhareamus fide petreia & gradualis charitate, ipsum canamus & prædicemus, coramq; ipso in vera vitæ innocentia conuersemur.

Amplif. rep. hort.

IN EANDEM CONCIO

TERTIA.

ANNO 51.

Lectio hæc ob id potissimum legitur hodiè, quòd in ea habeatur, dilectum salijſe in montibus. Nam hoc litera tenus in Visitatione Mariæ factum est. Dum enim illa festinanter in montana abiit, sicq; & adscensu & descensu corpus mouit: haud dubiè ipse quoque puer I E S V S (verus nempe Dilectus) ea motione sursum ac deorsum motus est, atque

atque ita salij quodammodo. Sed ad genuinum, spiritualemque Lektionis sensum accingamur. Duæ præsertim personæ introducuntur: Dilectus nimirum, & Amica. Dilectus Christus est: Amica autem, Ecclesia, seu vnaquæque fidelis anima est. Ecclesia primò loquitur, & loquitur quidè de Dilecto suo, Christo nimirum: Deinde verò loquitur Christus, ad Ecclesiam quidem (suam videlicet Amicam) loquitur. Vtriusque autem verba paucis & audiemus & expendemus.

Primò in Ecclesiæ verbis duo præsertim nobis de Christo proponuntur: vnde videlicet is venerit, & cuius sit naturæ. Venit nempe saliens in montibus, transiliens colles: hoc est, venit è summo cœlo, è sinu Patris cœlestis. Non enim de terra est, vt cæteri homines, Ioan. 3. 5. Ideoq; vocat illum Paulus Dominum de cœlo & hominem cœlestem. I. Corinth. 15. Venit autè propter Ecclesiæ suæ seu vniuscuiusq; animæ salutem, quemadmodum & Ecclesia in Symbolo canit: Qui propter nos homines & propter nostram salutem descendit de cœlis. Et venit quidem exertè saliens, hoc est, voluntariè, alacriter, ex amore: quemadmodum & ipsemet alibi dicit: Lusi in orbe terrarum, & delicia meæ sunt, vt sim cum filijs hominû, Ecclesi. 24. Prouerb. 8.

Iam verò cuiusnam sit naturæ Christus, id inde elici potest, quòd comparatur ab Ecclesia capræ & ceruo, quodque dicitur stare post parietem nostrum ac respicere per fenestras. Caprea acutissimi est visus, ita vt venatorem à longè præuidere possit, nec tamen ab illo videri queat. Ceruus verò fortis est ac celer, fugatque serpem ac omne venenum. Sic nimirum & Deus verè acutissimi est visus: nam videt omnia, ipse inuisibilis. Est quoque idem verè fortis,

vt qui est omnipotens: verè item celer, quippe qui nullo negotio vbiq; locorum sit: verè deniq; serpentiu, veneniq; omnis fugator, quippe sanctissimus & purissimus ipse, omnisq; peccati & impuritatis ofor atque profligator.

Quum igitur Ecclesia dilectum suum, Christum inquam, capreae, ceruoque comparet, aliud nihil eo vult intelligi, quam ipsum verè esse Deum. Quòd autem is verè Deus sit, apud nos nullum est dubium, quodq; per omnia & capreae, ceruiq; proprietates spiritaliter habeat, sacrae literae passim testantur, vt Hebr. 4. Non est vlla creatura, quae non manifesta sit in conspectu illius: vt Matth. 28. Data est mihi omnis potestas in caelo & in terra: vt Eph. 4. Ascendens supra omnes caelos, implet omnia: vt deniq; 1. Ioan. 3. Ad hoc apparuit filius Dei, vt dissoluat opera diaboli. Summa igitur verborum Ecclesiae est: Iesum esse Christum & filium Dei viuentis, eque caelo iuxta diuinitatem descendisse ad terras.

Quòd verò dicit illum stare post parietem nostrum, & respicere per fenestras, eo innuit, hominè quoque esse illum & hominis filium. Nam per parietem nostrum, & fenestras nostras, humanitas nostra seu nostra caro intelligitur. Est ergo sensus, quòd filius Dei è caelo in vterum virginis descenderit, quòd verbum caro factum sit & habitauerit in nobis. Ioan. 1. & 3.

Sed audiamus nunc & Dilecti, hoc est, ipsius Christi verba, quae de Amica sua Ecclesia vicissim loquuntur. In his verò itidem duo praecipua habentur: quid nimirum Christus suo aduentu, & descensu Ecclesiae contulerit, & quid vicissim ab ea exigat. Ad prius quod attinet: dicit hyemem transiisse, hoc est, placasse patris iram: imbrem abijisse, & recessisse, hoc est, abstulisse peccata, viciisse Sathanam, destruxisse

mortem: flores apparuisse in terra, & tempus putationis aduenisse, hoc est, omnia facta esse noua, reconciliatam esse iam Deo Ecclesiam, pacem & gaudium esse impetrata: vocem turturis auditam esse in terris, hoc est, se spiritum sanctum & Euangelicam gratiam impetrasse, misisseq; mundo: ficus denique protulisse grossos suos, & vineas florentes suum dedisse odorem, hoc est, donatum esse per se hominibus iustificationis donum, fidem, spem, charitatem, & reliquos spiritus fructus, salutemq; adeo æternā. Quod autem Christus hæc omnia contulerit nobis, ex scripturis testatissimum est.

Cæterum quod vicissim ab Ecclesia pro his tantis donis postulat, est, vt surgat & veniat, vtque ostendat ipsi faciem suam, & sonare faciat vocem suam in auribus ipsius: hoc est, vt surgat à vitiorum somno, & veniat ad ipsum per fidem: vtque in sanctitate & iustitia seruiat coram ipso, atque ipsius nomen verbumque & gratiam coram vniuerso mundo publicè confiteatur.

Si ergo & nos tantis Christi fructibus participare cum Ecclesia cupimus, esseq; sic & ipsi illius amici ac formosi: surgamus itidem à lecto incredulitatis & vitiorum, veniamus ad illum in foramina petrae per fidem & fiduciam in ipsius vulnera, simus quoque coram ipso sancti, & irreprehensibiles per charitatem, atque ipsum intrepidè confiteamur.

FERIIS VISITATIONIS
MARIAE, IN EVANGELIUM
CONCICIO PRIMA.

Exurgens Maria, abiit in montana cum festinatione in civitatem Iuda, & intrauit in domum Zaccharia, &c.

Luca I.

EEE 3

Euan-

Habita
anno 46.

Evangeliū hoc multis quidē & insignibus fructibus constat: verū temporis obstat angustia, quò minus eos omnes in præsentia liceat pro dignitate prosequi. Quare cæteris omnibus relictis, vnum locum paucis vestræ charitati proponemus. Is autem erit de effectu seu operatione veræ, viuæq; fidei. Nam huius vis ac energia pulchrè, nec minus manifestè deprehenditur hîc, cū in Maria Domini matre, tum in Elizabetha matre Ioannis. Vos verò auditores optimi de materia tam honesta, vtili, necessaria, paulisper nos audire ne grauemini.

Principiò quod ad Mariæ personam attinet, certissimum est, fidē illam admodum sincera fuisse præditam. Id enim satis, superq; testata est, quòd (quū audisset ab angelo se edituram orbi Spiritus sancti operatione Dei altissimi filium, Iesum Christum nostrū Seruatorem,) tandem dixerit: *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum.* Nam his verbis asseuerauit, se ex animo angeli dictis credere, & posthac nihil expectere prius, quàm vt ea implerentur: quò nimirum sui filij opera humanum genus eriperetur demū ex peccati, mortis, Sathanæ, & inferorum faucibus. Immo & Elizabethæ elogium Mariæ fidem satis indicauit, dum scilicet diceret: *Beata quæ credidisti, quoniam perficientur in te, quæ dicta sunt tibi à Domino.* Verū quid huiusmodi fides in illa operata est. Primū sanè est operata humilitatem summam. Nam etsi & prius humilis admodum esset, tamen posteaquam experiretur, quanto honore ipsam gratuitò dignatus esset Deus, multò magis sese coram ipso demisit, vt potè summam ipsius maiestatem, & suam contra indignitatem considerans: hinc nimirum ancillam se Domini vocauit. Secundò hæc ipsa fides officiositatem etiam ac charitatem effecit in Maria: simulat-

mulatque enim ex angeli verbis cum suam, tum etiam Elizabethæ felicitatem, ut quæ in senectute iam filium concepisset, didicerat, euestigiò ipsam Elizabetham per montana adiit, congratulataque est ei de misericordia ipsi à Domino præstita, atque adeò per menses etiam aliquot cum ea mansit, & ei inferniuit. Tertio huiusmodi fides in Maria & insigne illud laudis, gratiarumque actionis sacrificium, quo vnicè delectatur Dominus, extorsit. Vbi nanque & Elizabethæ felicitatem & suam ex mutuo colloquio magis ac magis expenderet, tota tandem & anima & spiritu magnificauit Dominum Seruatorem suum, laudibus concelebrans summam ipsius potentiam, misericordiam, & in promissis veritatem. En tantam vim in MARIA fides illa viua exeruit.

Cæterum quod ad Elizabethæ attinet personam, manifestissimum est, & ipsam vera fide præditam fuisse. Hoc enim abundè satis declarauit, quòd fructum illum ventris Mariæ vocauerit benedictum, & agnouerit Dominum suum. Sic enim ait: *Benedictus fructus ventris tui. Et vnde hoc mihi, ut veniat mater Domini mei ad me?* Siquidem his verbis testata est, se habere persuasissimum, quòd infans ille quem gestaret Maria, esset benedictum illud semen mulieris, quod caput serpentis esset contriturum, quòd item esset semen illud Abrahæ, in quo benedicendæ essent omnes cognationes terræ, hoc est, verus Messias, DEI filius, orbis seruator. At quosnam fructus fides hæc in ipsa designauit? primò quidem operata est (vt & in MARIA) singularem animi demissionem: nam indignam se censuit, ad quam Domini mater, atque adeò Dominus ipse venire: rara est, abundè satis sibi præstitum esse beneficium.

quòd anus iam paritura esset filium, non promeruerit, & ab ipso Domino præfens insuper inuisi. Deinde fides charitatis etiam officia in Elizabetha exeruit: nam & summa veneratione excepit matrem Domini, & laudando etiam ad fidei constantiam illam exhortata est. Inde nimirum dixit: Perficientur ea quæ dicta sunt tibi à Domino. En, tantæ energiz in Elizabetha fuit fides.

Porro quemadmodum fides in Maria & Elizabetha potens & efficax fuit, sic in omnibus etiam electis operata est. Et hinc primò claruit, habuisse illos veram fidem, fuisseque proinde electos: deinde etiam inde æternam assequuti sunt in caelis hæreditatem. Quare monemur iam nos, vt si itidem veri electi videri velimus, & æternam felicitatem fidei promissam consequi, omnibus huc modis per Domini gratiam enitamur, quò fides nostra non otiosa & mortua inueniatur, sed efficax, operans, viuua. Huc nimirum & D. Petrus hortatur nos his verbis: Omnem (inquiens) curam adhibete, vt in fide vestra ministratis virtutem, in virtute autem scientiam, in scientia autem abstinentiam, in abstinentia autem patientiam, in patientia autem pietatem, in pietate autem amorem fraternitatis, in amore autem fraternitatis charitatem. Hæc enim si vobis adsint & exuberent, non vacuos nec sine fructu vos constituent in Domini nostri Iesu Christi cognitione. Cui autem non præsto sunt hæc, cæcus est, & manu palpans, oblitus sese à veteribus peccatis suis fuisse purgatum. Quapropter fratres magis operam date, vt per bona opera firmam vestri vocationem, & electionem faciatis. Huiusmodi igitur apostolicam exhortationem sequamur, & insignia illa Mariæ virginis ac Elizabethæ exempla pro viribus imitemur.

mur. Ita futurum est, vt & Deo gratissimum præstemus cultum, & Mariam acceptissima veneratione asiciamus, & fidei nostræ finem salutem animarum nostrarum adipiscamur.

IN IDEM CONCIO

SECUNDA.

IN hac Euangelica historia duæ nobis mulieres Anno 47. proponuntur: altera est Maria: altera Elizabeth: illa virgo est, hæc vxor. Vtraque est mater & grauida, & id vtrinque supra naturam. Prior enim virum omninò non cognouit: Posterior autem, etsi virum habeat, est tamen naturâ sterilis, adhæc iam anus effecta. Altera vtero gestat Dominum, altera verò seruum: illa Messiam, hæc Heliam præcursores: illa Deum, hæc Angelum. Proponuntur autem hæc duæ nobis, vt nobis sint exemplo, vt illarum vestigia discamus insequi. Consideremus itaque & contemplemur vtranque summa diligentia. Sed quid ipsæ aut fecerunt aut dixerunt, in quo imitari eas debeamus? Id iam audiemus commodùm.

Mariæ persona primò nobis occurrit, ergo de hac primùm dicemus. Sic Lucas inquit: *Exurgens Maria in diebus his, abiit in montana cum festinatione in ciuitatem Iuda: & intrauit in domum Zaccharie, ac salutauit Elizabeth. Salutare, est bona & salutem alicui imprecari, gratularique ei felicitatem. Alteri autem optare bona & gratulari, insigne est charitatis opus: nam nihil magis charitas vehementiusque vrget. Quando igitur Maria Elizabetham salutauerit, consequitur, eam egregium exhibuisse charitatis officium, immò & singulari vsam esse humilitate: haud dubiè enim magna humilitas est, quando principis mater inuisit matrem seruuli. Vt verò elucescat, admodum sincere*

ram & ardentem in Maria fuisse charitatem, signanter dicit Lucas: cum festinatione eam adijisse cognatam: vera nanque & visceralis charitas non quiescere nouit, non potest satiari, nisi quàm primùm sese exerat, inque proximi sinum totam effundat. At quid nam in illa charitatem huiusmodi excitauit? Sola fides in verbum Dei per Angelum ei annunciatum. Didicerat enim ex Angeli verbis, non solùm se concepturam filium Dei, sed & Elizabetham cognatam suam sterilem & anum filium in senectute sua concepissee. Ergo quia hisce verbis constanter credidit, huiusmodi fide mota est, vt non sibi modò, sed & cognatae Domini misericordiam gratularetur. Non enim potest fides vera & viuā feriari, non latere, sed prodit ac operatur. Hoc igitur exemplo Mariæ admonemur, vt & nos hoc pacto fidem in nobis sinamus esse efficacem, hoc est, vt persuasi sumus, Deum Opt. Max. nobis benè velle ac propitium esse, sic & alijs porrò nos benè & velimus & faciamus, humilitatemque animi insinuemus, etiam si alioqui longè illis simus digniores.

Verùm quid Elizabethæ contigit? quid ea fecit? Audiamus Lucam: *Et factum est (inquit) vt audiuit salutationem Maria Elizabeth, saluit infans in vtero eius. Et repleta est spiritu sancto Elizabeth, exclamauitque voce magna, & dixit: Benedicta tu inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui. Et vnde hoc mihi, vt veniat mater Domini mei ad me? Ecce enim vt facta est vox salutationis tue in auribus meis, exultauit pra gaudio infans in vtero meo. Et beata que credidit, quia perficientur ea que dicta sunt ei à Domino. Hic fide omnia sunt plenissima. Sensit infans in vtero Domini sui praesentiam, eoque exilijt. Agnouit Elizabeth instinctu spiritus Domini matrem, agnouit & ipsum Dominum. Dominum igitur, fructum vètris*
Mariæ,

Mariæ, agnitum benedixit, hoc est, laudauit, cecinit, prædicauit, utpote benedictum illud semen mulieris contritum serpentis caput, semen illud Abrahamæ benedictum, seruaturumque omnes terræ congnationes. Gen. 3. 22. Ipsam verò tanti fructus matrem, & beatam pronunciauit & in fide confirmauit. Atque in tantum sanè benedixit ac extulit, ut indignam sese iudicet eius aduentu. Sic nimirum vera fides (vt & diximus) semper prorumpit in opera, testatam facit confessionem, in laudes Dei diuinorumque donorum effunditur, charitatem ac humilitatem aliosque spiritus fructus exerit. Sed quid Maria ad hæc? Num elatior hinc facta est? num tanti foetus conceptionem, suamque beatitudinem ascripsit proprijs meritis? Nihil minus. Perinde humilis permansit, omnemque gloriam in fontaneum auctorem Deum transfudit. Hunc magnificauit anima eius, in seruatore Deo eius exultauit spiritus. Porro quod reliquum est, quemadmodum in Maria charitatis flagrantissimæ admoniti sumus, ita & Elizabethæ exemplo ad veram viuamque fidem, fidei confessionem, Dei laudes, humilitatem incitabimur. Sic & nos inuiset Dominus, & perficientur ea in nobis quæ Deus promisit electis: Amen.

IN IDEM CONCIO

TERTIA.

In iucundissima huius Euangelij historia admodum graphicè veræ fidei ingenium & vis nobis depingitur: quòd nimirum ea non sit otiosa & sterilis, sed operosa ac fructifera. Id enim & in Maria & Elizabetha luculenter videmus, sed omnium maxime in Maria. Verùm ipsum Euangelij contextum expendamus paucis ordine, quò fidei vis magis, magisque

Anno 500

magisque eluceſcat. Sic igitur in initio inquit Lucas: *Exurgens Maria in diebus his, abiit in montana cum feſtinatione, &c.* Quod Euangelista principio tam exerte tempus annotat, eo respicit ad precedentia: nempe ad fidem Mariæ, qua illa Angeli dictis tanquam indubitato Dei verbo credidit, atque ita mox inde filium Dei concepit. Deinde quod dicit Mariam exurrexiſſe, eo primum fidei fructum delineat, nempe gaudium, & conscientiæ tranquillitatem propter placatum patrem. Nam sepe in sacris literis, exurgere idem significat quod gaudere. Iam quod Maria eueſtigio post conceptum Christum, & exurrectionem abiit in montana ad salutandum Elizabetham, idque tanta cum feſtinatione: inde fidei indoles & vis declaratur nobis, quod nimirum ea statim, & summa uehementia extrudat hominem credentem ad diuinę misericordiæ inuulgationem, & proximi dilectionem. Quia enim Maria summam erga se Dei bonitatem experta erat, non potuit sibi temperare, quin eandem & alijs deprædicaret, quod nempe ea à plurimis agnosceretur, & sic regnum Dei propagaretur. Quia uero audierat ex angelo, ipsi etiam Elizabethæ cognatæ suæ misericordiam Dei exhibitam esse, ad hanc potissimum abiit, ut scilicet congratularetur ei, eam in fide confirmaret, & ei quoque inseruiret. Tales itaque effectus & in nobis fidem operari oportet, si quidem de uera & uia uelimus gloriari. Sequitur: *Et factum est, ut audiuit salutationem Mariæ Elizabetha, saluit infans in utero eius, &c.* Hic Elizabethę fides sese prodidit unã cum suis fructibus & effectibus. Prædixerat angelus Zacchariæ, Ioannem repletum iri in utero materno Spiritu sancto. Hæc nimirum promissio hic completa est: nam Spiritus sanctus effecit, ut saliret infans in utero. Repletus autem est Ioannes

annes Spiritu sancto per eum, quem gestavit Mariæ
vterus, nempe filium Dei Iesum Christū. Immo per
hunc & ipsa mater Ioannis Elizabetha Spiritu san-
cto est repleta. Sed quando Spiritu sancto repletus
est Ioannes, quando eodem & Elizabetha repleta
est? Simulatque facta est salutatio Mariæ. Hæc saluta-
tio fuit illis tanquam verbum Dei: ex eius ergo audi-
tu statim Spiritus sanctus cordibus illorum illapsus
est. Sic videlicet per auditum verbi Dei datur Spiri-
tus sanctus, & per hunc infunditur mox fides. Fides
verò operatur mox gaudium, operatur fidei confes-
sionem, & reliqua fidei opera. Vt itaque & Elizabe-
tha per Spiritum sanctum fidei donum accepit, pri-
mò quidem sensit summum gaudium, hinc verò in
fidei confessionem continuo erupit, deinde in hu-
militatem, tandem & in charitatis opera. De gaudio
nullum est dubium, vt quod vel ex Ioannis exilitio-
ne satis colligitur, & exclamatione Elizabethæ. Mul-
tò minus de fidei confessione dubium est, vt quam
expressis verbis exprompsit, agnoscens Mariam be-
nedictam illam mulierem & Messiz matrem, & hu-
ius fructum benedictum illud mulieris atque Abra-
hæ semen, Dei filium & Dominum suum. Humilita-
tem verò in hoc non obscure declaravit, quòd se in-
dignam passa est, ad quam veniret Domini sui ma-
ter. Charitatis denique opera exercuit in hoc, quòd
& commendavit Mariam, & hanc in fide confirmavit,
vocas scilicet eam beatam, & dicens omnia à Domino
dicta in ipsa completa iri. Nam absq; dubio charita-
tis est, de alio magnifice sentire, & alios in fide cõfir-
mare. Videmus igitur rursus, vt in Maria, sic & hinc
in Elizabetha, fidem veram non esse otiosam & mor-
tuam, sed feracem bonorum operum. Enitatur er-
go, vt & nostra fides talis, tantaque sit.

Sequi-

Sequitur: *Et ait Maria: Magnificat anima mea Dominum. Et exultauit spiritus meus in Deo meo seruatore meo, &c.* Hic primò insigne humilitatis exemplum in Maria nobis commendatur, vt quæ tanto omninò ab Elizabetha encomio euecta, nontamen superbijt, sed nihilò minus sese humiliavit, indignitatem suam agnouit, & merita sua exclusit. Nam inde vocat sese adhuc ancillam Domini, eam humilem, hoc est, vilem & abiectam. Deinde verò & eximium habemus hîc in Maria diuinæ laudis & gratiarum actionis paradigma, vt per quam acceptum beneficium soli diuinæ munificentiae tribuit, Deum solum ob hoc & animo & spiritu laudauit, ei que soli gratias egit. Laudat autem Deum & gratias ei agit propter tria, misericordiam nimirum, potentiam, & veritatem: misericordiam quidem, quòd ipsam Deus respexerit, hoc est, sua gratia præuenerit & magnificis accumulauerit honoribus, eligendo nimirum ipsam in filij sui matrem: potentiam verò, quòd Deus superbos & diuites deiiciat, eleuet que contra humiles & esurientes, mittendo nimirum filium suum pauperibus, & miseris peccatoribus: veritatem autem, quòd Deus per missionem filij sui promissiones patribus factas affatim exhibeat, donans hunc (iuxta suas promissiones) & Iudæis & Gentibus seruatorem. Hæc summa est Cantici. Quemadmodum igitur Mariam imitari studebimus in fide, sic imitemur eandem & in hisce fidei operibus, effectibus que: simus humiles, sumus verecundi & modesti, flagremus charitate erga proximum, laudemus Dominum, huic gratias agamus, huic omnem salutem feramus acceptam, huius denique regnum & gloriam sedulò propagemus. Sic enim verè honorabimus Mariam, immò in Maria ipsum Christum, ideo que & Patrem & Spiritum

eam sanctum: atque ita tandem & ipsi læti fruemur
ijsdem gaudijs, quibus iam fruitur Maria vnà cum
omnibus sanctis. Id quod præstare nobis dignetur
Trinitas sanctissima.

FERIIS MARIAE MAGDALE-
NAE IN LECTIONEM CAN-
TICORVM CONCIO
PRIMA.

*In lectulo meo per noctes quaesivi eum, & non
inueni, &c. Canticorum III.*

Divus Paulus 2. Corinth. 3. inquit: Litera occi-
dit, spiritus est qui vivificat. Hoc profectò di- Habita an
no 46.
ctum cum multis è locis verum esse probetur, tum in
hac Lectione præsertim euincitur esse verissimum.
Nam si quis ita verba, vt sonant, intellexerit, carna-
lem inde deprehendet amorem, & tum se tum alios
occidet, hoc est, seducet & in errores ablaetabit: Ad
si spiritualem indagauerit sensum, merum inueniet
spiritum, meram vitam. Spiritualis autem sensus
tria potissimum nobis proponit. Primum est, à quo
queratur Iesus: secundum, vbi inueniatur ille: tertiu-
m, quomodo inuentus tractetur. De his tribus
nonnihil ordine dicemus per DOMINI gratiam.
Vos verò auditores optimi ea summa animi atten-
tione accipite.

Quod ad primum sanè attinet, sic habet Lectio:
Quaesiui illum, quem diligit anima mea. His verbis declara-
tur, Iesum Seruatorem ab illo potissimum quaeri,
qui ipsum diligit: diligat autè qui ipsius sentit amo-
rem: sentit vero amorem eius, qui sua peccata agno-
scens & de ijs contritus credit, adeoque persuadet si-
bi, se apud ipsum gratiam, misericordiam, remissio-
nem, & redemptionem inuenturum. Quicumque
igitur

igitur sese peccatorem agnoscit, pro peccatis dolet, ab his per Christum se credit liberatum iri, is ipsum re ipsa quærit. Ita nimirum quæsiuit illum mulier peccatrix, cuius in hodierno Euangelio mentionem audiemus: sic quæsiuit illum adultera Chananaea, Petrus, latro in cruce: sic quærunť omnes quibus cordi est salus. Ad huiusmodi autem quæstionem in hunc modum nos Syrach ille sapiens hortatur: Sentite (inquiens) de Domino in bonitate, & in simplicitate cordis quærite illum, Quoniam inuenitur ab his qui non tentant illum, apparetque eis, qui fidem in illum habent. Et Esa. cap. 55. Quærite Dominum dum inueniri potest, inuocate eum dum propè est. Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & reuertatur ad Dominum, & miseretur eius, & ad Deum nostrum: quia multus est ad ignoscendum.

Iam verò quod attinet ad secundum, sic Lectio porrò habet: *In lectulo meo per noctes quæsiui illum: quæsiui eum, & non inueni. Surgam nunc, & circuibo ciuitatem, per vicus & plateas queram quem diligit anima mea: quæsiui illum, & non inueni. Inuenerunt me vigilantes, qui circumueunt ciuitatem, & dixi: Num quem diligit anima mea vidistis? Paululum quum pertransissem eos, inueni quem diligit anima mea.* His verbis inclarescit, non vbi libet, neque quibusq; modis inueniri Iesum à quærente. Qui quærit illum in lectulo per noctes, hoc est, in carne, in ignorantia, hoc est, qui adhuc carnaliter de ipso sentit, putatq; ipsum tantum esse hominem, quemadmodum Pharisæi, & bona pars Iudæorum existimauit, ille quærit quidem ipsum, at non inuenit. Est enim non vulgaris homo, sed plus quàm homo. Qui item quærit illum in vicis & plateis, hoc est, considerat ipsius miracula & opera, & inde Prophetam illum agnoscit, id

scit, is processit quidem non nihil, verum nondum tamen ipsum vti decebat inuenit. Est nanque non Propheta solum (qualem illum habebant hi, qui Ioannem Baptistam, Eliam, Hieremiam ipsum esse arbitrabantur) sed est plus quam Propheta. At qui quærit illum apud vigiles, hoc est, apud Euangelistas & Apostolos, in Scripturis, hoc est, ex factis literis discit ipsum esse & verum hominem & verum simul Deum, hominum creatorem, Prophetarum omnium Dominum, is eum demum verè inuenit. Ad hanc verò quæstionem sic DOMINVS ipse hortatur, Ioan. 5. Scrutamini scripturas, qui vos putatis in ipsis vitam æternam habere, illæ de me testimonium perhibent.

Cæterum quod ad tertium ac vltimum attinet, ita habent porrò Lektionis verba: *Tenui eum, nec dimittam, donec introducam illum in domum matris meæ, & in cubiculum genericis meæ.* His verbis explicatur eum, qui inuenit Iesum, vsque adeò illo delectari, tantos in eo inuenire thesauros, vt statim omnium aliarum placentium rerum oblitus, ipsi mordicus fide adherat, ipsum amore intimo complectatur, ipsum animo suo & pectori altè infigat, ab ipso nunquam se auelli patiat. Sic nimirum ipsum tenuit Petrus, dum diceret: Domine ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes. Sic & Paulus ipsum apprehendit, quando inquit: Certus sum, quòd neque mors, neque vita, neque angeli, neque principatus, neque potestates, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare à charitate DEI, quæ est in CHRISTO IESV Domino nostro.

Repete, & hortare.

IN EANDEM CONCIO

SECUNDA.

Anno 50.

Huius Lectionis verba, animę verè pœnitentis ac credentis verba sunt, generaliterque cuius pœnitenti conueniunt. Attributa autem sunt hodierno præsertim festo, quòd anima Mariæ Magdalene verè talis fuerit. Nam vti hîc audiuius, animam (vbi frustra quæssisset amiculum suum in lecto) surrexisse & quæsiuisse illum in ciuitate per vicos & plateas, inuenisseque eum tandem postquam custodes ciuitatis pertransisset: ita etiam in Euangelio audiemus, Mariam Magdalenam in ciuitate anxie vbius locorum quæsiuisse Dominum nostrum Iesum Christum, & inuenisse tandem hunc in ædibus Pharisei, qui & ipse fuit custodum ciuitatis vnus, hoc est, Iudeorum princeps, & doctor. Quemadmodum item audiuius hîc, animam amiculum inuentum tenuisse, nec dimisisse donec adduxisset illum in domum matris suæ: sic in Euangelio audiemus, & Mariam pedes Iesu fuisse amplexam, hos rigasse lachrymis, capillis exterisise, deosculatam esse, & vnxisse, nec destituisse, donec audiret: *Fides tua te saluam fecit, vade in pace.* Quum itaque Lectio hæc tam pulchrè cum Euangelij historia conueniat, admodum sanè conuenienter patres eandem ad hodiernum Mariæ Magdalene festum ordinauerunt.

Sed consideremus iam paucis ipsum sensum verborum, quibus anima pœnitens vtitur, idque ad nostram omnium doctrinam. Sic ergo inquit: *In lectulo meo per noctes quæsiui, quem diligit anima mea. Quæsiui illum, et non inueni.* Per lectulum debemus intelligere rationem humanam, & sapientiam carnis vnà cum omnibus eius studijs & operibus. Nam in his placet sibi
homo

homo animalis, & quiescit, non secus ac quis in lecto. Per dilectum autem, pacem conscientiae, & salutem aeternam intelligere debemus. Quicumque igitur per rationem humanam, & sapientiam carnis, hoc est, suis ipsius consilijs, viribus & operibus, se à peccatorum agnitorum mole ac conscientiae inquietatione liberatum iri, pacemque veram, remissionem peccatorum, & salutem aeternam consequentur arbitratur, is sanè & non inueniet quod querit. Non enim habitat in carne nostra bonum. Rom. 7. & non percipit animalis homo, quae Dei sunt. 1. Corint. 2. & sapientia carnis inimica est Deo. Roman. 8. 1. Corint. 3. Hoc primò hic discamus.

Sequitur verò: *Surgam nunc, & circuibo ciuitatem per vicos & plateas, quaramque quem diligit anima mea. Quaesui illum, & non inueni.* Ciuitas, sanctorum Ecclesia est, Psalm. 45. 46. 86. Apocalip. 21. Vici verò & plateae huius ciuitatis, sacra sunt Biblia, vetus & nouum testamentum. Nam his innititur Ecclesia, & super his incedunt quotquot agunt in Ecclesia. Per surfectionem autem animae, abnegatio sui rectè intelligitur. Sensus ergo est: quisquis cum fructu quærare vult amicum suum, pacem inquam conscientiae, & salutem, is ante omnia surgat oportet, hoc est, se ipsum abneget, & omnem suam sapientiam, responsionemque abiciat necesse est. Atque huc pulchrè illud Pauli quadrat: Si quis sibi videtur sapiens esse inter vos, in seculo hoc stultus fiat, vt reddatur sapiens. 1. Corinth. 3.

Cæterum deinde sacram scripturam accedere illum oportet: nam hæc lucerna est pedibus nostris, & lumen semitis nostris, Psalm. 118. atque ob id & David ibidem inquit: Cogitavi vias meas, & conuertipedes meos in testimonia tua: & rursum: Viam man-

datorum tuorum cucurri, quum dilatasti cor meum. Sed dixerit hinc quispiam: Si sacrae literae via sunt ad quærendum & inueniendum amicum, quum ergo queritur anima se nondum illum ibi inuenisse? Respond. Sacra scriptura liber clausus est, & litera occidens: non ergo ab omnibus inuenitur in ea recta semina, testibus & Iudæis & Turcis & Hæreticis. Nam hi omnes quotidie euoluunt sacra Biblia, & adeo tamē non inueniunt regiam viam, vt & longius, longiusque ab ea exorbitent. Ducibus nimirum & monstratoribus opus est. Hanc itaque ob causam & sequitur porro in Lectione: *Inuenerūt me custodes, qui circumuehant civitatem.* His ego dixi: Num, quem diligit anima mea vidistis? Paululum quum pertrāsisset ab eis, inueni quem diligit anima mea. Custodes civitatis, sunt pastores & doctores verbi Dei: nam his Ecclesia commissa est. Ezech. 3. Act. 20. hi habent clauem scientiæ & regni Dei. Matth. 16. Quicumque igitur feliciter in sacra scriptura vult versari, is non debet suum sensum sequi, sed hos audire & consulere. Alioqui vel in euncho illo videmus, Act. 8. quā frustra legat scripturam quis, nisi accedat Philippus quispiam, qui eam interpretetur. Philippus ille diaconus ex scripturis prædicauit euncho Iesum Christum, per hunc contingere pacem, remissionem peccatorum, & salutem æternam. Sic ergo & prædicatores pœnitentibus ex scripturis prædicant Iesum Christum crucifixum: docentque, quomodo & vbi sit inueniendus, nimirum per veram cordis contritionem, per humilem confessionem, per fidem in ipsum, & per vera pœnitentiæ opera. Per hæc enim & in his inuenitur Christus, & in hoc pax salutisque.

Verum quid fecit animæ, vbi dilectum inuenit? Sic ea inquit: *Tenui eum, nec dimittam, donec introducam eum*

lum in domum propriam matris meae, & in cubiculum generis
 eis meae. Non satis est inuenisse thesaurum aliquem,
 sed & seruari, tenerique hunc oportet: sic nimirum
 non sufficit gratiam Christi semel cōsequutum es-
 se, sed & hanc retineri necesse est. Tenetur autem
 Christus seu gratia eius constanti fide & vitæ inno-
 centia. Quicumque ergo Christum & eius gratiam
 retinere cupit, fide præditus sit constanti, & in vitæ
 innocentia ambulet oportet.

Imitemur itaque & nos omnes animam pœniten-
 tem, quæramus Christū in scripturis ex ore concio-
 natorum quæsitū, & iuxta horum consilia, inuen-
 tūque & fide & innocentia mordicus retineamus, vt
 totus in nobis habitet, sicque tandem & nos vicif-
 sim in domum introducat patris sui, hoc est, in æ-
 terna gaudia.

FERIIS MARIAE MAGDALE-
 NAE, IN EVANGELIUM
 CONCIO PRIMA.

*Regabat Iesum quidam è Phariseis, vt caperet cis-
 bum cum ipso. Et ingressus domum
 Pharisei, &c. Luca VII.*

IN LECTIōNE habuimus figuram animæ verè pœni- Habitata
no 50.
 tentis: at in hoc Euangelio, in peccatrice nimirum
 muliere, expressam habemus hominis verè pœniten-
 tis veritatem, viuūque exemplar. * Illic enim ani-
 ma conuersa fatetur, se noctu in lectulo suo quæ-
 siuisse amicum suum, nec inuenisse: sic & hæc pecca-
 trix diu in nocte & lectulo concupiscentiarum, ope-
 rumque carnalium requieuit, ideoque frustra quæ-
 siuit verum illum amicum Iesum Christum. Quem
 admodum verò pœnitens anima mox dicit, se sur-
 rexisse, circuisseque ciuitatem & plateas, vt inueni-
 ret ami-

ret amicum quæsitum, nec inuenisse illum tamen: ita & mulier hæc peccatrix, simulatque respicit, per totam ciuitatem, & in foro & in plateis quæsiuit Dominum IESVM, neque illum tamen inuenit. Consequenter verò, quemadmodum anima respiciens ait, vbi inuenisset vigiles & custodes ciuitatis, eosque paululum pertransisset, tum demum se inuenisse dilectum suum: ad eundem modum & peccatrix mulier tum tandem Dominum Iesum inuenit, vbi accessit vigiles, & custodes ciuitatis, Phariseos ni mirum & scribas: nam apud hos tum temporis predebat ille. Postremò verò, quemadmodum anima de se dicit, quòd inuentum dilectum nolit dimittere, donec introducat illum in domum patris sui, & in cubiculum genitricis suæ: sic & peccatrix illa, vbi retrò accessit Dominum, tenuit pedes illius, nec cessauit lachrymis suis rigare & capillis extergere eos, donec omnium peccatorum suorum remissionem & pacem consecuta esset. Vide, tanta similitudo est inter verba Lectionis prælectæ, & histo-

Ex concione habita anno 50.

riam Euangelicam. * Si igitur figura nobis commendabilem fecit, vt merito debuit, pœnitentiam: multò certè magis ipsa veritas, & viuum exemplum, quòd in muliere videmus, hanc nobis commendare, & ad eam inflammare nos debet. Nam longè utique fortiùs commouere solent viuua exempla, quam nudæ parabolæ.

Consideremus ergo & ipsam mulieris pœnitentiam & pœnitentiæ opera, consideremus quoque summam Domini Iesu & mansuetudinem & clementiam. Fuit mulier hæc peccatrix, fortè scortum publicum. Sed quales nos sumus? Certè & ipsi peccatores sumus omnes. Vt cunq; cum Simone Phariseo iustis nobis ipsis videamur, & foris etiam fortasse appareamus,

reamus, tamen in cute, & coram Deo sumus iniustitia omni pleni, adeò vt ipse etiam iustitię nostrę sint instar panni menstruata. Si non omnes laboramus externa scortatione, vt hæc mulier, laboramus tamen interim flagitijs alijs multò crassioribus, furto, adulterio, homicidio, periurio, ebrietate, rapina, &c. Atque etiam si & his fortè careamus, flagrat tamen animus internè libidinosa concupiscentia, ira, odio, inuidia, & omni malitia. In summa, etiam si vel ipso Simone simus iustiores, debemus tamen creditori DEO: & tantum quidem debemus, vt non soluendo simus vnquam. Quid igitur faciendum erit? Vitare debemus Simonis exemplum, & imitari mulierem peccatricem: Hoc est, primò, quum peccatores simus, ne videamur nobis iusti: deinde, ne iudicemus aut condemnemus peccatores alios, ne eodem iudicio & nos ipsos condemnemus: tertio, ne inuideamus alijs salutem, neque condemnemus eos qui peccatores pœnitentes recipiunt. Nam hæc obseruanda veniunt in Simonis persona.

Sub hæc verò, quum imitati simus mulierem peccatricem peccando, imitemur eandem & pœnitendo. Scimus, quis sit fructus peccati: nimirum hęc ignominia, & pòst mors æterna. Nam sic nos docuit Paulus Dominica exacta. Quum ergo simus peccatores, & tantum supplicium capitibus nostris immineat, agnoscamus, detestemurque peccata, sed ex animo, non nudis verbis. Non erubuerat mulier peccare, sed nec fateri peccata erubuit: ergo nec nos erubescamus confiteri, quod facere non erubuimus. A tergo illa stetit, quòd indignam se iudicaret DOMINI facie: stemus igitur & nos à tergo, hoc est, indignos nosmet diuina gratia iudicemus,

cemus, immò potius dignos aeternæ gehennæ incendio. Illachrymata illa est, tot effudit lachrymas, quot antè ex peccatis patris conceperat gaudia: sic ergo illachrymemus & nos, tantum dolentes ob peccata commissa, quantum in eorum patratione concepimus voluptatis & gaudij. Illa ut lachrymis rigauit pedes Iesu, sic & capillis capitis sui extersit: ita igitur & nos pedes Iesu capillis nostris extergamus, ore nostro deosculemur, vnguento vngamus, hoc est, ieiunemus, precemur, cibemus pauperes, diligamus Deum, amemus proximum, vitam agamus innocètem. Nam hæc omnia, si quis allegoriam anxie prosequatur, intelligi hîc commodè possunt. Tum nimirum & ipsi talem experiemur Dominum Iesum, qualem experta illum est mulier. Gaudet ipse vera peccatoris pœnitentia: non minus sanè, quàm super nonaginta Simonibus, hoc est, iustis. Vera inquam pœnitentia gaudet, quæ scilicet ex corde humiliato & contrito proficiscitur, cui vera adsunt pœnitentiæ opera, cui adest constans fides.

Amplectamur igitur pœnitentiam euestigiò nos, dum adhuc pœsto est Dominus. Sic audiemus & nos singuli: Remissa sunt ei peccata multa, &: Fides tua te saluam fecit, vade cum pace.

IN IDEM CONCIO

SECUNDA.

Annus 53.

Peccatrix illa, cuius meminit pœsens Euangelium, Maria Magdalena fuisse creditur: ob id nimirum proponitur nobis hodie. Est autem insignis historia, & in primis consolatoria miseris peccatoribus. Quare quotquot peccatores sumus, quàm diligentissimè eam contemplemur. Scopus quidem primarius, remissio peccatorum est: sed quatuor habet præci-

præcipuos locos: primò videlicet, quibusnam remissio peccatorum contingat: secundò, ecquis remissionem peccatorum largiatur: tertio, quonam medio illa apprehendatur: quarto, ecquid deceat remissionem cõsecutos: Ac de his quatuor ordine iam & breuiter dicemus.

Quod igitur principiò ad primum attinet, bifarij nobis hoc in Euangelio homines proponuntur, Peccatrix nempe, & Simon Pharisæus. Vterque fuit peccator: etsi iste minus, illa verò magis peccarat. Verùm peccatrix remissionem peccatorum consequuta est, quamlibet peccauerat enormiter: Simon autem, quamlibet præ illa peccarat parum, non consequutus illam est. Causa fuit, quia illam pœnituit peccatorum suorum, istum autem non. Amplexa verò illa est pœnitentiam, quia sensit peccata sua & iram Dei horribilem aduersus peccata sua: Mansit autem iste impœnitens, quia cùm peccator esset, reputauit se iustum, ideoq; & illam condemnauit.

Cæterùm pœnitentia illius ex fide exorta est, fides autem ex auditu Verbi. Audierat enim haud dubiè de Domini Iesu & concionibus & factis, quomodo scilicet is peccatoribus impœnitentibus comminatus horribiliter sit, peccatores verò pœnitentes benigniter receperit: persuasa igitur fuit per Spiritum sanctum, vt verbo seu nuncio huiusmodi crederet: & quia credidit comminationes Domini aduersus peccata esse veras, venit in conscientiaè horrorem, indoluitq; ob peccata sua ex animo: quia verò credidit vicissim benignum esse Dominum erga peccatores pœnitentes, sumpta fiducia adijt illum, lachrymisq; remissionem quæsiuit, & adepta etiam est. Est igitur summa loci huius primi, solis peccatoribus, peccata sua agnoscentibus, & ex animo pœnitenti-

bus contingere peccatorum remissionem, non verò impoenitentibus aut de falsa sua iustitia superbientibus, oriri; pœnitentiam ex fide verbi Dei, per spiritum sanctum & fidem in corde plantantem, & pœnitentiam operantem.

Iam verò quod spectat ad locum secundum, donavit Dominus Iesus remissionem peccatorum peccatrici. Dixit em̄ ad illam: *Remittuntur tibi peccata.* Qui igitur illi peccata remisit, idem & nunc ac semper remittit omnibus pœnitentibus peccata: neque obstat accumbentium murmur, cum contemptu dicentiū: *Quis est hic, qui etiam peccata remittit?* Nam etsi illi ignorarunt, immò ignorare voluerunt: scimus tamē nos, huic omnes Prophetas ferre testimonium, quòd per nomen ipsius remissionem peccatorum consequuntur si sunt, quotquot crediderint in eum. Acto. 10. neq; esse aliud nomē sub celo datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri. Acto. 4.

Quisquis itaq; remissionem peccatorum cōsequi auet, cum peccatrice solum adeat Dominum Iesum.

Porro autem medium, quo apprehendit in Christo peccatrix remissionem peccatorum, fides fuit, hoc est, constans animi fiducia in Christi misericordia: sic nanque audiuit illa: *Fides tua te saluam fecit, vade in pace.* Tribuitur verò fidei apprehensio remissionis peccatorum: non, quòd ea sola sufficiat, aut non opus sit pœnitentia, quemadmodum plerique hodiè putant: sed ob id, vt doceamur, non ob nostræ pœnitentiæ per se dignitatem, sed propter solam gratuitam Dei misericordiam nobis in Christo & promissam & exhibitam donari nos peccatorum remissione. Nam fides relatiuè accipiatur oportet: vt sit sensus: misericordia Dei te saluam fecit, quam fide apprehendisti. Alioqui enim fides, quatenus quali-

tas animi aut virtus in nobis est, minime iustificat: multò minus ea fides, quæ non habet pœnitentiam coniunctam. Summa ergo est: Quicquid fides in pœnitentia nobis apud Christum impetrat, id totò gratuito, & ex mera misericordia nobis donatur. Id quod & Christus parabola illa de duobus debitoribus clarè ostendit: omnes enim nos Dei debitores sumus: nec sumus vnquam soluendo, quamlibet etiam peccauerimus parum, quamlibet contra magnà habuerimus pœnitentiam. Quum igitur absoluihur à debito, gratis absoluihur: quare non in nobis aut nostris iustitiæ operibus, sed in solo Dei gloriari debemus misericordia.

Cæterum postremò, quod locum quartum contingit, officium nempe remissionem consecutorum: & ex Christi verbis audimus, & ex peccatrici vademus operibus, dilectionem ac pœnitentiæ opera requiri in iustificatis: æquum nanque est, vt diligamus eum, à quo prius dilecti & gratia donati sumus: æquum quoque est, vt dignos edamus per omnem reliquam vitam pœnitentiæ fructus. Atque huc propriè pertinet dictum illud Dominicum: *Remissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* Etsi enim verba hæc in speciem appareant, quasi dilectio sit causa remissionis peccatorum, re vera tamen ea non causa, sed consecutæ remissionis effectus est, id quod & ex prædicta parabola satis constat, vbi dixit Simon, cum debitorem plus diligere debere creditorem, cui is plura condonarit. Nam alioqui, si dilectionem nostram præcedere oporteret remissionem sequentem, non esset hæc gratuita, sed ex meritis, essetque adhæc perpetuò nobis de remissione dubitandum, quippe quorum dilectio nūquam sit satis multa aut perfecta. Est itaq; genuinus verborum Domini sensus:

Remissa

Remissa sunt illi peccata multa, propterea dilexit multum. Verum non verbis inquam corde duntaxat dilexit illa, sed & factis: lachrymis nimirum rigans pedes Domini & capillis extergens, deosculans eos, ac caput illius vngens.

Ad eundem videlicet modum & nos, post acceptam remissionem peccatorum, diligere Christum oportet: non verbis inquam & corde tantum, sed & operibus ipsis; ut in ipsum effundamus iam, quod prius prodegimus in impiis voluptates: ipsius obsequio consecremus omnia membra, quæ prius seruiertunt foedis cupiditatibus: ipsius pedibus (hoc est, pauperibus) impendamus posthac, quod antè in luxum & illorum fraudem vertimus. Huc nempe hortatus est nos Paulus in Dominicæ proximæ Epistola. Hi sunt fructus pœnitentiæ digni hæc satisfactio est DEO grata: sibi inquam displicere, vniquæ Iesu toto peccatore fidere: incipere odisse, quod antè amaueramus: incipere amare, quod antè malè neglectum erat: exhibere membra serua iustitiæ, ut hæc prius præbueramus immunditiæ & iniquitati: quidlibet denique officij impendere proximis, inopibus præferim & abiectis.

FERIIS D. IACOBI APOSTO-
LI, IN EPISTOLAM CON-
CIO PRIMA.

Iesus veniens Euangelizauit pacem vobis qui procul aberatis, &c. Ephe. II.

Habita
anno 46.

Hæc Lectio Epistolaris duo præcipua habet, prius est, quæ beneficia nobis tū Iudæis tum Ethnicis credentibus per Iesum Christum Dei filiū contigerint: posterius verò est, quid vicissim nostri muneris esse debeat, quid pro tantis bonis debeamus illi re-

si refundere. De utroque paucis à nobis dicitur. Vos auditores adeste attenti.

Prius his verbis explicat Apostolus: *Iesus veniens Euangelizauit pacem vobis qui legem fuistis, & pacem iis qui prope, quoniam per ipsum habemus accessum ambo in vno spiritu ad patrem. Ergo iam non estis hospites & aduene, sed estis conciuues sanctorum, & domestici Dei, superadificati super fundamentum apostolorum, & prophetarum, ipso summo angulari lapide Iesu Christo. Eramus omnes, tam Iudæi quam gentiles, propter peccata, & transgressiones nostras Dei capitales inimici, nilque ob id nobis spei erat reliquum, nisi æterna abiectio, æterna damnatio, æternus cruciatus. Verum ille præ summo in nos amore (qui plasma ipsius eramus) misertus nostri, filium suum vnigenitum Iesum in mundum ad nos misit. Is propter Patrem, & in nostri fauorem causa nostræ in se suscepta, debitum, quod nos contraxeramus, dependit, hoc est, quum nos vtrique mortem æternam essemus commeriti, pro nobis mortuus est, & per suum sanguinem chirographum, quod in seruitutis symbolum Diabolo dederamus, deleuit, inimicitiasque inter Deum, & nos veluti parietem obfirmatas sustulit è medio, atque sic pacem non nunciavit solum, sed & æternam nobis impetrauit: ita, vt qui antè appropinquare Deo non poteramus, iam ad ipsum tutum habeamus accessum, & qui antè Diaboli eramus serui, iam Dei patris filij charissimi simus: quiq; antè alieni eramus, & extranei, iam simus ciues, & domestici regni cœlestis. En, tanta beneficia nobis per Christum obtigerunt.*

Posterius verò his verbis explanat Paulus: *In Iesu Christo omnis adificatio extructa, crescit in templum sanctum in Domino: in hoc igitur & vos coadificemini in habitaculum Dei in spiritu sancto. Omnes electi & sanctificati templum*

plum se consecrant Domino, hoc est, abnegantes semetipfos ad ipsius vnus voluntatem sese totos committunt, ipsumq; in se sinunt opera sua, hoc est, opera iustitiæ operari.

Hoc igitur & nostri erit muneris, vt quando Seruator nos à peccatis purgari, in hac puritate porro maneamus: quum ille pacem nobis impetrauerit, eam omnibus modis per vitæ innocentiam tueamur: posteaquam ille filios nos Dei fecerit, tanquam filij charissimi ambulemus: quum deniq; conciuēs sanctorum, & Dei domesticos nos constituerit, concordiam & vnitatem conscientiæ conferemus. Nam alioqui sanè, ni ita fecerimus, nihil profuerit nobis, quòd semel sumus loti & purgati. Immo si quid puritatis reliquum habuerimus, illud etiam à nobis auferetur. Huc nimirum facit, quòd alibi Dominus iudæis minatur: Amen amen dico vobis, auferetur à vobis regnum Dei, & dabitur genti facienti fructus eius.

Amplif. rep. & hortar.

IN EANDEM CONCIO

SECUNDA.

ANNO 50.

IN Lectione hac, vt breuiter, sic & luculenter proponuntur nobis ab apostolo summi illi fructus, qui per Christum nobis gentibus cõtigerunt: quòd nimirum nos, qui antè fuimus hospites & aduenæ, hoc est, (vt ipsemet Paulus interpretatur) sine Christo, alieni à republica Israelis, extranei à testamenti promissionis, spei expertes, & DEO carentes in hoc mundo, iam per sanguinem IESV Christi facti sumus ciues, & domestici, ciues nempe sanctorum, & domestici, amicique DEI: idque adeò, vt super ipsum Christum sumus extructi, & habitaculum,

zulum, templumque DEI facti, hoc est, ut omnes portæ inferorum nihil contra nos valitura sint, & omnibus DEI bonis communicaturi æternum simus. Verum quidem est, quod alibi apostolus dicit: scilicet tam Iudæos quam Gentes peccato fuisse omneis obnoxios, eoque eguisse seu destitutos fuisse gloria DEI, Rom. 3. At certè nos Gentes longè magis obnoxij peccato eramus, atque ipsi Iudæi. Nam utcumque hi intrinsecus omnibus peccatis fuerint inquinati, externè tamen (sub legis coheritione) honestam agebant conuersationem: verùm nos & maiores nostri non intrinsecus solùm, sed & extrinsecus omni flagitiorum genere scatebamus, adeò ut aut parum aut nihil differemus à bestijs, immò his bestialiores etiam fuerimus. Quanto ergo abundantiora, peioraque nostra erant flagitia, tantò quoque abundantior Christi erga nos fuit gratia: ut non immeritò dicat Apostolus Rom. 5. Vbi exuberavit peccatum, ibi magis exuberavit gratia. Atque ob id & ante hodiernam Lektionem verè dicit, DEVM nimia charitate dilexisse nos, & ostendisse in nobis eminentem opulentiam gratiæ suæ per Christum Iesum. Sed quid hinc sequitur? Hoc nimirum, cuius gratia sic Paulus Christi beneficium & DEI charitatem nobis commendat, hoc est, primò, ut ad constantem in DEVM fiduciam animemur, cogitantes, hunc qui sic nos dilexerit peccatores & hostes adhuc, multò magis iam diligere nos & nobis fauere: secundo, ut ad perpetuam gratiarum actionem & laudationem, pro tanto in nos amore, illi sedulo persoluendam excitemur: tertio, ut ad vitæ quoque innocentiam & bona opera instigemur, maximè quum in hunc finem à Christo simus saluati. Cuius certè est, obedientiam præstare
magi-

magistratui suo: & domesticorum, subditos esse & debitum cultum impendere patrifamilias. Ergo & nostrarum est partium, obedire & cultum omnem impendere magistratui, patriq; familias nostro summo, nempe Deo: quum præsertim & Christo superstructi, templumq; Dei spirituale facti simus.

Simus igitur structura tanto digna fundamento, simus quoque habitaculum & templum tanto dignum inhabitatore.

FERIIS D. IACOBI APOSTO-
LI, IN EVANGELIVM CON-
CIO PRIMA.

Accessit ad Iesum mater, &c. Matth. XX.

*Habita
anno 50.*

Eo potissimum tendit Evangelium hoc, ut ambitionem fugiamus, & contra humilitati studeamus. Verum quia propter scopum hunc alia insuper in eo obseruanda sunt, & nobis ad doctrinam proponuntur, paucis ipsum textum repetemus.

Sic igitur principio inquit Euangelista: *Accessit ad eum mater filiorum Zebedæi cum filiis suis, adorans & petens aliquid ab eo. At ille dicit ei: quid vis? Ait illi: Dic, ut sedeant hi duo filii mei, vnus ad dexteram tuam, & alter ad sinistram in regno tuo.* Hic docemur, quam corruptum sit hominis ingenium, & quid caro in Evangelio siue regno Dei quærat. Filij Zebedæi, hoc est, Iacobus & Ioannes, arbitrabantur regnum Christi carnale futurum: quale fuerat Saulis, Dauidis, Solomonis, Cyri, Alexandri, & aliorum monarcharum. Adornarant igitur matrem, ut ea ipsis apud Dominum sessionem ad dextram & sinistram, hoc est, supremam potestatem (tanquam proximis consanguineis) impetraret. Matrem autem subornarant, quod ipsi quod volebant, non auderet petere per sese. Fuit verò petitio hæc magnus

gnus admodum lapsus, non tam in matre, quam in filiis: nam nō semel antehac ij audierant ex ipso Domino, non fore regnum ipsius mundanū, sed prorsus spirituale, ac mundano contrarium: adhuc satis ante ipsis expressissimis verbis Dominus dixerat, nisi conuerterentur & efficerentur sicut pueri, hoc est, humiles & simplices, non ingressuros eos in regnum cœlorum. Quum igitur hæc edocti essent, nihil minus iam quam prima loca & supremas dignitates petissent meritò. Verum ne nos hanc apostolorū ambitionem miremur, aut existimemus hos solos fuisse affectibus huiusmodi prauis implicitos: inueniuntur & hodiè in omnibus propè hominum ordinibus paria vota: Magistratus quidam (non enim de omnibus loquimur) quærunt in Euangelio dispensationem seu direptionem potius opum ecclesiasticorum: concionatores quoq; plerique venantur Euangelij prædicatione honores, opes, vulgi fauorem, & gloriam huius seculi. At promiscua plebs sperat se in libertate Euangelica reperituram, ne decimas & census iure diuino cogatur pendere. Breuiter, nemo ferme est, qui non apud pauperem Christum opes, & in rigida disciplina quærat licentiam.

Sed audiamus nunc porro, quomodo Dominus petitionem matris filiorum Zebedæi excipiat: Respondens autem Iesus (inquit Matthæus) dixit: Nescitis, quid petitis. Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum? & baptisinate, quo ego baptisabor, baptisari? Dicunt ei: Possumus. Ait illis: Calicem quidem meum bibetis, & baptisinate quo ego baptisabor, baptisabimini. Sedere autem ad dextram meam & sinistram, non est meum dare: sed ipsis continget, quibus paratum est à patre meo. Sciebat Dominus, à Iacobo & Ioanne subornatam esse matrem: præterita ergo matre, his respondit. Principiò autem petitionem illam in uni-

uersum tanquam ineptam & stultam refutat: idque duplici ratione. Primò, quod regnum ipsius attinet: nihil enim eius regnum cum regibus & regnis huius mundi habet commune: ineptè igitur in hoc regno dignitates & honores mundi vel petuntur vel expectantur. Deinde, quod ipsam discipulorum salutem attinet: honores nanque & dignitates huius seculi veluti laquei quidam præfocant innumeros, dum insolentiam & tyrannidem, aliaque generant. Stultè ergo & cum maximo salutis discrimine eæ petuntur. Cæterùm posthæc docet Dominus suos, quid maximè spectare, expectareque in ipsius regno debeant, & qua via pueniatur in illud: nimirum per ipsius calicem & baptismum, hoc est, passionem & mortem: & mortis suæ imitationem. Quicumque ergo regni Christi vult esse particeps, omnium primò huius passionem & mortem spectet oportet, vt nempe credat hanc mundi esse pretium vnicum, remissionem suorum peccatorum, iustitiam & vitam suam: deinde verò & ipse Christi calicem bibere, baptismo que eius baptizari debet, vt scilicet carnem & peccata mortificet, studeat innocentie, & afflictiones quascunque propter Christum ac iustitiam libenter subeat. Sed quid sibi vult, quòd dicit Dominus suum non esse dare, vt quis sedeat ad dexteram vel sinistram suam: sed contingere hoc ijs, quibus paratum sit à patre? His nimirum verbis discipulorum corda humiliare voluit, ne efferrentur etiamsi ipsius calicem biberent, & baptismo baptizarentur, hoc est, ne suæ fidei, suæ innocentie, & suis afflictionibus primum in cælis locum tanquam meritum adscriberent, sed totum diuinæ munificentie ferrent acceptum. Atque hoc ipsum & nobis omnibus dictum putabimus: vt sciamus, regni Dei participium gratis
à Deo

à Deo & parari & dari, quibuscunque paratur & datur: sed sic tamen, vt nos nihilominus laborare & su dare oporteat.

Sequitur iam vltorius: Et cum audissent decem, indignati sunt de duobus fratribus. Iesus autem vocauit eos ad se, & ait: Scitis, quod principes gentium dominantur illis, & qui magni sunt, potestatem exercent in eas. Non ita erit inter vos, &c. Verè dixit Ieremias, Cor hominis prauum esse & inferuabile. Nam & in ipsis discipulis abyssus quædam errorum fuit. Vbi Dominus ambitionem duorum discipulorum compescuisset, exurrexit eadem mox & in decem illis, idque vnà cum inuidia. Huiusmodi verò sunt omnium quoque nostrum ingenia, nondum plenè regenita per spiritum sanctum: immò regenita etiam peccati reliquias retinent. Sed veniamus ad Domini verba. Curaturus is in præsentì animos suorum inuidia & ambitione saucios, discernit pulchrè functionem politicam ab ecclesiastica: docens non eos principum & magnatum more dominari debere, sed inferuire omnibus, suo ipsius exemplo, vt qui non venerit dominari, sed ministrare. Non damnat neque abrogat magistratum, sed separat ab hoc functionem apostolicam: interim tamen obiter & rectè admonet, se quædam in magistratu politico correctà velle: nimirum ambitionem & tyrannidem, vt cogitent magistratus se esse ministros Dei, & subditos suos esse populum Dei, ideoque neque sese efferant neque illum opprimant. Verùm multo magis vult magistratus ecclesiasticos omni ambitione & tyrannide alienissimos: nimirum vt quemadmodum sese vocant seruos seruorum Dei, sic etiam vera seruos sese & agnoscant & habeant: quemadmodum dicuntur papæ & episcopi, hoc est, patres & inspectores, sic quoque tales sese præsentent quem-

quemadmodum dicuntur pastores & presbyteri, sic quoque pascant, & præsentent piè. Ne autem quis tergiverferetur, seipsum Dominus proponit exemplum illis. Ipse filius Dei viui est, Dominus & magister omnium, rex regum & Dominus dominantium, & tamen nullam omninò inter mortales sibi dignitatem arrogavit, sed omnium factus est nouissimus. Quantò ergo iustius humilietur & inseruiant serui? Sed hoc exemplum imitemur & nos omnes, siue ecclesiastici siue præfides, siue subditi: nam humiles exaltabuntur. Amplif.

IN IDEM CONCIO

SECUNDA.

Anno 531

Non explicatione opus est, quare Euangelium hoc huius D. Iacobi Apostoli ferijs tribuatur: quòd nimirum peculiaris eius mentio in illo fiat. Scopus autem summarius totius præsentis Euangelicæ historiæ, regni Christi descriptio existit: quomodo scilicet in illud perueniatur, quibus illud contingat, & quis in eo post regem CHRISTVM sic maximus.

Erant apostoli in ea opinione, in qua & Iudæi omnium tum erant, immò in qua moderni etiam Iudæi adhuc sunt: nempe, regnum Christi fore mundanum seu terrenum, in quo essent consiliarij, satrapæ & aulici. Quum igitur crederent Dominum Iesum verè esse Christum, quumque hunc non semel de regno suo differentem audissent: subinde contendebant mutuo, quis ipsorum in eo regno futurus esset maximus, & regi proximus. Quia verò Iacobus & Iohannes singulari præ alijs Apostolis consanguinitatis vinculo deuincti erant Domino Iesu, quippe fratris matris eius filij: putabāt, sibi meritò dari apud
con-

con sanguinem suum summam dignitatem. Sed quoniam verebantur, ne Petrus eam sibi præ eminentiam præriperet, quippe cui pollicitus fuisset Christus claves regni cælorum, pro quo & didragma paulò antè soluisset: cupientes præoccupare Petrum, subornarunt matrem suam, quæ peteret ipsis apud cognatum suum in regno eius primas sedes: confisi scilicet, haud repulsam laturam matrem suam, ut potè honesta petentem. Non magnam aut gratiam inierunt ob id apud reliquos apostolos. Nam hi ipsis admodum sunt indignati, invidentes nimirum eis tantam prærogativam, ut quam quisque ipsorum pro se vnicè sitiret. Vide, sic affecti fuere illi, qui iure optimo longè aliter affecti esse debebant. Unde colligimus nos, cæcum omninò esse rationis humanæ iudicium, ab ipsa que natura ad ambitionem ac invidiam (ut & ad affectus alios vitiosos) propendere omnes, ut proin nihil in nobis sit, de quo gloriari possimus, plurimum verò sit, quod deslere, & de quo displicere nobis possimus. Quam præsertim caro & sanguis, hoc est, pravi huiusmodi affectus, regnum Dei nunquam sint possessuri: nec fauor humanus aut carnalis cognatio quicquam hinc conferre nobis queant.

Cæterum audiamus nunc, quid responsum à Domino sit, non tam matri petenti, quam filijs matrem subornantibus. *Nescitis* (inquit) *quid petatis*. His nimirum verbis & illorum ignorantiam, ambitionemque taxavit: & omnes eos damnauit, qui in regno ipsius quærunt mundanos honores, carnales voluptates, fluxasque diuitias. Est regnum Christi spirituale: spirituales ergo requirit affectus, spiritualia exercitia. Non satis est dicere, Domine Domine: sed voluntatem regis Christi impleri ab ijs oportet, qui cum ipso

regnare velint. Est autem voluntas eius id, quòd à Iacobo & Ioanne exegit: nimirum, vt in regnum ipsius ingredi cupiens, ipsius bibat calicē, ipsius baptizetur baptisinate. Bibitur verò calix ipsius & sumitur eius baptisina tripliciter, fide scilicet, vita, & cruce. Fide quidem, vt passionem & mortem Christi credamus vnicum esse pretium redemptionis animarum nostrarum: vita autem, vt moriamur peccatis, carnemq; nostram cum concupiscentijs, & operibus illius per spiritum crucifigamus: cruce verò, vt pro nomine Iesu, & iustitiæ ergò quasunque afflictiones tolerāter patiamur. His inquam tribus calicibus & baptismis instructi simus oportet, si quidem in regno partem nobis esse velimus. Nam tympanis, salutationibusue nunquam perueniemus eò. In regnis quidem huius mundi primò est in vigore honor & gloria, ac dein finis ferè miserabilis: verùm in Christi regno principium est labor & dolor, ac dein gloria ac honor immortalis.

Porrò autem nò silentio prætereundum est, quòd dixit Christus, eos duntaxat sessuros à dextris ac sinistris ipsius in regno, quibus id à Patre cœlesti paratum sit. Inde enim docemur, quotquot saluantur aut saluabuntur, eos ab æterno ad salutem prædestinatos esse, quemadmodum & Paulus aperte testatur Ephes. 1. Elegit (inquiens) nos Deus, & pater Domini nostri Iesu Christi, in ipso, antequam iacerentur fundamenta mundi. Docemur item inde, etsi citra fidem, vitamque innocentem & afflictionum tolerantiam nequeamus (adulti præsertim) in Christi ingredi regnum, non tamen contingere nobis illud ex meritis, sed ex mera gratia: quemadmodum & rursum testatur Paulus 2. Timoth. 1. Deus (inquiens) saluos fecit nos, & vocauit nos vocatione sancta: non
secundum

secundum opera nostra, sed secundum suum propositum & gratiam, quæ data est nobis per Christum Iesum ante tempora æterna. Sed dixerit quis: Si in Christo electi sunt omnes saluandi, si & per ipsum data est salus ante tempora æterna, quare ergo negavit ille confessum à dextris & sinistris suum esse dare? Hæc quæstio breuiter solui potest. Nam primò dixit id Christus iuxta humanitatem, immò humilitatis gratia: deinde verò non suum erat dare iam adhuc in præsentia, quod per ipsum donatum tum erat ante tempora æterna.

Accepimus paucis hætenus, tum quale Christus regnum habeat, tum quomodo in illud perueniatur, tum quibusnam contingat illud. Restat igitur nunc postremum, quis scilicet sit in eo verè maximus, & regi Christo in honore proximus. Id ipsum nempe Dominus ijs verbis declarauit, quibus decem apostolorum conceptam aduersus duos illos indignationem compefcuit. Quum enim regnum suum longè separasset à regnis mundanis, sic insit demùm: *Quicumque voluerit inter vos magnus fieri, sit vester minister: & qui voluerit inter vos primus esse, sit vester seruus. Sicut & filius hominis non venit ut sibi ministraretur, sed ut & ipse ministraret, daretq; animam suam redemptionem pro multis.* Hic maximum discrimen videmus inter mundi, & Christi regnum. In mundi regno dominantur aliorum reges & principes: verum in regno Christi nec est neque esse debet dominium huiusmodi. In mundi regno quantum quis plus potestatis habet, tantò censetur magnificentior: sed in regno Christi ille est maximus, non qui plus in alios habet potestatis, sed qui plurimum sese infra alios omnes humiliat, omnibusq; lubentissimè cæteris inseruit. Si ergo consulti nos salutis nostræ cupimus, hac incedamus via,

102 FER. D. ANNAE MATR.
vt quam Christus non solum alijs ostenderit, sed
& ipsemet confecerit. Simus in oculis nostris par-
ui, vt coram DEO magni simus: inseruiamus hic a-
lijs, vt inseruiatur nobis in regno DEI: fugiamus
hic honores, vt æternos illic & consequamur & re-
tineamus.

FERIIS D. ANNAE MATRIS,
IN EPISTOLAM CONCIO
PRIMA.

*Mulierem fortem quis inueniet? Procul & de vlti-
mis finibus, &c. Prouerb. XXXI.*

*Habita
anno 46.*

SI inuestigemus causam, quæ potissimum maiore
res nostri Diuorum festa instituerint, perspicuum
nobis fiet, in eum finem ea ab illis instituta esse, vt
Sanctorum exemplis Christianus populus ad pietat-
tem, & suarum vocationum munia magis inflamma-
retur ac formaretur.

Sic enim inquit Paulus Heb. 13. Mementote præpo-
sitorum vestrorum, quorum intuentes exitum con-
uersationis, imitemini fidem. Hinc non dubium est,
quin & præsens diuæ Annæ Mariæ matris festiuitas
in hoc sit instituta, vt cum Christiani omnes, tum
præsertim mulieres ac matres familias ipsius exem-
plum sanctissimum considerantes discant, quomo-
do suæ vocationi piè & fideliter debeant inseruire.
Quia verò nihil de ea in sacris Bibliorū libris scriptū
extat, neque etiam apud Orthodoxos patres aliud
ferè inuenitur, quàm vixisse eam suo cum coniuge
Ioacim irreprehensibiliter ac iustè tum coram Deo,
tum coram hominibus, peperisseq; tandem per diui-
nam promissionē Seruatoris nostri Iesu Christi ma-
trem Mariam: iccirco Patres nostri huic celebra-
ti prælectam Lectionem, ne populus suis fructibus
priuatus

priuaretur, peculiariter consecrarunt. Hanc ergo & ego iam, quantum Dominus dederit, vestræ charitati explicabo. Vt autem vobis certò constet, quid inde expectare potissimum debeatis, haud vos latere velim, probam hîc describi mulierem, præditam virtute proponi matrem familias. Sunt verò duo præsertim, quæ in descriptione huiusmodi consideranda veniunt: alterum est probæ mulieris officium: alterum eiusdem fructus seu præmium. De vtroque iam ordine dicetur. Hîc igitur cum omnes, tum præsertim vos mulieres, adeoque virgines sedulo animum aduertite.

Quod quidem ad mulieris probæ munus attinet, quinque hîc commendantur: nimirum, fidelitas erga maritum, assiduitas in labore domestico, liberalitas erga familiam, munificentia in pauperes, & oris sui custodia. De fidelitate erga maritum sic Lectio habet: *Confidit ei cor viri sui, & spoliis non indigebit. Reddet ei bonum & non malum omnibus diebus vitæ suæ.* Pleræque mulieres sic comparatæ sunt, vt maritis suis neque corporis pudicitia neque rebus domesticis seruent fidem. Simulatque ille domum egressus fuerit, statim alium taurum admittunt, mox cõmessantur & abliguriunt omnia, aut in copulatrices suas transfundunt: in summa, non potest tantù ille inuehere, quantum ipsæ eijciunt. At mulier virtute prædita longè aliter affecta est. Sicea marito fidem iugalem seruat, ita res partas tuetur, vt siue ille domum veniat siue egrediatur, omnia perinde sint in tuto: amat maritum flagrantius, studiosior est pudicitia, quàm vt quippiam vel cogitet, nedum committat, quòd illi sit fraudi. Hinc quoque diuinitus ordinatur, vt ille ipsi ex animo confidat, nihil de ipsa suspicetur mali: immò potius contra obtretractores eam defendat.

Huiusmodi iam fidelitatem imitemur omnes, quæ probæ mulieres & esse & dici volent. Virgines autem eandem & suo sponso Christo incontaminatam conseruent.

Iam verò de assiduitate in labore, ad hunc modum Lectio porrò habet: *Quasiuit lanam & linum, & operata est libenter manibus suis. Facta est quasi nauis in stilorivis de longè portans panem suum. Considerauit agrum, & emit eum: de fructu manuum suarum plantauit vineam. Accinxit fortitudine lumbos suos, & reborauit brachium suum. Non exsinguetur noctu lucerna eius. Manum suam misit ad fufum & digiti eius sustentauerunt colum. Multas hodie mulierculas inuenimus, quæ tempus aut dormiendo, aut ornando aut edendo & bibendo, aut nugando consumant: vt verò curent rem domesticam, vt laborent, vt operentur, ne semel cogitent quidem. De quibus & Paulus ait 1. Timot. 5. Sunt (inquiens) otiosæ, ac discunt circuire domos: non solum autem otiosæ, sed & loquaces ac curiosæ, loquentes quæ non oportet. Verùm proba mulier contrà in hoc tota est, vt curet rem familiarem, vt laboret noctu diuque, vt parta & conseruet & augeat, ne ijs dilapsis vnà cum marito & filijs laborare cogatur inopia. Hanc itaque assiduitatem omnes honestæ matronæ imitari satagant.*

Cæterùm de liberalitate in familiam, ita habet Lectio: *De nocte surrexit, deditq; victum domesticis suis, & cibaria ancillis suis. Non timebit familiae suæ à frigidibus nimis, omnes enim domestici eius vestiti sunt duplicibus. Quædam matres familias tam sunt inhumanæ in domesticos, vt se non pudeat macerare fame & nuditate eos. Sæpè inusitata ieiunia indicunt illis, sic labore assiduo opprimunt, vt viuere vix ipsis libeat. At mulier proba tam contrà sollicita est pro suis, vt ni*
hil pa-

hil patiatur illis deesse, quod vel ad victum vel ad vestitum requiritur Si tenuioris est fortunę, ipsamet potius totas noctes infomes ducit & laborat, vt illis prouideatur. Talem ergo liberalitatem & omnes probę scemine erga suos pro virili exercent.

Porrò de munificentia in pauperes, hoc pacto Lectio habet: *Manum suam aperuit inopi, & palmas suas extendit ad pauperem.* Quarundam aures vsque adeò obturatę sunt, vt pauperum clamores non exaudiant: habent aedes tam liberę, vt ne quadrans indendatur. Mulier autem timens DEI sic affecta est, vt quę alię ad ornatum & delicias vertunt, ipsa pauperibus eroget: scit enim ornatum nullum DEO gratiorem, quàm misericordiam & munificentiam esse.

Denique de oris custodia sic porrò Lectio habet: *Os suum aperuit sapientię, & lex clementię in lingua eius.* Hoc nonnullę persuasum sibi habent, quicquid libet, sibi effutire licere, eoque deierant, obtreçant, execrantur, iocantur, nugantur, turpia loquuntur: In summa, sic oris gladium circunquaque vibrant, vt quis optimo iure in vaginam alapam infringere possit. Cæterum mulier colens Dominum, aut tacet omninò, aut parçè admodum loquitur, & nil nisi pia, honesta, ædificatoria. Sapientiam depromit, verbum Domini laudat, Domini legem suis proponit. En, has proprietates, hæc officia habet mulier timens Dei. Quid ni verò? bona arbor bonum fructum producit. Timor Domini, quum initium sit sapientię & omnis boni, non finit suum possessorem aliud vel cogitare vel dicere vel facere, quàm quod deceat, & se sit dignum.

Sed videamus iam tandem, qui fructus huiusmodi mulierem sequantur, quę item manent præmia. Quod

Quod hanc sanè partem attinet, sic habent verba
 Lèctionis: *Nobilis in portis vir eius, quando sederit cum sanæ
 toribus terre. Fertitudo & decor indumentum eius, & ridebit
 in die nouissimo. Surrexerunt filii eius, & beatissimam prædica
 runt eam, laudauit eam & vir suus. Date ei de fructu manuum
 suarum, & laudent eam in portis opera eius.* En, primò is
 eam fructus sequitur, vt marito sit corona gloriæ,
 vt is propter eam omnibus honorabilis habeatur.
 Secundò eam is fructus comitatur, vt bona fama &
 prospera valetudine sit fruitura per omnem vitam.
 Tertio, quòd & liberos habitura sit minimè degene
 res, sed probos, & tales, qui sua vitæ eam laudent.
 Quarto, quòd marito quoque sic sit placitura, vt
 ab illo vnice & obseruetur & ametur. Quintò, quòd
 etiam nihil illi, quod ad vitæ sustentationem atti
 net, vnquam desiderabitur. Sextò, quòd & æterna læ
 titia ac beatitudine sit donanda. Quibuscunque iam
 hi fructus, hæc præmia arident, eæ hanc probæ mu
 lieris imaginem induant. Immò & omnes, qui matri
 monio volūt initiari, omnibus huc incumbant mo
 dis, quòd tales sibi futuras vxores adsciscant. Profe
 ctò huiusmodi si inuenerint, habent pretium ipsis
 etiam gemmis pretiosius.

Amplifica, repete & hortare.

IN EANDEM CONCIO

SECUNDA.

Anno 47.

ANno proximè exacto, si memoriæ adhuc vestræ
 infidet, explicauit vobis ex hodierna Lèctione
 probæ mulieris & officia & fructus: idem & iam rur
 sus aggrediar, permittente Christo. Nam sic hodie
 comparatum est, vt non parum referat, mulierem
 probam tum præstare, tum etiam nouisse. Verùm ne
 întegram concionem muliebrem instituisse videat,
 decre-

decretū est animo & allegoricōs tractare hanc eandem Lēctionem, sed partim duntaxat: allegoricē enim tractata non ad mulieres solas, sed & ad omnes æquē homines, cuiuscunque etiam sint vel sexus vel conditionis, pertinet ac refertur. Et sic omnes conciones in Ecclesia compositæ esse debent, vt (quoad eius fieri potest) omnes hominum status inde doteantur, admoneantur, ædificentur.

Cæterū primò ipsius Lēctionis contextum verbatim vobis proponam, deindē mox ad explicacionem accingar per gratiam Domini.

HIC RECITA CONTEXTVM.

Postea subiunget:

Quia pollicitus sum in præfationē, me Lēctionem præsentem & moraliter & allegoricē vobis explicaturum, hoc est, dicturum & quæ pertineant ad solas mulieres & quæ omnes æquē homines concernant: idcirco nunc promissis pro virili parte satisfaciam. Vos modò aures arrigite maximè purgatas, immò non aureis solū, sed & animos dociles.

Quod ad moralem huius Lēctionis sensum attinet, duo præsertim nobis proponuntur. Prius est, quæ sint probæ mulieris officia seu propria: posterius autem est, qui fructus seu quæ præmia ipsam consequantur. Officia quidem sub se complectuntur quatuor: nam primò docent, quo pacto proba mulier erga maritū affecta sit: secundò ostendunt, quomodo illa erga semetipsam se gerat: tertio declarant, qualis sit erga suos: quartò aperiūt, quem affectum erga alienos exerceat. Sed quomodo ea affecta est erga maritum suum? Ita Solomon inquit: *Confidit in eis cor viri sui, & spoliis non indigebit: reddet ei bonum, & non malum omnibus diebus vitæ suæ. Nobilis in portis vir eius, quando sederit cum senatoribus terra.* En, tam fidelis est marito.

vt is

ut is nihil minus timeat, quàm vt illa vnquam vio-
 let fidem coniugalem, immò siue ipse sit domi siue
 foris, perinde eius fidelitate nititur. Sic quoque au-
 get & conseruat illa rem familiarem, vt marito non
 opus sit viuere ex spolijs, corradere bona vsura &
 furto alij siue illicitis negotiatiõibus. Amat enim ip-
 sum intimè, eoq̃e omnem laborem in sese potius
 transfert quàm: vt illi malè sit. Quàm sedula autem
 sit in labore, satis explicat Sapiens, dum dicit, linum
 & lanam eam quæsiuisse, operatam esse consilio ma-
 num suarum, factam esse quasi nauem institoris de
 longè portantem panem suum, emisse agrum, fru-
 ctu manuum suarum plantasse vineam, manum su-
 am misisse ad fortia, digitis suis apprehendisse fu-
 sum: nam hisce verbis innuit, illam non otari, non
 quiescere, non commessari, non potare, sed semper
 esse laboriosam, circumspectam, sollicitam. In sum-
 ma, hoc pacto & coniugali & familiari fide sese ge-
 rit, vt maritus non solum animo sit pacato, sed &
 propter ipsam inter omnes senatores sit honorabi-
 lis: iuxta Solomonis dictum: Mulier diligens corona
 est viro suo. Prouerb. 12. Mulierem bonam inueniēs
 inuenit bonum, & hauriet iocunditatem à Domi-
 no. 18. Tales igitur erga maritos sint omnes mulie-
 res, quæ probitatis nomenclaturam gestiunt. Verùm
 qualis est proba mulier erga sese? Sic Sapiens inquit:
*Accinxit fortitudine lumbos suos, & roborauit brachium su-
 um. Fortitudo & decor indumentum eius. Os suum aperuit sa-
 pientia, & lex clementie in lingua eius.* Vide, non impu-
 dica est proba mulier, non cruciat maritum exigen-
 do debito: sed casta est, lumbos suos constringit,
 cohibet libidinis impetum, habet maritum quasi
 non habeat. Adhæc non superba est, non lautis vesti-
 mentis gaudet: sed satis cultam, satis formosam se
 arbitrat.

arbitratur, si virtute & bono nomine tum coram DEO tum coram hominibus prædita sit. Insuper non est loquax, non futilia habet verba: sed sapienter, humaniter, modestè loquitur. Sic itaque omnes probæ mulieres comparatæ sint, si probitatis decus velint seruatam.

Cæterùm, quo pacto erga suos domesticos sese gerit mulier proba? Audiamus porrò Solomonem: *De nocte surrexit, deditq; prædam domesticis suis, & cibaria ancillis suis. Non timebit domui suæ à frigidibus nimis. Omnes enim domestici eius vestiti sunt duplicibus.* Ecce, non fame & siti familiam perire sinit, non patitur vt domestici laceratis vestibus incedant frigoreq; conficiantur: sed vt laborem à suis exigit, sic & demensum cibum impertit illis, tantumq; præterea mercedis addit, vnde honestè vestiri possint. Quotquot ergo probarum mulierum appellatione gaudent, & hoc sedulo officium expriment. Cogitent, operarium dignum esse mercede sua, citra cibum & potum neminem posse laborare. Quem verò affectum habet proba mulier erga alienos, hoc est, pauperes? Dicat hoc Solomon: *Palmas suas* (inquit) *extendit ad pauperem, & manum suam aperuit inopi.* Scit, omnem rem domesticam & quicquid possidet, esse benedictionem & donum Domini: ob id ergo ipsi vicissim gratificari gratitudinemq; exhibere studet. Quia verò nouit, Dominum non indigere bonis ipsius, velle autem ipsum in pauperibus agnosci: idcirco pauperes & inopes cibis reficitq; atque his auxiliatrices & liberales porrigit manus. Sic nempe & omnes mulieres, quibus cordi est probitas, immò quibus Dei timor cordi est, erga inopes & afflictos sint affectæ.

Iam probæ mulieris accepistis officia, accipite
porrò

110   FER. D. ANNAE MATRIS

porrò etiã fructus & præmia eiusdẽ. Ea autem sic Sò
lomon reddit: *Ridebit in die nouissimo. Surrexerunt filia eo
ius & beatissimam predicauerunt, & vir eius laudauit eam.
Fallax gratia & vana est pulchritudo: mulier timens Deum ho
morabitur. Dãte ei de fructu manuum suarum, & laudent eam
in portis opera eius.* Summum probe mulieris præmium,
est pax & tranquillitas conscientie, adeoq; eternum
in cœlis gaudium. Quis quæso aliud maius cupiat?
Deinde verò & sœcunditate pròlium donabitur, im
mò proles quoque gignet honestas & pias. An non
hæc insignis Domini benedictio est? Adhæc lauda
bitur à marito suo, eique erit vnice chara. Quid au
tem iucundius, quàm cum marito perpetuum habe
re amorem, perpetuam pacem? Verùm non solùm à
marito laudabitur, sed & posteris perpetem relin
quet laudandi ipsius materiam, in memoria æterna
erit. Quàm igitur insignia & omnibus expetibilia
hæc præmia sunt, tãto perẽ omnes mulieres, non ma
ritatæ solùm, sed & virgines, omnibus modis illa of
ficia exprimere conentur. Atque hæc de morali Le
ctõnis hodiernæ sensu dicta sint hæctenus.

Restat iam, vt & de sensu eius allegorico dicam
non nihil. Hunc igitur quod attinet, primò omnium
sciendum est, per mulierem hanc fortem significari
sanctam Ecclesiam seu vnãquãque animã Chri
stianam & credentem: per maritum autẽ intelligi Ie
sum Christum: per verò domesticos omnes fidei
confortes designari: porrò per alienos figurari in
credulos & peccatores. Hæc autem sic se habere, mul
tis possem probare testimonijs, verùm non puto id
esse necessarium, neque tempus patitur. Rectã itaq;
ad officia seu propria Ecclesiæ siue animæ fidelis ve
niam. Principiò quidẽ, quẽadmodum proba mulier
& in fide coniugali & in fide familiari erga maritũ
fidelis

fidelis & constans est, ita & Ecclesia seu Christiana anima suo marito Christo Iesu est per omnia fidelis, hoc est, non alium agnoscit DEVM, non alium desiderat seruatorem, non alium amat dilectum, quàm hunc vnum: in hunc solum credit, huic vni fedit, huic vni adhæret, huius voluntatem exequitur sedulo, huic vni & semet & omnia sua consecrat. Sic ergo & nos omnes siue viros siue mulieres erga Christum affectos esse oportebit: atque huc & D. Paulus his verbis nos hortatur, 2. Corinth. II. Adjunxi vos (inquiens) vni viro: virginem itaque castam exhibete Christo. Cur autem isthuc fieri à nobis debeat, explicatur Ephe. 5. Dilexit enim Christus Ecclesiam suam, & semetipsam exposuit pro ea, vt illam sanctificaret, &c. Iustum igitur est, vt & ipsa vicissim illi adhæreat illumque amet. Verùm quomodo Ecclesia seu anima fidelis erga domesticos suos, concredentes inquam, affecta est? Vti proba mulier suos cibo potuque confortat, & duplicibus aduersus frigoris iniuriam vestit: ita & Ecclesia fidelisque anima domesticos fidei ante omnia reficit abundè cibo potuque verbi Dei æternæ veritatis, docet illos, instruit, hortatur, bonis consilijs iuuat, consolatur: deinde verò (si necessitas postulet) etiam corporis necessaria affatim illis suppeditat. Tales verò & nos erga domesticos nostros esse decebit: atque huc D. quoque Paulus nos hortatur Galat. 6. Dum tempus (inquiens) habemus, operemur bonum, cum erga omnes, tum verò maximè erga domesticos fidei.

At erga alienos & externos, incredulos nimirum & peccatores, quo pacto affecta est Ecclesia, anima fidelis? Sicuti proba mulier erga pauperes & inopes, facit beneficijs etiam indomita animantia mansue-

suascere: igitur incredulos, peccatores, immò & persecutores allicit amicis verbis humanitatisque officijs, orat, obsecrat, obtestatur, docet, monet, quò resipiscant, quò mentem aliam capiant, quò conuertantur. Ita ergo & nos erga alienos affecti esse debemus, incredulos patiemur, peccatores conuertemus, inimicos & persecutores nostros diligemus: quò sic sensim illos Christo lucrifaciamus, quò videant nostram honestam conuersationem, ac nobiscum discant glorificare patrem cœlestem. En, hæc officia sunt, immò signa sunt veræ Ecclesiæ, verè fidelis animæ, veri electi & credentis. Quare si nos verè Ecclesiæ membra videri volumus, si electionem & fidem nostram verè volumus declarare, constanter adhæreamus CHRISTO, illum amemus, illum suspiciamus, illi nos totos addicamus: mox verò & conciuibus nostris spiritualibus, fratribus & sororibus in CHRISTO, omnibus modis & inferuiamus & profimus: commodè item & leniter tractemus incredulos, peccatores conuertamus ac recipiamus, inimicos diligamus & his benefaciamus. Ita futurum est, vt & hic tam apud Dominum quàm homines laudemur, & illic æternùm rideamus gaudeamusque.

FERIIS D. ANNAE MATRIS,
IN EVANGELIUM
CONCIO.

*Simile est regnum cœlorum thesauro abscondito in agro,
quem repertum homo abscondidit, &c.*

Matth. XIII.

Habita an
no 50.

Evangeliū hoc legitur in Ecclesia, cū in festis sacrarum virginum, tum præsertim in sanctarum foeminarum solennitatibus: ideoque & in hoc

hoc Diuæ matris Annæ festo commodè proponi potest. Commodè inquam in festo hoc proponi potest: nam si vlli vel virgini vel fœminæ sacre conuenit, certè cum primis D. Annæ conuenit. Hæc enim verè genuit nobis agrum illum, in quo thesaurus omnium pretiosissimus delituit. Hæc & mare illud felix effudit, in quo margarita omnium pulcherrima inueata est. Hæc inquam edidit nobis virginem & castissimam & humilissimam & sanctissimam Mariam, è qua natus est Iesus Christus Dominus noster, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ Dei reconditi, quiq; est margarita inter filios hominum speciosissima; lapis angularis electus & pretiosus, in quem qui crediderit, nunquam confundetur: Immo non hoc solum nomine conuenit Diuæ Annæ Euangelium præsens, quod ea agrum illum, & mare mysticum progenit: verum etiam, quod ipsa met thesaurum illum, & margaritam Iesum Christum vnice tum quæsiuit tum inuenit, quemadmodum & iam eo vnâ cum filia, & sanctis omnibus summo cum gaudio perfruitur. Hæc paucis præfari libuit, vt sciretis, quam de causa Euangelium hodiernum mihi tractandum sumpserim. Cæterum nunc considerabimus porro, ecquid potissimum in eo nobis proponatur. Tria itaque sunt, quæ in eodem præfiguntur nobis, quæque cognita nobis sunt & necessaria & vtilissima. Primum, Euangelij doctrina est: secundum autem, qualitas est auditorum Euangelij: tertium verò ac postremum est, officium concionatorum Euangelij. De his ergo tribus ordine & breuiter dicemus. Vos interim auditores diligenter animaduertite.

Sic in initio inquit Dominus: *Simile est regnum caelorum thesauro abscondito in agro, quem repertum homo abscondidit.*

Et pro gaudio abis, venditq; omnia qua habet, & mercatur agrum illum. Rursum est simile regnum caelorum homini negotiatori, quarenti pulchras margaritas, qui inuenta vna pretiosa margarita, vendidit quaecunque habebat, & emit illam. His duabus parabolis seruator noster doctrinam Euangelicam nobis commendat, quod nimirum hac nullus in orbe vniuerso sit pretiosior aut praestantior thesaurus, ideoque omnibus nobis ea sit praeter omnibus mundi huius bonis ac thesauris & ambienda & diligenda. Vocat autem Euangelium thesaurum absconditum: primo, quod Euangelium mysterium absconditum sit, impiosque & incredulos eius virtus lateat. 2. Corin. 4. Deinde, vt moneat nos, vt thesaurum hunc incomparabilem non leui segnitique studio, sed summa fide & diligentia curaque, omisis quoque rebus in mundo omnibus, inquiramus.

Caeterum thesauro comparatur doctrina Euangelij, quod per hanc cognoscatur Deus, & Dei filius Dominus noster Iesus Christus, in quo sunt omnes thesauri sapientiae & scientiae Dei, & quaecunque ad veram pertinent felicitatem. Sic & margaritae pretiosae Euangelium comparatur, quod per illud cognoscatur lapis ille angularis & summus & pretiosus & electus, idem Dominus noster Iesus Christus: de quo sic Petrus ad Iudaeos concionatus est. Hic est lapis ille qui reiectus est a vobis aedificantibus, qui factus est caput anguli, nec est in alio quopiam salus. Nec enim aliud nomen est sub caelo datum inter homines, in quo oporteat nos saluos fieri. Act. 4. In summa, tam insignis thesaurus & margarita est Euangelium, hoc est, Dei & Christi cognitio, vt is, qui huius suauitatem summam vel paululum gustauit, omnia sua & a deo semetipsum quoque vendat, relinquatque, quod Christo fruatur: idque instar hominis

minis inuenientis thesaurum, & mercatoris margaritam inuenientis. Nihil felicitatis veræ est extra Christum, suntque omnes huius mundi thesauri margaritæ, & diuitiæ, lætitiæque præ Christo fumus ac rudera. Contra verò ij omnibus numeris felicissimi sunt, etiamsi alioqui pauperrimi & miserissimi, qui DEVM, Christumque eius verè cognoscunt, & ipsum in se habent regnantem. Ob id nimirum & Dauid canit: DOMINVS pascit me, & nihil mihi deerit. Psalm. 23. & 33. Beata gens, cuius Deus est Dominus. Ob id & Paulus inquit: Quæ mihi erant lucra aliquando, ea arbitratus sum propter Christum damna esse. Quin arbitror omnia damnum esse, propter excellentiam cognitionis Domini mei Iesu Christi. Philip. 3.

Tanta ergo Christi cognitionis præstantia permoveat & nos, vt abnegatis nobis ipsis, & calcatis vniuersis mundi delicijs, ex animo, fideque constanti Christum cognoscere studeamus, ideoque Euangelium audiamus sedulo. Atque hæc de primo Euangelij capite dicta sufficiant.

Sequitur iam in Euangelio alia parabola: *Rursum simile est regnum cælorum verriculo iacto in mare, & ex omni genere piscium contrahenti: quo impleto, subduxerunt in litus, & sedentes collegerunt bona in vasa, mala verò foras miserunt. Sic erit in fine sæculi: venient angeli, & separabunt malos de medio iustorum, & mittent eos in caminum ignis. Illic erit fletus & stridor dentium.* Posteaquam DOMINVS in duabus præcedentibus parabolis Euangelij dignitatem summam ostendit, agit hic porro de Euangelij auditoribus. Ac primum quidem docet, Euangelium generalem esse doctrinam, omnibus æquè communicabilem: quemadmodum & verriculum amplum est, & quæcunque arripuerit atra-

hit citra vllum discrimen : Deinde verò docet, diuerfos esse Euangelij auditores, & bonos & malos: quemadmodum & rete malos æquè ac bonos pisces comprehendit & attinet.

Hinc porrò docet fatum illorum, qui sese sanctorum immiscent cœtui, cum hypocritæ sint, non veri fideles: nimirum quemadmodum piscatores (vbi ad littus peruenerunt) pisces separant, bonos colligentes in vasa, malos autem foras mittentes: sic & in fine mundi separandos fore hypocriticos auditores seu Christianos à veris & iustis, conijciendosque in ignem æternum. Iam quòd primò ostendit Euangelij doctrinam generalem esse, eo commendat nobis summam suam liberalitatem & misericordiam, quippe qui omnes æquè saluos cupiat, & neminem velit perire. Quòd autem diuerfos ostendit auditores seu Christianos, eo nos vult monere, vt patiamur in Ecclesia malos & hypocritas, neue ob hos relinquamus Ecclesiam. Quòd verò postremò adducit supplicium pseudochristianorum, eo nos fideliter admodum abstertere vult ab hypocrisi & impietate omni, ne nudo nomine & professione aut externa etiam duntaxat conuersatione in Ecclesia simus, sed & veritate, vera cordis fide, & animi pietate, vt sic cum omnibus sanctis seruemur.

Sed expendamus iam porrò & alia Euangelij con-
sequentia: *Dicit illis Iesus: Intellexistis hæc omnia? Dicunt illi: Etiam Domine. At ille dixit illis: Propterea omnis scriba doctus ad regnum caelorum, similis est homini patrifamilias, qui depromit e thesauro suo noua & vetera. Vti Dominus principio de ipsa doctrina Euangelij, deinde & de Euangelij auditoribus egit: ita hinc porrò de ipsis etiam Ecclesiasticis seu prædicatoribus Euangelij tractat.*

Hos in:

Hos inquam nunc docet, quales eos esse oporteat, & quomodo prædicare debeant. Vult (vt diximus) omnes homines saluos fieri. Verùm vt hoc fiat, opus est Ecclesiastas esse ad prædicandum verbum salutis aptos. Exponit igitur, quomodo apti esse debeant. Primò vocat eos scribas: quo nimirum innuit, doctos & sacræ scripturæ peritos eos esse oportere. Secundò vocat eos doctos ad regnum cælorum: quo innuit, omnem doctrinam, eruditionemque illorum ad hunc scopum referri oportere, vt quàm plurimos ad regnum cælorum gignant. Tertio comparat eos patrifamilias proferenti è thesauro noua & vetera: quo innuit, nõ solùm testimonijs vtriusque testamenti illis vtendum esse, verùm etiam circumspectos & prudentes eos esse oportere, vt pro qualitate & captu auditorum, omnia proponant, addantque iam parabolas exornatas, iam exempla culta, iam apertas scripturæ sententias, iam doceant, iam hortentur, iam precentur, iam increpent: in summa, sic orationem attemperent, ne veritas auditoribus fiat exosa, sed grata modis omnibus. Quid multis? Requirit hic Dominus in Ecclesiastis pietatem, eruditionem, peritiam, & prudentiam raram. Fœdissimè ergo errant, qui satis eruditum esse credunt Ecclesiasten, quum germanica Biblia & Postillas legere, aut voces aliquot Latinas, Græcas aut Hæbraicas ltridere potest, interim omnium rerum imperitus est. Sed rursus & illi errant, grauissimamque dabunt pœnas, qui his territi, nunquam sibi satis idonei ad functionem Ecclesiasticam videntur, sicque talentum sibi concredutum defodiunt.

Repete, & hortare.

118 FER. D. PETRI AD VINC.
FERIIS D. PETRI AD VIN-
CVL. IN EPISTOLAM
CONCIO PRIMA.

*Iniecit Herodes rex manus, vt affligeret quosdam de
Ecclesia, &c. Act. XII.*

Habita an
no 50.

QVur Lectio hæc in hodierno D. Petri festo no-
bis prælegatur, nulla declaratione indiget,
Nam nostis omnes, hodie agi in Ecclesia vinculo-
rum siue captiuitatis D. Petri memoriam, ac histo-
riam huiusmodi in præsentī Lectione pulchrè de-
scribi. Scientes igitur occasionem, consideremus por-
rò & ante omnia doctrinam, quæ in ea nobis com-
mendantur. Nam in hunc potissimùm finem & scri-
pta est & nobis proponitur, vt inde & doctrinam &
patientiam & consolationem hauriamus. Est itaque
præcipuum caput, de afflictione & liberatione pio-
rum. Quemadmodum enim Petrus & ab Herode affli-
ctus & à Domino liberatus est, sic & omnes pij in
hoc mundo affliguntur ac liberantur rursus.

Affliguntur quidem & impij, hoc est, vel praua do-
ctrina vel flagitiosis sceleribus contaminati, verùm
suo ipsorum merito: at pij, quum affliguntur, præ-
ter meritum & innocenter afficiuntur malis, quem-
admodum & hîc diuo Iacobo ac Petro accidit. Quòd
enim alter occisus est, alter verò iniectus carceri ite-
dem occidendus, id neuter suo merito sustinuit, sed
sola Herodis incredulitas, impietasq; in causa fuit.
Discemus igitur hinc, magnum esse inter afflictio-
nem piorum & impiorum discrimen: atque etiamsi
pijs semper intententur afflictiones, non tamen om-
nes afflictos esse pios, quum plerique patientur vt
fures, homicide & maledici. Quia verò audimus, pios
affligi in hoc mûdo, docemur, & nos affligi propter
pietas

pietatem oportere, ideoque apprehendendam nobis esse patientiam.

Sed videamus, quid factum sit, dum in vinculis esset D. Petrus. Is securus fuit animo interim, omnem sui curam relinquens Deo. Ceterum precatio fiebat sine intermissione ab Ecclesia ad Deum pro eo. Hic monemur nos, ut quoties vel propter pietatem affligimur vel alioqui circundamur rebus aduersis, item omnem curam Deo committamus. Monemur quoque, ut in aduersis ad precationem tanquam ad sacram anchoram confugiamus. Nam et si Deo de nobis cura sit, vult tamen orari. Immò & precationem præcipit, dicens: Inuoca me in die tribulationis, Psalm. 49. Non solum autem pro nobis ipsis orare debemus, sed & (Ecclesiæ exemplo) pro alijs in tribulatione constitutis: idque non semel aut bis, sed sine intermissione. Nam perseverans, exaudietur. Lucæ II. Matth. 10.

Ceterum audiamus nunc de sequuta D. Petri liberatione. Summa custodia ac vi seruabatur is in vinculis, victus duabus catenis, iacens inter duos milites, habens adhuc custodes ante carcerem, ne quæ elaberetur: verum nihilo minus liberatus est à Domino. Nam contra huius liberationem neque catenæ neque occlusæ fores neque vires humanæ quid possunt. Docemur igitur hic, etiamsi deploratissimis tribulationibus teneamur, non tamen diffidendum nobis esse de liberatione diuinæ. Quod verò Dominus Petrum per angelum liberauit, inde docemur, angelos esse spiritus administratorios, in salutem piorum missos: ideoque de angelis honorificè sentire debemus, ex quæ illorum ministerio diuinum erga nos fauorem agnoscere. Sed quando potissimum liberauit Dominus per angelum Petrum? In vltima

nimirum nocte, postquam occisurus erat ipsum Herodes. Sic scilicet tum demum liberare solet Deus suos, quando nihil humanæ spei est reliquum, & quâ summa adesset necessitas. Ideò in scripturis appellatur adiutor in tribulatione. Psal. 9. Non debemus ergo desperare, neque intermittere precationem, etiamsi omnia deplorata videantur.

Liberati verò imitemur Petrum: hoc est, quemadmodum is Dominum propter sui liberationem liberam laudavit, eamque mox alijs promulgavit: sic & nos pro liberatione nostri Dominum laudare ac ei gratias agere, quin & alijs eius gratiam deprædicare debemus. At dixerit quispiam: atqui neque semper neque omnes, vti Petrum, Dominus liberat. Nam Iacobum fuit perire gladio, quemadmodum Stephanum lapidibus. Quidigitur adhæc respondes? Hoc respondeo: Etiam si nō videatur liberare pios, quum eos perire & mori finit, tamen reuera eos liberat. Nam sic eripit eos & semel & simul à malis omnibus. Quare nihilo minus confidere illi, laudare illū, & gratias ei agere debemus, etiamsi in aduersis moriamur. Tum enim expirat omnis afflictio, & æternum incipit gaudium.

IN EANDEM CONCIO

SECUNDA.

Anno 51.

IN Lestione hac historica audimus aliud nihil, quàm verbum Domini Iesu verè esse verum ac cōstans. Promiserat is apostolis & credentibus, quòd in nomine suo dæmonia essent eiecturi, linguis loquuturi nouis, serpentes fugaturi, impositioneque manu curaturi ægrotos. Marc. 16. Matth. 10. Lucæ 10. Hæc nimirum promissio abundè in illis impleta est, quemadmodum & hic & alibi luculenter vide-

mille.

mus. Nam per ipsorum manus facta sunt signa & prodigia multa: tantaq; fuit ipsorum & Petri præsertim potestas, vt vel vmbre obumbratione curauerint ægros, vexatosque à spiritibus immundis sanarint omnes.

Cæterum, iuxta promissionem huiusmodi, prædixerat etiam apostolis Dominus, quòd propter nomen suum & iustitiam persecutionem essent perpassuri. Matth. 5. 10. 24. & alibi passim. Ita nempe & hîc illi nominis Iesu & iustitiæ ergò comprehensi, inq; custodiam publicam coniecti sunt.

Porrò autem pollicitus quoque erat illis, potentiam mortiferam haud ipsis nocituram, ne vnù quidem pilum capitis eorum citra Patris voluntatem in terram casurum, seq; adeò adfuturum eis ad consummationem vsque seculi, Marc. 16. Matt. 19. & 28. Sic videlicet misit hîc angelum suum, liberauitque eos à carcere & vinculis: vt, etsi Pharisei & Sadducei ipsis vnice molirentur mortem, nihilo tamen minus illæsi euaserint, quemadmodum & post Petro adhuc contigit semel. Act. 12. Quum igitur ad hunc modum impleta in apostolis sint, quæcunq; ipsis Dominus vel promiserat vel prædixerat: quis non videt, fateriq; cogitur, fidelem, constantemq; ipsum esse in verbis suis? Admonemur ergo hinc, ne addubitemus vnquam de ipsius verbo: sed persuasi simus, citius cælum, terram que præteritura, quam vel vnus apex de verbo ipsius incompletus maneat. Matth. 5. Luc. 21.

Sed consideremus iam paucis peculiare doctrinas, quæ in hac lectione nobis commendantur. Primum omnium audiuius, apostolos non habuisse solum miraculorum dona, sed & his ipso facto vsos esse: & sic quidem vsos, vt ea conuerterint vnice & in CHRISTI gloria & in populi utilitatem, salu.

salutem que. Hic iam moneri debemus nos, vt & ipsi acceptis Dei donis gnauiter vtamur, id que tum ad ipsius gloriam, tum ad proximi commodum. Verum quid præterea in apostolis habemus? Hoc nimirum, quod fuerint vnanimiter in porticu Solomonis. Oportet & nos in porticu Solomonis vnanimis esse. Vera & spiritualis Solomonis porticus, sancta Catholica Ecclesia est. In hac enim agit, ambulat que ipsissimus Solomon, hoc est, pacificator noster Iesus Christus. In ista ergo porticu vnanimis nos esse oportet, hoc est, vnanimitem veræ fidei & fraternam teneamus necesse est. Alioqui enim ingratum Deo erit, quamlibet etiã magna & multa operemur,

Iam verò vt & in populo non nihil discamus: audiuius, hunc magnificasse Apostolos, ex que ipso- rum prodigijs & signis concepiisse atque confirmasse fidem in Dominum Iesum. Hoc monebit nos, vt de pijs honorificè sentiamus, ex que illorum & confessione & moribus exemplum imitandum amamus, quò sic & in fide crescamus, & ad vitæ pietatem inflammatiores reddamur.

In Zadducis porrò nobis discendum venit, virtutem semper comitem habere inuidiam: monemur que, vt ab ipso- rum paradi- gmate simus quàm alieni- simi, hoc est, neutiquam virtuti inuideamus, neque pios oderimus aut insectemur, multò minus ipso- rum insidiamur vitæ. Postremò verò discimus ex angeli verbis, verbum Euangelij operari vitam, ideo que modis omnibus illi nobis esse studendum: ex apostolorum autem obedientia, iussui diuino nobis citra vllum diuerticulum paren- dum esse, quantumcunque eti- am hoc nomine impen- deat periculum.

IN EVANGEL. CONC. I. 123
FERIIS D. PETRI AD VINCVL.
IN EVANGELIVM CONCIO
PRIMA.

Cum venisset Iesus in partes Cæsarea eius, que cognominabatur Philippi, &c. Matth. XVI.

Sæpè quidem quovis anno Euangelium hodiernum nobis prælegitur: verùm non tædere nos eius repetitionis debet. Nam (vt & dudum diximus) ars artium & scientia scientiarum in eo docetur, cognitio nimirum Iesu Christi, quæ est vita æterna: ad hæc cognitio Ecclesiæ, quæ est domus & habitaculum Christi, extra quam non est salus. Ne autem quid, quod ad vtriusque cognitionem pertinet, à nobis prætermittatur: ab initio ad finem vsq; Euangelij textum expendemus. Vos interim diètis animum diligenter appellite.

Sic Evangelista inquit: *Quum venisset Iesus in partes Cæsarea Philippi, interrogavit discipulos suos dicens: Quem dicunt homines esse filium illum hominis? Hic duo habemus; & vbi interrogaverit Dominus discipulos & quidnam ex eis quæsierit. Locus, vbi interrogatio facta est, partes fuere Cæsareæ Philippi: hoc ad fidem historię pertinet. Materia autem, de qua quæstio est instituta, est sententia hominum de Iesu, quid nempe de ipso homines sentirent. Interrogavit verò discipulos Dominus, non quòd humanam gloriam veniretur, nec quòd ignoraret hominum de se sensa; sed vt occasionem haberet, sese discipulis manifestius explicandi. Cæterùm quòd filium hominis se vocavit, per hoc primò summam suam humilitatè declaravit, deinde verò & veram suam humanitatem (quòd scilicet verè ex homine, nempe Maria, & conceptus & natus esset) testatus est, sciuit enim futuros hæc.*

hæreticos, qui ipsius veram humanitatem essent negaturi. Quemadmodum & hodie Anabaptistæ faciunt, ac olim Marcionaitæ, Valentiniani & Appollinarista. Iam ex eo, quòd sic interrogauit discipulos Dominus, admōnentur Episcopi & Pastores, vt itidem & gregem suum Christianum subinde interrogent, examinentque, tum quid alij, tum quid ipsi de CHRISTO & fide Catholica sentiant. Porrò, ex eo, quòd Dominus exerte se vocauit filium hominis, monemur, ne vnquam dubitemus de vera humanitate Iesu, eoq; sectam Anabaptisticam cane peius & angue fugiamus.

Sequitur Apostolorum responsio: *illi verò* (inquit Matthæus) *dicebant: Alii quidem Baptistam Ioannem, alii verò Heliam, alii verò Ieremiam, aut vnum ex Prophetis.* Tot opiniones de Iesu tum erant, quemadmodum & Lucas cap. 9. testatur: Audiuit (inquiens) Herodes Tetrarcha omnia quæ fiebant à Iesu, & hæsitabat, eò quòd diceretur à quibusdam, quòd Ioannes surrexisset à mortuis, à quibusdam verò, quòd Helias apparuisset: ab alijs autem, quòd Propheta quispiam ex antiquis surrexisset. Et ait Herodes: Ioannem ego decollauit. Quis est autem iste, de quo ego talia audio? Et quærebat videre eum. Iam qui Dominum opinabantur Ioannem Baptistam rediuuium esse, ij hoc ipsum inde colligebant, quòd ille veluti Ioannes & prædicationem suam à pœnitentia auspicatus esset & baptizaret etiam. Qui verò Heliam putabant esse, ij ad hoc inde moti sunt, quòd instar Helix Tesbitis acriter vitia Scribarum & Pharisæorum reprehenderet. Qui autem Ieremiam, moti sunt ex eo, quòd tanta sapientia & Legis diuinæ cognitione esset præditus, quam à nullo didicisset. Nam & Ieremias, quæ idiota esset, insigni præditus fuit sapientia. *Similem etiam*

etiam rationem habebant, qui ipsum vnum ex Prophetis esse arbitrabantur. Atque qui huiusmodi opinioniones de ipso habebant, benè fauebant illi. Maleuoli verò, Scribæ scilicet & Pharisei, vocabant eum vini potorem, amicum Publicanorum, Samaritanum, & Beelzebub. Hinc verò docemur, in mundo semper fuisse, esse & fore diuerfas de Christo, fide & vero bono sententias. Vnde non mirum, tot esse exortas hæreses. Sed beatus ille, qui non fuerit offensus in Christo.

Sequitur: *Dixit illis: Vos autem quem me esse dicitis? Respondens autem Simon Petrus, dixit: Tu es Christus filius ille Dei viuentis.* Si Scribarum, Phariseorumq; opinioniones aspiciamus, videntur admodum insigniter sensisse de Iesu illi, qui ipsum habebat vel pro Ioanne Baptista vel pro Elia vel pro Hieremia vel pro alio aliquo Propheta. Nam utiq; pro sancto & Dei dilecto viro ipsum habebant. Verum certè, si Petri & Apostolorum responsionem (ipsam nimirum indubitatam veritatè) aspiciamus, multò adhuc minus sensit populus, quàm debebat. Quamuis enim pro sancto & Dei dilecto viro habebant ipsum, non tamen suprà quàm pro homine mero habebant ipsum. Non nudus homo est Dominus Iesus, sed talis homo est, qui sit Christus, rex summus & pontifex maximus, orbis liberator & salus vnica. Non modò est hominis filius, sed & Dei filius est, simul Deus & homo, imago Dei, splendor paternæ gloriæ. Hæc vera & solida sententia est, doctrina & confessio indubitata. Ut igitur errant heretici, negantes Iesum esse verè filium hominis: sic quoque errant Iudæi & Arriani, negantes ipsum verè esse filium Dei.

Sequitur: *Et respondens Iesus, dixit illi: Beatus es Simone Bariona, quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus*

us caelestis. At ego vicissim tibi dico, quod tu es Petrus, & super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, & portæ inferorū non valebunt aduersus eam. Et dabo tibi clauēs regni caelorum: & quicquid alligaueris in terra, erit alligatū in caelis: et quicquid solueris in terra, erit solutum in caelis. Hac responsione Dominus primò Petri confessionem & sententiam confirmauit, quòd nimirum vera confessus esset: deinde verò docet etiam, quo doctore sententiam illam de se didicerit, nimirum Patre cœlesti: adhæc verò ostēdit, quid fructus ex hac confessione & sententia oriatur, nempe participiū nois, regni, & potestatis eius. Quemadmodum nemo potest agnoscere Iesum esse Christum filium Dei uiuentis, nisi Patre cœlesti doctore: sic quisquis ipsum verè talem agnoscit, is omnium bonorum cœlestium fit particeps, ita vt à Christo dicatur Christianus, à petra Petrus, fiat Ecclesia & corpus capitis Christi, sit tutus ab inferorum portis, habeat ius & ligandi & soluendi peccata. Hic videmus quid Ecclesia sit, nempe Petrus supra Petram Christum aedificatus: hoc est, cœtus hominū in Christum credentium, agnoscentium ipsum esse Christum filium Dei uiuentis. Hic videmus, quàm firma sit Ecclesia, credentium collectio: quòd videlicet omnes portæ inferorum non sint aduersus hanc valituræ, non tyranni huius mundi, non Sathan, non caro, non peccatum, non hæreses. Hic demum videmus, quanta in Petro data sit Ecclesiæ potestas: nimirum regni caelorum, oclusio & apertio, peccatorum ligatio & absolutio, retentio & remissio: exultet igitur pœnitens & conuersus, cui Ecclesia per ministros aperit regnum caelorum, & absoluit peccata: at contrà contremiscat impœnitens, cui occludit Ecclesia vitæ ianuā & peccata retinet.

Cæterum imitemur sedulò omnes Petrum, agnoscamus

scamus ex animo Iesum Christum filium Dei viui, si-
mus in fide Petræ, simus corde Sionones & Bar Ionę:
vt sic viuā simus membra Ecclesiæ, ab inferorū por-
tis simus tuti, regnum cœlorum læti ingrediamur:

IN IDEM CONCIO

SECUNDA.

Totum hoc Euangelium refertur ad cognitio-
nem Christi, tanquam ad vnicum scopum: &
sunt quidem tria, quæ de cognitione Christi in eo
proponuntur: primò, quid cognitio Christi sit, seu
quando is rectè cognoscatur: secundò, vnde Christi
cognitio oriatur, seu cuius introductione rectè co-
gnosci possit: tertio, qui effectus seu fructus veram
Christi cognitionem comitentur. Quia verò in his
tribus cardo salutis nostræ vnicè vertitur, vos audi-
tores quàm diligentissimè aduertite animum.

De primo quidem, sic in Euangelio habemus: *Quis
venisset Iesus in parteis Casaræ & Philippi, interrogauit Discipu-
los suos, dicens: Quem me dicunt homines esse filium illum ho-
minis? Illi verò dicebant: Alii quidem Ioannem Baptistam, alii
verò Heliam, alii verò Ieremiam, aut vnum e Prophetis. Dis-
cit illis: At vos quem me dicitis esse? Respondens autem Si-
mon Petrus, dixit: Tu es Christus, filius ille Dei viuentis.* B. Fa-
ria Christi cognitio hîc nobis describitur, altera fal-
sa, altera vera. Falsa est, qua Dominum Iesum alij
putarunt esse Ioannem Baptistam, alij Heliam, alij
Ieremiam, alij alium quempiam ex Prophetarum
numero. Hi quidem honorificè de Iesû senserunt, si
præsertim Scribarum & Pharisæorum de ipso iudi-
cium aspiciamus: Nam fuerunt vtique Ioannes, He-
lias, Ieremias, & Prophetæ, viri insignes, sancti, &
Deo maximè chari: quum igitur isti Dominum pro
vno quopiam ex his habuerint, haud dubie habue-
runt

runt illum pro insigni & sancto teophito viro. Verū nondum habuerunt veram cognitionem. Nam pro solo & mero homine habuerunt illum, quemadmodum & illi sancti Prophetæ meri homines fuerunt. Quod autem tam humiliter de eo senserunt, nec sublimius quicquam, seu diuinius agnouerunt in ipso, id fecit contempta & vilis in speciem Christi persona, quod nimirum vulgari hominum habitu, more, & conuersatione ageret. Nam fertur semper mundus ad sublimia, suspicit magnifica, & admiratur splendido apparatu prægnantia. Cæterum vera Christi cognitio est, qua Petrus agnouit Iesum esse Christum & filium Dei viuentis. Maximum nimirum inter Dominum Iesum & Prophetas seu sanctos omnes discrimen est. Isti sancti sunt, sed hic ipsorum sanctificator est: isti ministri vocis diuinæ, at hic ipsa vox diuina est: isti neque Christi neque Seruatores, verum hic vnicus Christus & seruator: isti filij Dei adoptiui, at hic naturalis & vnigenitus Dei filius: isti serui, at hic Dominus omnium.

Quicumque igitur hoc discrimen & agnoscit & seruat, is verè Christum agnouit. Sciendum autem est, sub cognitione Christi non simpliciter fidem intelligi, sed fidem viuam & bonorum operum feracem: hoc est, qua non solū credimus ipsum verè esse Christum, & viuentis Dei filium, verum etiam ipsi tanquā Christo & filio Dei viui subijcimus, obedimus, & seruimus. Atq; hæc de primo.

Sequitur iam secundum, vndenā oriatur huiusmodi Domini Iesu cognitio: *Et respondens Iesus, dixit illi: Beatus es Simon Baroina. Quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus qui in caelis est. Hic audiuimus, audimusq; non posse Christū per humanam rationē & intellectum cognosci, sed per Patris cœlestis reuelatio-*

lationem solummodo. Atq; ob id & Matth. ii. Dominus ait: Nemo nouit filium, nisi pater. Et Ioan. 6. Nemo potest venire ad me, hoc est, me cognoscere & in me credere, nisi pater me mittens traxerit illum. Errant igitur turpiter, qui sua ratione & sapientia carnali se diuina comprehensuros putant, quiq; fidem in proprijs suis viribus sitam esse habent persuasum: Si ergo quid deest nobis in fide, dicamus cum apostolis: Domine adauge nobis fidem. Immo non solum fidem & fidei incrementum apud Dominum quaeramus, sed & alias omnes virtutes: nam omnis sufficientia nostra ex Deo est.

Sequuntur verò nunc porro effectus seu fructus cognitionis Christi: *Et ego vicissim dico tibi (ait Dominus) quod tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam, & portæ inferorum non valebunt aduersus illam. Et dabo tibi clauēs regni cælorum: & quicquid alligaueris in terra, erit alligatum in cælis: & quicquid solueris in terra, erit solutum in cælis.* Hic quidem multum esset dicendum de Ecclesia, de clauibus, & de clauium potestate: verum tēpus id modo non patitur. Quare hæc verborū istorum sit summa: Quemadmodum Petrus per cognitionem & confessionem Christi factus est participes & nominis & libertatis & potestatis & regni denique Christi, ita & nos per eandem cognitionem eorundem participes reddimur, vt à Petra Christo dicamur Petri seu Christiani, vt simus viua Ecclesiæ seu populi D E I membra, vt portæ inferorum nihil aduersus nos sint valiturae, vt habeamus clauēs regni cælestis, vtque sic vitam cum C H R I S T O possideamus æternam. Hæc autem ita se verè habere, testatur & alibi Dominus multis in locis, præsertim Ioan. 17. vbi sic inquit: Hæc est vita æterna, vt cognoscant te solum verum D E V M, & quem

misisti Iesum Christum. & 1. Ioan. 5. Quis est qui vincit mundum, nisi qui credit, quòd Iesus est filius Dei? Et Ioan. 3. Pater diligit filium, & omnia illi in manum dedit. Qui credit in filium, habet vitam æternam. Quum igitur tam præclari fructus fidem seu cognitionem Christi comitentur, agite & maneamus & progrediamur in cognitione hac, ideoque à Patre cœlesti perfectam filij sui reuelationem oremus, inq; hac ipsa vitam agamus modis omnibus piã & innocentem.

FERIIS D. LAVRENTII, IN

EPISTOLAM CONCIO

PRIMA.

Qui sementem facit parçè, is parçè mesurus est, &c. II. Corinth. IX.

Habita
anno 511

Eppistola hæc ad subministrationem in Sanctos, hoc est, ad Eleemosynarum inter pauperes distributionem vnicè spectat. Prælegitur autem nobis hodiè ob annuam diui Laurentij commemoratiõnem, quòd nempe is insigniter admodum Ecclesiæ thesauros pauperibus (quibus reficiendis præfectus erat) distribuerit: vnde & Ecclesia canit de illo: Dispersit dedit pauperibus, iustitiã eius manet in seculum seculi. Psalm. 111. Cæterum sunt tria præsertim, quæ circa subministrationem, seu distributionem huiusmodi nobis in Epistola præsentì commendantur. Primum scilicet est, quãnam mensura sit distribuendum: secundum autem est, quo animo distributio facienda sit: tertium verò est, quid fructus distributionem hanc sequatur. Ad primum sanè quod attinet, adducit Apostolus similitudinem à semente: *Qui (inquit) seminat parçè, is parçè quoque mesurus est. Et qui seminat benigniter, copiose etiam metet. Qua nimirum simi-*

similitudine innuit, non parçè, sed lagiter esse dan-
 dum pauperibus: odit enim Deus contractam ma-
 num, diligitq; contrà extensam. Ecclesi. 4. vnde & de
 ipso scribitur: Aperis tu manum tuam, & imple o-
 mne animal benedictione. Psalm. 145. Ne autem quis
 habeat hîc quod causetur, commodùm addit Apo-
 stolus, quo animo sit dandum: *Vnusquisque (inquit) se-
 cundum propositum cordis, non ex tristitia aut ex necessitate:
 nam hilarem datorem diligit Deus.* Largitas eleemosy-
 narum non tam in quantitate consistit, quàm ani-
 mo. Hinc nempe est, quòd Dominus Lucæ 21. vidua
 pauperulam præ omnibus diuitibus laudauit,
 quum tamen nil nisi æra minuta duo misisset in
 gazophylacium: Verè (inquiens) dico vobis, vidua
 hæc pauper plus quàm omnes misit. Hi enim om-
 nes ex abundantia miserunt in munera Dei, hæc au-
 tem ex penuria sua vniuersam habitam substanti-
 am misit. Si igitur animus sit hilaris & paratus, mul-
 tum dedit, qui minimum etiam dedit, modò non po-
 tuerit dare commodè plura. Vnde & Tobias pulchrè
 monet filium: Quomodo potueris (inquiens) ita
 esto misericors. Si multum tibi fuerit, abundanter
 tribue: sin verò exiguum, & hoc libenter imperti-
 ri stude.

Vt verò & ad largiter dandum & ad libenter dan-
 dum reddamur alacriores, audiamus porrò, quid
 fructus sit secuturum: *Potens est (inquit Apostolus)
 Deus efficere, vt totum beneficium in vos exuberet, vt in omni-
 bus omnem sufficientiam habentes, exuberetis in omne opus bo-
 num, &c.* Non pauperant quenquam eleemosynæ.
 Nam duplex bonum operantur. Efficit enim Deus,
 vt pauperum alumni & omnem in rebus corporali-
 bus habeant sufficientiam, & in omnibus etiam bo-
 nis operibus ditescant, vt neque hîc deficient neq;

illic. Huc iam & illud Tobiaē spectat: Præmium (inquit) bonū tibi thesaurizas in die necessitatis. Quoniam eleemosyna ab omni peccato & à morte liberat, & non patietur animam ire in tenebras. Tob. 4. Dispergamus igitur & nos, demusq; pauperibus, sanctis nimirum, largiter & hilari animo, quò ita nostra etiam iustitia maneat in seculum, ditemurq; & corporalibus & spiritualibus bonis.

IN EANDEM CONCIO

SECUNDA.

Anno 53.

Hiscē verbis D. Paulus Corinthios olim ad subministratōnem in sanctos, hoc est, ad erogandas eleemosynas hortatus est. Immò non solum hortatus est, sed & permouit atque adduxit. Debemus igitur & nos his iisdem ad subleuandam necessitatem inopiamq; pauperum permoueri & adduci. Sunt autem tria præsertim, quæ hoc in negotio proponit Apostolus, quæ & nos in præsentia cum primis vgebimus. Primum est, mensura, quantum nempe dare pauperibus debeamus: secundum autem est, animus, qua nimirum voluntate & intentione eroganda sint à nobis eleemosynæ: tertium verò, est fructus seu utilitas, quam scilicet ex huiusmodi eleemosynarum largitione consequuturi sumus.

De mensura quidem sic Paulus inquit: *Qui parçè seminat, is et parçè meturus est. Et qui seminat liberaliter, is copiose metet.* Hic metaphora (à re rustica sumpta) hortatur nos ad liberalitatem, vt nimirum liberaliter impertiamur eleemosynas pauperibus, non parçè, non concisim. Cupiunt agricolæ vberes semper prouentus in agris suis: Sic & nos copiosam mercedem in benefactis & operibus nostris experimus. Verum si agricola vberes prouentus consequi vult, copiose quoque

que sementem faciat oportet: Sic igitur & nos, si mercedem nostram copiosam esse volumus, copiose quoque pauperibus impertiamur necesse est. Alioquin enim, quemadmodum agricola parè seminans, parè etiam metit: sic & nos, si parè demus, parè quoque mercedem recipiemus. Si ergo (vt debemus) eleemosynas volumus elargiri, elargiamur liberaliter & copiose. Sed hoc cum distinctione intelligi debet, vt nempe pro facultate nostra demus largiter: si habemus multum, multum demus: sin parum, illud impertiamur. Tob. 4. Marc. 12.

Cæterum de animo seu intentione dandarum eleemosynarum ad hunc porro modum Paulus dicit: *Vnusquisque secundum propositum cordis, non ex tristitia, aut necessitate: nam hilarem datorem diligit Deus.* Deus eleemosynarum remunerator est. Is verò in omnibus factis cor intuetur. Vt igitur nobis certò maneat præmiū apud Deū, cor & animū nostrū rectè affectum esse oportebit. At ita demum isthuc erit, si demus vltro & hilariter, non aut inuiti. Nam inuitum obsequium Deo displicet, vltro neū autem placet. Adhuc verò & simplici animo demus oportet, hoc est, ob nullam auram popularem, sed in solius Dei gratiā, & ex amore proximi. Hinc nimirū prohibet in Euāgelio Dominus, ne tuba ante nos canatur, ne sciat sinistra quod facit dextra. Matth. 6. Hac igitur intentione demus, quoties damus.

Porro autem de fructu & vtilitate eleemosynarum sic Apostolus consequenter insit: *Potens est autem Deus efficere, vt totum, &c.* Putat vulgus Christianorū, si pauperibus quid impertiat, id suis facultatibus decellurum, seq; egestate ob id premendum: inquit enim: *Ich solt wol so lang andern geben/das ich selbs vmb's brot gehu müste.* Verum Paulus contrarium hic

probat, dicit nanque, totum beneficium exuberaturum in nos, nos & omnem sufficientiam rerum temporalium habituros, & prouentu etiam iustitiæ, bonorumque operum accumulandos. Vide, sic Deus vnum opus duplici præmio remunerat: vt non im merito dicat Solomon Prouerb. 19. Fœneratur Domino, qui miseretur pauperis. & Syrach cap. 29. Fœneratur proximo, qui facit ei misericordiam. Si querimus exemplum, legamus 3. Reg. 17. de vidua in Sareptha. Ampl. Si igitur re nulla indigere, sed omnem sufficientiam habere volumus, iupertiamur pauperibus. Si quoque in iustitia & bonis operibus cupimus esse diuites, erogemus in opibus eleemosynas. Summa, demus, vt detur nobis: simus misericordes, vt misericordiam consequamur.

FERIIS D. LAURENTII MAR.

Z BIBLIOTHECÆ IN EVANGELIUM CON-
SEMINARIUM CIOPRIMA.
SANDOMIERSKI REGO

amen dico vobis, nisi granum, &c.

Ioan. XII.

Habita
anno 48.

Evangeliū hoc in duas partemur partes: in priori Seruator noster Christus de sua ipsius morte agit, & ostendit, quid fructus inde sit promanaturum: in posteriori de morte ac passione agit discipulorum suorum, hoc est, Christianorum omnium, & declarat, quæ inde ad eos vtilitas prouentura sit. Vtrunque paucis tractabimus, ac prius primò. Ceterum vos, fratres charissimi, diligentia summa animum aduertite.

De priori, hoc est, de sua ipsius tum passione tum morte sic Dominus inquit: *Amen amen dico vobis, nisi granum frumenti deiecerum in terram, &c.* A simili mor-

tis suæ fructum declarat. Quòd ad granum qui-
 dem frumenti attinet, videmus illud profus mane-
 re infrugiferum, nisi deijciatur in solum antè, & ibi
 veluti moriatur, hoc est, computrescat & corruptio-
 ni aliquantisper fiat obnoxium: ita nimirum, nisi
 Dominus, purissimum scilicet granum frumenti hu-
 mani, in terram passionis se deijci fuisset, & fuisset
 mortuus, mansisset solus, nullumque fructum edi-
 disse, hoc est, mansisset ipse quidem idem & talis,
 qui ac qualis erat, verum de nobis fuisset actum om-
 nino. Iam contrà, quemadmodum granum frumen-
 ti, si in terram deijciatur, fructum multum adfert:
 Sic & CHRISTVS passus ac mortuus attulit fructus
 quàm plurimos vniuerso mortalium generi. Nam
 nos, qui antè miserrimè oppressi eramus à peccato,
 morte, tyrannide Diaboli, & maledictione aeterna,
 per suam passionem & mortem ab his potenter as-
 fertos donauit sempiterna iustitia, & vitæ aeternæ re-
 stituit, fecit Dei filios, & benedictionis aeternæ par-
 ticipes. Vide, tales fructus adduxit nobis sua morte
 Christus. Hic iam primò docemur, vt firmiter creda-
 mus, Christum talem esse, qualis hic & passim de-
 scribitur, tales nobis attulisse fructus, quales hic mo-
 dò recēsuimus. Deinde monemur, vt ipsi pro his be-
 neficijs maximis iugiter gratiarum actiones persol-
 uamus simul ac laudes, idque ore, corde, factis. De
 posteriori parte, nempe de Christianorum passione
 & morte, ita porrò inquit Dominus: *Qui amat animam
 suam, perdet eam. Et qui odit animam suam in hoc mundo, in
 vitam aeternam custodiet eam. Si quis mihi ministrat, me sequa-
 tur. Et vbi sum ego, illic & minister meus erit. Si quis mihi mi-
 nistraverit, cohonestabit eum pater meus qui est in caelis. Sen-
 sus est: quemadmodum Christus fecit, sic & nos fa-
 cere oportet: quemadmodum ipse pro nobis passus*

& mortuus est, sic & nos vicissim pro ipso decebit pati & mori. Alioqui vti granum frumenti non deiectum in terram nullum fructum neq; sibi neq; alijs adfert: ita & nos, si non patiamur & odio habeamus animas nostras in hoc mundo propter Christum, nullum adducemus fructum neque nobis neq; alijs: immò verò maximū damnum in nos transferemus.

Animam enim quam volumus seruare, perdemus: vti tam quam retinere cupimus, amittimus æternū. Hic verò obseruandum venit, maximam differentiam esse inter Christi & nostram passionem ac mortem. Ipse sua cum passione tum morte non sibi ipsi, sed nobis potissimū commodauit: Nos autem contra nostra passione ac morte non ipsi, sed nobismetipsis inferuimus. Nam quid nos quaeso, etiam si vel millies mortem appetamus, ipsi prodesse aut conferre possumus? Ipse plenus est, omnium summā habet abundantiam, omnia possidet. Vnde non immeritò clamat David Propheta Psalm. 15. Bonorum meorum non eges. Et Iob. 22. habetur: Quid prodest Deo si iustus fueris? aut quid ei conferes, si immaculata fuerit via tua? Atque hinc tanto violentiores meritò ad quæcunque ferenda reddemur, quòd omnia quæcunque aut facimus aut patimur, in nostri solummodo commodum tandem veniant. Hæc vtinam Dei spiritus nobis persuadeat.

IN IDEM CONCIO

SECUNDA.

Anno 53.

IN Euangelio hodierno habemus de passione & morte, tum ipsius Christi, tum quoque omnium Christianorum. Quia verò vtraque pars ad nos equè omnes cum primis pertinet, & omnium scire quàm plurimum refert: moneo vos, vt dum ego vtranque

vobis

vobis per DOMINI gratiam explicaturus sum, si-
tis longè attentissimi.

Principiò itaque quod ad ipsius Christi passionem
& mortem spectat, sic (vt audistis) ipsemet auspica-
tur: *Amen amen* (inquiens) *dico vobis: Nisi granum frumenti*
deiectum in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet. Si ve-
rò mortuum fuerit, multum fructum adfert. Sub his obscuris
& allegoricis verbis Dominus comprehendit & sum-
mam necessitatem & præstantissimam vtilitatem suam
mortis. Non secus cum Christo comparatum est, ac
cum frumenti grano. Nisi granum in terram deijcia-
tur & ibi moriatur, solum incolume manet, nec vl-
lum adfert fructum. At nisi adferat fructum, omni-
bus hominibus fame pereundum erit. Ne igitur per-
eant homines, in terram deijciatur, & computrescat
granum oportet. Hoc summa postulat necessitas.
Ad eundem modum, si Christus (verum granum fru-
menti) non fuisset passus, mortuus & sepultus, solus
ipse incolumis mansisset, nec quid attulisset nobis
fructus. Verùm sic nos perijissemus omnes fame eter-
na, hoc est, æternùm fuissetis damnati. Summe er-
go necessarium fuit, vt ille pateretur, moreretur, &
sepeliretur, sicque nobis contra famem æternam ad-
ferret fructum ac saturitatem.

Vide, tanta omninò mortis Christi fuit neces-
sitas. Sed consideremus iam & summam eiusdem vtili-
tatem. Si granum frumenti in terram deijciatur, &
ibi velut in mari oriatur, adfert fructum copiosum, emer-
git multe *in faenore*, pro vno grano centum red-
dit, late campos lætis segetibus occupat, adeoque to-
tam regionem vberè prouentu ditat, omnibus deni-
que esurientibus suppeditat fructum.

Summe igitur vtile est, vt in terram cadat & mo-
riatur frumenti granum, quò sic à fame homines ex-
trema

trema liberet. Eodem modo, quum Christus passus, mortuus & sepultus sit, multo cum sænore resurrexit, summū mortalibus nobis attulit fructum. Nam primò quidem famem illam nostram extremam, peccatum, inquam, Sathanam, & mortem æternam profligauit: deinde verò reduxit nobis veram saturitatem & sufficientiam, Patris nimirum fauorem, sempiternam iustitiam, veram, æternamque libertatem, adoptionem filiorum Dei, Spiritum sanctum, & vitam denique, hæreditatemque perhennem. Entanta fuit mortis Christi vtilitas, tot tantosque fructus ille nobis adduxit. Hic igitur & ad pœnitentiãam permoueri, & ad fidem excitari, & ad gratiarum actionem inflammari debemus.

Iam verò quod passionem, mortemque Christianorum attinet, ita porro inquit Dominus: *Qui amat animam suam, perdet eam: & qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternã custodiet eam. Si quis mihi ministrat, me sequatur, &c.* Vti in præcedentibus suã ipsius mortis & necessitatem & vtilitatem Christus adduxit, ita hic & Christianorum omnium mortis tum necessitatem, tum vtilitatem maximam cõmemorat. Vult nos sui esse imitatores. Immo & in hoc prædestinati sumus à Deo ante tempora secularia, vt simus conformes imagini filij ipsius. Ergo & nos patiamur, moriamurque oportet. Oportet inquam: nam summa nos vrget necessitas. Nisi enim moriamur, perdemus vitam, quam nobis impetrauit Christus sanguine suo. Neesse itaque est, vt oderimus vitam in hoc mundo, ne amittamus æternam. Sic autem oderimus eam, sic patiemur & moriemur, vt vitam hanc temporariam contempnamus, carnẽ cum concupiscentijs crucifigamus, & voluptates huius seculi conculcemus. Si agricola volet effugere famem, certè

certè frumenti sui iacturam faciat oportet, sulcis illud condat, glebis adobruat, terræ, cœlique iniuriæ credat. Nisi enim sic perdat illud, non est quòd ex eo fructum aut auetionem vllam expectet. Eodem igitur modo nec nos vitam seruabimus, nisi antè dissipemus & perdamus. Contra verò quemadmodum agricola, qui frumentum suum deicit in terram ac eius veluti iacturam facit, illud demum egregiè & prudenter seruat, sibi que magnum frugum conciliat prouentunt: sic & nos, si vitæ nostræ & temporalis & carnalis propter Christum iacturam faciamus, insigniter seruabimus vitam nostram, pro tristitia carni nostræ inflicta referemus gaudium perpetuum, pro breui sprete voluptatula consequemur voluptatem æternam, pro temporali vita recipiemus sempiternam. Vbi Christus est, ibi & nos erimus. Quemadmodum Pater cœlestis Christum cohonestauit, ita & nos cohonestabit. Eia, itaque, ministremus Christo, sequamur illum, nos totos & dictis & factis & cogitationibus ad ipsius doctrinam ac exemplum componamus, vitam hanc temporalem despiciamus, mundi voluptates calcemus, per patientiã in cruce & mortificationem contendamus ad gloriam.

FERIIS ASSVMPTIONIS MA-
RIAE, IN EPISTOLAM
CONCIO PRIMA.

In omnibus requiem quaesivi, & in hereditate Domini

non morabor, &c. Eccl. XXIII.

Quam ob causam verba Lectionis huius hodiernæ festiuitati dedicata sint, aliàs non semel audistis: nimirum, quòd persona loquens inter cœtera dicat, creatorem suum requieuisse in tabernaculo suo, & se exaltatam esse instar cedri, cypressi, palmæ,

*Habita an
no 52.*

si, palmæ, roseti, oliuæ, & platani: Nam hæc verba (si iuxta literam sumatur) non ineptè conueniunt matri virgini, vt cuius creator (vnigenitus nempe Dei filius Iesus Christus) in ipsius carne tanquam tabernaculo nouem menses requiuerit, quæque in Assumptione sui exaltata sit supra omnes choros angelorum ad cœlestia regna.

Cæterum si proprie & iuxta spirituales sensum intelligatur Lectio præsens, filio potius quàm matri conuenit. Nam persona loquens ipsa Dei sapientia est: sapientia autem Dei, est Iesus Christus filius Mariæ. Vt igitur tribuamus vnicuique quod suum est, omnia ad ipsum solum referemus: persuasi nimirum, ad eò non offensuros nos per hoc matrem virginem, vt & rem gratissimam eidem simus facturi: omnem enim filij honorem, pro suo ipsius ducit. Vt itaq; accingamur ad institutum, duo in vniuersum pponit nobis sapientia Christus in suis verbis: prius nempe est, vbinam seu inter quos regnet: posterius verò est, quonam regnet successu. Ad alterum quidè quod attinet, dicit se regnare in Iacob, in Israel, in Electis, in Zion, in Ciuitate sanctificata, in Hierusalem, in populo honorificato, in partibus Dei, & in plenitudine sanctorum. His autem epithetis aliud nihil innuit, quàm regnare se in Ecclesia. Immo ostendit etiam iisdem, vndenam suum regnum (vera inquam Ecclesia) cognosci & deprehendi possit: nimirum, omnes illos esse Ecclesiã ac Ecclesiã viuã membra, qui sunt spiritualiter Iacob, hoc est, supplantatores vitiorum: item Israel, hoc est, non prævalentes: item Electi, hoc est, charitate (certò nempe electionis signo) præditi: item Zion, hoc est, contemplatores cœlestium: item ciuitas sanctificata, hoc est, vnanimis & sancti: item Hierusalem, hoc est, pacis studio

Studioſi: item populus honorificatus, partes Dei, & plenitudo ſanctorum, hoc eſt, omnium virtutum corona redimiti. Nam qui hiſce ſignis & proprijs carent, non ſunt verè in Eccleſia, etiamſi viſibiliter in ea eſſe videantur: ideoque nec inter tales Chriſtus regnat. Expendamus igitur, quales & nos eſſe oporteat, ſi quidem in Chriſti regno eſſe atque ab illo curari velimus.

Iam verò quod ad ſucceſſum regni Chriſti ſpectat, dicit ipſe, ſe exaltatum eſſe quaſi cedrum in Libano, quaſi cypreſſum in monte Zion, quaſi palmam in Cades, quaſi roſetum in Hiericho, quaſi oliuam in campis, & quaſi platanum in plateis: adeoque & inſtar cynamomi, baſamique ac myrrhæ electæ odorem dediſſe fragrantiffimum. Hiſce comparationibus explicat rex noſter, ſuum regnum omnium eſſe altiffimum, ſequè eſſe & longè fortiffimum & ſuauiſſimum. Nam per adducta arborum, aromatumque nomina, partim altitudo & latitudo, partim etiam robur & ſuauitas designantur. Et quis fidelium dubitare in villo horum poſſit? Vtique enim altiffimum eſt eius regnum, quum & in cœlo regnet & in terra. Verè quoque latiffimum eſt ipſius regnum, quum per totum orbem terrarum diſcuſa ſit Eccleſia: Verè item fortiffimus ipſe eſt, quum fortiffimum Sathanam vnà cum omni eius potentia (peccato ſcilicet, morte & inferis) proſtrauerit, dederitque poteltatem ſuis ſubditis calcandi ſuper ſerpentes, ſcorpiones, omnemque virtutem inimici. Verè denique ſuauiſſimus eſt, quum humilis ſit & manſuetus, quum paratus ſit omnes laborantes, oneratosque; reconcillare, quum ſit via, veritas & vita.

Quis iam nolit ſub tali, tantoque rege lubens agere? Quis huius recuſet tollere iugum? Quum præſertim &

tim & suos clientulos faciât altissimos, latissimos, fortissimos, ac suauissimos, ne quis malorum ipsis possit incommodare, neque quis bonorum odisse eos queat. Agitè itaque, abnegemus regnum mundi, carnis & Sathanæ, atque hunc vnum regem agnoscamus, exosculemur, veneremur, audiamus ac sequamur. Ita enim & ab omni malo erimus tuti & in perpetua viuemus pace & nihil nobis deerit & regnabimus cum ipso æternùm.

IN EANDEM CONCIO

SECUNDA.

Anno 53.

Satis superque superioribus annis probaui, et si huius Lektionis verba à nonnullis matri virginì tributa, ideoque ad festiuitatem hodiernam ordinata fortasse sint: ea tamen re ipsa & propriè soli Iesu Christo matris virginis filio conuenire, huncque solum esse germanam loquentem personam. Quare iam rectè ad ipsum argumentum, quid nimirum & de quo ipse Christus hic loquatur, accingemur. Loquitur nempe de regno suo ipirituali: ac primò quidem vbinàm regnet: deinde verò, quemnam successum habeat regnum suum. In priori loco explicatur nobis vera Ecclesię indoles: in posteriori verò ipsius Christi naturam, vim ac proprietatem docemur. Quum itaque tam insignem thesaurum in hisce verbis habeamus, agedum sumus attentissimi, adhibeamus hic æquè omnes & aures & animos.

Principiò igitur quod spectat ad locū, vbi scilicet regnet Christus: dicit ipse, se iussu creatoris omnium (hoc est, Patris sui cœlestis) habitare in Iacob, in Israel heredem agere, in electis radicari, in Zion esse firmatum, in ciuitate sanctificata requiescere, in Hierusalem habere potestatem suam, agere radice

in po.

in populo honorificato, inter partes Dei sui habere hereditatem, & in plenitudine sanctorum commorari. Quibus equidē verbis aliud nihil innuit, quā regnum suum esse in Ecclesia, immō ipsam Ecclesiam esse regnum suum. Quod autem tot epithetis Ecclesiam ornat, ob id facit, ut omnibus Ecclesiā indoles & proprietas fiat quā cognitissima, ne quis sese falso Ecclesiā annumeret. Est itaque Ecclesia primō Iacob, hoc est, supplantatrix, quod scilicet peccata & carnem, Sathanaeque suggestiones supplantet: est & Israel, hoc est, pugnans cum Deo, quod contra spem in spem credat, Dei que promissis & gratia nitatur: est quoque electa, hoc est, Deo chara, & Dei vicissimi amās: est etiam Zion, hoc est, specula, quod opera ipsius bona omnibus luceant: est item ciuitas sanctificata, hoc est, communio sanctorum, quod vnanimitatem, pacem, concordiam & charitatem constantissimē exercent ac conseruet: est praeterea Hierusalem, hoc est, pacis visio, quod pacem cum Deo habeat, & conuersionem suam gerat in caelis in superna illa Hierosolyma: est adhuc populus honorificatus, hoc est, regale sacerdotium & sacerdotale regnum, quod semper Deo offerat corpora sua hostiam viuentem, & carnem spiritui subijciat ad obsequium Christi: est insuper pars Dei & plenitudo sanctorum, quod in iustitia & sanctitate uiuat coram Deo cunctis diebus vitae suae, quod huius sanctissimae voluntati sese totam consecrauerit. Vide, huius indolis & proprietatis est Ecclesia, regnum Christi: quicumque has notas habet, is verum membrum est Ecclesiae, is de Ecclesia gloriari potest. Contra verō, quicumque his notis caret, utcumque immisceat se Ecclesiae, & de Ecclesia gloriatur, non est tamen in Ecclesia Christi, sed in synagoga adhuc est

Sathanae, nec potest saluari vnquam, nisi notas has sibi conciliet. Retineamus ergo hic, Ecclesiam esse regnum Christi: & Ecclesiam talem esse populum, qui supplantet peccata, constanti & inuisita sit praeditus fide, bonorum operum luce egregie splendeat, & totus sit consecratus Deo, pacemque & charitatem sedulo seruet.

Tam vero quod ad regni Christi successum attinet: dicit ipsemet porro in Epistolae verbis, exaltatum se esse quasi cedrum in Libano, quasi cypressum in monte Zion, quasi palmam in Cades, quasi rosetum in Hiericho, quasi oliuam speciosam in campis, quasi platanum iuxta aquas, similem esse cynamomo & balsamo: similem esse myrrhae electae. Quibus sane verbis declarat, suum regnum eminentius, feliciusque esse omnibus totius mundi regnis: immo declarat etiam, se omnes vniuersi orbis reges longe superare. Primo quidem cedro sese comparat, quod quemadmodum cedrus arbor est omnium altissima, aedificando aptissima, & nulli plane onerosa: ita & ipse solus sit altissimus, fundamentum & aedificator spiritualis aedificij, ac omnium oneratorum refocillator. Secundo autem assimilat sese cypressu: quemadmodum enim cypessus arbor est violentissimo odore, adeo ut & serpentes fuget, ita & Christus morte sua amarissima & sacrificij crucis odore serpentis antiquae venena fugauit. Tertio vero palmae se confert, quod quemadmodum palma in cacumine fructus fert longe dulcissimos, nec edit ponderi, sed surgit aduersus pondus: ita & ipse Christus in crucis cacumine fructus nobis ediderit plurimos, non cesserit ponderi mortis & Sathanae, immo vtrunque potentia deuicerit, nosque ab ijs liberauerit. Caeterum quarto roseto sese facit simili-

lem, quòd quemadmodum rosa miræ pulchritudinis & suauissimi odoris est, sic & ipse sit speciosissimus præ omnibus filijs hominum, ac credentibus odor vitæ in vitam æternam. Porrò quintò oliuæ sese confert: quemadmodum enim oleum hominis vires & corroborat & exhilarat, ita & ipse conscientias nostras verè suo spiritu ac gratia corroborat, exhilaratque. Sextò verò comparat sese platano, quòd quemadmodum platanus latè ramos extendit, & fessos sua ymbracula à solis æstu defendit, sic & ipse sua gratia omnia ambiat, inque tentationum & afflictionum ardore sibi fidentibus succurrit. Ita tandem & cynamomo, balsamo ac myrrhæ sese comparat, quòd quemadmodum hæc aromata mirè debile corpus confirmant, ad eundem modum & ipse sit credentium confirmatio, refectio, consolatio, gaudium, denique omnia. Vide, talis ac tantus rex est Christus. Quis iam hujus regis nollet esse subditus? Quis hunc nollet super se regnare? Is certè dementissimus fuerit. Quare & nos hunc agnoscamus regem: verùm simus interim in regno ipsius, simus ipsius populus, in fide & innocentia colamus illum.

FERIIS ASSUMPTIONIS MARIÆ,
IN EVANGELIVM
CONCIO PRIMA.

Intrauit Iesus in quoddam oppidulum, ac mulier quædam Martha nomine, &c. Luca X.

Mirantur hodie nonnulli, ecquid Evangelium hoc in præsentī festiuitate nobis prælegatur, quum certum sit, Mariam illam, cuius in eo fit mentio, non fuisse Mariam matrem Domini, sed sor-

*Habita au
no 52.*

rem Lazari & Marthæ. Ne igitur & vestrum quisquam in admirationem huiusmodi pertrahatur, haud vos latere velim, non respexisse maiores nostros ad personas harum duarum sororum, sed ad vtriusque factum. Martha commédatur in hoc, quòd Dominum Iesum exceperit in domum suam, & distracta sit circa frequens ministerium. Sed hoc factum longè perfectius in matre Dominiprehenditur: hæc enim exceperit illum, non in domum materiale, sed in corporis sui castissimi domicilium: & si quis vnquam ministrando illi occupatus fuit, hæc sanè in eius ministerio distracta fuit omnium maximè, vt quæ illum vberibus suis lactauerit, vnà cum illo in Aegyptum fugerit, illius anxiam curam egerit, adeoque & gladium doloris propter illum senserit. Si ergo Martha meretur laudem suam ob factum, multò sanè iustius ista ob suum laudanda est. Cæterùm Maria Marthæ soror euehitur in hoc laudibus, quòd assederit ad pedes Iesu, verbumque eius audierit, ac sic optimam elegerit partem. At quis vnquam magis ad pedes Iesu assedit, atque mater ipsius Maria? hæc nanque etsi mater esset Domini, tamen ipse sese humilem ancillam agnouit. Quis item verbum Iesu auidius audiuit, atque ipsa? beata enim pronunciat, quòd crediderit Domini verbis. Quis denique partem elegit meliorem, quàm ipsa? elegit nanq; habitare in domo Dei sui, magis quàm in tabernaculis peccatorum: ideoque & nunc agit in gloria filij sui, cœlestibusque gaudijs saturatur. Si igitur Maria soror Marthæ ob suum factum laudibus est digna, longè certè magis Maria mater Domini sui facinoris ergo laudem meretur æternam. Videte, huc solùm respexerunt illi, qui Euangelium hodiernum ad præsentem matris virginis ferias ordinarunt. Atque hæc ha-

hæc hastenus ad Deiparæ honorem adducere placuit. Iam verò accingamur ad doctrinam: habemus enim & in Martha & in Maria, quod imitari nos oportet, si quidem & ipsi probari CHRISTO velimus. In Martha itaque ad hospitalitatem excitamur: ut nempe, quemadmodum ipsa DOMINUM Iesum in ædes suas excepit, ipsumque unâ cum discipulis liberaliter, ardentique refecit, ita & nos eundem in vagis, famelicisque ac nudis excipiamus. Nam in his hodierna etiam die & vagus est & nudus & famelicus & sitibundus, & infirmus & vinctus: & quicquid iisdem facimus, sibi ipsi factum reputat. Matth. 25. Si iam hoc pacto (nam aliter fieri non potest) ipsum exceperimus, refecerimusque, excipiet & ipse vicissim nos in domum Patris sui, reficietque pane vitæ æternæ. Sin verò occluserimus viscera nostra, occludet & ipse ianuam vitæ cœlestis, nosque nesciet: immò vocabit nos maledictos, inque ignem æternum ablegabit. Ne obliuiscamur ergo beneficentiæ & communicationis unquam.

Porro in Maria sorore Marthæ ad auditum sedulum verbi Dei & contemplationem, curamque rerum cœlestium instigamur. Est quidem hospitalitas & cura pauperum (ut audistis) opus DEO gratum: verum non, nisi hæc duo simul accedant. Verbi DEI auditus, hoc est, fides vera & Catholica (in verbo nimirum DEI fundata) eum primis nobis adfit necesse est. Nam quicquid sit extra veræ fidei unitatem, abominationi est DOMINO: deinde verò & rerum cœlestium cura, contemplatioque requiritur: ut videlicet agamus cœlestem conuersationem in terris, utque omne desiderium nostrum à terrenis euehamus ad cœlestia, & solius Dei gloriam

quæramus in omnibus. Imitemur igitur vt Martham, ita & Mariam, eligamusq; partem optimam, si sapimus.

IN IDEM CONCIO

SECUNDA.

Anno 53.

Evangeliū hodiernum allegoricòs ferè tractari solet: & refertur, ab alijs quidem ad matrem virginem, ab alijs verò ad vitam actiuam contemplatiuamq̃ue. Verùm nos, vt & hæctenus consueuimus, ethicè seu moraliter illud tractabimus: non quòd contemnā tractationem allegoricam, sed quòd sensus moralis auditorio nostro sit conuenientior ac conducibilior.

Proponuntur itaque nobis hîc duæ mulieres sorores, Martha videlicet & Maria: & proponitur quidem in vtraque nobis peculiare, singulareq̃ue exemplum. In Martha, commendatur nobis hospitalitas: in Maria verò, auditus verbi Dei nobis commendatur. Sed de vtroque exemplo seorsim dicemus, ad nostri & doctrinam & hortationem:

Primò sanè quod Marthæ personam attinet: audiuius, hanc excepisse Dominum Iesum in domum suam, distractamq̃ue fuisse circa frequens ministerium. Ex hoc igitur factò & dilectionem proximi, & dilectionis modum discere debemus. Quemadmodum illa Dominum excepit, sic & nos eundem debemus excipere. Excipiemus autem illum in pauperibus, nudis & vagis, esurientibus & sitientibus. Quicquid enim his impenderit, id sibi impensum putabit ipse. Matth. 10. 25. Hos igitur excipiamus, cibemus, potemus, regamus, consolemur: sic non minus excipiemus Dominum, quàm ipsa Martha. Sed Martha excepit illum alacris & magno cum gaudio, felicem &

licem & beatam se reputans, quæ mereretur excipere ipsum DOMINUM. Sic itaque & nos, quicquid impenderimus pauperibus, id impendamus alacriter & hilari animo, non ex tristitia aut necessitate; nam hilarem datorem (vt & proximè audiuiſtis) diligit DEVS, 2. Corinth. 9. Præterea sollicita erat Martha de apparatu conuiuij, satagans ac cursitans, ne quid omnium deesset, quæ ad excipiendum, reficiendumque DOMINUM & eius discipulos pertinebant: nec hîc vllis vel sumptibus vel laboribus parcebat. Ad hunc ergo modum & nos in excipiendis, cibandisque pauperibus, immò & diligendis proximis, neque diligentia neque laboribus neque sumptibus vllis parcamus. Ad hæc, quemadmodum Martha non famulorum aut ancillarum, sed proprio ministerio inseruijt Domino & discipulis: ita nec nos pudeat aut pigeat proprio ministerio pauperibus inseruire: quin pudeat nos potiùs inertia & superbia nostræ.

Cæterùm quod ad Mariæ sororis spectat personam, audiuiſimus, hanc ad pedes Iesu assediſſe sermonemque eius audiuiſſe, &c. Videtur quidem Maria multò præstitiſſe minus, quàm soror Martha: nam & hodie pluriſ fit dilectionis officium, quàm verbi Dei auditus. Verùm DOMINVS Iesus suo responſo, quo illam defendit, longo interuallo prætulit auditum verbi DEI officio dilectionis. Docemur igitur hîc primò, humanum iudicium in rebus diuinis planè mancum & cæcum eſſe, ideoque Dei iudicio omnia committenda: is solus nouit, quid vel vilius vel præſtantius fit. Sed consideremus, quoniam modo verbi DEI auſcultatio præferenda fit dilectionis officio. Non nudè & ſolis corporeis auribus audiebat Maria verbum Iesu, sed & internis,

hoc est, animo & toto affectu. Credebat nimirū verbo Dei, totaꝫ; interim amore, desiderioꝫ; rerum cœlestium rapiebatur, adeo vt terrestrium oblita esset, nec audiret, nec videret Martham sororeꝫ; sic discurrentem, apparantemꝫ;. Huiusmodi igitur verbi Dei auscultatio in tantum placuit Christo, vt dixerit ad Martham, Mariam optimam seu meliorem partem elegerit, quæ nec auferetur ab ea: *Vnum* (inquit) *est necessarium*. Q. D. Vna re in primis & maximè opus est, auditu videlicet verbi Dei, ac vera fide, internaꝫ; pietate. Quis sic verò dixerit quispiam. Hæc causa est: quicquid Deo gratum & animæ salutiferum esse debet, id iuxta verbi Dei præscriptum & in fide, spirituꝫ; fiat necesse est. Nam quicquid cum Dei verbo pugnat, abominatio est coram Deo. Quicquid non est ex fide, peccatum est. Quicquid non procedit ex spiritu, hypocrisis est. Summa, verbum Dei est lucerna pedibus nostris & lumen semitis nostris. Sine hoc omnia sunt tenebræ, sine hoc languent omnia charitatis officia. Similem autem habemus locum Act. 6. vbi Apostoli verbi ministerium mensarum ministerio anteposuerunt. An non facerrima est institutio Baptismi & Sacramentorum? tamen his præfert Paulus ministerium verbi. 1. Corinth. 1. Huc & locus Lucæ 11. pertinet. Monemur igitur hîc, vt quidem cum Martha sedulo in pauperibus & proximis Charitatis officijs excipiamus Dominum, verum ante omnia cum Maria assideamus ad Iesu pedes, verbumꝫ; eius audiamus, hoc est, iuxta verbum Dei omnia nostra & dicta & facta componamus, Domino adhæreamus fide firma ac viuâ, ac huic seruiamus in spiritu ac veritate, omnibusꝫ; deniq; rebus terrenis postpositis ad cœlestia anhelemus. Sic ergo & nos partem meliorem elegerimus, nec auferetur à nobis vnquam.

IN EPISTOL. CON. I. 151
FERIIS D. BARTHOLOMAEI
APOSTOLI, IN EPISTOLAM
CONCIO PRIMA.

*Iam non estis hospites & incolæ, sed conciuēs san-
ctorum, &c. Ephe. II.*

PRæfens Epistola verbis quidem breuissima est, *Habita
anno 46.*
at sensu fecundissima simul & vtilissima. Quò
autem maiori fructu intelligi à nobis possit, in duo
illam membra veluti parteis diuidemus. Prius, ad fi-
dem nobis faciet: alterum conducet ad piam vitam.
De vtroque agemus ordine, idq; cùm paucis tum lu-
culenter.

Quod itaque ad prius attinet, ita inquit Paulus:
*Iam non estis hospites & aduena, sed estis conciuēs sanctorum
& domestici Dei, super edificati super fundamentum Apostolorū
& Prophetarum, ipso summo angulari lapide Iesu Christo.* His
autem verbis recenset breuiter, quanta nobis benefi-
cia à Deo per Christū contigerint. Erasmus antè lon-
gissimè à Deo, peccata enim nostra (vt verè inquit E-
saïas) ab ipso nos veluti gladius diuiserant. Inde eti-
am exules facti & profugi, in omnes miserias prola-
psi fueramus. Nam hinc conscientia morsibus impe-
tebatur, illinc peccati stipendium, mors numirum
æterna, nos terrebat vndiquaque, Sathan veluti ter-
ror crudelissimus nos miserrimis exagitabat mo-
dis. In summa, quocunq; vertebamus oculos, nil
nisi desperatio & damnatio æterna conspiciebatur.
Ibi verò Pater indulgentissimus misertus nostri, su-
am & potentiam summani, & inexhaustam bonita-
tem exeruit, misitq; denuum nobis filium suum vni-
genitum Iesum Christum, qui nos è manibus inimi-
corum nostrorum liberatos pristinae innocentia, &
libertati restitueret. Is igitur mox causa nostra in se

se suscepta, factus est pacificator, & mediator noster, soluensq; mediū maceræ parietem, hoc est, intercapedinem per peccatū Deū inter & nos obfirmatam, nempe inimicitias, per carnis suæ propriæ oblationem ac effusionem sanguinis sui, nos tum Iudæos tum Gentes suo Patri reconciliauit, ita vt iam liberati simus à peccato, à lege, à morte, à Sathana & inferno, atq; ambo ad ipsum Patrem accessum habeamus per illum in vno spiritu. Hoc nimirū pacto desuimus esse (vt hic Apostolus inquit) hospites & aduenæ, hoc est, alieni & inimici, & facti contrā sumus conciuēs sanctorum & domestici Dei, hoc est, filij ac hæredes ipsius. En, tanta tanq; eximia beneficia nobis cōtigerunt diuinitus per fundamentū illud Apostolorum & Prophetarū, summum angularem lapidem Iesum Christum. Admonemur hic igitur: primò, vt constanti fide credamus, hæc nobis per ipsum cōtigisse, idq; gratis, per suam immensam misericordiam: deinde, vt & omnem porrò in ipsius meritū ac gratiam fiduciam collocemus, persuasissimū habentes, vti antehæc, sic & posthac ipsum nos respecturū: postremò, vt gratias etiam illi, & laudis sacrificium deferamus per omnem vitam.

Cæterū quod ad posterius attinet, in hunc modum ait Apostolus porrò: *In Christo omnis edificatio constructa, crescit in templum sanctum Domini, in quo et vos coedificamini in habitaculum Dei in spiritu sancto.* In eum finem nos Pater cœlestis per filium suum asseruit, vt essemus ipsius templum, sacerdotium, & regnum, in quo per spiritum filij sui habitaret, sacrificaret sacrificia iustitiæ, & dominaretur. Itaque omnes electi, quotquot fuerūt ab ipso orbe condito in præsentem vsque diem, propter tanta ipsis, vniuersoq; humano generi collata diuinitus beneficia, sese totos
con-

consecrarunt templum Domino, vero functi sunt sacerdotio, ut potè corpora sua exhibentes hostiam uiuentem, subdiderunt se ipsius dominio in obedientia maxima. Hinc ergo & nos iisdem affecti beneficijs, huc omnibus modis debemus eniti, quò nosmet totos Deo constituamus habitaculum in spiritu sancto, hoc est, ut Paulus alibi inquit, abnegantes omnem impietatem & carnalia desideria, ueluti superbiam, auaritiam, libidinem, luxum, odium, & id genus alia, in hoc mundo porro piè, castè, sobriè, humiliter, & iustè uiuamus. Quòd autem re uera in hunc finem finis redempti, testis Zaccharias Lucæ 1. Memoratus est (inquiens) Dominus testamenti sui sancti, Iurisurandi, quod iurauit ad Abraham Patrem nostrum, daturum se nobis, ut sine timore de manu inimicorum nostrorù liberati seruiamus illi in sanctitate & iustitia coram ipso omnibus diebus nostris. Testis est & Dominus ipse Ioan. 15. Ego (inquiens) elegi & constitui uos, ut eatis & fructum afferatis, & fructus uester maneat. Testatur etiam Paulus Rom. 6. Liberati (inquiens) à peccato, serui facti estis iustitiæ. Testatur Petrus quoq; in priori sua, cap. 2. Christus (inquiens) pertulit peccata nostra in corpore suo super lignum, ut peccatis mortui, iustitiæ uiuamus. Quando igitur hæc conditione liberati sumus, omnem etiam moueamus lapidem, uti satisfaciamus nostræ uocationi.

Reper. & hortare.

IN EANDEM CONCIO

SECUNDA.

E Pistola hæc eam potissimè ob causam in hisce *Anno 520.*
D. Bartholomæi, & aliorum etiam aliquot Apostolorù scrijs legitur, quòd fundamenti Apostolorù

ac Prophetarū in ea fiat mentio, adeoq; quòd & domesticorum Dei ibi fiat mentio. Nam Apostoli omnium intimi domestici & amici Dei fuere: vnde nimirum & ipse Dominus sic eos in Euangelio affatus est: Vos dixi amicos, quia omnia quæ audiui à Patre meo, nota feci vobis, Ioan. 15.

Sed ad ipsum Epistolæ scopum accingamur. Duo præcipua in ea nobis proponuntur consideranda: quorum alterum est, ad quantam omninò felicitatem per Christum peruenerimus: alterum autem est, quid is vicissim pro tantis beneficijs à nobis reposit.

De priori audiuistis heri, vniuersum humanū genus sese alienasse à Deo, inq; latrones (hoc est, Sathanam & Mortem) incidisse. Constabat autem hæc vniuersitas bifarijs populis, circuncisis nimirum & incircuncisis, Iudæis & Gentibus. Et si iam & Iudæi sese à Deo alienarant, idq; non solum ante circuncisionem, sed & post, ideoque meritò hospites ac aduenæ dicendi erant, quemadmodum & Dominus Psal. 18. eos vocat filios alienos & inueteratos, claudicantes à semitis suis: Tamen longè remotius sese Gentes (progenitores nostri) à Deo alienarant, quàm illi. Hi em̄ aberrauerant adeò, vt (neglecto Deo viuo & vero) mortales homines, immò bestias, quin & ligna, lapidesq; pro Deo adorarint: adeoq; peius & propudiosius viuerent, quàm si bruta fuissent animantia aut beluæ.

Hinc iam factum est, vt fuerint hospites & aduenæ, hoc est, (vt Paulus ipse exponit) abalienati à Republica Israelis, extranei à testimonijs promissionis, sine Christo spem non habentes, Deoque carentes in mundo: in summa, reiecti omninò & damnati.

Sed vbi venit Samaritanus ille verus, Dominus noster Iesus Christus, pax nostra: non is Iudæorū duntaxat

taxat vulnera obligauit, eosq; in diuerforium gratia & salutis duxit, qui nepe aberrarant propius, sed & Gentium (hoc est, nostra) obligauit vulnera, eosque ac nos (qui longissimè aberraueramus) gratia & salute dignatus est. Inde nimirum qui quondam eramus longinqui, nunc propinqui facti sumus per Christi sanguinem: qui antè Deum habebamus iratum, iam eundem habemus propitium ac patrè: qui prius eramus hospites & aduenæ, iam sumus conciuues sanctorum ac domestici Dei: qui olim Sathanæ eram⁹ structura, modò superstructi sumus super fundamentum Apostolorum & Prophetarum, hoc est, ipsum summum angularem lapidem Christum Iesum. Vide, ad tantam omnino felicitatem per Christum peruenimus, idque ex nimia charitate Dei, & ex mera Christi gratia, non autem ex nobis aut operibus vllis præcedentibus.

Cæterum veniamus nunc ad posterius, quid scilicet pro tantis omnino beneficijs Christus à nobis reposit: *Quæcumque structura* (inquit Apostolus) *in Christo coagmentatur, ea crescit in templum sanctum in Domino: in quo & vos coedificamini in habitaculum Dei per Spiritum.* Sensus est, quotquot Christo fundamento superstructi seu ab eo redempti sint, eos ob id superstructos illi esse, vt sint templum & habitaculum ipsius. Quum igitur & nos illi superstructi simus, cõsequitur, quòd & ipsi templum, habitaculumq; eius esse debeamus. Iam verò habitat in cordibus nostris Christus per fidem & charitatem. Ephe. 3. Vt ergo verè habitaculum ipsius esse possimus, fide & charitate ante omnia præditos nos esse oportebit. Porrò templum requirit & sanctitatem & religionem puram. Vt igitur & templum ipsius esse mereamur, sanctos nos ac religiosos esse necessè est.

Non autem ob aliud Dominus nos suum habitaculum & templum esse vult, quàm vt vicissim in ipsius æterno templo & habitaculo habitemus. Tantò itaque magis ipsius templum & habitaculum esse conemur.

FERIIS D. BARTHOLOMAEI
APOSTOLI, IN EVANGELIUM
CONCIO PRIMA.

Ascendit Iesus in montem, ac vocat ad se quos voluit ipse & venerunt, &c. Marc. III.

Habita
anno 46.

EX hoc Euangelio hisce temporibus multi ansam cepere contemnendi damnandiq; magistratus, quales nimirum fuerunt tumultuantes rustici, & etiamnum sunt anabaptista. Quia enim Seruator discipulis dixit, Reges gentium dominari earum, ipsos autem non sic affectos, comparatosque esse debere, existimauerunt statim, reiectos esse à Domino magistratus, nolleque illum, vt Christiani magistratu fungerentur. Verùm hæc opinio peruersa non aliunde, quàm ex prauo Euangelij intellectu initium sumpsit. Alioqui adeò non reiecit magistratum Dominus, vt & exerte præceperit, danda esse Cæsari, quæ illius sint, hoc est, magistratui vniciuique, quæ debeantur, esse persoluenda, nimirum timorem, honorem, vectigal. Hinc & Paulus Rom. 13. expressis verbis testatur, Magistratum esse ministrum Dei, & à Deo ordinatum. Quare etiam, si quis renitatur ei, illum Dei ordinationi resistere, & Dei incurrere iudicium. Inde & Petrus hortatur Christianos omnes, vt sint subiecti humanæ potestati, regibus, ducibus, principibus propter Dominum. Nam id esse voluntatem Dei. Non igitur reijcit magistratum Dominus.

nus, sed approbat: neque damnant Apostoli, sed laudant.

Ergo nec nos pseudodoctorū exemplo illum contemnemus, sed venerabimur ac reuerebimur. Sed dixerit quispiam: Si Christus (vti tu dicis) nō reijcit Magistratum, quare itaq; vetat hīc, ne discipuli similes sint gentiū regibus? Hęc verba solis Apostolis dixit, hoc est, Episcopis, & verbi ministris. Eos noluit, neq; hodiē etiā vult, principū more dominari: noluit, vt ad magnos honores ac dignitates cōtenderēt, sibiq; caput aperiri ac incuruari genua ambirent: sed potius vt suo exemplo, omniū essent ministri ac minimi, quoq; essent pręstantiores, hoc magis omnibus inferuire conarentur. Sic nimirū Paulus 1. Timot. 3. de Episcopis inter cętera dicit: Non decet Episcopū esse percussorē, non litigiosum, nō turpiter lucri cupidū, sed suę domui bene prępositū. Item Tit. 1. Oportet Episcopū sine crimine esse, non superbū, non iracundum. Sic & Petrus in priori capite 5. Episcopos & vērbi Ministros alloquitur: Presbyteros (inquiens) qui in vobis sunt obsecro, compresbyter & testis Christi passionum, qui & eius, quę in futuro reuelanda est, glorię particeps, pascite quantum in vobis est gregem Dei, curam illius agentes, non coactē, sed spontaneę, neq; turpis lucri gratia, sed voluntariē, neque vt dominantes in cleros, sed forma facti gregis.

Tales iam omnes episcopi & Ecclesię pręlati merito esse debebant: sed quō minus sint æquę tales, id corrigere nos neq; debemus neq; possumus. Si aliter se gerunt, hoc est, sunt ambitiosi, & dominantur veluti Principes tum cleri tum populi Christiani, id Dominus summus ille pontifex ac Episcopus animarum nostrarum iudicabit tempore suo.

Nos perinde, vti magistratibus politicis, sic & illis
per

per omnia obediemus, nisi fortassis quippiam præcipere, quod pugnaret ex diametro cum verbo Dei. Tum enim neutris deberemus obedientiam. Oportet nanque Deo magis obedire quàm hominibus. Si iam verò tantam humilitatem Dominus ab episcopis exigit, possumus inde colligere, eum & à nobis, utpote subditis, exigere non modicam. Omnes igitur, quotquot à Christo stamus, sinius humiles & modesti, ut ab illo vicissim exaltemur.

Amplifica, repete & hortare.

IN IDEM CONCIO

SECUNDA.

Anno 52.

Quanam de causa Evangelium hoc ad D. præsertim Bartholomæi ferias dedicatum sit, non possum indicare certò, nisi fortè propterea sit factum, quòd Dominus regum gentium in eo meminerit. Nam creditum est superioribus seculis, fuisse Bartholomæum regis cuiusdam filium: verùm colliquet ex historijs Ecclesiasticis, fuisse illum Galilæum ac plebeium hominem, quemadmodum & reliqui Apostoli. Sed non admodum multum habet momenti, quare hoc vel illud Evangelium huic vel illi diei nuncupatum sit, modò persuasum nobis habemus, nihil temerè ab Ecclesia institutum esse, & omnia salutis nostræ ergò proponi nobis. Sciamus igitur, & præsens Evangelium ad peculiare, insignemque seruire doctrinam nobis omnibus. Doctrina verò, quæ in eo continetur, contra superbiam & ambitionem tendit, & commendat contra humilitatem ac honoris contemptum. Etsi autem doctrina hæc generaliter ad omnes cuiuscunque etiam status homines applicari, & pertinere potest, in primis tamen Ecclesiasticas personas concernit. Non damnat hæc Domi-

Dominus magistratus politicos, vt mētiuntur ana-
 baptistæ: nam omnis potestas à Deo ordinata est, &
 est magistratus minister Dei. Rom. 13. Sed facit ma-
 gnum discrimē inter magistratus politicos, & magi-
 stratus ecclesiasticos. Illi dominantur populis subdi-
 tis, & potestatem in eos exercent, idque necessariò: nō
 enim præcellentes & potentes essent, hoc est, rege-
 rent homines legibus, & transgressores punirent, à
 nullo prorsus flagitio abstinere mali, nec tutò
 prodire vsquam possent boni: sunt igitur principes
 terrori malis, & defensionis bonis. Rom. 13. 1. Pet. 2.
 Verùm non vult sic dominari, & potestatem exerce-
 re Christus suos Apostolos, & horum successores:
 Contendebant quidem illi inter sese, quis eorum fu-
 turus esset maior, hoc est, alijs esset dominaturus: at
 dicit ipse, *Vos autem non sic*. Non debent igitur magi-
 stratus Ecclesiastici, Papa, Patriarchæ, Cardinales,
 Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, & alij id genus, do-
 minari in corpora & bona subditorum, sed animas
 illorum regere debent, vnde & animarum dicuntur
 curatores: neque debēt gladio materiali ferire quē-
 quam, sed gladio spiritus, quod est verbum Dei. Hic
 enim ipsis commissus est, alter Magistratui politico.
 Quòd autem hodiè diuersum fieri videmus, vide-
 rint & defendant illi: nos hīc iuxta Christi sensum
 loquimur. Iam reges & principes, alijque magistra-
 tus ciuiles sunt ferè (sed per abusum) fastuosi & am-
 bitiosi: quanquam tamen & nonnulli inueniantur,
 qui ab his vitijs longè alienissimi sint. Cæterum ma-
 gistratus ecclesiastici nihil minus, quam superbi aut
 ambitiosi esse debent: sed debent esse humiles, & ho-
 nores reputare tanquam rudera. Habent hīc princi-
 pem ipsum pastorum omnium pro exemplari, quem
 imitentur. Is fuit mitis & humilis corde: venitque

non vt ministraretur sibi, sed vt alijs ministraret. Matth. 11. 20. Habent item Petrum Apostolorum principem, ad cuius pedes quum Cornelius Centurio adorabundus procidisset, dixit ille: Surge, & ego ipse homo sum. Acto. 10. Habent quoque Paulum, qui sic dicit: Ego minimus sum apostolorum. 1. Corinth. 15. Sic nos existimet homo tanquam ministros Christi. 1. Corinth. 4. Atque (vt propius accedamus) habent Gregorium etiam Magnum, qui nimirum, cum ipsi deferretur ab alijs episcopis, vt aliorum summus esset pontifex, seu princeps, anathema dixit se ita appellantis, primusq; ob id seruum seruorum sese vocauit. O quam degeneratum est ab huiusmodi humilitate nunc. Sed ferendum nobis est, quod mutare nequimus. Atque hæc dicta breuiter sint, quod Apostolos, & Apostolorum successores attinet. Cæterum quod in genere spectat ad nos omnes, docemur, & nos (cuiuscunque etiam vocationis simus) ab omni fastu ac ambitione quam alienissimos, contraque humiles, & honoris contemptores esse oportere. Si enim apostoli debebant esse sicut iuniores, & ministri, etiam si maiores ac principes essent: quanto magis nos (qui videlicet indigni sumus soluendis ipsorum calceis) sicuti iuniores, ministrosq; esse debebit? Humiliemur igitur sub potenti manu Dei, inseruiamusque omnibus sedulo. Sic nimirum & nobis disponet Christus regnum, atque exaltabit nos, vt edamus & bibamus in regno ipsius: atque vt apostoli, & illorum veri successores sedebant super thronos iudicaturi duodecim tribus Israel, ita nos omnes ab illorum districto iudicio erimus immunes, cumq; ipsis regnum Christi lati ingrediemur.

IN EPISTOL. CONC. 161
FERIIS DECOLLATIONIS
IOANNIS, IN EPISTO-
LAM CONCIO.

*Expectatio iustorum iustitia, spes autem impio-
rum peribit, &c. Proverb. V.*

IN hac Lectione Sapiens contraponit pios & impi- *Habitu*
os, utrorumq; vitam, & utrorumq; exitum. Est que *anno 45.*
hac antithesis non utilis solum, sed & summè neces-
saria nobis æquè omnibus. Nam quum natura no-
stra deprauatior sit, quàm ut scire possimus, quid fu-
giendum, quid item amplectendum, utrunq; ex col-
latione huiusmodi deprehendere licet. Quare vos
admonitos velim, fratres in Christo charissimi, ut
summa diligentia aduertatis animum.

Principio verò (ut omnia dilucidiora fiant) expli-
cabo vobis paucis, qui nam re ipsa sint pij, simpli-
ces, & recti: qui contra sint impij, duplices, & prau-
i. Illi igitur sunt verè pij, simplices, & recti siue iusti,
qui de propria iustitia, proprijs meritis, proprijs o-
peribus desperantes, ex toto corde credunt, censent,
& agnoscunt, Dominum solum suum esse seruato-
rem, suam iustitiam, suorum operum auctorem, su-
um auxilium, suam spem, consolationem, fortitudi-
nem. Atq; hanc definitionem Dominus ipse confirmat
Ierem. 9. Non gloriatur (inquiens) sapiens in sapien-
tia sua, nec fortis in fortitudine sua, nec diues in di-
uitijs suis: sed in hoc gloriatur qui gloriatur, scire &
nosse me, quòd ego sim Dominus faciens misericor-
diam, & iudicium & iustitiam in terra: hæc enim pla-
cent mihi. & Paulus I. Cor. I. Ex Deo (inquiens) vos
estis in Christo Iesu, qui factus est nobis sapientia à
Deo, & iustitia & sanctificatio & redemptio, ut quæ-
admodum scriptum est: Qui gloriatur in Domino
L L L 2 glorie

glorietur. At illi contrà impij, duplices, prauj, & iniusti verè sunt, qui (teste Ieremia cap. 2.) relicto fonte aquæ viuæ, fodiunt sibi lacunos contritos, non continentes aquã, hoc est, qui aspernati Dei iustitiam, sapientiam, sanctificationem, auxilium, suæmet ipsorum iustitiæ, sapientiæ, sanctitati nituntur. De his ait Dominus in Euangelio: Vos estis qui iustificatis vosmetipsos, sed scrutator cordium Deus est.

Iam considerabimus porrò, quæ vtrorumq; vita sit. Nam hinc certissimò deprehendemus nos vel pios vel impios. Piorum vita duabus notis deprehenditur: verbis scilicet & operibus. De verbis sic sapiens inquit: *Os iusti parturit sapientiam. Labia iusti considerant placita.* De operibus verò: *Simplicitas iustorum dirigit eos. Iustitia rectorum liberabit eos.* Vide, pij, iusti, & simplices, nihil aliud loquuntur, quàm vtilia & salutaria, quàm ea, quibus proximus docetur ac ædificatur ad pietatem: nihil aliud operibus suis exercent & testantur, quàm iustitiam, simplicitatem, & æquitatem. Faciunt cuiq; quemadmodù sibi ab alijs velint fieri. Vbi iam has deprehenderimus notas, ibi re vera adest pius, iustus, & simplex. Non enim potest arbor mala bonos fructus facere, nec arbor bona malos fructus.

Iam quemadmodù pij, sic & impij tum verbis tum factis certò cognoscuntur. Nam sic sapiens inquit: *Os impiorum peruersum. Simulator ore decipit amicum suu.* & hoc de verbis: de factis verò: *Supplantatio peruersoru vias stabit illos. In insidijs capientur iniqui.* En, impij nihil loquuntur aliud quàm praua, inutilia, noxia, dolosa, quàm ea, quibus proximum decipiant, peruertant, & ad impietatem alliciant: nihil item aliud faciunt, aguntq; quàm meram iniustitiam, fraudem, iniquitatem. Vbi hæ itaque notæ videntur, ibi impij adhuc certissimò. Non enim potest bona arbor malos fructus

Etus facere. Sed quod vtrorumq; erit præmium? Sic inquit Sapiens: *Expectatio iustorum letitia, spes autem impiorum peribit. Fortitudo simplicis via Domini, & pavor his, qui operantur malum. Iustus in æternum non commouebitur, impii autem non habitabunt super terram.* Ecce, pij hinc sentient tranquillitatem, & læticiam conscientia, confortabunturq; in via Domini, & post hanc vitam saluabuntur æternum: impij contra hinc sentient usque pauorem, & desperationem, & tandem æternum eradicabuntur. Iam eligat quisq; nostrum alterutra viam, vel impiorum vel piorum, Sed si sapimus, eligamus piorum consortium.

Amplif. rep. hort.

FERIIS DECOLLATIONIS IO-
HANNIS, IN EVANGELIUM
CONCIO PRIMA.

*Herodes missis satellitibus, manus iniecerat in
Ioannem, &c. Marc. VI.*

Agimus hodiè (vti nostis) annuam recordationem decollationis D. Ioannis Baptistæ. Aptissimi ergo auditum Euangelium proponitur nobis in presentiarum. Nam audimus in eo luculenter, & à quo, & quare, & quando Ioannes decollatus sit: id quod non solum ad historiam facit veritatem, verum etiam ad peculiaria aliquot dogmata.

Primò quidem expresse dicit Marcus, Herodem regem manus in Ioannem inieciisse, vinxissetque in carcere illum, & tandem etiam decollari eum iussisse. Hoc nempe exemplum damnat in magistratu tyrannidem & abusum potestatis: monetq; magistratum, ne accepta potestate abutantur, ne pios ac innoxios opprimant. In hunc finem Deus potestatem & gladium illis tradidit, non vt pios persequantur.

sed vt malis sint terrori, horumq; malitiam compe-
 scant, piosq; ab horum tyrannide defendant. Non
 ergo manus iniicere debent in pios & innoxios, vti
 Herodes fecit: sed in impios & flagitiosos, vt pij secu-
 ri viuere possint. Si verò omninò tyrannidem pro-
 animi libidine exercere volent, eundem certè forti-
 entur finem, quem omnes tyranni fortiti sunt, & præ-
 fertim Herodes illi.

Sed veniamus iam ad causam captiuati & decol-
 lati Ioannis. Propter Herodiadem captus est, & occi-
 sus, quòd scilicet increpasset Herodem propter in-
 cestas illas nuptias cum Herodiade fratris sui etiam
 num viuentis vxore initas. Propriam enim vxorem,
 Aretæ nempe Regis Arabiæ filiam, propudiârata: &
 fratris contrà coniugem, Herodiadem inquam Aristobuli
 filiam & Agrippæ maioris sororem, vi rapue-
 rat: sed sic, vt illa (scortum nempe pessimum) vlt-
 rò & ex pactis incestum illud matrimonium susce-
 perit. Sola igitur impura libido in causa fuit, quòd
 magis extingueretur Ioannes. Quum rescisset Hero-
 dias, Ioannem sic Herodem increpasse, insidias ten-
 debat illi, conabaturque eum per sese occidere. Ve-
 rum quum hoc commodè efficere non posset, per-
 mouit ipsum Herodè, vt is illù caperet & occideret.
 Adducit autem Iosephus aliam causam huiusmodi
 captiuationis & occisionis, Antiq. lib. 18. cap. 10. nem-
 pe quòd veritus sit Herodes, ne fortè doctriinæ Ioan-
 nis persuasionem populi à suo regno discederent, quâ
 præsertim videret plebem in omnibus obedire illi-
 us præceptis: malueritq; igitur præuenire illum ne-
 ce ante inuocationem, quàm post turbatis iam re-
 bus feram agere pœnitentiam: ideoq; vincetum il-
 lum in castellum Machærunta abduxisse, ibique esse
 obtruncatum. Verùm vixit hanc causam publicè He-
 rodes

herodes fortè prætexuerit, intima tamen & potissima causa (vt diximus) sceda libido fuit. Videmus igitur hic, qui sint fructus spurci amoris: quantumque malū sit, audire mulierem libidinofam. Sed hoc exemplum dehortabitur nos à libidine, ne & ipsi in similia flagitia propellamur. Accùm primis monebuntur magistratus, vt ij quàm longissimè ab Herodis exemplo absint: hoc est, ne ipsi ijs flagitijs obnoxij sint, quæ in alijs punire & solent & debent.

Cæterùm vt & sacerdotes, concionatoresq; hinc aliquam doctrinam hauriant, monentur hi, vt (Ioannis exemplo) fortiter, libereq; peccata & peccantes redarguant, quantumcunq; etiam sibi consciscant periculum. Non nesciuit sanctus Dei propheta, quali ingenio præditus esset Herodes: non ignorauit, quantum sibi consciscerent periculum, si vera fide, libertateq; prophetica laruam regi, & regio illi scorto detraheret: nihil tamen vel ipsum mortis discrimen vel indignationem principis summam, vel regalem etiam auctoritatem reueritus, in faciem & apertis verbis scelus approbat, peccatēq; meliora docet. Debent ergo & concionatores eadem constantia & libertate accusare scelera citra figuram, peccatoresque commonefacere ad pœnitentiam: sed citra dicitatem & petulantiam, folius diuini zeli gratia. Obseruandum quoque hic est, gradus consanguinitatis & affinitatis non esse euangelica prædicatione abolitos: ideoque nemo in his sibi sub Euangelij prætextu nimium debet permittere, sed sequi diuinam & naturalem legem, præterea & honestatem ac decorum Christianum. Ad hæc præmoneri etiam Herodis exemplo debemus, ne peccemus in Spiritum sanctum, ne cōfessæ & agnitæ veritati renitiamur: quemadmodum ille sciebat Ioannem virum iu-

stum ac sanctum esse, & nihilominus tamen illum occidit. Nam huiusmodi peccata non remittuntur, neque in hoc seculo, neque in futuro. Matth. 12. Cæterum audiamus iam porrò, quando decollatus sit Ioannes, qua item ratione ac via ad cædem ipsius peruentum sit. Nihil prius habebat Herodias, quàm vt Ioannes extingueretur. Etsi autem eò permouerat Herodem, vt caperetur ille: non tamen statim assequuta est, vt simul occideretur, quòd nimirum adeò obseruaretur is ab Herode. Obseruauit igitur opportunitatem, nempe diem natalem Herodis: sciebat enim tum ad ebrietatem vsq; potare regem, eoque vt ad impuritatem omnem, sic & ad cædem esse procliuū. Vt verò eò perduceret rem, filix opera vsa est. Huius saltationes impudicæ mirè afficiebant regem: curauit ergo illa, vt hæc saltaret, vtq; saltatione huiusmodi à rege impetraret quiduis, & sic demum sancti viri caput. Hic iam videmus, quid fructus adferant conuiuia crapulosa & ebrietates, nimirum vehementiora turpis amoris incendia, omnem leuitatem, temeraria iuramenta, & insontium cædes. Si sobrius fuisset rex, nõ adeò affectus fuisset saltatione, neq; temerè iurasset, multò minus virum illum iustum & sanctum iussisset decollari: At quia ebrius fuit, omnia facillè subsequuta sunt mala. Hoc ergo sanguinolentū exemplū monet nos, vt caueamus ab ebrietate, vt absimus à crapulosis cõuiujs, vt oculos nostros auertamus ab impudicis gestibus, & omni leuitate, ne & ipsi in similia flagitia incidamus. Præterea verò & huius monemur, ne temerè iurem^o: atq; etiamsi fortè iurauerimus, ne tamen temeraria vota adimpleamus. Monemur itē, vt ab omni hypo-crisi quàm alienissimi simus. Monemur denique, vt (Ioannis exemplo) patienter omnia feramus: per-

suasi

suasi scilicet, etsi corpus occidant tyranni, animam
tamen manere immortalem, eamque è mortis erga-
stulo liberari, ireque in vitam æternam. Monemur
quoque tandem, vt discipulorum Ioannis exemplo
etiã mortuis humanitatis officia sedulo exhibeam^s.

IN IDEM CONCIO

SECUNDA.

EX hoc Euangelio accepimus, quem vitæ finem Anno 53.
obtinuerit D. Ioannes Baptista, quòd nimirum
Herodis iussu in carcere decollatus sit: accepimus
quoque, quam ob causam capitis supplicium sub-
ierit, nempe propter Herodiadem vxorem Philippi
fratris Herodis. Quia verò in causa sita est potissima
huius historie doctrina & vtilitas; hanc in præsentia
paulò diligentius consideremus. Non mortis suppli-
cii, sed mortis causa discernit pios & impios. Quòd
igitur obtruncatus est Ioannes, id tam impij quam
pij commune cum ipso habent: at causam, quare sit
capite plexus, soli pij cum ipso habent communem,
non impij. Nequaquam propter flagitia aut malefa-
cta occisus est. Nam erat sanctus, iustus, innocens:
atque ipse etiam Herodes sciebat ipsum virum esse
iustum ac sanctum. Sed occisus est propter iustitiæ, &
veritatis professionem, quòd scilicet Herodem de
incestu, & adulterio arguisset. Veritas nèpe peperit
odium, & parricidium hoc. Herodias Philippi fratris
Herodis erat vxor legitima: at Herodes, fratre eti-
anim viuentis, vi abstulerat Herodiadem, eaque
pro vxore sua abutebatur, propria interim repudia-
ta. Quia igitur facinus huiusmodi & diuino & hu-
mano iuri, omni que adeò honestati repugnabat, ar-
guit Ioannes Herodem, dicens: illicitum esse quòd
haberet fratris sui cõiugem. Hanc solam ob causam

in Machærunta & vinctus & decollatus est, teste etiã Iosepho. Sic veritatis odium illi causa mortis fuit. Sed quidnãm extrusit odium huiusmodi? sola certè turpis libido. Hæc & Herodi & Herodiadi altè insederat, nec animus erat relinquere: ob id Ioannis admonitio vtrique consciuit bilem. Cæterùm odium, quod sic extrusit libido, promouit & consummauit luxus, saltatio, & iusiurandũ temerarium. Nisi enim Herodes conuiuium natalitium instituisset, non saltasset puella Salome: at si non saltasset, non dedisset optionem ille petendi quiduis, sicq; nec iurasset: si autem non iurasset, non postulasset Salome caput Ioannis, nec fuisset proin Ioannes decollatus. Videmus igitur hinc sole meridiano clariùs, quid fructus oriatur ex libidine, luxu, saltationibus, & temerario iureiurando. Verùm agamus nonnihil de hisce singulis ad nostri præmonitionem. Eò prò dolor ventum est, vt & apud nos hæc flagitia increbuerint, ac indies magis, magisque radices agant.

Fornicatio simplex pro nullo ampliùs peccato habetur: adulterium verò, ludus & iocus est: at incoestus, hoc est, congressus cum consanguineis, affinitibus, & Deo consecratis, veniale peccatum censetur. Atque vtinam vel à Sodomitica illa libidine puri omnes simus.

Quid verò hinc sequetur? certè lerna omnium malorum. Miserrimè semper perierunt fornicarij. Quare & Syrach inquit: Fornicarijs se iungens erit nequam, putredo, & vermes hæreditabunt illum, contabescet in exemplum alijs, & tolletur de numero anima eius. Iam luxus, hoc est, crapula & ebrietas, item saltationes & chorzi tam sunt vulgares, vt pro virtute ferè habeantur. Verùm certè sunt fomites libidinis, omniumq; adeò flagitiorum. Audiamus scriptu-

scripturam. Oseas cap. 4. inquit: Fornicatio, vinum & ebrietas auferunt cor. Et Syrach cap. 19. Vinum & mulieres apostatare faciunt etiam sapientes. Et Esaias cap. 5. Væ, qui mane confurgitis ad sectandam ebrietatem, & potandum vsque ad vesperam: vinumque in conuiujs vestris, cum cythara, lyra, tympano, & tibia, & opus Domini non respicitis. Et Solomon Prouerb. 20. Luxuriosa res vinum, & tumultuosa ebrietas: qui his delectatur, non erit sapiens. Et 25. Qui commorantur vino & qui student calicibus epotandis, ipsis nimirum væ, miseræ, rixæ, foueæ, sine causa vulnera, & rubor oculorum. Vinum si biberis, oculi tui videbunt extraneas, cor tuum loquetur peruersa, eris sicut dormiens in medio mari. Syrach item cap. 9. Cum muliere salatrice ne sis assiduus, nec audias illam, ne pereas in efficacia illius. Cæterum quod ad iusiurandum attingit temerarium, plus satis eheu prompti sumus, & leniter enim vouemus, & facile votum malum reddimus: contra si quid boni vouerimus, aut nunquam aut ægrè stamus pollicitis. At (si sapimus, sique Dei in nos furorem excitare nolimus) ne imitemur Herodem. Si quid vouimus, quod ad Dei gloriam, & proximi salutem facere possit, id sanctè redamus. De huiusmodi nimirum voto sic habemus Eccl. 5. Si quid vouisti Deo, ne moreris reddere, nam alioqui multò melius est non vouere, quàm post votum promissâ non reddere. Sin verò quid vouimus aut iurauimus, quod contra Deum & in proximi damnus cedat, id minimè seruare debemus, ibi præstat nos esse periuros, quàm fideles, exemplo Davidis 1. Reg. 25. De hoc apud Ecclesiastem habemus: Promissio infidelis & stulta Deo displicet. Hæc breuiter sunt, quæ in Herode, Herodiada, & Salome

nobis

nobis fugienda proponuntur. Vtinam relispicamus tandem & sinamus nos admoneri. Porrò autem ex Ioannis persona discamus sinceritatem fidei, puritatem doctrinæ, zelum Dei & virtutum, professionem veritatis, fortitudinem & constantiam in agendo, patientiam denique in aduersis. Ipsemet & alij sancti omnes propter veritatem, & iustitiam, odium, mortemque deuorauit: animemur itaque & nos ipsius exemplo ad mundi odium ac persequutiones, sed sic vt propter veritatem & iustitiam itidem patiamur, non vt fures, homicidæ, hæretici. Nam hæc gratia apud Deum est, si quis propter conscientiam Dei suffert molestias, præter meritum affectus malis. 1. Pet. 2. Amplifica.

FERIIS NATIVITATIS MARIAE, IN EPISTOLAM
CONCIO PRIMA.

Dominus possedit me in initio viarum suarum, &c. Proverb. VIII.

*Habita an
no 49.*

AD hanc Lektionem probè & cum fructu intelligendam duo præsertim cognitu necessaria sunt. Prius quidem est, quænam sit persona loquens: posterius verò est, ecquid ea potissimùm loquatur. Quod ad alterum sanè attinet, testatur Solomon, loquentem personam esse ipsam Sapientiam, sic enim ait: Sapientia clamitat, & prudentia dat vocem suam in summis, excelsisq; verticibus supra viam, in medijs semitis stans, iuxta portas ciuitatis, in ipsis foribus loquitur. Sapientia autem vera (vt & alias demonstrauimus ex 1. Corint. 1. cap.) est ipse Iesus Christus Seruator noster. Certum hinc itaque est, hunc loquentem esse personam. Cæterùm quod attinet ad
alte

alterum, quid nimirum is loquatur, id nunc considerabimus, adeoque explicabimus, breuiter simul & dilucidè. Loquitur principio de sempiterna sua diuinitate, deinde verba habet de humanitate sua seu incarnatione, tandem ac postremò explicat & fructus in se credentium, & incredulorum æternā perniciem. De his verò tribus membris sigillatim non nihil pro nostri doctrina dicemus.

De primo, sempiterna nimirum sua diuinitate, sic Sapiaientia Iesus Christus inquit: *Dominus possedis me in initio viarum suarum, antequam quicquam faceret à principio. Ab æterno ordinata sum, & ex antiquis antequam terra fieret. Nondum erant abyssi, & ego iam concepta eram. Nondum fontes aquarum eruperant, necdum mōtes fundati erant, ante colles ego parturiebar. Adhuc terram non fecerat, nec flumina, nec cardines terræ orbis. Quando preparabat cælos, ad eam: quando certa lege & gyro vallabat abyssos: quando ethera firmabat sursum, & librabat fontes aquarum, quando circumdabat mari terminum suum, & legem ponebat aquis ne transirent fines suos, quando appendebat fundamenta terræ, tum eo eram cuncta componens, & delectabam illum per singulos dies, ludens coram eo omni tempore.* Hac enumeratione declarat Seruator noster, se ab æterno vnà cum Patre & Spiritu sancto verum fuisse Deum, adeoq; per se vnum cælum & terram, & omnia quæ in eis sunt, esse creata ac perfecta. Sic autem Ioannes hæc ipsa Domini verba Ioan. i. explicat: *In principio (inquiens) erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum: hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil.* Sic & Paulus Coloss. i. iuxta eundem sensum inquit: *Christus Iesus filius Dei patris, est imago Dei, inuisibilis, primogenitus omnis creaturæ: quoniam in ipso condita sunt vniuersa in cælis & in terra, vi-*
sibilia.

sibilia & inuisibilia, siue throni, siue dominationes, siue principatus, siue potestates, omnia per ipsum & in ipso creata sunt, & ipse est ante omnes.

Quum itaque hoc pacto res sese habeat, hoc est, quum Seruator noster ab æterno verus Deus & conditor omnium fuerit, hodieq; etiãnum sit, nõ solùm fugiendi, sed & execrandi sunt hæretici omnes, qui ipsius diuinitatem impugnarunt, vt Arriani, Sabeliani, Nestoriani, adeoq; & illi, qui hodie non credere modò, sed & palàm in popinis affirmare audent, eundem nostrum Dominum nõ antea fuisse Deum, quàm factus esset duodecim annorum. Certè si antè non fuit Deus, nunquam Deus fuit: Deus enim esse non potest, qui non fuerit is ab æterno. Atqui Iesus noster ab æterno Deus fuit, vt iam ex hac Lectione, & testimonijs Apostolicis audiuitis. Falsissimum igitur est, ipsum duodecimo demum anno Deum esse cœpisse. Quare quàm cordi vobis est vestra salus, tam hos temerarios fugite & detestemini.

Tam verò de secundo, humanitate scilicet ac incarnatione sua, sic porrò inquit Sapiaentia, idem Dominus noster Iesus Christus: *Ludo in orbe terrarum, & deliciae meae sunt esse cum filiis hominum.* His declarat verbis, se ex voluntate patris cooperante Spiritu sancto, quum esset verus Deus, venisse in mundum, factumque simul verum hominem, nostræ imbecillitatis per omnia (solo peccato excepto) participem.

Hanc verò sententiam sic confirmat Baruch propheta, de ipso loquens cap. 3. Hic est Deus noster, & non æstimabitur alius aduersus eum. Hic adiuuenit omnem viam disciplinæ, & tradidit illam Iacob puero suo, & Israel dilecto suo. Posthæc in terris visus est, & cum hominibus conuersatus est. Hoc pacto & Ioãnes ca. I. Verbum caro factum est, & habitauit in nobis.

nobis, & vidimus gloriam eius. Et Paulus Phi. 2. Cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinaniuit, forma serui assumpta, & habitu inuētus est vt homo. Item Heb. 2. Quia pueri communicauerant carnī & sanguīni, participauit & ipse similiter eisdem, vt per mortē destrueret eum qui mortis habebat imperium, id est, diabolū, & liberaret eos qui timore mortis per totam vitam obnoxij erant seruituti. Quum ergo ex his testimonijs certum sit, Seruatorem nostrū verum factum esse hominem ex homine Maria, non vitandi modò, sed & æternū detestandi sunt Marcionitæ, Valentiniāni, & Anabaptistæ, qui blasphemant, illum phantasticè apparuisse, aut sumpsisse humanitatem suam non ex Maria virgine, sed attulisse è cælo. Profectò si humanitatem nō ex homine sumpsit, nō fuit homo. Nemo enim esse potest, nisi natus ex homine. Si autem nō fuit homo, non est natus, nō mortuus, non sepultus, non reuixit. Sumus ergo adhuc in peccatis nostris æternū damnati. Atqui verus fuit homo, & adhuc est, vti ex suprā citatis elogijs colliquet, & Paulus præsertim Galat. 4. testatur, dicens: Vbi venit plenitudo tēporis, misit Deus filium suum, factum ex muliere, factum sub lege.

Ementitum itaque est, ipsum aut phantasticè apparuisse, aut attulisse corpus è cælo. Quapropter quantoperè salus vobis cordi est, tantoperè fugite hæc blasphemias impijssimas.

Porrò de tertio ac vltimo, fructibus nempe in se credentium, & incredulorum pernicie, hoc pacto Iesus Christus ipsissima Sapiencia inquit: Nunc ergo filii audite me: Beati qui custodiunt vias meas. Audite disciplinam & estote sapientes, & nolite abicere eam. Beatus homo qui audit me, qui vigilat ad fores meas quotidie, & obseruat ad postes

ad postes ostii mei. Quoniam qui me inuenerit, inueniet vitam, & hauriet salutem à Domino: qui autem in me peccauerit, laedet animam suam. Omnes qui me oderunt, diligunt mortem. His verbis explanat, omnes eos qui in se credūt, hoc est, persuasissimum habent, ipsum esse simul & verum Deum ab æterno & verum hominem in tempore, eoque se & verbum suum audiunt ac amplectuntur, eos inquam futuros beatos, & æternam inuenturos vitam: Contrà, eos omnes qui in se peccant, ipsumque oderunt, hoc est, impugnant ipsius tum diuinitatem tum humanitatem, eoque illum nec audire nec sequi volunt, suam ipsorum animam læsuros, mortemque incurfuros sempiternam. Hanc verò assertionem sic confirmat Ioānes Baptista, Ioan. 3. Qui credit in filium, habet vitam æternam: qui verò filio non credit, ira Dei manet super eum. Et Petrus 1. cap. 2. Vobis (inquiens) honor credentibus in eum: non credentibus autem, lapis quem reprobrauerunt ædificantes, hic factus est in caput anguli, & lapis offensionis petra scandali his, qui offendunt verbo, nec credunt in quo & positi sunt. Et Ioannes Euangelista 1. cap. 5. Qui habet filium Dei, habet vitam: qui non habet filium Dei, vitam non habet. Quantoperè igitur æternum viuere cupimus, & æterna supplicia detestamur, tantoperè in Iesum credamus, & eiusque sequamur verbum.

IN EANDEM CONCIO

SECUNDA.

Ann. 50.

QVo consilio Lectio hæc Solomonis ad festiuitatem hodiernam accommodata sit, non possum certò edisserere: nisi, quòd fortè de matre virgine intellecta est, ideoque (quum præsertim persona loquens inter alia Conceptionis seu Natiuitatis sue

facias

faciat mentionem) in hanc natalis eius diem ordinata. Sed utcunque sit, hoc extra omnem controuersiam est, loquentem personam esse, non ipsam matrem virginem, sed eius filium Dominum nostrum Iesum Christum, Dei & naturalem filium, & æternam sapiētiam. Loquitur autem is (vt breues simus) & de diuina & de humana sua generatione, natiuitateq; docetque demum, quomodo à nobis velit haberi, & quid fructus hac ratiōe per ipsum cōsequuturi simus.

Primò quidem, quod ad diuinam Christi generationem spectat: dicit, se à Domino (nempe Deo Patre) ab initio viarum ipsius, & ante omnem creationem possessum esse, ab æterno esse ordinatum antequam terra fieret, ante abyssos & fontes & montes & colles & cardines orbis terræ esse conceptum ac natum, adfuisse præparationi cælorum, & abyssorum circumuallationi, & firmationi ætheris, & librationi fontium aquarum, & circumseptioni maris & aquarum, cuncta denique in appensione fundamentorum terræ composuisse cum eo, & luisse coram illo omni tēpore. Quibus nimirum verbis id summatim innuit, se ab æterno & ante omne tempus ex Patre esse natum ineffabiliter, cunctaq; per se esse creata & cælum & terram & omnia quæ in eis sunt, seq; esse vnica delicias Dei Patris, atq; idēo verum Deum de Deo vero. Sic autē D. Ioannes hæc interpretatur: In principio (inquiens) erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat illud verbum, hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt: & sine eo factum est nihil, quod factum est.

Iam verò quod humanam eius natiuitatem attinet, dicit porrò, se luisse in orbe terrarum, & delicias suas esse vt sit cum filiis hominum. Quibus nempe verbis non obscure explicat, fore tempus, vt qui

ab æterno Deus ex Deo genitus esset, in tempore homino etiam ex homine nasceretur, cumque hominibus conuerseretur, & horum operaretur salutem. Sic verò hæc Ioannes interpretatur: Verbum (inquirens) caro factum est, & habitauit in nobis. Ioan. 1. Quod erat ab initio, id audiuius, vidimus oculis nostris, & perspeximus, & manus nostræ contrectauerunt verbum vitæ, & vita manifesta est. Videte quæso, quàm pulchrè concordent in IESV nostro & vetus & nouum Testamentum, vaticinia & impletiones.

Verùm ad tertium iam veniamus, quomodo scilicet ipse à nobis velit excipi, hoc est, quid à nobis requirat, & quid per ipsum simus consequuturi: *Nunc ergo filii (ait) audite me. Beati qui custodiunt vias meas. Audite disciplinam, & estote sapientes, & nolite abire eam. Beatus homo, qui audit me, & qui vigilat ad fores meas quotidie, & obseruat ad postes ostii mei. Qui me inuenerit, inueniet vitam, & salutem hauriet à Domino. Qui autem in me peccauerit, ledet animam suam. Omnes qui me oderunt, diligunt mortem.* Hic summam requirit à nobis, vt se audiamus, & suam disciplinam: hoc est, se agnoscamus verum Christum, æternum & sacerdotem & regem, doctorem iustitiæ, & filium Dei, ideoque sibi & suis meritis vnice nitamur, voluntati suæ obtemperemus, & iuxta suum verbum omnem nostram componamus sedulo vitam. Nam hic germanus sensus est: in hunc nimirum finem vocat nos filios, filios haud dubie Dei & pollicetur nobis, quod beati simus futuri, quod inuenturi simus vitam, & salutem hausuri à Domino. At contrà, si ipsum & ipsius disciplinam oderimus, comminatur nobis læsionem animæ nostræ & mortem æternam. Sic verò Ioannes Baptista hæc interpretatur: Qui credit in filium, habet vitam æternam illi.

nam. Qui verò non credit in filium, non videbit vitam, sed ira Dei manet super eum, Ioan. 3. Agite ergo apprehendamus filium, ne quando irascatur DOMINVS. Audiamus & ipsum & ipsius disciplinam, sic, vt diximus: quò ita demum in ipso inueniamus vitam, & salutem à Domino sempiternam hauriamus.

FERIIS NATIVITATIS MARIAE, IN EVANGELIVM
CONCLO PRIMA.

*Liber generationis Iesu Christi filii David, filii
Abraham, &c. Matth. I.*

Evangeliū hoc litera quidem tenus nihil præ se fert magni aut eximij, verum si paulò penitius introspectatur, tale omninò est, vt non vocetur solum, sed & re ipsa Euangeliū sit, habeatque fructus in se tum excellentissimos tum consolantissimos. Quò verò ij nobis elucescant, paulisper summam huius eiusdem Euangelij pro nostri doctrina expendemus. Vos autem fratres in DOMINO charissimi sedulò animaduertite. Summa igitur totius contextus ad duo præsertim sese extendit: primò enim testatur Euangelista, illum, quem lex & Prophetæ, adeoque ab ipso statim mundi exordio patres promississent seruatorem, nempe Iesum Christum, nunc esse natum, hominem factum, & ad generis humani salutem missum. Deinde mox declarat prosapiam, è qua is idem Seruator processit, nimirum è patriarchis, sacerdotibus, regibus, prophetis, principibusque. Sed de priori prius agemus, dein & de posteriori.

Quàm magnificum Euangeliū, gaudium, & voluptatē

luptas sit, natum esse Christum, non potest aliunde
 manifestius deprehendi, quàm ex consideratione
 summæ illius miserix, qua prius laborabat vniuer-
 sum genus mortalium. Etsi verò hanc subinde vo-
 bis inculcare soleam, tamen & nunc rursus eandem
 proponam, quòd eius mentio nunquam nimis sæpè
 dici possit. Audiuitis itaque sæpè numero, nos per
 lapsum illum prothoparentù nostrorum obnoxios
 fuisse non solum peccato (quod tamen alioqui per
 se satis graue est) verum etiam morti tum corporali
 tum æternæ, item Sathanæ tyrannidi, maledictioni
 legis, & æternæ damnationi. Quid autem hac mise-
 ria miserius excogitari potest? Quid hac seruitute
 seruilius potest fingi? nihil sanè. Et nemo omnium
 ab hac nos calamitate, ab his malis liberare pote-
 rat: neque certè patriarchæ, neque prophetæ, neque
 sacerdotes, neque reges, quantumlibet alioqui san-
 cti, pii, & iusti, immò ne angeli quidem, solus pote-
 rat Deus. Hinc nimirum Pater ille cœli terræque in-
 dulgentissimus misertus nostri, nolensq; perire ma-
 lè, quos optimus optimè condiderat, statim post la-
 psum promisit, venturum semen mulieris quod con-
 tereret serpentis caput: vtque certiores redderemur
 de hoc ipso semine, sensim apertius atque apertius
 illud descripsit, primò dicens, illud futurum semen
 Abrahæ, deinde, nasciturum ex semine Dauid, hinc,
 fore Deum ipsum & ipsius filium, dein per Prophe-
 tas explicans, quomodo is tandem venturus esset,
 quid factururus, dicturus, passurus. Quum itaque ple-
 nitudo temporis appropinquasset, emisit illum fa-
 ctum ex muliere, castissima nempe matre virgine, fa-
 ctum sub lege & humanæ nostræ infirmitati per-
 omnia, excepto vno peccato, obnoxium, vt nos à pec-
 cato, morte, Sathana, maledictione legis, & damna-
 tione

tionem æternam assereret. Hanc iam emissionem Seruatoris Christi, hunc aduentum nobis Euangelista hic annunciat. Nunc verò considerate, quantam lætitiã, voluptatemque ille conciperet, qui vinctissimis, flagitiosissimis, & mortis supplicio adiudicatus, in ipso eductionis momento nuncium audiret, serio dicentem: En homo, tu peccasti, dignus es morte & quouis suppliciorum genere. Verùm rex tui misertus est ac remittit tibi noxam omnem, adeoque filium suum vnicum pro tuis sceleribus auferendis tibi mittit. Bone Deus, quàm ille exiliret præ gaudio, quanta perfunderetur animi tranquillitate? Ad eundem verò modum, quod nuncium nobis hominibus scelerosissimis, milleque commertis mortes, adeoque æterno igni adiudicatis contingere potest, quàm quòd Iesus Christus vnigenitus Dei patris filius nobis saluandis & liberandis venerit in hunc mundum, sitque factus noster frater? Atqui hoc nuncium nobis Euangelista in præsentis Euangelio nunciat. Est illud igitur omnibus afflictis, conterritisque conscientijs auditu iucundissimum simul & consolantissimum. Non ergo pro simplici catalogo aut historia accipi debet. Atque hæc de priori, nempe natiuitatis Domini summa vtilitate, & lætitia dicta sint hætenus.

Cæterum quorsum attineat scire, ex qua profapia seu quo genere humanam suam naturam sumpserit Dominus, nunc porro paucis expendemus. Ex profapia igitur cognitione duo præcipua nobis declarantur: summa nimirum ipsius excellentia, & maxima contra submissio. Excellentia quidem, quòd natus est ex patriarchis, sacerdotibus, prophetis, regibus, principibus: Submissio verò, quòd è peccatoribus etiam prognatus est. De excellentia prius

dicemus. Quòd sanè ex patriarchis natus est, indicium facit, ipsum verissimum, ipsissimumque esse patriarcham, & hoc Esaiæ 9. etiam habetur: Pater futuri seculi. Quòd ex sacerdotibus, innuit, ipsum verum, summumque esse sacerdotem, iuxta quod David Psalm. 120. dicit: Tu es sacerdos secundum ordinem Melchisedech. Quòd ex Prophetis, arguit, ipsum ipsissimum esse prophetam, iuxta quod Moses Deut. 18. dicit: Prophetam suscitabit vobis Deus vester de fratribus vestris, similem mei, ipsum audietis. Quòd ex regibus & principibus, argumento est, ipsum esse regum regem, dominum dominantium, & principem principum, iuxta illud Esa. 9. Super solium David & super regnum eius sedebit. Et Psalm. 71. Dominabitur à mari vsque ad mare, & à flumine vsque ad terminos orbis terrarum. Coram illo procident Aethiopes, & inimici eius terram lingent. Et adorabunt eum omnes reges terræ, omnes gentes ferverint ei. Item Psalm. 44. Amplifica. Quòd autem natus est ex peccatorum progenie, insigne humiliationis indicium est, indeque adeò certificamur, non solum ipsum venisse propter peccatores, sed & peccatoribus resipiscentibus propitium fore, multominus eos reiecturum. Atque hinc maxima omnium consolatio sese exerit. Et nihil quoque vehementius scriptura inculcat, quam hoc ipsum. Hinc Paulus 1. Timoth. 1. dicit: Fidelis sermo, & omni acceptione dignus, quia venit Iesus in hunc mundum peccatores saluos facere. Immo Dominus ipse Luc. 19. Venit filius hominis quærere & saluû facere, quod perierat. Amplifica, repere & hortare.

IN IDEM CONCIO

SECUNDA.

Audiunt.

Aviduimus in Lectione Solomonica, quemadmodum æterna Dei sapientia & verbum Dominus noster Iesus Christus, vti ab æterno Deus verus ex Deo vero genitus esset, sic quoque homo verus ex homine vero foret nasciturus, quò ita luderet in orbem terrarum & esset cum filiis hominum. At in Evangelio hoc docemur porrò, ex quam hominū progenie, & matre sit verus homo natus, quo potissimū nomine insignitus sit, & cuius fuerit conditionis. Et si autem verba ipsa Evangelij admodum ieiuna videntur, verum tamen adferunt Evangelium, si modo altius introspectantur. Nam dum describitur hic prosapia & natiuitas æterni verbi Dei, simul declaratur, appetijse tempus gratiæ, celsasse antiquam Dei iram, propitium iam hunc factum esse miseris mortalibus, ideoque nemini negandam esse veniam, omnibus paratam esse salutem.

Cæterum scopus præcipuus Evangelistæ est, ut ostendat, filium illum Mariæ Iesum verè esse promissum Messiam, & verum hominem: non simpliciter prophetā, neque hominē cœlestem aut aereum, phantasticum. Ob id nimirum primò omnium genealogiam altissimè repetit, deducitque hanc ad Davidē & Abrahamū vsque. Nā hinc demonstrat, Iesum ex ijs maioribus natū esse secundū carnē, è quibus nascendū Messiam sacra prædixerant oracula. Etenim Abrahamo & Dauidi cū primis promissum erat, ut ex ipsorum progenie nasceretur Christus: ideoque Matthæus Dñm Iesum statim initio filium Davidis & Abrahæ vocat. Sunt quidem nonnulli, qui gloriosum ducunt, si singularū hinc personarū vel benefacta vel malefacta recēdere norint: verū nō ob aliud recēset eas (vt diximus) Euāgelista, nisi vt probet Iesum esse Christū, dum is ex illorū prosapia natus est, è quorū Christus nasci

nasci debebat. Hoc igitur cum primis respicere debemus. Aut si omnino merita singulorum expendere libet, hoc discamus inde, propterea Dominum ex impijs etiam maioribus nasci voluisse, ut ostenderet se non iustis solum, sed & peccatoribus (idque cum primis) saluandis venisse: quemadmodum & Paulus aperte testatur, inquiens: IESVS Christus venit in hunc mundum, ut peccatores saluos faceret: immo Dominus ipse: Non veni (inquit) propter iustos, sed propter peccatores. Sed hæc de maioribus seu progenitoribus Domini hæctenus. Nunc consideremus conclusionem profapiae seu generationis eius. Vbi Euangelista generationem ipsam ab Abrahamo usque ad Dauidem, & à Dauide usque ad Ioseph perduxit, non dicit ex Ioseph genitum esse Dominum, sed ex Maria vxore seu sponsa Ioseph. Qua quidem auerfione ostendit, non illum ex virili semine (viti alij homines solent) conceptum & natum esse, sed ex castissima virgine citra viri operam. Atque per hoc itidem probare vult, ipsum verè esse promissum Messiam. Habemus enim apud Esaiam, virginem concepturam, & parituram Emanuelem: ideoque & Christus Gen. 3. semen mulieris vocatur, non semen viri. Quum igitur Iesus solius mulieris semen fuerit & ex virgine natus, certissimum est, ipsum verè Messiam esse. Sed oritur hic quæstio: Quum Christus non sit natus ex semine Ioseph, quare ergo per ipsius generis catalogum ostendatur genus Christi? Ad hoc verò ita respondemus, Hebræis non esse morem genealogias nisi per virorum enumerationem contexere: adhæc legem à Deo Israelitis talem datam, ut viri vxorem ducerent de tribu & cognatione sua. Num. 36. Cum itaque Ioseph vir iustus & timens Dei fuerit, haud dubiè huic legi morem gessit, sicque Mariam ex sua

ex sua tribu duxit vxorē. Quare conuenienter Euangelista Iosephi genus contexit, vt quod idem fuerit & Mariæ genus, ideoq; & Christi.

Restat iam nomen & vitæ conditio verbi in carnati. Fuit nomen filio Mariæ, Iesus: quod Hebræis Saluatorem sonat. Hoc autem nomen non fortuito aut humana voluntate ei impositum est, sed diuinitus: quod nimirum verè Iesus seu Saluator futurus esset, quod & fuit. Nam inde & angelus ad Ioseph ait: Vocabis nomen eius Iesum, ipse enim saluum faciet populum suum à peccatis ipsorum. Sunt quidem & alij nonnulli hoc nomine insigniti in sacris literis, veluti Iosua, Iesus filius Iosedech, & Iesus Syrach: verùm in nullum competit veriùs, quàm in filium Mariæ. Is enim verè saluat, liberat, & fert opem: non temporaliter modò, sed & æternaliter. Vnde & Petrus: Nō est in alio quoquam salus, neque aliud nomen datũ inter homines in quo oporteat saluos fieri. Acto. 4.

Porro quòd idem & Christus dicitur, dignitatis & officij vocabulum est. Christus idem est & dicitur, quod vnctus. Vncti autem sunt sacerdotes & principes. Quòd ergo Iesus dicitur vnctus, id euincit, ipsum & sacerdotem & regem esse. Verè autem sacerdos est, isq; æternus: quia semetipsum pro nobis obtulit Deo hostiam viuam in odorem suauitatis, eaq; vnica in æternum consummauit sanctificatos. Verè quoq; rex est, isq; itidem æternus: quia est Dominus omnium, iudex viuorum & mortuorũ, ad æternũ patriæ cœlestis via, ianua & introductor. Quum ergo ita res habeat, agnoscamus ex animo & perpetuò hũc Mariæ filium pro vero saluatore, sacerdote & rege, eoq; ipsi & fidamus & adhæreamus & obsequamur: quò sic per ipsum saluemur, reconciliemur, & æternũ regnemus.

184 FER. D. MATTH. APOST.
FERIIS D. MATTHAEI APO-
STOLI, IN EPISTOLAM CON-
CIO PRIMA.

*Frates: Vnicuique nostrum data est gratia iuxta
mensuram, &c. Ephe. II.*

Habita
anno 45.

In hac Lectione tradit Apostolus methodum do-
donis spiritualibus, quibus credentes sunt prædi-
ti. Estq; ea sanè cognitu tum utilis tum etiam cū pri-
mis necessaria: & id duobus potissimùm nominib².
Primò, ad fastum illum, quo natura humana affli-
ctim laborat, deprimendum, coercendumq; deinde,
ad diuinam munificentiam ac benignitatem agno-
scendam. Quare vt fructus huiusmodi & in nobis lo-
cum habere possint, methodum ipsam paulisper pro
nostri doctrina contemplabimur atq; expendemus.
Vos verò fratres charissimi diligenter animū dictis
appellite. Præsens igitur de donis methodus quatuor
veluti quæstionibus constat: prima est, quid sint
ipsa dona: secunda, vnde proueniant: tertia, quæ ac
qualia sint: quarta, in quem finem contingant. De
his iam ordine dicemus, ac de prima principio.

Quod ad hanc itaq; atinet, docemur hîc, dona es-
se aliud nihil, atque meram gratiam. Sic enim Apo-
stolus inquit: *Vnicuique nostrum data est gratia.* Gratia
autem & meritum inter se contraria sunt. Si igitur
sunt dona gratia, non sunt meritum: si non sunt me-
ritum, non sunt ex operibus. Ergo gratis contingūt,
citra nostra aut merita aut opera. Si verò gratis, ex-
cluditur omnis gloriatio nostra, non est quòd de ip-
sis superbiamus, præq; nobis alios aspernemur.

Quod ad secundum attinet, declaratur hîc, dona
dari à Christo. Ita enim inquit Paulus: *Data est gra-
tia secundum mensuram donationis Christi.* Propter quod di-

sit, Ascendens in altum captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus. Si dona data sunt à Christo, non donata sunt aliunde. Non igitur neq; nobis neq; alijs creaturis accepta ferri debent, sed soli Christo. Ob id etiam ipsi iugiter laudes, gratiarumq; actiones nuncupandæ veniunt. Ingratissimi enim fuerit hominis, ei non grates persoluerè velle, ex quo omnia sua habeat, sine quo nihil possit.

Quod attinet ad tertiam, docemur hîc, eximia esse dona, quibus donati sumus. Ad hûc nanq; modum Apostolus dicit: *Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios verò Euāgelistas, alios autem pastores & doctores.* Hæc dona in speciem quidem videntur vilia, præsertim temporibus hisce postremis, verùm si exactiùs considerantur, sunt omnibus modis insignia, maximaq;. Libet id liquidò perspicere? Quid valent currus & qui citra aurigam? quid oues siue iuenculæ citra pastorem? quorsum cõducit thesaurus, si non adsit qui eum ostendat, eruatq;? nihil profus. Ita nimirum omnia dona quantumuis speciosa inutilia sunt, si non adsint Apostoli, Prophetæ, Euangelistæ, Pastores & doctores, qui populum doceant, quo pacto ijs vti piè debeant. Immo quantum præstat animus corpore, tantò hi omnibus alijs donis. **AMPLIF.** Quare vt huiusmodi dona eximia sunt, sic à nobis etiam præ alijs omnibus maximo in pretio haberi debent. Nam ab his docemur veram fidem, docemur spem, charitatem, misericordiam, humilitatem, veram sapientiam, veram eloquentiam, &c.

Quod ad quartam ac vltimam attinet, instrui-
mur hîc, dona ad vtilitatem & ædificationem pro-
ximi esse data. Nam sic inquit Paulus: *Dedit hos
ad consummationem sanctorum, in opus ministerii, in ædifi-*
cacio

cationem corporis Christi. Vide, non propterea donis ornati sumus, vt nos alterutrum contemnamus, vt inuicem inuideamus, vt inde cristas erigamus: sed vt eius seruiamus proximis, vt iuuemus inopes, consolemur desolatos, doceamus indoctos, reuocemus errantes, erigamus pusillanimes: in summa, vt regnum Christi eius dilatemus pro virili.

Amplif. repete & hortare.

IN EANDEM CONCIO

SECUNDA.

ANNO 47. **I**N Epistola hac de spiritualib⁹ donis habemus, Sciendum autem est, dona esse bifaria. Sūt enim quædam priuata, quædam publica. Priuata sunt, quæ priuati (hoc est, nullam publicam functionem habentes) priuatim (hoc est, citra vllam muneris publici iniunctionem seu impositionem) acceperunt ac habent: veluti, dona fidei & charitatis, item sermonis, sapientię & scientię, itemq; cognitionis variarum linguarum, & interpretationis earundem, atq; id genus alia, etiam ijs contingunt qui nihil habent publici muneris, nec vrgent quenquam ad publicam functionem obeundam. Cæterum publica sunt, quæ dantur ac contingunt publicè, hoc est, ad publicam functionem pertinent, & donatum ad administrandam functionem illam cogunt: veluti, dona publicæ præsentię & gubernationis. Hæc autem dona publica rursus bifaria sunt. Sunt enim quædam politica seu ciuilia, & quædam ecclesiastica. Politica quidem, vt principatus, consulatus, prætoriatu, triumuiratus: Ecclesiastica verò, vt Apostolatus, functio prophetica, Euangelicismus, pastoratus & doctus. De priuatis agit Apostolus noster I. Corint. 12. de publicis autem politicis Rom. 12. & 13. de publi-

cis verò ecclesiasticis agit in hodierna præsertim Epistola. Circa hæc autem, tria nobis potissimum proponit: primum est, vnde & qua mensura dona ecclesiastica contingant: secundum est, quæ ipsa dona nominatim sint: tertium est, in quem finem seu propter quam causam contingant. Hæc tria iam ordine declarabimus. Vos verò animum appellite.

Principiò sanè, vnde & qua mensura contingant dona, id his verbis Paulus docet: *Vnicuique nostrum (in quiens) data est gratia iuxta mensuram donationis Christi. Quapropter dicit: Ascendens in altum, captivam duxit captivitatem, & dedit dona hominibus, &c.* Hic docemur, functiones Ecclesiasticas esse gratias seu dona Christi, iuxta suum ipsius arbitrium data. Si autem sunt gratiæ, gratis contigerunt: at si gratis, debent & gratis dispendi: Iuxta Domini dictum Matth. II. *Gratis accepistis, gratis date.* Dispendere verò gratis, non sic intelligendum erit, quasi non sit prospiciendum ministris populi de vitæ necessarijs, sed quòd ipsi nullius lucri aut quæstus gratia ministrare debeant. Porro si munia illa ecclesiastica data sunt iuxta Christi arbitrium, nemo propter illa (si habeat) superbire debet, nec quisquam (si non habeat) ea habentibus inuidebit. Nam quis gloriatur de alienis? quis Christo manum ocludat? Adhæc, si Christus munium ecclesiasticorum auctor est, debent & ipsa munia & ministri etiam in summo honore haberi, non autem contemni & derideri, vt hodie à plerisq; fit.

Iam, quænam ipsa dona seu officia sint, id his verbis dilucidat Apostolus: *Et idem (inquiens) dedit, alios quidem Apostolos, alios verò Prophetas, alios autem Evangelistas, alios autem Pastores & doctores.* Hic audimus, Apostolatam, Prophetiam, Evangelistean, Pastoratū, & Doctoratum esse dona illa publica ecclesiastica, quæ
Chri-

Christus dedit. Apostoli sunt, qui à Christo in vniuersum mundum Euangelij prædicandi gratia ablegantur. Hoc verò nomen propriè duodecim illis cõuenit. Prophetæ sunt, qui futura vel bona vel mala præfagiunt ac vaticinantur, quales fuit Agabus, & quatuor filia Philippi diaconi, quales & hodie nonnulli reperiuntur. Euangelistæ sunt, qui euangelicam doctrinam scriptis complectuntur: quales quatuor illi Pastores & doctores sunt, qui Christi populum viua voce ac doctrina sana pascunt: quales fuerunt Timotheus, Titus, Dionysius, Clemens &c. quales etiam omnes Episcopi, presbyteri, diaconi, subdiaconi, esse debebant.

Porro autem, in quem finem seu propter quã causam hæc munia data sint, id Paulus explicat his verbis: *Ad instaurationem (inquiens) sanctorum, in opus administrationis, in ædificationem corporis Christi, donec perueniamus omnes in vnitatem fidei & agnitionis filii Dei, in virum perfectum, in mensuram ætatis plenè adultæ Christi.* Hic docemur, Christum illa munera constituisse, non sua gratia, sed propter instaurationem sanctorum & sui corporis, Ecclesiæ nimirum. Propter nos inquam, propter nostri instaurationem & ædificationem dedit Apostolos, Prophetas, Euangelistas, Pastores & Doctores. Omnis nostra salus in vnica illa fide, hoc est, agnitione filij Dei, & in viro perfecto, hoc est, charitatè Dei & proximi sita est. At fides & fidei primogenita proles charitas ex auditu proficiscuntur. Auditus autem, verbum habeat necesse est. Verbum verò audiri non potest, nisi adsit prædicans. Dedit igitur & dat Dominus ministros ecclesiasticos, vt ex ipsius iussu illorum audiamus verbum, vtq; ex auditu concipiamus fidem ac charitatem, & sic fide saluemur. Vnde multò magis & Ecclesiæ munia & ipsos Ec
clesiæ

ecclesiasticas suspicere, venerari, & obseruare debemus.

Amplif. rep. hort.

IN EANDEM CONCIO

TERTIA.

Prinzipium, quod in Epistola hodierna nobis *Anno 53.*
proponitur, de Ecclesiæ ministerio est. Docemur
enim hic primò, à quo ministri Ecclesiæ instituti
sint: secundò discimus, quotifarij ij existant: tertio
declaratur, in quem ijdem sint instituti finem. Quid
verò causæ sit, quur hæc materia tam signanter in
hisce ferijs proponatur, facile cuius perspicuum es-
se potest: nimirum, quòd & D. Matthæus Ecclesiæ
ministrum egerit, & Apostolus (inquam) & Euan-
gelista fuerit. Atqui præter hoc ipsa quoq; necessitas
& Reipublicæ Christianæ vtilitas exigit, vt de hu-
iusmodi Ecclesiastica hierarchia seu ministerio Ec-
clesiæ publico aliquando apud populum concio ha-
beat: idq; in finem hunc, vt & populus illud discat
magnifacere, & ministri interim sui officij probè ad-
moneantur. Expendamus igitur omnes & sacerdo-
tes & populus, quid tria illa Læctionis præsentis ca-
pita contineant, quid doceant.

Primò quidem, quod primum attinet, à quo sci-
licet publicum Ecclesiæ ministerium sit institutum:
dicit Paulus, ipsum Dominum Iesum eius instituto-
rem & auctorem esse, ita enim inquit: *Vnicuique nostris*
(de se & alijs Ecclesiæ ministris loquitur) *data est gra-
tia iuxta mensuram donationis Christi.* Et paulò post ad-
huc clariùs: *Et idem dedit, alios quidem Apostolos, alios ve-
rò prophetas, alios autem Euangelistas, alios autem pastores &
doctores.* Hic igitur erroris conuincuntur, qui di-
cunt Ordinem, Ministeriumque Ecclesiasticum esse
inuentum humanum. Conuincuntur quoq; erroris
& illi

& illi, qui omnes promiscuè ministerij huius publici capaces esse & suggestum conscendere volunt. Nec hi minus erroris redarguuntur, qui inuocatos sese in Ecclesiæ administrationem ingerūt. Itē & isti peccāt, qui ministerium Ecclesiasticum atq; ipsos ministros vilipendunt. Nam si Christus institutor est, non est inuentum humanum. Si is quosdam instituit peculiare, non omnes promiscuè sibi id vsurpare debēt. Si idem dat Ecclesiæ ministros, nemo ab eo non datus, hoc est, inuocatus sese debet ingerere. Si denique ille huius ministerij est auctor, nemo illud contemnere, sed oēs honorare & magnificere illud debent.

Iam quod spectat ad secundum, quotifarij scilicet Ecclesiæ ministri sint, audiuius exertē ex Pauli verbis, alios apostolos, alias prophetas, alios euangelistas, alios Pastores & Doctores à Christo institutos ac datos esse: Vnde sanè clarè colligere est, vacuos esse se ministrorum Ecclesiæ gradus, non omnes esse æquales. Errant itaque, qui omnes parem habere potestatem & dignitatem dicunt. Hæc autem ministrorū diuersitas ac distinctio pacis & vnitatis ergo à Christo instituta est. Nam alioqui, si omnes æquè sacerdotes & dignitate & potestate pares essent, tot essent in Ecclesia futuræ sententiæ, quot capita: nemo alteri cederet, nemo alteri obtemperaret. Sed vç illis, qui dignitate sua & potestate abutuntur, vel per superbiam, vel per quæstum. Certè in hunc finem non prætulit Dominus alios alijs. Quemadmodum verò digniores inferioribus sese anteferrē minimè debent, sic quoque nec inferiores superioribus debent inuidere. Cui multum commissum est, ab eo & multum exigetur: contrà cui datū est parum, & is de modico dabit rationem.

Cæterum quod tertium concernit, in quem vides
licet

licet finem instituerit Christus omnes Ecclesiæ ministros, sic Apostolus inquit: *Ad instauracionem sanctorum, in opus administrationis, in edificacionem corporis Christi, donec nec perueniamus omnes in vnitatem fidei, & agnitionis filii Dei, in virum perfectum, in mensuram ætatis plenè adultæ Christi.* Vide, tot & tam diuersos ministros non ob aliud Ecclesiæ dedit Christus, quàm ad Ecclesiæ & populi Christiani vtilitatem: vt nimirum omnes omnium salutem prouehant, alij gubernando, alij concionando, alij scribendo, alij orando, alij legendo, alij canendo, alij visitando infirmos, alij cibando pauperes, alij administrando sacramenta, alij expellendis dæmonibus, quò sic omnes & in fide & in vita proficiamus, tandemq; læti occurramus Christo. Hic igitur vnusquisque ministrorum sui muneris admoneri debet, siue sit Papa, siue Cardinalis, siue Episcopus, siue pastor, siue sacerdos, ne solo & nudo titulo turgeat, sed respondeat & titulo & professioni. Hic ipsi quoque Christiani subditi ac laici admoneri debent, vt ministros & pastores sibi à Christo datos venerentur, audiant, sequantur; ne frustra ipsis sint missi.

FERIIS D. MATTHÆI APOSTOLI, IN EVANGELIUM CONCIO PRIMA.

Præteriens Iesus, vidit hominem, &c. Matth. IX.

IN huius Euangelij explicatione de vocatione nò. *Habitâ*
 nihil dicemus per Domini gratiam. Obseruabimus autem, quemadmodum (vt audiuimus) *anno 473* dona spiritualia multifaria sunt, sic & vocationem variè accipi & vsurpari in scripturis. Accipitur enim generaliter, accipitur & specialiter. Generaliter accepta, dupliciter vsurpatur: & scilicet pro functione ali-

NNN quæ

qua & pro publica prædicatione. Iuxta priorem significationem dicit Paulus, 1. Corinth. 7. In qua vocatione quis vocatus est, in ea permaneat. Iuxta autem significationem posteriorem Dominus Matth. 22. inquit: Multi sunt vocati, at pauci electi. Cæterum specialiter accepta vocatio, significat veram conversionem, ad quam homo externè vocatur per verbum, & internè trahitur per diuinam gratiam. In hoc significato dicit Paulus Rom. 8. Quos Deus præsciuit, eos & prædestinauit: & quos prædestinauit, hos etiam vocauit. Et 2. Timoth. 1. Deus saluos fecit nos, & vocauit vocatione sancta. Iuxta hanc ipsam significationem & nos in præsentia de vocatione agemus. Dicemus verò primùm de vocante, deinde de vocatis.

Quod igitur vocantem personam attinet, duo nobis considerata sunt: alterum est, quis potissimum ac peculiariter vocet: alterum autem est, qua mouente causa is vocet quoscumque vocat. Vtrunque verò ex Euangelio præsentis cernere licebit Sic autem verba eius habent: *Præteriens Iesus, vidit hominem desidentem ad telonium, Matthæum nomine, dixitq; ei: Sequere me.* Hic audimus luculenter, Iesum esse personam vocantem, & vocare hunc (quoscumq; vocat) ex mera & gratuita misericordia. Ipse vnus vocat, hoc est, conuertit & saluat: quia Pater oia dedit ei in manus, ita, vt quos velit, iudicet: quos velit, viuificet. Ioan. 13. 5. Nec est in alio quopiam quàm in hoc salus. Nam haud aliud nomen datum est sub cælo hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri. Acto. 4. & nemo potest venire ad patrem, nisi per ipsum. Est enim via, veritas & vita. Ioan. 14. Causa autem, cur vocet quoscumque vocat, non est vocantium iustitia & meritum, sed ipsius gratuita bonitas & misericordia. Si ex meriti

tis vellet vocare, neminem. certè vnquam vocasset, neminem hodiè etiam vocaret. Non vocasset Petrum, quia homo peccator erat: non Mariam Magdalenam, quia erat peccatrix: non Mattheum & Zachæum, quia publicani, hoc est, homines iniusti & violentæ rapacitatis erant: non Latronem, quia sanguinem innoxium fuderat & despoliauerat homines: non Paulum, quia erat blasphemus & persecutor Ecclesiæ Dei: immò nec ex nobis vocasset quendam, nam omnes ex natura filij sumus iræ & omnibus peccatis adobrutj. Audiamus quid Paulus dicat 2. Timoth. 1. Deus (inquit) saluos nos fecit, & vocauit vocatione sancta: non secundum opera nostra, at secundum suum propositum & gratiam, quæ data quidem est nobis per Christum Iesum ante tempora æterna, sed palàm facta est nunc per apparitionem seruatoris nostri Iesu Christi. Sed quorsum cõducit, vt sciamus, Iesum solum vocare, & vocare ex mera gratia? Horsum nempe, ne quid salutis tribuamus vlli creaturæ & meritis nostris, sed omnem salutem & iustitiam nostram tribuamus vni Christo, cum Paulo dicentes: Gratia Dei id sum, quod sum. 1. Corinth. 15.

Iam verò, quod attinet ipsos vocatos, duo rursum expendèda nobis sunt: prius est, quos nam vocet Dominus: posterius autem est, in quem finem vocatos vocet, & quomodo ipsi se habeant. Vtrunque autem ex Euangelio haud obscurè colligi potest. Sic verò habent verba: *Atque Mattheus surgens, secutus est eum. Et factum est, vt Iesus accumberet in illius adibus. Et ecce multi publicani & peccatores, qui venerant, simul accubuerunt cum Iesu & discipulis illius.* Audiuimus, nec Marthæum nec vllum vnquam hominem vocatum esse propter sua merita, sed propter meram CHRISTI gratiam.

Hoc si iam verum est, vt est profectò verissimum, cõsequitur prorsus, elegisse Dominum illos quos vocarit & vocet. Ergo certum est, solos electos & prædestinatos vocari. Id autem verum esse, Apostolus apertè testatur Rom. 8. Scimus (inquit) quòd diligentibus Deum omnia cooperentur in bonum, nimirum his, qui iuxta propositum vocati sunt. Quoniam quos præsciuerat, eosdem & præfinierat, conformes imaginis filij sui, vt ipse sit primogenitus inter multos fratres. Porro quos prædiffiniuit, eosdem & vocauit: & quos vocauit, eos & iustificat. Et Rom. 11. Electio consecuta est, cæteri verò excæcati sunt. Quir verò Dominus non omnes elegerit & vocauerit, non est nostrum inuestigari. Ipsius iudicia imperscrutabilia sunt, & inuestigabiles viæ eius, Rom. 11. Hoc tantum pro certo sciamus, Quoscumque non elegit, eos ipsum non elegisse ex ipsorum culpa: quoscumque autem elegit, hos elegisse & vocasse ex mera gratia & misericordia. Non vltra progredi licet. Porro finis, in quem electos vocauit & iustificauit Dominus, est, vt se sequantur, hoc est, sanctè & immaculatè viuât. Audiamus & de hoc Paulum. Is Ephes. 1. sic inquit: Deus elegit nos in Christo antequam iacerentur fundamenta mundi, vt essemus sancti & irreprehensibiles coram illo per charitatem. Et Ephes. 2. Dei sumus creatura, creati in Christo Iesu in operibus bonis, quæ præparauit Deus vt in illis ambulemus. Et Tit. 2. Illuxit gratia Dei salutifera omnibus hominibus, erudiens nos, vt abnegata impietate & mundanis concupiscentijs, sobriè & iuste & piè viuamus in præsentī seculo. Et profectò electi & vocati huic finī omnibus modis seruiunt ac respondent: vt vel hīc in Matthæo videtè est. Simulatq; vocatus esset, statim secutus est Iesum,

sum, hoc est, ad huius sanctificandi voluntatem se se composuit, atque ipsum intimo amore complexus est, teste conuiuio. Excepit ipsum in ædes suas, sed multò magis in pectus suum. Quin & regnum ipsius statim admodum ardentè quæsiuit. Hinc nimirum multos publicanos & peccatores inuitauerat, vt ex ipsis vel aliquos Domino adiungeret. Summa igitur esto: Quòd electi & vocati sumus, solius Iesu Christi & gratiæ ipsius donum est, non nostrorum meritorum. Si verò verè electi & vocati esse videri volumus, omnium electorum & vocatorum exemplo Dominum sequamur, ipsi in nobis adornemus conuiuium, ipsius regnum & nominis sanctificationem omnibus modis illustremus.

IN IDEM CONCIO

SECUNDA.

IN hoc Euangelio habemus & de vocatione & de Anno 51.
conuersione D. Matthæi, cuius hodiè anniuersariam agimus memoriam. De vtraque autem non nihil dicemus ad nostri admonitionem. Principiò quidem, vocationem quod attinet: audimus, tum vocationem esse à Domino Matthæum, quum adhuc ad telonium desideret. Telones & publicani semper pessimè audierunt, idque propter auaritiam & iniustitiam, quibus obnoxij erant omnes. Et sanè sunt talia omninò vitia hæc, vt Paulus apertè dicat, hisce obnoxios non possessuros regnum Dei. I. Corinth. 6. Videmus igitur hinc, quo in statu fuerit Matthæus, non antè solùm, sed & in ipsa vocatione: nimirum in huiusmodi statu, vt & omnibus hominibus exosus esset, & coram Deo esset filius gehennæ. Quia verò in huiusmodi statu fuit, videmus itidem, non promeruisse illum vocationem sui, sed ex mera, gratuita-

que gratia à Christo ~~esse~~ uocatum: iuxta illud Pauli. Non uolentis est neque currentis, sed miserentis Dei. Rom. 9. Iam uero ex vno, eodemq; fonte omnium uocatio proficiscitur: consequitur ergo, quemadmodum Matthæus ex gratia mera uocatus est, ita & nos omnes ex gratia uocatos esse ac uocari, non ex operibus aut meritis præcedentibus. Ne quis autem in hoc dubitet, audiamus Paulum: is sic Ephe. 2. inquit; Gratia estis seruati per fidem, idque non ex uobis: Dei donum est, non ex operibus, ne quis gloriatur. Et Tit. 3. Non ex operibus iustitiæ quæ fecimus nos, sed secundum suam misericordiam nos saluos Deus fecit. Hinc & Augustinus piè: Misericordissimus Dominus (inquit) inuenit omnes, quos condemnaret: at non inuenit, quos saluaret. Nihil igitur hinc aliud cum Matthæo & uocatis omnibus facere possumus, quam ut consideremus in nobis iugiter Dei bonitatem, laudemusque illum super misericordiam. Rom. 11. & 15. dicentes cum Dauide: Miserator & misericors Dominus non secundum peccata nostra fecit nobis, neque secundum iniquitates nostras retribuit nobis. Quoniam secundum altitudinem cæli à terra, corroborauit misericordiam suam super timentes se. Quantum distat ortus ab occidente, longè fecit à nobis iniquitates nostras. Quomodo miseretur pater filiorum, misertus est Dominus timentibus se, Psal. 103. Sed hæc de uocatione & Matthæi & nostri omnium hætenus.

Cæterum quod ad ipsam Matthæi conuersionem spectat: audiuius, simulatque is à Domino iussus esset sequi se, statim surrexisse ipsum, sequutumque illum esse. Hic uidemus in signe obedientiæ exemplum: uidemus item, quid & quantum possit liberum arbitrium in iustificationis negotio. Sunt qui
dem

dem, qui liberum arbitrium à iustificatione profus excludant: verùm malè certè ij faciunt. Nam et si illud in secundo & quarto iustificationis gradu, hoc est, in præuentione gratiæ Dei seu uocatione, & in perseverantia iustitiæ ac vitæ æternæ corona, nihil potest: potest tamen aliquid in primo & tertio, hoc est, ne præuenienti gratiæ Dei obluetemur, sed vt assentiamur & acquiescamus vocanti Deo: vt quæ iam iustificati, per liberum arbitrium iam sanatum Deo in nobis operanti cooperemur. Sic nimirum & Matthæus vocanti Christo acquieuit, ac oblatam gratiam acceptauit, quam tamen potuisset reijcere, quemadmodum cæci Iudæi & alij. Quicquid autem hic in primo & tertio iustificationis gradu libero arbitrio tribuimus, id non nudo tribuimus arbitrio, sed per præuenientem gratiam sanato & Dei gratiæ cooperanti. Quoties igitur & nos vocamur à Domino per salutares inspirationes & cogitationes, imitemur sedulo Matthæum, acquiescamusque vocanti ac oblatam gratiam amplectamur: ideoque surgamus etiam ipsi à telonio, hoc est, impia pristina vita, & sequamur Dñm in vitæ pietate per cooperantem ipsius gratiam, adeoque in ædes nostras illum recipiamus: sed & alios publicanos, peccatoresque inuitemus simul, hoc est, quemadmodum ipsi conuersi sumus, sic & alijs conuersionis, salutisque simus adiutores, vt ita regnum Dei quàm latissimè propagetur. Murmurent tum Pharisæi, immò condemnent omnes dæmones: nihil tamen nobis oberunt. Christus enim qui propter peccatores venit, interponit sese, obstruabitque illorum ora, nosque defendet.

Anno 33.

In hoc Euangelio, inter cætera, insigne habemus de iustificatione paradigma. Proponitur inquam in eo nobis, per quem iustificetur homo. quare iustificetur, quis sit effectus iustificationis, quid uero iustificationis deceat. Quia verò cardo omnis salutis nostræ in his versatur, expendemus paulisper singula: vos in-
terim & auribus & animis adeste.

Matthæus noster per eum, qui se vocauit, nempe Iesum Christum, iustificatus est. Per hunc itaque vnum & nos iustificamur, si quidem iustificamur. Nā huic Pater omne iudicium dedit. Ioan. 5. Hic est vnus mediator Dei & hominum. 1. Timoth. 2. Non est in alio quopiam salus. Act. 4. In hoc complacuit Patri vniuersam plenitudinem inhabitare, & per eum reconciliare cuncta erga se. Coloss. 1. Ob id nimirum & Paulus in Epistola Dominicæ præcedentis ad eum vsit benedictionem in solo semine Abrahæ, qui est CHRISTVS, promissam, Galat. 3. Et dicamus igitur & credamus cum Petro, non esse aliud, nomen datum sub cælo hominibus, in quo oporteat nos saluari, quàm in nomine Domini nostri Iesu Christi. Act. 4.

Sed consideremus nunc causam, cur iustificatus sit Matthæus. Fuit is telonarius & publicanus, hoc est, homo planè iniustus. Nā tales fuere telonarij & publicani. Quemadmodum ij & hodierna die malè apud nos audiunt. Non igitur ob merita & iustitias ille à Dño vocatus ac iustificatus est: immò si operum & meritorum habita fuisset ratio, damnatus fuisset, nõ saluatus. Ex sola itaq; gratuita Dei misericordia & gratia iustificatus est. Hæc ergo & nostræ iustifica-

ificationis causa est sola. Si nostra merita & opera ad diuinæ iustitiæ trutinam exigenterentur, actum esset de nobis omnibus, essemus filij gehennæ. Hinc nempe verè Paulus dicit, Roman. 3. Non est distinctio. Omnes peccauerunt, ac egent gloria Dei. Iustificantur autem gratis per illius gratiam, per redemptionem quæ est in Christo Iesu, quem proposuit Deus reconciliatorem, &c. Soli ergo Dei gratiæ per Iesum Christum iustificationem nostri acceptam feramus.

Cæterum Matthæus vocatus & iustificatus, statim surgens sequutus est Dominum, ei quæ magnum conuiuium domi suæ parauit. Is fuit iustificationis eius effectus. Hinc claruit, ipsum verè iustificatum esse. Huiusmodi igitur effectus, & in nobis existere ac præsumere oportet, si quidem verè iustificati videri velimus. Iustificatio non solum peccatorum est remissio, & imputatio iustitiæ, sed & donatio iustitiæ, innouatio mentis, nouorum motuum effectus. Qui ergo iustificati verè sunt, sentiunt huiusmodi mentis innouationem, iusta quæ porro & de Deo beneplacita operantur. Qui verò nondum habent mentem innouatam, nondum experiuntur novos motus, nondum bonis operibus student, ij sanè nondum sunt iustificati. Sequamur igitur Matthæum, sequamur & D. Petri consilium. Per bona inquam operæ electionem & vocationem nostram certam faciamus. 2. Pet. 1. Sequamur Dominum & doctrinam & vitam & mortem. Paremus illi per fidem & charitatem conuiuium in cordibus nostris. Sitiamus adhuc Domini exemplo & aliorum salutem, simus misericordes & lenes erga peccatores, cogitantes & nos ipsos peccatores esse. Sic nempe magis ac magis iustificabimur, & excipiemur tandem à Domino quoque conuiuium cælesti.

FERIIS D. MICHAELIS,
IN EPISTOLAM CON-
CIO PRIMA.

Significauit Deus quæ oporteat fieri citò, &c.

Apocalyp. 1.

*Habita an
no 47.*

Precipuum, quod in hac Lectione obseruatu nobis utile & necessarium est, de sermone est Dei & testimonio Iesu Christi, hoc est, de Euangelio. Est enim Euangelium verè Dei sermo & Iesu Christi testimonium, quum verum ac diuinum sit nuncium, deque salute per Iesum Christum parta testificetur. Duo autem sunt, quæ de Euangelio hic proponuntur nobis: alterum est, ad quid conducat Euangelium: alterum autem est, quid Euangelium completatur. De vtroque paucis dicemus, sed & vos sedulo de vtroque audite.

Principiò quidem, ad quid Euangelium conducat, Ioannes his declarat verbis: *Beatus, qui legit & audit verba prophetiæ, & seruat ea, quæ in ea scripta sunt. Tempus enim propè est.* Hic audimus, lectionem, auditionem, & obseruationem Euangelij adferre beatitudinem, hoc est, salutem & vitam æternam. Vocatur autem Prophetia Euangelium, quòd illud sit declaratio & consummatio omnium prophetiarum, dum præsentia exhibet, quicquid omnes prophetiæ futurum prædixerunt. Sed num re vera Euangelium tantam habet utilitatem? num verè adfert beatitudinem? Si nossumus credere vni testi, Ioanni nempe: audiamus testem alterum, nimirum Paulum, vt in ore duorum aut trium testimonium cõsistat verbum omne. Is Rom. 1. sic inquit: Non pudet me Euangelij, est enim Dei potentia ad virtutem (salutem inquam) omni credenti. Et 1. Corinth. 1. sermo crucis, ijs quidem qui per-
eunt,

eunt, stultitia est: at nobis, qui salutem cōsequimur, potentia Dei est. Et I. Cor. 15. Notum vobis facio fratres Euangelium, quod euangelizavi vobis, quod & accepistis, in quo & statis, per quod & salutem consequimini. Vide, idem quod dicit Ioannes, dicit & Paulus: & dicit ter, ne putemus illum lapsum alicubi. Quam igitur cordi nobis est salus & æterna vita, tam commendatum nobis habeamus Euangelium. Legamus & audiamus, & audiamus sedulò illud: sed & idē obseruemus, hoc est, credamus illi ex animo, vitamque illo dignam agamus, idque non cras, non perendie, non vltra mensem aut annum: sed statim, citò, citra moram. Nam tempus propè est, adest iam opportunitàs, poenitentia sera erit, si differamus.

Cæterum, quid Euangelium complectatur, his verbis explicat Ioannes: *Gratia* (inquiens) *vobis & pax ab eo qui est, & qui erat, & qui venturus est, & à septem spiritibus qui in conspectu throni eius sunt, & à Iesu Christo, qui est ætælis fidelis, primogenitus mortuorum, & princeps regum terræ, qui dilexit nos, & lauit nos à peccatis nostris per sanguinem ipsius, & fecit nos reges & sacerdotes Deo & patri suo: ipsi gloriæ & imperium in secula seculorum.* Hic audimus, Euangelium complecti lætum nuncium renunciationem, quòd Deus pater, cooperante Spiritu sancto, per Iesum Christum filium suum, nos damnatos peccatores & inimicos donauerit æterna & gratia & pace: quòd inquam is idem IESVS CHRISTVS, princeps regum terræ, nos dilexerit & lauerit à peccatis nostris, feceritque reges & sacerdotes, idque per mortem & sanguinem suum pretiosissimum, gratuito, ex mera gratia. Hinc verò colligere facile possumus, & Euangelion verè Euangelion dicit, & verè illud adferre beatitudinem, salutem ac vitam æternam, Nihil profectò homini captiuo & mortem me-

tem merito lætius obtingere potest, quàm audire, se & captiuitate & morte commerita iri liberatum, id-
 que gratuito, ex mera magistratus liberalitate. At
 quanto lætius est, audire insuper, se sic per filiū prin-
 cipis reconciliatum esse, vt iam in filium sit adop-
 tatus principis, immò factus rex & summus sacerdos?
 Sed millies lætius nuncium est, audire, se à captiui-
 tate diaboli & morte æterna esse liberatum, factum-
 que filium Dei, sempiternum regem & sacerdotem.
 Quando itaque huiusmodi nuncium Euangelium
 sit, meritò est Euangelium, immò & verè beatitudi-
 nem secum adfert amplectentibus: nihil enim bea-
 tius est, quàm à Sathana & æterna morte liberatum
 esse, & esse filium hæredemque Dei, regem item & sa-
 cerdotem. Quis aut plura aut maiora optaret? Quum
 itaque ex Euangelio nobis constet, ad quantam eue-
 sti simus felicitatem: quumque illud æternam bea-
 titudinem certò adferat, admonebimur hîc, vt Pa-
 trem Deum tam nostri amantem sedulo redamemus
 ac veneremur, Spiritui sancto nostræ salutis & coo-
 peratori & obsignaculo corpus ac animam tem-
 plum viuum præbeamus, Iesu Christo filio Dei no-
 stro iustificatori constanter & fidamus & adhærea-
 mus: loti inquam à peccatis, puritati & innocentie vi-
 tæ studeamus: facti reges, rectè nosmetipsos ad Dei
 voluntatem gubernemus: facti sacerdotes, carnem
 nostram & concupiscentias occidamus, nosq; Deo
 offeramus viuentes hostias.

IN EANDEM CONCIO

SECUNDA.

Anno 50.

Causa, quæ Lectio hæc Apocalypsis ad hodie-
 rnam sanctorum angelorū festiuitatem accom-
 modata sit, inde est, quòd angeli in ea fiat mentio.
 Habet

Habet enim, Deum misisse mandatum per angelum suum seruo suo Ioāni: vnde nos facile colligere possumus, quodnam sit angelorum officium, ad quid etiam profint, nimirum quòd sint (teste Paulo) administratorij spiritus, in salutem saluandorum missi. Cæterùm quod ipsum Læctionis argumentum attinget, Euangelium in ea nobis commendatur: id quæ primò ab auctoritate, secundò ab vtilitate, tertio ac postremò à contentis.

Primò dicit Ioannes, mandatum à Deo ad se per angelum esse missum, nempe sermonem Dei & testimonium Iesu Christi. His verbis subaperit, Euangelicam doctrinam nō esse humanum commentum, sed doctrinam diuinam, ab ipso Deo progressam: huiusmodi inquam doctrinam, in qua nihil sit nisi merus sermo Dei & veritas, in qua testimonium fertur Iesu Christo. Sic verò & Paulus in Galatis Euangelij auctoritatem, veritatemq; probat, dum sic inquit: Notum facio vobis fratres, Euangelium quod prædicatum est à me, non esse secundum hominem, neque enim ego ab homine accepi illud, neque didici, sed per reuelationem IESV CHRISTI. Galat. 1. Docemur igitur hîc, summæ esse auctoritatis doctrinam Euangelicam, ideo quæ summo à nobis loco habenda.

Sed audiamus iam de fructu, vtilitate quæ Euangelij. Ioannes beatum illum pronunciat, qui legit & audit illud, atque scripta in eo seruat: hoc est, credit doctrinæ Euangelicæ, & iuxta hanc sedulò componit vitam. Sic verò & Paulus Euangelium ab vtilitate cōmendat, Rom. 1. Nō me pudet (inquiēs) Euangelij, potentia siquidē Dei est, in salutē omni credenti. Non solùm itaq; auctoritas, sed & excellentissima vtilitas nobis doctrinam Euangelicam commēdat.

Porro

Porro quod tenorem seu contenta Euangelij contingit, docemur ex Ioannis verbis, continere Euangelium nuncium seu prædicationem gratiæ, & pacis à Deo patre, septemplici eius spiritu, & IESV Christo. Quia verò IESVS Christus gratiam & pacem nobis hanc suo merito à Patre impetrauit, perque Spiritum sanctum applicauit principaliter: idcirco ipsius persona & conditio, causaque & modus & fructus impetratæ gratiæ ac pacis admodum exerte à Ioanne explicatur. Dicit igitur, IESVM esse testem fidelem, primogenitum mortuorum, & principem regum terræ: quibus quidem verbis innuit, esse illum & verum hominem & verum Deum, verum Christum, & Dei viuentis filium. Deinde dicit, dilexisse illum nos: quibus nempe verbis innuit, non nostra merita promeruisse impetratam illant gratiam & pacem, sed contigisse hanc nobis gratuito, ex mero Christi erga nos amore. Tertio dicit, lauasse illum nos sanguine suo à peccatis nostris: quibus nimirum verbis innuit, quòd Christus morte sua saluauerit nos, ideoque impermissimè nos dilexerit. Quarto verò dicit, fecisse illum nos reges, & sacerdotes Deo Patri suo: quibus sanè verbis innuit, nos per Christum ad summum euectos esse honorem, esse & liberos & sanctos, & dominos & Deo similes factos: innuit quoque simul, decere nos, vt dominemur prauis nostris affectibus, vtque corpora nostra offeramus Deo hostiam viuentem. Quum igitur salus gratuito nobis à Deo per Christum contigerit, meritò etiam ipsi (vnà cum Ioanne) omnem gloriam tribuimus. Quia quoque reges & sacerdotes facti sumus, meritò & carnem subijcimus spiritui, & Deo offerimus spirituales hostias:

IN EANDEM CONCIO

TERTIA.

Non aliam ob causam prælegitur nobis hodie Anno 5th
 Lectio hæc Apocalypfica, quàm quòd angeli in
 eo mentio fiat, per quem videlicet Deus mandatum
 misit Ioâni. Num verò is angelus fuerit D. Michael,
 an alius quispiam ex angelorum sodalitiò: non cer-
 tò dicere possumus, sed nec scire magnoperè nostra
 refert. Satis nobis sit, quòd angeli sint administrato-
 rij spiritus, nostræque salutis ergò à Deo emittantur,
 ideoque gratias Deo agamus, quòd tãtæ omninò ipsi
 sumus curæ, vt per tam excellentes spiritus, & corpò-
 ra nostra custodiat & animam conseruet, perficiat.
 que. Hebr. 1. Psalm. 33. & 90.

Verùm veniamus ad ipsum Læctionis scopum, ad
 doctrinam inquam & fructum. Quicquid in ea no-
 bis proponitur, ad Euangelium vnice pertinet. Nam
 mandatum illud, quòd Deus per angelum Ioanni
 seruo suo misit, aliud fuit nihil, quàm merum Euan-
 gelium. Sunt autem tria præsertim, quæ circa ma-
 teriam huiusmodi commendantur hîc nobis. Pri-
 mum nempe, quid sit Euangelium: secundum au-
 tem, quis sit fructus Euangelij: tertium verò, quæ sit
 Euangelij summa.

Principiò quidem, quòd Euangelij definitionem
 attinet: vocatur illud hîc sermo DEI & testimo-
 nium Iesu Christi. Nam aliud nihil testificatus est
 Ioannes, neque aliud mandatum à Deo per ange-
 lum accepit. Est igitur Euangelium huiusmodi do-
 & trina, quæ ab ipso Deo prodijt, & Dei verbum est,
 inque qua testimonium fertur Iesu, quòd is sit Chri-
 stus filius Dei viuentis.

Fructus autem huius Euangelij, beatitudo æter-
 na est,

na est, beatum enim pronunciat Ioannes, qui audit & seruat illud, hoc est, ei credit & iuxta id ipsum uiuit. Nam talis re uera audit & seruat prophetae huius uerba. Quod uerò huiusmodi fructus ex Euangelio uerè proficiscatur, testatur & Paulus Rom. i. dum inquit: Euangelium potentia Dei est, ad salutem omni credenti.

Cæterum si totam Euangelicæ doctrinæ seu testimonij Iesu Christi summam in numero habere libet: est ea hæc, quòd Iesus Christus sit doctor ueritatis, & æternæ iustitiæ, quòd mortuus sit, & sua ipsius potentia resurrexerit, quòd sit rex regū ac dominus dominantium, quòd sit de uictor peccati, mortis & Sathanæ, quòd pro peccatis nostris ex summa erga nos charitate proprium effuderit sanguinem, & eo nos mūdauerit, quodque omnis gratia & pax à Deo Patre ac Spiritu sancto per hunc solum nobis contingat. Vide, hæc summa est, quod fidei præsertim doctrinam attinet.

Superest igitur, ut quando tantum omnino thesaurum habemus in Euangelio, in summo etiam hoc ipsum pretio nobis sit, ideoque tam salutarem doctrinam iugiter & legamus & audiamus & seruemus, quò sic uidelicet & ipsi fructus Euangelici participes reddamur, hoc est, æternam consequamur beatitudinem.

FERIIS D. MICHAELIS,
IN EVANGELIUM CON-
CIO PRIMA:

Accesserunt discipuli ad Iesum dicentes: Quis maximus est in regno caelorum, etc.

Matth. XVIII.

Quomodo

Quemadmodum Lectio audita eam ob causam *Habitā 4^m*
 (ut diximus) prelecta nobis est, quod angeli fa *no 50:*
 ciat mentionem: ita & Euangelium hoc eo nomine
 nobis nunc proponitur, quod Dominus in eius epi-
 logo dicat, angelos paruulorum semper videre fa-
 ciem Patris coelestis. Quod verò ad statum seu propo-
 sitionem huius eiusdem Euangelij spectat, impu-
 gnat in eo Dominus ambitione, inuidiam, & offen-
 diculum, commendatque contra humilitatem, can-
 dorem, ac simplicitatem seu innocentiam.

Sed contextum ipsum ordine expendamus. Sic er-
 go Matthæus inquit: *In illo tempore accesserunt discipula*
ad Iesum, dicentes: Quis maximus est in regno caelorum? Qua-
estio hæc orta est & dependet ex præcedentibus. Di-
xerat Dominus ad Petrum: Tu es Petrus, & super hæc
petram ædificabo Ecclesiam meam, &c. Subduxerat
quoque illum secum in montem vnâ cum duobus
Zebedæi filijs, quum transfigurarètur. Adhæc paulò
etiam antè censum, non pro se tantum, sed & pro Pé-
tro soluerat. Suspicati igitur sunt ex his coniecturis
discipuli, Petrum fortassis omnibus alijs fore præse-
rendum in regno Christi. Atqui hoc ipsum iniquis
& subinuidis ferebant animis: idcirco nimirum ro-
garunt Dominum, ecquis maximus futurus esset in
regno ipsius, hoc est, quis ex Apostolorum numero
primatum gesturus esset. Sic autem loquuti sunt,
quia somniabant tales in regno Christi dignitates
futuras; quales in regum & principum aulis videmus.
Conijcimus verò ex quæstione hac, in sanctis siue
fidelibus non tantum reliquias peccati, sed grandia
etiam peccata remanere. Fideles enim & sancti erant
Apostoli, at tamen ambitiosi & inuidientia laboran-
tes erant. Et sanè caro nostra corrupta pro ingenio
suo nunquam non excellere cupit, alijsque homi-

in profundum maris. Vnicus puerorum amator est DOMINVS, vnde & apud Marcum legimus, quod puellum in vlnas acceperit. Quicumque ergo receperit puerum talem, magnificerit, benefecerit, erudierit, fouerit, idque in nomine CHRISTI, quia nimirum pueros nobis commendauerit, inque his viuat & operetur, is ipsum CHRISTVM recipiet. Contrà qui offenderit puellum, hoc est, contempserit, laeserit, neglexerit, is adeò peccabit in CHRISTVM, vt summo supplicio sit afficiendus. Hæc iam expendat velim, qui pueros corrumpunt institutione negligenti, dictis spurcis, carminibus obscœnis, vita impura, conuersatione contagiosa.

Caterùm quicquid hic de puellis dicitur, id & de ijs intelligendum est qui puerorum sunt similes, id est, humilibus, innocentibus, sanctis, & simplicibus hominibus. Quicumque hos recipiant, non minus recipient CHRISTVM, quàm qui recipiunt pueros. Contrà verò qui hos offendunt, non minori supplicio afficientur, quàm qui pueros offendunt. Quia verò offendiculum mundus pro nullo peccato ducit, iccirco aliquantò grauius nunc CHRISTVS agit contra scandala: *Væ* (inquiens) *mundo à scandalis*. *Neceſſe est enim vt veniant scandala, veeruntamen vñ homini per quem offendiculum venit*. Conduplicatio vnus dictionis in lacris, maximam significat vehementiam. Dum igitur DOMINVS bis *væ* minatur offendentibus, innuit maximum impendere illis supplicium. Nec dubium est, quin offensio paruulorum non minima hodie sit calamitatum nostrarum maximarum causa. Bona pars eorum, qui sanctissimi & reuerendissimi in orbe Christiano salutantur, auaritia, ambitione, fastu, & libidine

(proh) toti mundo ponunt scandala. Plerique doctores & sacrarum literarum interpretes proferunt subinde noua dogmata, ne dicam hæreses & schismata, quibus adeò offendunt simplices, vt quâ ad cælos via pateat non modò dubitent, sed nesciant planè. Vulgus verò spurciloquentia, corporis habitu pudendo, moribus impuris, vitæque prophana & scelestâ scætet scandalis. Væ ergo vobis, væ peccatis nostris, væ ingratitude & cæcitate nostrâ.

Sed audiamus nunc consilium Domini contra offenticulum, vt tandem à væ illo liberemur. *Quod si (inquit) manus tua vel pes tuus obstaculo est tibi, abscinde eum, & proiice abs te: bonum est tibi ad vitam ingredi claudum aut mutilum potius, quàm duas manus vel duos pedes habentem mitti in ignem æternum. Et si oculus tuus offendit te, erue eum, & proiice abs te: bonum est tibi, vt luscus intres in vitam potius, quàm vt duos oculos habens mittaris in gehennam ignis.* Non præcipit hîc externam resectionem membrorum corporis, sed resectionem affectuum, vt nimirum nullus affectus nobis sit tam charus & intimus, quin ei resistamus, ne comittamus quo offendantur alij. Possunt autem hæc & de resectione Ecclesiastica intelligi commodè, vt scilicet turpiter agentes abscindantur ab Ecclesia, quantûlibet alioqui excellentes & necessarij, quò intelligant omnes grauius peccasse illos, ideoque metuant.

Sequitur iam epilogus: *Videte (inquit Dominus) ne contemnatis vnum ex his pusillis: Dico enim vobis, quòd angeli eorum in cælis semper vident faciem patris mei, qui in cælis est.* Hactenus commendauit pueros, cum propter ipsorum humilitatem & simplicitatem, tum quòd ipsemet eos amet vnicè. Hîc verò commendat eosdem propterea, quòd angeli ipsorum custodes sint. Maxima dignitas & beatitudo angelorum est. Nam
semper

semper perfruuntur iucunda, familiarique DEI presentia. Hos autem fecit ministros & custodes puerorum, & qui his sunt similes, humiles, & simplices homines. Consequitur ergo, pueros & simplices in maxima esse aestimatione coram Deo, ut quibus tam excellentes dederit custodes. Cauendum igitur nobis etiam atque etiam est, ne contempnamus illos, ideoque nec offendamus. Quia verò non sunt contemnendi, consequitur, quòd nec ambitione, nec invidia laborare nos oporteat. Nam ex his oritur contemptus. Porro autem quòd audimus, angelos nobis datos esse custodes & ministros, id maximè excitare debet fidem nostram in Deum, atque adeò & constantiam, & tranquillitatē addere nobis in omnibus aduersitatibus nostris.

IN IDEM CONCIO

SECUNDA.

HOc Euangelium eam ob causam hisce angelorum ferijs dedicatum est, quòd in conclusione eius audierimus, angelos paruulorum in cœlis videre semper cœlestis Patris faciem. Scopus autem & præcipuus & vnicus, commendatiò paruulorum est. Causam verò huic commendationi dedit Apostolorum ambitio. Hi enim (vt initiò audistis) scire gestiebant, quis ipsorum maximus in regno cœlorum futurus esset. Volens igitur retundere DOMINVS huiusmodi suorum ambitionem, statuit puerum in illorum medio, addiditque, solum illum fore in regno cœlorum maximum, qui instar pueri istius sese humiliaret: proin, nisi & ipsi discipuli posita ambitione fierent sicut paruuli humiles, adeò non futuros illos maximos in regno cœlorum, vt ne ingres-

Anno 51.

furi quidem illud essent. Quum verò omnes secunda regnatos paruulorum instar esse voluerit, non obscure hinc liquet, in magno pretio apud ipsum esse paruulos. Immo id disertis etiam verbis declarat, dum dicit, se recipi ab eo, qui puellum suo nomine recipiat: contra mola asinaria esse dignum, qui offendant vnum ex paruulis. Ne autem quis addubitet, reuera in summo pretio apud Dominum esse pueros: dicit idem insuper, angelos ipsorum videre semper faciem Dei Patris. Certè si illi ad eò Deo cura sunt, vt angelos ipsis dederit custodes & ministros: nemo negare potest, maxime eos à Deo fieri. Rursum si angeli ipsorum semper cœlestis Patris faciem vident: facillè cernere est, non impunè eos laturos, qui paruulos offenderint aut læserint: nam non prement silentio angeli iniuriam illis illatam. Quando ergo ipse Deus tam charos habet paruulos, sint iidem & nobis chari, ideoque recipiamus ac foueamus eos, hoc est, recipiamus eos per baptismum in Ecclesiam, erudiamus eos in pietate, ac defendamus eos contra praua exempla & malorum iniurias. Contra quum tam grauius Deus in eos animaduersurus sit, qui paruulos offenderint: caueamus ab offendiculis sedulo, ne eos depraueamus vel verbis impuris vel gestibus, actibusque obscœnis, neue eos alioqui deprimamus aut lædamus. Quod autem hic de astate paruulis dicitur, intelligendum etiam est de paruulis fortuna, hoc est, pauperibus, viduis, orphanis, desolatis: vt scilicet & hos recipiamus, nec offendamus vnquam tales. Immo neminem omninò offendere debemus, cuiuscunque etiam is sit vel conditio nis vel fortunæ. Quicquid igitur vel alijs vel nobis offendiculo esse possit, siue sit manus, siue pes, siue oculus, hoc est, siue parentes, cognati, coniunx, libe-

ri, mun-

ri, mundus, propria caro: id omne amputemus & abijciamus, ne introitu regni cœlestis arceamur. Adhęc verò simus & ipsi paruuli, non quidem ætate, sed animo & moribus: hoc est, humiles, simplices, innocentes. Sic enim & nos chari Christo erimus, cū stodiemurq; ab angelis, ac futuri demum sumus in regno cœlorum maximi.

FERIIS D. SIMONIS ET IUDAE, IN EPISTOLAM
CONCIO PRIMA.

Scimus autem, quòd his qui diligunt Deum, omnia simul adiumento, &c. Roman. VIII.

Simon & Iudas, quorum hodie memoriam agimus, fratres germani fuerunt, ideoque vno, eodemque die celebrantur. Quia verò nihil magis fratres decet, quàm charitas: hac occasione mota Ecclesia, huiusmodi nobis in Epistola & Euangelium prælegenda nunc ordinauit, quæ de charitate agant cū primis. Sed quoniam gemina est charitas, Dei scilicet & proximi: in Epistola quidem, de ea quę proximū concernit, tractatur.

*Habita an
no 50.*

Cæterum, vt ab Epistola inchoemus: tota eius summa est, dilectoribus Dei cedere omnia in bonum & felicitatis cumulum: vt proin plurimum vtilitatis in eo consistat, vt diligatur à nobis Deus. Hic autem tres oriuntur quæstiones, quinàm videlicet Deum verè diligant, quomodo diligatur Deus, & quonàm pacto seu vnde dilectoribus Dei omnia in bonū cooperentur. Primā quidem & tertiam explicat D. Paulus, secundam verò tanquam notam præterit.

Si quis igitur nouisse velit, quinàm reuera Deum diligant: dicit Apostolus eos diligere Deum, qui secundum propositum illius vocati sint sancti, hoc est,

quos præciserit, elegerit, vocauerit, iustificauerit, & glorificauerit Deus: nam hi Spiritum sanctum habent, per quem diffusa est charitas Dei in cordibus ipsorum, hoc est, per quem & cognoscunt summam erga se Dei charitatem, & dignè redamare eum possunt. Est itaque summa, donum esse Dei, non volentis aut currentis, vt homo verè Deum diligat.

Et si iam soli Deo cognitum, perspectumque est à quibus verè diligatur, quos inquam prædestinauerit: sunt tamen in promptu indicia certa, vnde dilectores Dei & ab hominibus cognosci queant, nimirum ex fructibus, ex pietate & innocentia vitæ. Vult sanè amari Deus, non corde duntaxat inuisibiliter, sed & verbis, factisque visibiliter. Quicumque ergo, iuxta cordis affectum, omnia sua & verba & opera iuxta verbi Dei præscriptum componunt, ij haud dubiè veri dilectores Dei & electi sunt. Quare si & nos verè electionis ac vocationis nostræ certiores esse velimus, per bona opera prodamus eam oportet: iuxta illud Petri in 2. cap. 1. Fratres satagite, vt per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis: hæc enim facientes, non peccabitis aliquando. Sic enim abundè ministrabitur vobis introitus in æternum regnum Domini & saluatoris nostri Iesu Christi. Atque huc & illud Pauli 2. Timot. 2. spectat, vbi is ita dicit inter alia: Firmum fundamentum Dei stat, habens signaculum hoc: Cognouit Dominus, qui sint sui. Et: Discedat ab iniquitate omnis, qui inuocat nomen Domini.

Porro autem verè diligentibus Deum cooperari in bonum omnia, multis rationibus Apostolus hîc probat. Nam quum ij verè prædestinati sint ad glorificationem æternam, nulla prorsus creatura in contumodare saluti eorum potest, sed omnia inferuire ei-

dem (velint, nolint) oportet. Si velit eis nocere quispian, habent pro se Deum potentissimum. Si quis eos coram Dei iudicio accusare aut cõdemnare propter peccata velit, habent Deum iustificatorem, Iesumq; Christum aduocatum & defensorem. Si quis intentare illis volet afflictiones & mortem, aut liberantur diuinitus, aut per afflictiones mortemq; glorificantur mox vita aeterna. Si labuntur in peccata, & remissionem consequuntur, & sollicitius postvivunt. Quum ergo ita comparatum sit cum dilectoribus Dei, simus & nos in horum catalogo. Meminerimus, quot, quantaq; ille in nos contulerit beneficia: creando scilicet nos, quum nihil essemus: sed in primis tradito pro nobis filio proprio, quum perditii essemus: eligendo & iustificando nos, quum reprobis & iniustissimi essemus. Cogitemus item, non semel dũtaxat Christum morte, resurrectioneq; sua expiasset nostra peccata, sed & etiamnum intercedere pro nobis, placareq; patrem: non quidem voce, sed passionis suæ merito.

Ideoq; quemadmodum Deus Pater omnia sua nobis donavit, quemadmodum Christus omnia nobis & passus est & fecit: sic & nos, tum nos ipsos, tum omnia nostra addicamus perpetuõ Deo: sic quoque in eius gratiam & ad nominis ipsius gloriam, quiduis & faciamus & vitemus & patiamur.

IN EANDEM CONCIO

SECUNDA.

Mirum in modũ consolatoria hæc Epistola est: Anno 53. sed ijs, qui sic affecti sunt, quemadmodum illi, de quibus Paulus loquitur, hoc est, qui diligunt Deum: nam hi certificantur hic, se esse in manu Dei.

nullam creaturam ipsis nocere posse, se nunquam in
 æternum separandos esse à Dei & charitate & cõfor-
 tio, omnia deniq; (ipsa etiam peccata) cooperatura
 ipsis in bonum. Causa autem, quur dilectoribus Dei
 tanta sit securitas, hinc est, quòd sunt prædestinati,
 quòd Deus ipsis & filium suum vnigenitum & omnia
 cum eodem donauit, quòd ille ipsos iustificat & cõ-
 trà accusatores tutatur, quòd Christus pro ipsis in-
 tercedit. Peccata quidem ob hoc nocere eis non pos-
 sunt, non quòd non peccent, sed quòd Deus peccata
 ipsis nõ imputet, ea remittat, ea filij sui innocẽtia &
 iustitia tegat. Sathan verò hac de causa non potest
 incommodare illis, quòd Deũ habeant à parte sua,
 quòd ab hoc iustificentur. Mundus aut hanc ob rem
 nõ potest illis nocere, quòd Deus cũ ipsis in tribula-
 tione sit, quòd eos corroboret scuto fidei, & gladio
 spiritus verbo Dei in omnibus persecutionibus. Sic
 nimirũ cõsolatur & animat in hac Lectione Apосто-
 lus dilectores Dei cõtra peccatũ, Sathanam, Mundũ,
 & Infernũ, ne ab his sibi timeant, ne horũ terroribus
 ac minis terreantur, sed vt Deo suo confidant, hunc
 sanctificet, in huius dilectione & perseuerent & pro-
 grediantur, huic deniq; adhæreant & in morte & in
 vita. Cæterum dum ad hunc modũ electos seu dile-
 ctos cõsolatur, depingit obiter ordinem iustificatio-
 nis, hoc est, vnde habeat quis vt, diligat Deũ, quoma-
 do diligetibus Deum omnia in bonum cooperentur.
 Quia verò hic omnium nostrũ res agitur, animad-
 uertamus quàm diligentissimè. Primus gradus, ele-
 ctio seu prædestinatio est: hoc est, libera Dei volun-
 tas, qua hominem ab æterno in sui & amoris & re-
 gni cõfortium eligit, idq; citra vllum respectum vel
 meritorum vel operum, ex sola mera & gratuita gra-
 tia. Secundus gradus, est vocatio: qua nimirum De-

us electum (iam hominem factum) siue in infantia, siue pueritia, siue iuuentute, siue senectute vocat, nō modò externa verbi sui prædicatione, sed & internè per spiritum sanctum, cor electi innouantem & fidei dono replentem. Tertius gradus, iustificatio est: hoc est, remissio peccatorum, & donatio iustitiæ: simulatque enim Deus electum spiritu suo imbuir, vt & peccata sua ex animo agnoscat, & in Christum omnem suam fiduciam collocet: statim eum sua gratia iustificat per fidem, remittit illi omnia peccata, perinde habet illum iustum, ac si ab æterno iustus fuisset, dat quoque illi voluntatem, & facultatem viuendi posthac iustè & sanctè. Hic tum bona opera & merita incipiunt, quæ tamen mera ac gratuita sunt donâ: atque hæc demum electionis, vocationis & iustificationis testimonia sunt. 2. Pet. 1. ac magis etiam iustificatum iustificat, hoc est, maiorem gratiam à Deo impetrant. Largitur enim **DEVS** gratiam pro gratia. Ioan. 1. Porro quartus gradus, glorificatio est: hoc est, donatio immortalitatis, premium vitæ æternæ. Hæc quidem bonorum operum & meritorum vocatur merces, immò merces quoque est: verum certè merces tanta, ad quam omnes quidem totius mundi afflictiones pares sunt, qua nec omnia omnium piorum bona opera sunt digna: eoque meritò & ipsa à D. Paulo gratia Dei vocatur. Rom. 6. & ab omnibus item S. Patribus. In summa, gratia est electio, gratia est vocationis, gratia est iustificatio, gratia est glorificatio. Discemus igitur hinc, non esse præsumendum alicui de meritis suis, nihil habere nos quod non acceperimus à Deo, eoque in solo Deo esse gloriandum. Et quia suprâ audiuimus, diligentibus Deum omnia in bonum cooperatura, his neq; peccatum neq; Sa-

thanani

thanam neque mundum neque infernum nocere posse: iccirco, quò & nos tanta securitate gaudere possimus, ipsi quoq; sedulò diligamus Deum, hunc timeamus, huic fidamus, ad huius verbum, & voluntatem nosmet componamus, hunc denique laudemus, ore, corde, morte, vita. Ipsi honor & gloria in secula seculorum, Amen.

FERIIS D. SIMONIS ET IV-
DAE, IN EVANGELIVM CON-
CIO PRIMA.

*Hæc præcipio vobis, vt diligatis vos mutuò. Si
mundus vos odit, &c. Ioan. XV.*

*Habita
anno 52.*

IN Epistola de charitate erga Deum audiuius: in Euangelio verò hoc audimus porrò de charitate erga proximum. Nam hæc præcipuum caput est, quod in eo habemus. Quæ sequuntur enim de mundi odio, tum in ipsum Christum, tum in ipsius discipulos, ea huc potissimum faciunt, vt deterreamur ab omni odio, ne & nostrum peccatum inexcusabile maneat.

Quid autem sit diligere mutuò, facilè explicatu est: nimirum, omnes diligere verè & ex animo, quem admodum vnusquisque se ipsum diligit: non volès, faciensque alijs aliter, quàm sibi ipsi fieri velit ab alijs: nõ segniùs aliorum, quàm suam ipsius salutem quærere & tueri satagens. Etsi verò (vt mundi indoles est, teste Euangelio hoc) nonnulli parum nostræ erga se dilectioni respondent, reponentes scilicet pro amore odium, pro beneficijs infestationes hostiles: nihil tamen id nobis offendiculo esse debet, sed perinde debemus nos in charitate & pergere & perseverare: diligentes inimicos nostros, orantes pro persequentibus nos, benedicentes maledicentibus nobis.

bis. Matth. 5. Rom. 12. 1. Pet. 3. Non est seruus maior Domino suo, nec nos proin Christo maiores sumus. Is autem mundi odium & persecutiones sustinuit, idq; adeò gratis, citra vllum meritum. Non ergo mirum nobis esse debet, immò nec ægrè aut impatienter ferre debemus, si & ipsi odium, insectationesque aliorum patiamur iniuste. Cogitare debemus, in hoc prædestinatos nos esse à Deo per Christum, vt imagini huius conformes reddamur. Rom. 8. hoc est, vt quemadmodum ille sanctus est, sic & nos sancti simus. Leuit. 19. 1. Pet. 1. quemadmodum ille passus est, ita & nos patiamur. 1. Pet. 2. ideoque gaudendum nobis merito erit, quum gratis habemur odio & affligimur: nam signum certissimum id est, verè nos esse prædestinatos: & si afflictionum socij fuerimus, erimus & resurrectionis. Rom. 6. si commortui Christo fuerimus, & conuiuemus: si sufferamus, & conregnabimus. 2. Tim. 2.

IN IDEM CONCIO

SECUNDA.

IN Epistola audiuimus de dilectione Dei, & eius fructibus: in hoc verò Euangelio de dilectione proximi porrò audimus: nam primarius scopus (vt & ex principio collegistis) huc tendit, vt diligamus nos mutuò. Ne verò hïc tergiuersemur, præcepto nos constringit Christus: *Hec (inquens) præcipio vobis, vt diligatis vos inuicem.* Quis & quantus is sit, qui charitatem mutuam præcipit nobis, scimus: Est nimirum & Dominus & Magister noster, nosq; eius sumus & serui & discipuli. Debemus igitur illi obedientiam, præceptum eius nos ligat, & sic tenemur diligere nos mutuò. Mutuò inquam, hoc est, alter alterum, vnusquisque omnes. Non enim quidam diligendi, alij odio haben-

habendi sunt. Est generale præceptum, omnes æquè complectitur, amicos, inimicos, notos, ignotos, proximos, longinquos, diuites, pauperes, nobiles, ignobiles, liberos, seruos, mares, fœminas, iuuenes, senes; magistratus, subditos. Sed auocat multos à dilectione peruersum mundi exemplum. Mundus, hoc est, maxima pars hominum, summo odio laborat, & odit omium maximè optimos quosq;. Volunt igitur pleriq; ab ea parte stare, in qua maxima hominum multitudo est. Aut si id refugiunt, nolunt tamen se odientes diligere. Illi & illi (inquiunt) oderunt me; egón igitur eos diligerem? Id nunquam possum, neque pol faciam. Satis, immò plus satis mihi est, vt diligam diligentes me. Verùm Dominus noster non vult nos mundo assimilari aut eius exemplo offendi. Mundus, quia ex Diabolo est, nihil aliud quàm odisse potest. Nos verò Christiani non sumus de mundo, sed ab hoc per Christum exempti sumus. Ergo ab eius exemplo & genio nos quàm alienissimos esse oportet. Non est seruus maior Domino suo, vt Christus & hîc & alibi testatur. Sed ipsum etiã Christum, ipsum etiam Deum Patrem odio habuit mundus. Mirum ergo non est, si nos oderit. Atqui neque Christus neque Pater cœlestis ob hoc odium benefacere desinit mundo. Ergo quemadmodum nos mundi exemplo à dilectione nõ auocabimur, sic nec nos odientes ac persequentes fauore, beneficijsq; prosequi cessare debemus. Etsi autem nunquam deerunt; qui nos oderint, cauendum tamen nobis est, ne quis iure nos oderit & persequatur. Christum Seruatorem gratis odio habuerunt: ergo & nos sic agere, viuereq; debemus, vt quicumque nos oderunt, oderint gratis. Tantùm de dilectione in hoc Euangeliũ volumus cõmentari. Nos modò videamus, vt pauca hæc
 & re-

& retineamus & per omnem sedulò vitam seruemus. Præterea verò obseruemus hîc, mundum semper & odisse & insectatum esse veritatem, veritatisq; professores: monemurq; vt ab hoc genio & exemplo simus alienissimi, obseruemus quoq; tam clarè mundo illuxisse Euangelium & gratiam Dei, vt sit plane inexcusabilis, vt nihil in Dei iudicio prætexere possit: monemurq; nos, vt ad lucem Euangelicam tempestiuè ambulemus, ne vel accusatione vel excusatione nobis sit opus.

FERIIS OMNIUM SANCTORUM,
IN EPISTOLAM CON-
CITO PRIMA.

Ecce ego vidi alterum angelum ascendentem ab ortu solis, &c. Apocal. VII.

Primaria huius Læctionis propositio de Ecclesia *Habita* est, quomodo circa eam agatur. Sunt autem tria *anno 46.* præsertim, quæ in eum scopum nobis proponuntur. Primò enim elucescit, quis nam Ecclesiæ sit propugnator, quis custos: secundò sit manifestum, qualifnam populus Ecclesiæ existat, vnde collectus: tertio ac vltimò declaratur, quis sit sermo Ecclesiæ, quid prædicetur in ea. Dicemus verò de his tribus in præsentia & breuiter & luculenter.

De primo, quis nimirum Ecclesiam defendat, sic Apostolus inquit: *Vidi alterum angelum ascendentem ab ortu solis, habentem sigillum Dei viui, & clamauit voce magna quatuor angelis, quibus datum est nocere terra & mari, dicens: Nolite nocere terra, neque mari, neque arboribus, quoad usque signemus seruos Dei nostri in frontibus suis.* Quemadmodum Sathan princeps huius mundi est, Ioan. 14. sic etiam in mundo dominatur, immò tyrannidem exercet in suos. Nam hoc datù illi est à Deo, vt quãdo

impij

impij & increduli nolint refipifcere, ipfe eorum fit dominus & tyrannus. Verum ille, qua est crudelitate praditus, non fatis habet fuorum dominari, fed & electos Dei, ipsam nimirum Ecclefiam, inſuper aut in ſuum conſortium abducere, aut extinguere conatur. Hinc nempe & Dominus dicit: Videte, Sathanas expetiuit vos, vt cribraret ſicut triticum. Quare, ne ille pro libidine ſua cum Eccleſia agat, accedit angelus ille ab ortu ſolis aſcendens & habens ſigillum Dei viui, nimirum ipſe Ieſus Chriſtus Seruator noſter. Nam is ab ortu ſolis aſcendit verè, hoc eſt, ab alto cælo oritur, quò aſcendit, vt interpellaret pro nobis: is & re vera habet ſigillum Dei viui, hoc eſt, expreſſa imago eſt inuiſibilis Dei & paternæ gloriæ. Col. 1. Hebr. 1. Ipſe inquam accedit, & Sathanæ Eccleſiæ contactum interdicit, ne ei vel capillum vnicui auferat. Permittit quidem illi nonnunquam, vt in externum ſequiat corpus, at vt in animam, nequaquã: Sic enim ait Ioan. 10. Oues meæ non peribunt in æternum, & non rapiet eas quiſquam de manu mea. Sic & Ioan. 16. In mundo preſſuram habebitis, ſed confidite, ego vici mundum. Et apud eundem 17. ad patrem: Quos dedisti mihi, ego cuſtodiu, & nemo ex eis perijt. En, talem propugnatorè, cuſtodem, aſſertorem habet Eccleſia.

Cæterum de ſecundo, qualis nempe populus Eccleſia ſit, ita porrò ait Ioannes: *Et audiui numerum ſignatorum, centum & quadraginta quatuor millia ſignati ex omni tribu filiorum Iſrael. Ex tribu Iuda 12000. ſignati. Ex tribu Ruben 12000. ſignati. Ex tribu Gad 12000. ſignati. Ex tribu Aſer 12000. ſignati. Ex tribu Nephtalim 12000. ſignati. Ex tribu Manaſſe 12000. ſignati. Ex tribu Symeon 12000. ſignati. Ex tribu Leni, totidem. Ex tribu Iſachar, totidem. Ex tribu Zabulon, totidem. Ex tribu Ioseph, totidem. Ex tribu Beniamin*

min, 12000. signati. Post hæc vidi, & ecce turba multa, quam
 dinumerare nemo poterat, ex omnibus gentibus & tribubus,
 & populis, & linguis, stantes ante thronum, & in conspectu a-
 gni, amicti stolis albis, & palma in manibus eorum. Iudæo-
 rum populum præ omnibus alijs sibi in peculium e-
 legerat Dominus: igitur ex his primùm Ecclesia col-
 lecta est. Deinde verò, vbi electis separatis, alij iu-
 gum Dominicum, suum Seruatorem, & Euangeli-
 cam gratiam, profus asperrarentur & reijcerent,
 sunt & ipsi reiecti. Quare in illorum locum assu-
 ere dignatus est Dominus gentes quasunque, & na-
 tiones. Ita Ecclesia populus est tam ex Iudæis quàm
 gentibus in fidei vnitatem & vnicam cœlestis hære-
 ditatis spem collectus: & semper stat ante thronum
 & in conspectu agni, hoc est, conuersationem habet
 in cœlis, conuersaturque sine querela, & coram Deo
 & coram hominibus. Hinc nimirum amictus est sto-
 lis albis, & palmæ in manibus eius. Nam stolarum
 albedo vitæ signat puritatem: palmæ autem latam
 de peccatis victoriam. Et ex his signis vera Ecclesia
 deprehenditur.

Postremùm verò de tertio, quis scilicet Ecclesiæ
 sit sermo, quæ professio, quæ prædicatio, sic Aposto-
 lus inquit: *Et clamabunt voce magna, dicentes: Salus ei, qui
 sedet super thronum Dei nostri & agno. Et omnes angeli stau-
 erunt in circuitu throni & seniorum & quatuor animalium, &
 procubuerunt in conspectu throni in facies suas, & adorauerunt
 Deum dicentes: Amen, Benedictio, & claritas, & sapien-
 tia, & gratiarum actio, honor & virtus, & fortitudo Deo no-
 stro in secula seculorum. Quemadmodùm Christus cogno-
 scit suas oues, nempe Ecclesiam: sic & Ecclesia vicif-
 sim cognouit vocem sui pastoris & custodis. Hinc de
 nullo alio scit loqui, de nullo alio canere, nullum
 alium laudare, adorare, colere, & inuocare, quàm il-*

lum solum, nempe sedentem super thronum Dei, id est, ad dextram patris, & habentem omnem potestatem in cœlo & in terra. Ei igitur vni ascribit omnem benedictionem, honorem, sapientiam, virtutem, & fortitudinem. Et hoc facit non ore solum, sed & corde atque vita.

IN EANDEM CONCIO

SECUNDA.

Anno 53.

In hac Lectione Apocalypfica describitur nobis vniuersa communitas, & politia Sanctorum, hoc est, Ecclesiæ mysticæ. Quia verò insignis & doctrina & exhortatio inde ad nos manat, immò quia & ipsi in Sanctorum communionem pertinemus: non pige re nos debet, hanc ipsam Lectionem paulò diligentius, penitiusq; considerare. Sūt autem tria præsertim, quæ in ea proponuntur, quæque & nos expendere oportet. Primum est, quis sit Ecclesiæ seu Sanctorum auctor, collector, & propugnator: secundum autem est, quibus populis constet Ecclesia, seu è quibus populis collecta sit: tertium verò est, quas proprietates siue quæ exercitia Ecclesia habeat, è quibus signis possit deprehendi.

Primò quidem, quod ad Ecclesiæ auctorem, collectorem, conseruatorem, & defensorem spectat: est is Angelus ille, qui ascendit ab ortu solis & habuit sigillum Dei viui: hoc est, Iesus Christus, verus ille oriens & sol iustitiæ, verus Messias & Dei viuentis filius, qui secundum humanitatem angelus seu numerus fuit, secundum verò diuinitatem est sigillum, & expressa imago Dei viui. Is inquam auctor & caput Ecclesiæ est. Coloss. 1. Ephes. 5. is Ecclesiæ est collector. Ioan. 10. & 11. is quoque Ecclesiæ est defensor accusos. Ioan. 17. Rom. 8. Is vocē suā magna

gna, sua diuina potestate, suo verbo, prohibet quatuor angelis terræ & mari nocituris, hoc est, ipsis demonibus, ne noceant Ecclesiæ, sanctis, electis, creditibus. En, tanto auctore, collectore, & propugnatore gaudet Ecclesia.

Iam secundo, quod populos contingit, è quibus Ecclesia collecta: docemur ex præsentī lectione, & est quoque rei veritas, eam collectam esse & ex Iudæis & ex omnibus gentibus. Nam (vt Petrus in Act. cap. 10. inquit) in omni gente qui timet Deum & iustitiam operatur, is acceptus est Deo. Propterea & Paulus Rom. 10. dicit: Non est distinctio Iudæi & Græci. Nā idem Dominus omnium, diues in omnes inuocantes se. Et Ephe. 2. Christus viuens euangelizauit pacem, vobis qui procul aberatis, hoc est, gentibus: & ijs qui propè, hoc est, Iudæis. Quia per illum habemus aditum vtrique in vno spiritu ad Patrem. Est igitur Ecclesia per vniuersum orbem, per omnes populos diffusa, ideo q̄ rectè Catholica dicitur.

Cæterum quod ad tertium pertinet, quæ scilicet sint propria signa & exercitia Ecclesiæ: audiuius ex lectionis verbis, sanctos stare ante thronum & in conspectu agni, amictos esse stolis albis, habere palmas in manibus suis, & clamore magno laudare Deum & Agnum. Stare ante thronum & in conspectu agni, est vera fide & pura conscientia esse prædicunt. Amictum autem esse stolis albis, est sanctè & iustè conuersari, bonis operibus incumbere. Habere verò palmas, est in tentationibus & afflictionibus quibuscunque fortiter in fide ac pietate persistere. Porro clamore magno Deo & Agno dicere salutem, est salutem & omnia bona soli Deo & Christo tribuere, non suis viribus aut meritis, nec alicui creaturæ: est item omnia ad solius Dei gloriam, tanquam ad

supremum finem referre. Ij igitur verè sancti & de Ecclesia sunt, qui habent fidem veram & conscientiam puram, qui sanctè & iustè viuunt, qui omnes tentationes, afflictionesque patientia superant, qui denique omnem salutem & gloriam vni Deo & Christo tribuunt. Si ergo & nos in Ecclesia, ac sancti verè esse volumus, his ijsdem studeamus præditi esse signis, simus & ipsi fide vera & conscientia pura, sanctè & iustè per charitatem, perque bona opera viuamus, in omnibus tentationibus & afflictionibus præfenti simus robore, omnemque denique & salutem & gloriam Deo per Christum acceptam feramus.

FERIIS OMNIVM SANCTO-
RVM, IN EVANGELIVM CON-
CIO PRIMA.

*Cùm vidisset autem turbas, ascendit in montem,
& cùm conscendisset, &c.*

Matth. V.

*Habita
anno 50.*

OMnes (quotquot sumus) nobis bene esse cupimus, & veram felicitatem ante omnia inquiremus. Quibus verò in rebus sita sit vera felicitas, & quare vera beati sint, in hoc mirè variarunt huius seculi sapientes. Nam Augustinus lib. de Ciuit. Dei 19. cap. 1. ducentas & octoginta octo sententias de vera beatitudine variantes numerat. Non solùm autè sapientes hìc variarunt, sed vulgi quoque varja: fuerunt opiniones, vt & hodie plerunq; sunt. Cæterùm ex corruptis sententijs de felicitate in primis oriuntur omnia peccata vitæ, dum quisq; vitium pro virtute sectatur, sicq; alijs subinde atq; alijs implicatur peccatis. Vt igitur nostris animis prauas opiniones eximeret Dominus, verasq; cõrra infereret, differit in hoc Euangelio de vera beatitudine: & sic quidem differit
de

de hac, vt simplicissimè eam ostendat, simulq; refutet que mundus existimat beata. Prius verò, quàm ad beatitudinis explicationem veniamus, expendemus paucis circumstantias historiarum, quas Matthæus adducit. Sic ergo inquit: *Quum vidisset Iesus turbas, ascendit in montem: & quum consedisset, accesserunt ad illum discipuli eius: & aperiens os suum, docebat illos.* Multarum turbarum (vt testatur Euangelista in fine præcedentis capituli) sequebatur Dominum à Galilæa ac Decapoli, & Hierosolymis, & Iudæa, & à regionibus trans Iordanem sitis. Quum igitur has videret feruenti stomacho animi cælestes appetere dapes, non frustratus est desiderium ipsarum, ideoq; (quum introducatur ubiq; in sacris clemens & misericors, quiq; possit affici sensu infirmitatum nostrarum) promptissimo animo totum pietatis negotium & ipsis & Apostolis exposuit fidelissimè. Quod autem adscendit in montem, id primò fecit propter auditorum copiam: deinde verò & loci celsitudine declarauit, se nihil humile, terrenumq; traditurum, sed ardua, cælestiaque omnia: quin & Moysi retulit exemplum, vt qui legem proditurus populo, montem adscendisse legitur. Præterea, quod consedit concionaturus, eo corporis habitu innuit, se animum requirere attentum & pacatum, non oberrantem & tumultuantem per omnia. Quod verò dicitur os suum aperuisse, eo designatur, Dominum summa modestia & totius corporis gestu, habitu exquisitissimo in concionando esse usum: sugillanturque illi, qui in concionibus indecoro corporis gestu, athletica membrorum iactatione, & crebra, turpiq; totius vultus transformatione vtuntur.

Sic autem doctrinam suam Dominus exorsus est, dicens: *Beati pauperes spiritu, quoniam illorum, &c.* Mundus illos in primis beatos esse putat, quibus amplif-

simæ suppetunt opes, quas comitari solet superbia
 turgens & insolens arrogantia. At Christus illos po-
 tius beatos esse pronunciat, qui pauperes sunt, &
 pauperes quidem spiritu: hoc est, qui humili ac sub-
 missa mente sunt præditi, qui modestissimè de sese
 sentiunt, quiq; nihil præsidij in perituris opibus ac
 inani huius mundi strepitu collocant. Hi enim, vt re-
 vera in terra felices sunt, ita & post hanc vitam in
 summam extollentur in cœlis sublimitatem. Hic pri-
 mus ad felicitatem gradus est.

Sequitur iam secundus: *Beati* (inquit) *qui lugent, quoniam ipsi consolationem accipient.* Vulgo illi putantur
 beati, quibus omnia cedunt prosperè, quiq; in risu
 & gaudijs versantur. Verùm si rem æstimauerimus,
 deprehendemus hos molles & effœminatòs omni-
 um esse miserrimos. Nam Dominus apud Lucam: *Væ*
 (inquit) *vobis qui ridetis nunc, quia lugebitis & fle-*
bitis. At beati sunt Domino lugentes, qui nimirum
 dolent & plorant apud semetiplos peccata commissa,
 errores, studium nimium terrenarum, & neglectû
 rerum diuinarum: qui item tanguntur infortunio
 fratrum, mundiq; adeò incredulitatem, & ingrati-
 dinem apud se seriò deplorant. Hos consolabitur
 Dominus, remittens videlicet peccata, confirmandis
 corda, & æternum in cordibus excitans gaudium.

Sequitur tertius nunc ad beatitudinem gradus:
Beati mites, quoniam ipsi habitabunt terram. Habentur à
 mundo beati, qui peritia rei militaris, fortitudine-
 que bellica, & regna sibi complurima subiiciunt, &
 orbi vniuerso terrori sunt: vt olim Assyrij, Babylo-
 nij, Medi, Persæ, Græci, Romani: itemque, qui suum
 ius, immò suam libidinem, citra respectum & metû
 cuiusq;, per omnia grassando persequuntur. Ceterû
 Dominus contra mites beatos pronunciat, qui
 videli-

videlicet cedunt improbitatibus, non resistunt malo, sed in bono malum vincunt, erga quos omnes & animo & verbis lenes sunt. His promittitur terra, longè nimirum spaciosior & melior, atque quam crudeles illi vi possident: non quæ tribulos profert & spinas, sed de qua Psalmista canit, dicens: Credo videre bona Domini in terra viventium.

Sequitur gradus porro quartus: *Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur.* Cæcus mundus beatos censeret Apitios, comedones & potatores, qui omnis generis cibis, voluptatibusque sese ingurgitant. Atqui impurissimam hanc opinionem refutat Dominus, esurientes & sitientes beatos esse dicit, qui nimirum non delicijs sese explent, neque felicitatis quicquam in voluptatibus, curaque ventris collocant, sed maximo & desiderio & studio iustitiam sectantur, fidem nempe et vitæ innocentiam. Nam in his iustitia vera consistit. Tales esurientes et sitientes saturabuntur à Deo: nam conferetur ipsis vera iustificatio hæc, et recipientur tandem in sedes beatas, ubi summa est saturitas. Quod autem Dominus exerte dicit: qui esuriunt et sitiunt, non, qui esurierunt et sitierunt: eo indicat, pios nunquam putare se satis esse iustos, ideoque semper ad altiora eluctari, non vero subsistere, non fieri in iustitiæ studio segnes.

Sequitur gradus felicitatis quintus: *Beati misericordes, quoniam misericordiam consequentur.* Ponunt multi beatitudinem in frugalitatem et avaritiam, ideoque thesauros congerunt, sibi ac suis duntaxat viuunt, nihilque impertiuntur pauperibus. Verùm Dominus contra beatos pronunciat misericordes, id est, benignos, beneficos, et liberales erga inopes: hisque misericordiam pollicetur, tam in hac vita, quam in futura, iuxta illud: *Beatus qui intelligit super egenum et paupe-*

rem, in die mala liberabit eum Dominus. 41. Item: Beatus vir qui miseretur & commodat, in æternum non commouebitur. 112.

Sequitur sextus gradus: *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.* Sunt plerique, qui propter hypocrisis & externam sanctimoniam speciem beati esse creduntur, vt olim Pharisei, & hodie Anabaptistæ. Contrà verò Dominus beatos pronūciat, qui sunt mūdo corde, hoc est, qui veram, catholicamque habent fidem, & tam internè quàm externè veræ innocentiam student. Hi Deum videbunt, hoc est, Dei consortio & gloria æterna perfruentur.

Sequitur gradus septimus: *Beati pacifici, quoniam ipsi filij Dei vocabuntur.* Non pauci reperiuntur, qui videntur sibi beati, si rixas & dissidia seminent, bellisq; & tumultibus conturbent omnia: tum em̄ in sinu gaudent. Ast Dominus contrà pacificos pronūciat beatos, qui scilicet vt ipsi pace gaudent, sic & dissidentes tumultuantes, modis omnibus conciliare conantur. Hi nimirum filij Dei vocabuntur, vt qui & ipse pacis Deus est, & pacem commendauit omnibus.

Sequitur octauus gradus: *Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam illorum est regnum caelorum.* *Beati estis, cum probra iniecerint in vos, &c.* Mundus infelicissimos censet patriam extorres, spoliatos facultibus, & omnium odijs, persecutionibusq; expositos. At Dominus hos hīc contrà censet beatos, hortaturque ad exultationem & gaudium: sed eos beatos pronūciat, non qui patiuntur ex merito, verū qui propter iustitiam atque Dominū affliguntur, citra meritum. His promittit mercedem copiosam in caelis. tantò nimirum cumulatiorem, illustrioremq; quā tō maior fuerit affectus.

Hic iā breuiter audiuius gradus octo, quibus ascendere

scendere, pertingereq; possimus ad veram, solidam, æternamq; beatitudinem. Si itaq; hanc ex animo cupimus, vt meritò cupere debemus, simus pauperes spiritu, lugentes, mites, sitientes & esuriētes iustitię, misericordes, mundo corde, pacifici, & patientes. Sic enim & nostra merces copiosa in cœlis erit.

IN IDEM CONCIO

SECUNDA.

IN hoc Euangelio scalam certissimam habemus, *Anno 52.*
per quam ad æternam beatitudinem ascenderunt omnes sancti Dei, per quam & nos (si quidem beati cum illis esse velimus) ascēdere oportet. Habet autem ea octo gradus distinctos: quorū primus est, paupertas spiritus: secundus, māsuētudo: tertius, luctus: quartus, esuries & sitis iustitię: quintus, misericordia: sextus, munditia cordis: septimus, pax: octauus, afflictionum tolerantia. Et sanè sic gradus hi comparati sunt, vt omnes ordine, necessarioque ad iustificationem perfectam spectent: ita vt nemo sine ijs, de sui iustificatiōe aut salute gloriari verè possit. Summa igitur diligentia consideremus singulos.

De primo quidem ad hunc modum dicit Dominus: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum.* Hęc paupertas spiritualis aliud nihil est, quàm vera agnitio peccati, & ex hac abiectio condemnatioque sui ipsius: de qua nimirum spiritus paupertate loquitur Dominus, Esa. 66. Ad quem respiciam, nisi ad pauperculum & contritum spiritu, & tremem sermones meos? Quisquis ergo ad iustificationem & spem beatitudinis pertingere cupit, sic pauper ante omnia sit necesse est, vt agnoscat inquam ex animo, & peccata sua & commēritas pœnas, & Deiram aduersus peccata, vtq; ob id sese & coram Deo.

& corā omnibus hominibus humiliet ac cōdemnet.

De secundo autem gradu sic porrò Dominus inquit: *Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram.* Hic gradus ex primo oritur. Qui enim verè peccata sua & cōmerita supplicia sentit, is sese quibuslibet hominum iniurijs (quantumuis immeritò sibi illatis) ducit dignum, ideoque leniter & citra vllam indignationem eas sustinet: cogitans, se longè grauiora commisisse ac commeruisse: timensque, si talionem reddiderit, & Deum mox sibi talionem redditurum. Si igitur videri volumus verè agnouisse peccata nostra & humiles esse spiritu, simus mites, ne vlciscamur nos ipsos, condonemus noxam lædenti, vincamusque in bono malum. Sic enim futurum est, vt nec nos pro merito nostro puniturus sit Deus, sed transferat tandem in terram viuentium.

Cæterùm tertius gradus sequitur nunc, & sic habet: *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur.* Et hic gradus ex primo dimanat. Qui nanque intimè peccata agnouit, & immensitatem iræ diuinæ seriò expendit, quid is aliud potest atq; flere & scindere cor suum? exemplo mulieris peccatricis. Luc. 7. Petri. Luc. 22. Dauidis. Psalm. 6. 37. 101. Lugeamus itaq; & nos ob peccata nostra, si sapimus, siq; consolationis diuinæ participes fieri velimus. Cor nanq; contritum & humiliatum Deus non despiciet. Psalm. 50.

Gradum verò quartum sic reddit porrò Dominus: *Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur.* Non satis est ad consequendam iustificationem, vt agnoscamus peccata nostra, & ob ea lugeamus: sed summè necessarium est, vt hæc esuries, sitisque iustitiæ accedat, hoc est, vt ad Iesum Christum iustitiam nostram in conscientia paucibus confugiamus, iustitiæque & meritorum eius fiducia & oremus &

mus & speremus cibum, potumque spiritualem, remissionem inquam peccatorum. Quare & ad hunc gradum conscendamus nos semper, ne in desperationis barathrum incidamus.

Sed audiamus nunc & quintum: *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur.* Hic gradus & reliqui etiam tres, fructus nobis pœnitentia dignos, seu veræ iustificationis effectus proponunt. Mera nimirum, & gratuita misericordia est, quoties remittit nobis pœnitentibus & credentibus Deus peccata. Immo quicquid præterea nobis vel etiamnum donat, nil nisi misericordia est. Par igitur est, ut quæ admodum ille copiosa erga nos utitur misericordia, ita & ipsi misericordes vicissim simus erga proximos nostra ope indigentes. Ut autem æquum huc nos hortari debet, sic multò magis sequutura vtilitas. Nam si nos misericordes simus, eam misericordiam Deus longè copiosiori misericordia compensabit. Quare & hic desudemus impigrè.

Sequitur verò gradus sextus: *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.* In remissione peccatorum seu iustificatione mundantur per fidem, & spiritum sanctum corda nostra, quæ alioqui naturâ immunda sunt. Iam non satis est, semel mundatum esse, sed & acceptam munditiam tueri oportet. Nam quid prodest sui quòd lota sit, si statim reuertatur ad volutabrum luti? Mündati ergo nos, mundi ab inquinamentis scelerum maneamus: immò ipsum Deum oremus sedulo cum Dauide, ut magis, magisque lauet nos ab iniquitatibus nostris, cor mundum creet in nobis, spirituque spirituali confirmet nos. Psalm. 50.

Verùm & septimum gradum audiamus iam: *Beati pacifici, quoniam ipsi filii Dei vocabuntur.* Iustificati fide, pacem habemus erga DEVM per Iesum Christum
Domi-

Dominum nostrū, qui est pax nostra, Rom. 5. Ephe. 2. Vult igitur Christus, vt quemadmodum ipse pacificauit nos, ita & nos alios porrò pacificemus: non eos solum qui alios læserunt, sed & qui nos ipsos. Si autem inter alios dissidentes sarcire concordiam debemus: facile videre est, nos & in nobisipsis cupiditatum omnium malarum rebellionē cōpescere oportere, cumq; omnibus viuere in pace. Nam quomodo alio qui pacificabit alios, qui ipse pacē seruare neq̃t?

Restat autem gradus octauus & vltimus: *Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum caelorum, &c.* Carissimè constitit Christo iustificatio, & reconciliatio nostri, vt qui innumera grauissimaq̃ue ob eam immeritò perpeſsus sit. Non igitur durum nobis esse debet, si & ipsi in eius gratiā à malis hominibus indignè affligamur, quippe qui (si meritorum nostrorum haberetur ratio) non temporalibus modò, sed & æternis passionibus essemus digni: quiq̃ue tamen pro breuissimi temporis afflictionibus, copiosissima mercede, nēpe gaudijs nunquam perituris remunerandi simus.

Iam verò, quod reliquum est, ascendamus omnes pro virili per dictos gradus, quò sic ad æternam beatitudinem peruenire possimus. Sed quia nemo venit ad patrem nisi per supremam scalam Christum, huius opē ante omnia imploremus, dicentes cum sponsa mystica: Trahe me post te. Cantic. I.

FERIIS D. MARTINI EPISCOPI,
IN EPISTOLAM
CONCIO,

*Ecce sacerdos magnus, qui in diebus suis placuit
Deo, &c. Eccles. XLIIII.*

Hoc fa-

HOc sacerdotale encomion, secundum literam Israelitas pontificibus, ad æternam ipsorum memoriam, à Syracho nostro dedicatum est, vndeq; & omnibus sanctis Episcopis ac Sacerdotibus apud nos Christianos, quoties illorum solennitates agimus, porro nuncupatur, vt qui & ipsi sacerdotio sancti functi sint, ac proin laudem mereantur sempiternam. At verò secundum genuinum, internum, & mysticum sensum, in neminem iustius, ac veriùs comparat, quàm in illum solum, quem omnes pontifices & sacerdotes veteris testamenti præfigurarunt, quæque testamèti noui antistites semper sedulo sunt imitati, nimirum Iesum Christum seruatorem nostrum, ad quem sic Pater cœlestis medio iuramento locutus est: Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. Nam is omnia in se absolutissimè expressit, quæ hîc commemorantur. Sunt autem duo præsertim, à quibus noster ille Sacerdos laudatur. Alterum est, vita & opus: alterum verò, finis & præmium. De vtroque verò paucis agemus: vos interim animaduertite.

Quod ad prius, vitam nimirum & opus nostri summi pontificis, attinet, sic inquit Syrach: *Ecce Sacerdos magnus, qui in diebus suis placuit Deo, & inuentus est iustus, & in tempore iracundie factus est reconciliatio. Non est inuentus similis illi, qui conseruaret legem excelsi.* Multi fuerunt pij in vtroque testamento, qui Deo placuerunt: verùm nulli ita, quemadmodum noster Sacerdos Iesus. Nam quotquot illi placuerunt, in hoc & propter hunc placuerunt illi: at hic illi placuit propter semetipsum, vnde & sic de illo in Euangelio testatus est: *Hic est filius meus charissimus, in quo mihi com placitum est.* Fuerunt & plerique iusti, qui iustitiam

anxiè

anxiè coluerunt, & conseruarunt Dei legem: sed nulli ita & tanta perfectione, atque ipse. Illi enim ex ipso iusti fuerunt & coluerunt iustitiam: illi per hunc & huius auxilio legem conseruarunt. Nam ipse ipsissima omnium iustitia est, & finis legis ad iustitiam omni credenti. Verùm ipse per semetipsum fuit, & est iustus, adeò vt peccatum non fecerit, nec inuentus sit dolus in ore eius. Ipse item per semetipsum legem excelsi conseruauit, adeò vt ne vnum iota aut vnus apex sit in lege, què ille non perfectissimè impleuerit. Fuerunt etiam quidam piorum, qui iram Domini precibus assiduis mitigauere, veluti Abraham, Moses, Iosua, & Prophetæ: verùm nulli tanto fructu, quàm noster sacerdos. Nam illi pro vna atque altera gente interpellarunt, noster autem pro omnibus: illi pro expiatione obtulerunt sanguinem hircorum & vitulorù, at noster semetipsum & proprium sanguinem Deo patri obrulit: illi aliquando non exauditi sunt, at noster exauditus est pro sua reuerentia, & æternam redemptionem inuenit. Hebr. 5. 9. Atque hæc de priore.

Iam verò quod attinet ad posterius, finem nempe & præmium eiusdem nostri sacerdotis, sic porrò Syrachus inquit: *Ideo iureiurando fecit illum Dominus crescere in plebem suam. Benedictionem omnium gentium dedit illi, & testamentum suum confirmauit super caput eius.* Quia ille sic Deo patri placuit, iustusque inuentus est, & omnium factus est recõciliator, hunc vicissim illi pater honorem detulit iuxta humanitatem, vt factus sit caput suæ plebis, hoc est, totius Ecclesiæ: omnium item tum Iudæorum tum Gentium benedictio, atque ita diuini testamenti obsignaculum: adhæc magnificatio in conspectu regum, & corona gloriæ, adeò vt in nomine ipsius omne genu flectatur
 cele-

coelestium, terrestrium, & inferorum, & omnes confi-
teantur quòd sit in gloria Dei Patris, omnium Domi-
nus, iudex viuorum & mortuorum. Quærimus certa
de his omnibus testimonia? Audiamus Paulum Co-
loss. 1. Ipse (inquit) est caput corporis Ecclesiæ, qui
est principium, primogenitus ex mortuis, vt sit in
omnibus ipse primatum tenens. Quia in ipso com-
placuit omnem plenitudinẽ inhabitare, & per eum
reconciliare omnia in ipsum, pacificans per sangui-
nem crucis eius, siue quæ in terris, siue quæ in cœlis
sunt. Audiamus & Petrum, Acto. 4. Hic est (inquit)
lapis reprobatus à vobis ædificantibus, qui factus est
in caput anguli, & non est in alio quopiam salus. Et
Acto. 10. Verbum misit Deus filijs Israel, annuncians
pacem per Iesum Christum: hic est omnium Domi-
nus.

Amplificã.

FERIIS D. MARTINI EPISCO-

PI, IN EVANGELIUM

CONCIO PRIMA.

Sint lumbi vestri præcincli, & lucerna, &c.

Luca XII.

IN hodierno Euangelio docet nos parabolicè Do- Habitam
no 50.
minus, quoniam pacto nosmet dignè ad ipsius ad-
uertum, hoc est, mortis horam, & diem nouissimum
parare debeamus: adeo què quid nos debeat commo-
uere potissimum, vt studioliùs nosmet paremus.

Sic principiò inquit: *Sint lumbi vestri præcincli, & lu-
cerne accense.* Hanc parabolam à viatoribus noctur-
nis sumpsit. Nam hi, ne remorant à stercorebus
& rubis patiantur, omnium primò vestimenta
sua præcingunt: mox verò ne quà impingant aut
à semita deflectant, lumina seu lucernam gestant
in manibus. Iam sumus nos viatores spirituales,
adeoquè

adeoque viatores nocturni, hoc est, vita nostra perpetuus cursus est, & progredimur vsq; de die in diem, quemadmodum viatores de miliari in miliare, sitq; iter nostrum noctu, hoc est, in caliginoso, caecoque mundo. Vult igitur Dominus noster, vt & nos (viatorum more) præcingamus lumbos nostros, luminaque gestemus in manibus, hoc est, vt animos nostros cohibeamus, subducamusque à stercoreibus peccatorum & sensibus voluptatum huius mundi, ac contra in fide vera vitam agamus pudicam, sobriam, iustam, sanctamque. Nam per præinctionem lumborum, peccatorum, voluptatumque constrictio seu resistentia intelligitur. Per verò lucernas accensas, bona opera (fide nimirum lucida & charitate feruida) intelligenda veniunt. Sensus itaque est: Si dignè ad Domini aduentum parare nos velimus, ante omnia à peccatis abstinere & innocenter contra viuere nos oportet.

Sed num hoc sufficit? Audiamus porrò Dominum: *Et vos (inquit) similes (estote) hominibus expectantibus Dominum suum, quando reuertatur à nuptiis, vt cum venerit ac pulsauerit, confestim aperiant ei.* Hæc parabola à seruis fidelibus petita est. Nuptiæ antiquitus noctu peragi solebāt: oportebat igitur seruos vigilare, & expectare dominos suos per totam noctem. Sic nimirum & nunc spiritualiter agitur inter Christum Dominum nostrum atque nos ipsius seruos. Est & ipse profectus ad nuptias, hoc est, ascendit ad cœlos, sedetque ad dextram Patris, & fruitur cœlesti, diuinaque gloria: at inde tandem rediturus est ad iudicium, idque in hora mortis inuisibiliter, & nouissimo die visibiliter. Quum ergo nos omnes simus serui ipsius, oportebit sanè & nos vigilare, expectareque ipsum sedulo. Vigilabimus autem & expectabimus eum, si à peccatis

catis defleſtamus & iuſtitie viuamus, non oſcitanter ac mediocriter, ſed ſumma diligentia, quantum in nobis eſt, conſtanter ac perſeueranter.

Audiuimus haſtenus breuiter laborem noſtrum: verum iam & præmium conſequuturum audiemus: *Beati* (inquit Dominus) *ſerui illi, quos quum venerit Dominus, inuenerit vigilantes: Amen dico vobis, præcinget ſe & faciet illos diſcumbere, & tranſiens miniſtrabit illis.* Hic Dominus vigilantes pronunciat beatos, atque ne quis beatitudinem hanc imaginariam cenſeat, addit modum beatitudinis: nimirum, ſe (vtpote Dominum) collocaturum ſuos ad menſam, & miniſtraturum iſſis, hoc eſt, æternam eis conſeſſurum requiem, & ſua iſſius donaturum eos gloria. Ex his autem verbis colligere facile poſſumus, quantoperè ſitiat Dominus ſalutem noſtram, vt nempe ſaluemur: colligere quoque poſſumus, quanta iſſius erga nos ſit liberalitas. Etiamſi fecerimus maximè omnia, quæ & hîc & alibi nobis præcipit, nihil tamen deberetur nobis. Nam omnia noſtra benefacta plus quàm ſatis à Domino nobis antè reſuſa ſunt. Neque noſtra illi opus eſt beatitudine. Nam ſine nobis & ab æterno regnauit & porro regnare poteſt. Attamen pollicetur nobis æternam felicitatem, tanquam præmium, ac ſi noſtris iuſtitijs quid poſſemus mereri: & adeò beatos nos eſſe cupit, vt & ſuum nobis offerat miniſterium, velitq; miniſtrare nobis tanquam ſeruis Dominus, quum tamè nos iſſi miniſterium re vera debeamus. Tantum igitur, tamque liberale præmium nos merito extimulare omneis debet, vt alacriùs ſtudioſiusque ſpirituales noſtros lumbos præcingamus, habeamus lucernas accenſas, vigilemusque & expectemus Dominum.

Cæterum dicat hîc quiſpiam: Audio quidè præmij

☪☪☪

magni-

magnitudinem & summam Domini erga nos munificentiam: verum quis semper habere potest præcinctos lumbos & accensas lucernas? quis uero semper vigilare & expectare sic Dominum potest? In multis enim offendimus omnes, & nemo purus à peccato est. Ad hoc ergo sic respondet consequenter Dominus: *Et si venerit in secunda vigilia, et si in tertia vigilia venerit, atque ita inuenerit, beati sunt serui illi.* His verbis patientiam & longanimitatem suam nobis commendat. Et si iure optimo nos omni tempore paratos esse oportet in prima vigilia, in secunda, & tertia, hoc est, in ipsa pueritia statim, in adolescentia, & in senectute: tamen adeo clemens & longanimis est Dominus, ut quos non inuenit per omnia paratos in pueritia, cum his sit patiens usque ad adolescentiam: & quos nec in hac paratos inuenit, eos toleret usque ad ultimam senectutem. Si igitur cessauimus hactenus aut lapsi sumus, surgamus respiscamusque vel adhuc, nondum enim serò est, quandiu differt aduentum Dominus, spes est salutis.

Verum quia nescimus interim, quando potissimum venturus sit: & præstat igitur & utile atque necessarium est, ut semper vigilemus, parati que simus. Ob id nimirum & Dominus subiungit: *Hoc autem scitote, quod si sciret paterfamilias qua hora fur esset venturus, uigilaret utique, & non sineret perfodi domum suam. Et vos igitur estote parati, quia qua hora non putatis, filius hominis ueniet.* Tam timent homines opibus suis terrenis, ut ob has vel totas noctes insomnes ducant, ne se dormientibus irrumpanit fures, & eas furentur. Quanto magis nos sollicitos esse oportebit, ne opibus spoliemur æternis ac cælestibus? Vigilandum igitur nobis est perpetuo, semper inquam studendum iustitiæ & pietati, ne dies Domini (qui tanquam uer-

in no-

in nocte veniet nos imparatos obruat. Atque ne hinc
caussemur nostram impotentiam, quam plurimos
habemus prædecesores, ipsos Apostolos, Martyres,
Confessores, Virgines, & viduas, atque inter hos ip-
sum etiam Martinum, cuius hodie memoriam agi-
mus. Et hi omnes ob id præcesserunt nos, & glaciem
prosciderunt, ut eos imitemur, eademque tandem
cum ipsis fruamur gloria.

Agite igitur, consulamus salutis nostræ, Christi
Domini nostri monitis obediamus, & sanctos eius
sedulo imitemur.

IN IDEM CONCIO

SECUNDA.

Avdimus in Euangelio hoc inter alia de seruis Anno 572
vigilantibus, expectantibusque Dominum
suum à nuptijs reuersurum. Atqui in horum seruo-
rum albo & D. Martinus, cuius hodie Ecclesia an-
nuam agit memoriam, fuit: qui & ob id collocatus
nunc est à DOMINO suo ad mensam suam, deli-
cijisque & gaudijs fruitur nunquam finiendis. Non
ineptè igitur idem hoc Euangelium in præsentia in
illius laudem publicitus in Ecclesia legitur & nobis
proponitur.

Est autem illud totum parabolicum ac allegori-
cum: sumptum nempe à priscorum more, qui noctu
celebrabant nuptias. Sed paucis singularum partium
sensum mysticum indagabimus, ad Dei gloriam, &
nostri doctrinam.

Dominus quidem, qui nuptijs interesse dicitur,
DOMINVS noster IESVS Christus est. Nuptiæ
autem, cœlestia sunt gaudia, ad quæ ille per ascen-
sionem suam introiit. Serui verò, sumus omnes nos;
cuiuscunque simus vel sexus vel conditionis: quum

enim vānundati essemus per chirographum peccati Diabolo, redemit ille nos, fecitque nos sibi peculium. Coloss. 2. Tit. 2.

Cæterum nox, potestas est tenebrarum, mundi maligni summa peruersitas, finis tēporis gratiæ. Luc. 22. Ioan. 3. 9. At reditus Domini à nuptijs, Christi aduentus est ad iudicium: spiritualis quidem, in hora mortis: corporalis verò & non inuisibilis, in nouissimo die. Incertus autem Domini reditus, & horæ mortis & diei nouissimi incertitudinem significat.

Iam quòd Seruator noster hortatur nos ad lumborum præcinctiōem, ad lucernarum gestationem, & ad vigilantiam expectationemque sedulam: eo alius respexitque, tum ad viatores nocturnos, tum ad fideles seruos ad Domini sui aduentum paratos. Nā solent nocturni viatores præcingere lumbos, ne vel stercoreibus commaculentur, vel à sentibus remorentur, vtque sic expediti iter conficiant: solent item iidem gestare lucernam seu facem, ne à via regia aberrarent, aut qua impingant: sic & fideles serui, nocturni foris agente Domino, vigilare ac omni momento expectare illum sedulo consueuerunt. Vult igitur Dominus noster, vt & nos præcinctos habeamus lumbos, gestemus lucernas ardentes in manibus nostris, vigilemusque & expectemus se omni momento à nuptijs cœlestibus reuersurum.

Nox scilicet adest, immò magis horribiliusque ea totum mundum indies occupat: hoc est, totus mundus in maligno positus est, refrigit charitas, nutat ac labascit fides, euauerunt tantum non virtutes omnes, abundauitque interim iniquitas multorum. 1. Ioan. 5. Matth. 24. ideoque merito sanè dicit Paulus, dies esse malos, instareque periculosa tēpora. Ephe. 5. 2. Tit. 3. Veniet autem Dominus certò in nocte hac:

& ve-

& veniet quidem eo tempore, quando longiffimè adhuc abefle ipfum putabunt homines mundani. Marc. 13. 1. Theff. 5. 2. Pet. 3. Apocal. 3. Si igitur confultum nos faluti noftræ volumus, in omne procraftinationem ponamus, quamque primùm & egrediamur Domino noftro obuiam, & ad ipfius aduētum, pulfumque vigilemus oportet.

Sed iftuc vt fiat feliciter, primò omnium lumbi nobis noftri funt præcingendi, hoc eft, à peccatorum fordibus, aq̄ue fpinis carnalium affectuum abftinere nos necesse eft. Iacob. 1. 1. Pet. 2. atque ideò & corpora nofta ieiunijs, vigilijs, ac continentia, alijsq̄ exercitijs carni ingratis, macerare, caftigareque oportet. 1. Corinth. 9. Galat. 6. Non fatis verò eft, vt lumbi noftri præcincti fint, hoc eft, vt non peccemus: fed & lucernis contra accenfis inſtructi fimus necesse eft, lucerna nimirum verbi Dei, luce veræ fidei, & luce bonorum operum. Pfalm. 118. Ioan. 12. Matth. 5. Nam cui hæc non adfunt, is cæcus eft, & manu viam tentans. 2. Pet. 1. Ideoque non tantùm ſcriptum eft: declina à malo: fed & additur ſtatim: & fac bonum. Pfalm. 32. Efa. 1. Atqui necdum fatis nobis eſſe debet, vt lucernas huiusmodi geſtemus noſtris in manibus: fed addendum etiam hoc, vt vigilemus, expectemusque gnauiter ad ipſum uſque Domini noſtri reditum. Videmus enim, etiamſi quis lucernis accenfis noctu vel inſtructiſſimus ſit, ſi tamen is fomno indulgeat, excidere illas è manu ipſius, ſicque mox extingui: ita videlicet, etiamſi & nos quàm pientiffimam arripuerimus vitam, ſi tamen dormiamus, hoc eſt, omnem metum ponamus, & agamus ſecurè, peribit mox omnis noſtra pietas. Ante omnia igitur vigilandum, & expectandum nobis eſt citra intermiſſionem, hoc eſt, perſeuerandum

est, cumque metu ac tremore salus nostra operanda, Scriptum enim est: Nemo coronabitur, nisi qui legitime certauerit. 2. Timoth. 2. Et: Qui sustinuerit usque in finem, hic saluus erit. Matth. 24.

Porrò autem si vigilantes nos inuenerit Dominus, praecinger se, faciet nos discumbere, transiensque ministrabit nobis, hoc est, pro officio, quod alioqui debemus ex aequo, amplissimam nobis mercedem reponet: omnia nimirum corporalia, spiritualiaque bona hic suppeditaturus nobis affatim, demum ad mensam suam caelestem nos eternis gaudijs, delicijsque fruituros collocaturus. Contrà verò si dormientes, cessantesque nos offenderit ille, discet nos, partemque nostram ponet cum hypocritis, ubi erit ploratus, & stridor dentium. Matt. 24. Si sapimus itaque, ne cessemus vnquam in hac vita: sed ita viuamus, quasi dies ille Domini hodie sit venturus. Improuisus enim obrepet: & ubi semel venerit, iam seruum fuerit sarcire superiorem somnolentiam. Quare perpetuò parati simus, instructi bonis operibus, ab omnibusque mundanarum rerum impedimentis expediti.

FERIIS PRAESENTATIONIS

MARIAE, IN EPISTOLAM

CONCIO PRIMA.

Ego quasi vitis fructificans suauitatem odoris, & flores, etc. Eccles. XXIIII.

*Habita an
no 45.*

AD hanc Lectionem probe & cum fructu intelligendam duo nobis cum primis obseruata necessaria sunt. Primus est, quæ nam sit persona loquens: alterum, quis verborum sit germanus sensus. Quod ad loquentis quidem personam attinet, existimauerunt ordinatores (vt videtur) verba hæc sanctissimam matrem virginem loqui, ac proinde ipsius so
liue

lius personæ esse attribuenda: quum præsertim inter cætera in ijs habeatur. *Ego mater sum pulchræ & dilectionis*, &c. Vnde etiam adducti sunt, vt hodiernæ festiuitati accommodarēt. At scriptura testatur contrâ, & id apertissimè, loqui ea Sapientiam, ac proinde huic vni accepta ferenda esse. Sic enim initio eius capitis Syrach inquit: Sapientia laudabit animam suam, & in Deo honorabitur, & in medio populi sui gloria-bitur, & in Ecclesijs altissimi aperiet os suum. Christiani verò nullam Sapientiam loquentem agnoscimus præter eam, de qua D. Paulus 1. Cor. 2. in hæc verba dicit: Ex Deo estis in Christo Iesu, qui factus est nobis sapientia. Quare & nos iam hæc ipsa verba de hac sapientia, nempe Iesu Christo, & intelligemus & ipsius gratia explicabimus: sic tamen, vt huius Sapientia matrem Mariam minimè excludere velimus. Hæc breuiter de priori, loquentis nempe persona, præfata sufficiant. Nunc porrò alterum, nimirum verborum germanum sensum ac fructum, cum compendiose tum luculenter explicabimus. Hic igitur maximè attentas præbete aureis. Nam quum ipsa Dei sapientia loquatur, colligere facile est, ipsam non stulta, non vana, aut leuia, sed ardua & sapientia proposituram. Duo autem peculiariter proponit. Primò, quid ipsamet & sit & possit: deinde & qui sint eius discipuli, & quid ipsis sit datura.

De priori sic inquit: *Ego quasi vitis fructificans suauitatem odoris, & flores mei fructus honoris & honestatis. Ego mater pulchræ dilectionis & timoris & agnitionis, & sancta spei. In me omnis gratia vitæ & veritatis, in me omnis spes vitæ & virtutis.* Hic primò dicit se esse vitem fructiferâ, matrem omnium virtutû, viam, veritatē, & vitâ. Quòd autem hæc Epitheta vni huic sapientia, Iesu Christo, tribui debeant, testatur ipse plus satis in Euan-

gelo. Sic nanq; dicit Ioan. 15. Ego sum vitis vera, & pater meus agricola est. Item ibidem: Qui manet in me & ego in eo, hic fert fructum multum, quia sine me nihil potestis facere. Item Ioan. 14. Ego sum via, veritas, & vita: nemo venit ad patrem nisi per me. Sed iam cōsideremus, quomodo declarauerit se esse vitem, matrem omnium virtutum, viam, veritatem, & vitam. Vitis quidem principiò in terram demittitur, vt inde tum efficacius & commodius exurgat, fructificet, & floreat. Ad hunc modum & eterna illa vitis, vnigenitus Dei patris filius ac Deus ipse Iesus Christus seruator, propter nostram salutem demisit in terrā sanctificatum ab eterno, hoc est, in vterum benedictę, sanctissimę, castissimęq; virginis ac matris Marię, vt inde veluti sponsus prodiret de thalamo suo, vt inde veluti flos exurgeret, fructificaretq; vniuerso hominum generi fructus honoris & honestatis. Hūc iam sensum cōfirmat Dauid Psal. 84. Benedixisti (inquit) Dñe terrā tuā, auertisti captiuitatem Iacob. Misericordia & veritas obuauerunt sibi, iustitia & pax osculatę sunt. Veritas de terra orta est, & iustitia de cœlo prospexit. Dominus dabit benignitatem, & terra nostra dabit fructum suum. Hęc verò terra sancta non simo corporali, & lapidibus olifluis obducta est, sed simo spiritali, nempe gratia, spiritus sancti obumbratione, virtute altissimi, lapidibus fidei, & charitatis. Vnde & angelus ad eam inquit Luc. 2. Aue gratia plena, Dominus tecū, benedicta tu inter mulieres: Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi. Verū vt reuertamur ad vitem nostram: Posteaquā vitis in terrā demissa est probeq; saginata, tandem prodit etiam & conspicua sit: Ita quoque vera vitis Iesus Christus, quum per tempus aliquod in terra sua, in vtero in-

quam

quam matris suæ quæ uisisset, tandem prodijt, factus-
 que est conspicuus, hoc est, homo natus est. Hūc sen-
 sum confirmat propheta Baruch cap. 3. Hic (inqui-
 ens) est Deus noster, & nō æstimabitur alius aduersus
 eum. Hic adinuenit omnem uiam disciplinæ, & tra-
 didit illā Iacob puero suo, & Israel dilecto suo. Post
 hæc in terra uisus est, & cum hominibus conuersa-
 tus est. Item Angelus Luc. 2. Annuntio uobis gaudiū
 magnum, quod erit omni populo, quia natus est uo-
 bis hodiè saluator, qui est Christus Dominus.

Iam ubi sic uitis prodierit, mox gemmis eductis
 florescit: ita & nostra uitis Iesus Christus ubi adole-
 uisset, erupit statim in flores, produxit flores chari-
 tatis, timoris, agnitionis, & sanctæ spei, dum cœlestē
 illam philosophiam prodidit mortalibus, dum om-
 nibus male habentibus benefecit, dum ueram Dei co-
 gnitionem homines docuit, dum spem æternæ uitæ
 in se credentibus pollicitus est: hunc sensum omnes
 Euangelistæ constanter affirmant.

Cæterum omnibus in uite sic absolutis, tandem
 in uuis profert uinum mortalibus: Sic & uitis nostra
 Iesus Christus, quum flores hūc produxisset flagran-
 tissimos, tandem & uinum protulit uerè exhilarans
 cor hominis, hoc est, remissionem nobis largitus est
 peccatorum, filios nos fecit Dei, & cœlestis denique
 hæreditatis fecit consortes. Ibi uerè declarauit, se esse
 uiam ad Patrem, ipsissimam ueritatem, æter-
 nam uitam per ipsum solum patere. Hoc autem ui-
 num expressum est ab initio passionis eius usque ad
 uitæ finē: dū scilicet in horto sudauit aquam & san-
 guinem, dum in domo Pilati flagellatus & spinea co-
 rona perfoesus est, dum denique in cruce clauis vul-
 neratus est, & aperto latere sanguinem fudit & aquā
 in remissionem peccatorum nostrorum. En fratres

charissimi, sic declaravit se verè esse vitem, fontem omnium virtutum, viam, veritatem, & vitam. Non itaq; iniuriã huiusmodi sibi epitheta hęc attribuit. Hęc iam de priori huius Lectionis parte dicta sint.

Nũc veniemus ad posterius. De hoc igitur sic porrò inquit: *Transite ad me omnes qui concupiscitis me, & à generationibus meis adimplebimini. Spiritus enim meus super mel dulcis, & hereditas mea super mel & sanum. Memoria mea in generationes seculorum. Qui edunt me, adhuc esurient, & qui bibunt me, adhuc sitient. Qui audit me, non confundetur, qui operantur in me, non peccabunt. Qui elucidant me, vitam aeternam habebunt.* Hic primò dicit, eos suos esse discipulos & bonorum suorum consortes, qui se concupiscunt, qui se edunt & bibunt, qui se audiunt, qui in se operantur, qui denique se elucidant. His explicandis non nihil immorabimur. Quinãm illum concupiscant, non aliunde clariùs, quàm à simili perdiscemus. Quisnãm quæso concupiscit medicum? Non certè sanus, sed valetudinarius, nec quilibet valetudinarius, sed ille solùm, qui morbũ suum agnoscit & eo cupit liberari: Sic nemo etiam concupiscit hanc sapientiam verè, nisi qui suam ipsius stultitiam cognoscit: nemo concupiscit huius vitis vinum, nisi qui esurie & siti premitur: nemo concupiscit hanc omnium virtutum matrem, nisi qui se omnibus vitijs contaminatum fatetur: nemo concupiscit hanc vitam, nisi qui se aberrasse videt & reduci cupit: nemo concupiscit hanc veritatẽ, nisi qui suũ agnoscit mendacium: nemo denique concupiscit hanc vitam, nisi qui se in morte ipsissima versari videt. Si nos igitur verè Christi discipuli & consortes esse volumus, ante omnia nostram miseriam, nostrã infirmitatem, nostrum errorem, nostra peccata agnoscamus oportet, & vnus ipsius gratiam, miseri-

gordiam, auxilium, consolationem desideremus necesse est. Iam qui ipsum edant & bibant, testatur ipse met Ioan. 4. & 6. nimirum, qui credunt in ipsum, qui certò sibi persuadent ipsum carnem suam pro ipsis tradidisse, sanguinemq; suum pretiosum fudisse in remissionem peccatorum. Si itaque & nos Christi discipuli ac consortes esse volumus, in ipsum constanter credamus, & omnia bona de ipso nobis polliceamur oportet. Sic verè ipsum & edemus & bibemus, & saturabimur. Porro qui ipsum audiant & in se operentur, ipsemet testatur Ioan. 13. Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos, vt & vos diligatis inuicem. In hoc cognoscent omnes quòd discipuli mei sitis, si dilectionem habueritis ad inuicem. Si ergo & nos Christi esse volumus discipuli, sic verbum ipsius, nempe præcepta, audiamus necesse erit, vt diligamus mutuò & honestam conuersationem agamus. Postremò qui ipsum elucidet, hoc est, imitentur, testatur satis benè D. Petrus 1. cap. 2. Christus passus est pro nobis, relinquens vobis exemplum vt insequamini uestigia eius. Si igitur verè ipsius discipuli esse cupimus, cum ipso etiam patiamur & moriamur oportet. Sed quid præmij huiusmodi discipulos manebit? quid mercedis illis daturus est? Non solum satis habebit, quòd semel illos redemerit sua passione à peccato, morte, & Sathana, transtuleritq; in adoptionem filiorum, & regni cœlestis contubernium: verum etiam insuper donabit illos hinc spiritu suo, reficiet omnibus bonis, defendet ab omni malo, cōseruabit à peccatis, & tandem æternam vitam largietur.

Amplif.

Repet. & hortar.

IN EANDEM CONCIO

SECUNDA.

ANNO 51.

Qui Lectionem hanc Syraci ad hodiernam festiuitatem detulerunt, videntur intellexisse eam de Maria virgine, quum praesertim loquens persona in foeminino genere apud Sapiētem loquatur. Et non incōmodè profectò in Domini matrem trāsferri ea potest, modò tamen rectè omnia secemus. Nam haftenus quidem est vtiq̄ dicenda Maria vitis fructificans, quòd protulit vinum illud omnium & nobilissimum & fragrantissimum, quod & Deum ipsum & angelos & omnes pios vnicè exhilarat, nēpe filium Dei Iesum Christum Dominum nostrum, qui fructus, flosq̄ est omnis honoris, ac honestatis: sic quoque haftenus vocari Maria non ineptè potest mater pulchræ dilectionis, & timoris, & agnitionis, & sanctæ spei, quòd genuerit filium dilectionis, dilectissimum inquam Dei patris filium, qui verum Domini timorem nos docuit, immò qui ipse est pavor noster, per quem & Deum & veritatem cognouimus, in quo summa etiam salutis nostræ spes nobis est sita. Sic denique & haftenus omnem gratiam vię & veritatis, spemq̄; vitæ, ac virtutis omnem fuisse in Maria dici potest, quòd illum in vtero suo gestauerit, qui est via, veritas, resurrectio, iustitia, redemptio & vita.

Cæterùm vltra & supra hæc (quæ iam diximus) non possunt præsentis Epistolæ verba Mariæ salua Scripturæ maiestate aptè tribui. Nam certum est ex Syraci, æternam Dei Sapientiam esse personam loquentem: quæ videlicet non ipsa Maria est, sed Mariæ filius, qui factus est nobis sapientiã à Deo, in quo & omnes thesauri sapientiæ, scientiæq̄; sunt reconditi.

diti. 1. Corinth. 1. Coloss. 2. atque hinc adeò nihil de-
 cedit Matris virginis honori, vt & plurimum acce-
 dat, quippe quæ filij sui honorem reputet pro suo
 ipsius honore. Est igitur Christus reuera vitis fructi-
 ficans, quemadmodum & ipse se vitem veram in E-
 uangelio vocat. Ioan. 15. idq; duabus potissimum de
 caulis: primò nimirum, quòd quemadmodum vitia
 dat vinum, ita & ille pro nobis dederit effuderitque
 sanguinem suum, ac in eo lauerit nos à peccatis no-
 stris: secundò autem, quòd quemadmodum palmit-
 es non possunt extra vitem fructum ferre, sic nec
 nos citra illum & eius gratiam quid boni facere pos-
 simus. Est item Christus verè mater pulchræ dilecti-
 onis & honoris & agnitionis & sanctæ spei. Ab ipso
 enim omnes virtutes promanant, per ipsum appa-
 ruit charitas Dei erga nos, per ipsum accepimus spi-
 ritum dilectionis & timoris Domini, per ipsum ad
 agnitionem Dei ac veritatis venimus, in ipso deni-
 que spem, hæreditatemq; habemus & fortimur vitæ
 æternæ. Est ergo & omnis gratia vitæ ac veritatis,
 omnis quoque spes virtutis & vitæ in Christo. De e-
 ius nanque plenitudine & accepimus & hodiè eti-
 amnum accipimus omnes gratiam pro gratia. Ioan.
 1. Ipse est via in doctrina, veritas in promissis, virtus
 in tribulationibus & angustijs, vita in præmio. Ioan.
 15. Nemo potest venire ad patrem, nisi per hunc. Quò
 itaque in hoc tanquam cornu copiar longè vberri-
 mo habeamus omnia, quæ vel expetere possumus,
 vel necessaria nobis esse possint: agè transeamus ad
 illum omnes. Vocat enim nos, inquit: *Transite ad
 me omnes qui concupiscitis me, & à generationibus meis adim-
 plemini. Spiritus enim meus super mel dulcis, & hæreditas mea
 super mel & sauum.* Et clarius adhuc apud Matthæum,
 sed in eandem prorsus sententiam: *Venite ad me omnes*

qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Iugum enim meum suauē est, & onus meum leue: & sum mitis ac humilis corde. Nihil in mundo vniuerso tā vel dulce vel amœnum est, quin satietas & nausea tandē sequatur: verū Christus contrā tam dulcis ac suauis omninō est, vt ipsum edentes sint esuritura adhuc, & ipsum bibentes sititura adhuc: sed sic tamē esuritura ac sititura, vt neq; esuriant neq; sitiant in æternum. Vnde nempe in Euangelio sic ipsemet clamat: Si quis sitit, veniat ad me, & bibat. Qui venit ad me, non esuriet: & qui credit in me, non sitiet vnquam, Ioan. 6. & 7.

Transeamus igitur ad illum omnes, edamus hunc panem viuum, & bibamus ex hac aqua saliente in vitam æternam: hoc est, credamus in ipsum, ad ipsum vnum in omnibus necessitatibus nostris confugiamus, vnicē illo nitamur. Verū interim audiamus etiam illum, hoc est, verbum ipsius audiamus, & voluntati eius obsequamur sedulo: ita enim non confundemur in æternum. Operemur quoq; in illo, hoc est, non nostra opera, sed ipsius in nobis opera exerceamus. Ita enim peccabimus nunquam. Ipsum denique dilucidemus, hoc est, induamus & vndiquaq; imitemur. Ita vitam æternam habebimus.

FERIIS PRAESENTATIONIS
MARIAE, IN EVANGELIUM
CONCIO.

Magnificat anima mea Dominum. Et exultauit spiritus meus in Deo seruatore meo, &c. Luc. I.

*Habita
anno 52.*

IN hodierna praesentationis Matris virginis festiuitate nullam vel Epistolarem vel Evangelicam Lectionem habemus, quae illi peculiariter conueniat. Constitui ergo, vtriusq; loco, vt & antehac non semel factitauimus, Hymnum Marianum (quem Magnificat)

gnificat vulgò appellant) in præsentia vobis & prælegere & pro modulo nostro interpretari. Elegi autem hunc, non ob id solùm vt eum intelligatis ac magni æstimetis, verùm etiam (& in primis quidem) quòd non ineptè ille cum præsentis festi historia cõsentiat. Accepimus enim traditione Maiorum, Mariam (puellam adhuc trimam) in præsentatione sui quindecim gradus ad templum Hierosolymitanum ducentes per se solam transcendisse: atqui in hoc cãtico treis quidem duntaxat transcendit illa gradus: verùm longè quindecim illis sublimiores, & in quibus omnium salus consistat. Si igitur cui mirum videtur, quòd tantilla puella quindecim externos gradus sola superare poterit: is multò magis miretur, quòd iam dictos tres gradus spirituales cõscenderit.

Sed audiamus quinàm sint gradus isti tres, de quibus loquimur. Sunt nimirum ij, Dei misericordia, Dei potentia, & Dei veritas. Hos enim tres beneficos Dei progressus seu effectus & agnouit illa & laudauit in suo hymno: quos eisdè & à nobis agnosci, laudariq; oportet, si summũ cœlesteq; Dñi templũ ingredi ac possidere cũ ea æternũ velimus. Cõsideremus igitur nunc quàm diligentissimè, ecquomodo illa Canticum suum & inchoauerit & prosequuta sit.

Sic quidem ait virgo sanctissima initio: *Magnificat anima mea Dominum, & exultauit spiritus meus in Deo saluatore meo.* Hic talem omninò laudandi, exultandique modum audimus, quem totus mundus ignorat, nec imitari potest. Si enim laudat quempiam, sola lingua eum laudat: & si exultat, aut in sese aut in rebus perituris exultat. Verùm MARI A contra, magnificatura Dominum, non lingua tantùm (hypocritarum more) illum magnificauit seu laudauit, sed & anima ac spiritu, hoc est, ex toto corde,
per

per totam vitam, omnibus & corporis & animi viribus: exultans item, non in sese aut suis meritis, neq; in vllis rebus temporarijs, sed in solo Deo seruatore suo exultauit ac gloriata est. Vide: Sic & nos laudare, exultareq; debemus, si quidem Dei esse videri velimus. Si inquam laudare quid volumus, eum laudemus solum, quem omnis decet laus & gloria, Dominum nempe: & laudemus quidem eum, non verbis duntaxat, sed anima etiam tota, toto nimirum intellectu, omni voluntate, tota memoria, omnibus factis & cogitationibus nostris. Si item exultare & gaudere libet, non externis duntaxat gestibus lætemur, sed & (ac cū primis) spiritu: & exultemus, non in sapientia aut iustitia nostra, non in generis nobilitate, non in diuitijs aut mundi huius voluptatibus, nō in corporis robore, sed in solo Deo seruatore nostro, ad huius vnus gloriam.

Sequitur autem iam prima causa, quæ ad eam Mariam magnificauerit Dominum, & exultauerit in Deo salutari suo: *Quia (inquit) respexit humilitatem ancilla sua: ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. Quia fecit mihi magna qui potens est, & sanctum nomen eius. Et misericordia eius à progenie in progenies timentibus eum.* His verbis immensam Domini misericordiam laudat, sicq; primum conscendit gradum ad summum Dei templum. Principiò autem canit misericordiam diuinam erga se abundè præstitam: mox verò & eam quæ omnibus æquè hominibus exposita est concelebrat. Dicit igitur, in hoc opulenter Dominum erga se misericordiam suam declarasse, quòd respexerit ad humilitatem ipsius, hoc est, quòd ipsam coram mundo abiectam (pauperulam nimirum & sabro desponsatam) in matrem filij sui vnigeniti elegerit, sicq; supra cunctas totius mundi mulieres (etiam sanctissimas)

etissimas) extulerit: adeo, vt & tunc & perpetuis temporibus ipsam pronuntiaturi sint beatam, non solum credentes Iudæi, sed & omnes totius orbis nationes, quibus ex ipsa contigerit Seruator.

Posteaquam verò illa ineffabilem Dei erga se exertam munificentiam dignis laudibus extulit, sit mox prophetissima, futuraque; prædicit. Dicit enim, misericordiam Domini non in ipsa duntaxat desituram, sed & in alios quam latissimè propagandam: non in Iudæos tantum, sed & in mundi totius nationes, omni tempore, ad vltimum vsque; seculi huius diem: verum in non impœnitentes & incredulos, sed in timentes ipsum, in pœnitentes, & in filium suum Iesum credentes. Iuxta illud Petri: Non est acceptio personarum apud Deum, sed in omni gente quisquis timet ipsum, & operatur iustitiam, is acceptus est illi. Acto. 10. Iam & in nos hæc Domini misericordia opulentè effusa est: verum videamus, vt gratissimus Mariæ exemplo, vtque; ex animo timeamus ipsum. Alioqui enim frustra illa in nos propagata fuerit.

Cæterum audiamus porrò causam secundam, quò magis Maria magnificauerit Dominum, & in Deo seruatore suo exultarit: *Fecit (inquit) potentiam in brachio suo, dispersit superbos mente cordis sui. Deposuit potentes de sede, & exaltauit humiles. Esurientes impleuit bonis, & diuites dimisit inanes.* His verbis summam illa Dei potentiam extollit. Etsi autem Deus ab ipso mundi exordio omnibus temporibus exeruit mirabiliter potentiam suam, deiiciens scilicet huius mundi potentes, superbosque & sapientes, exaltansque contra huius mundi imbecilles, abiectosque & stultos: Maria tamen hinc non tam ad præterita, quam ad futura respexit, tametsi quasi de præteritis loqui videatur. Brachium Domini, filius Dei & Mariæ est, Iesus

Christus: Per potentes autem, superbosq; & diuites, intelligit illa mundi huius tyrannos, sapientes, & iustitarios: Per imbecilles verò, humilesq; ac esurientes, abiectos ac miseros peccatores intelligit. Hoc igitur vult dicere: Deus Pater per filium suum Iesum (quem ego iam gesto in vtero) mirandam potentiam exeret, qui tamen humilis, & inermis apparebit. Humana enim potentia, & auctoritate formidabiles, habebunt filium meum pro imbecilli homunculo, ipsumq; & eius doctrinā cœlestem extinguere tyrannide sua conabuntur: verum ille humilitate, & imbecillitate sua omnem illorum potentiam euerget, eosq; è thronis suis in ima tartara præcipitabit. Humana sapientia turgidi, & qui religionis arcem tenere videbuntur, pro stulto ac seductore habebunt filium meum, ipsumq; iridebunt ac odio prosequentur: at ille cōtrā verbo suo stulto ac despicibili stultam facturum omnem eorum sapientiam, & tāquam veræ religionis hostes, æternæ damnationi obnoxios declarabit. Diuites item tum opum fluxarū, tum iustitiæ humanæ, filium meum utpotè pauperem, & quibus suis calamitatibus pressum aspernabuntur, nec proinde dutescere, iustificariq; per ipsum volent: ceterum ille efficiet interim, vt neq; diuitiæ terrenæ, neque falso arrogatæ iustitiæ quid eis salutis adferāt, sed verè pauperes, impiosq; se in Dei iudicio esse sentiant. Atqui qui coram mundo & in oculis proprijs sunt imbecilles, hos filius meus robore fortissimo donabit, vt ne ipsæ quidem portæ inferorum valere aduersus eos possint: qui humiles sunt & abiecti coram mundo, eos ille sua benignitate extollet: qui stulti coram mundo habentur, hos ille faciet sapientissimos: qui pauperes sunt & opibus & spiritu, eos ille æternum ditabit: qui coram mundo & in oculis

suis

luis impij sunt, ipsos ille iustificabit: qui denique de proprijs meritis diffident & esurient gratiam Evangelicam. En, hæc Mariæ mens fuit, & sic rursus de rebus futuris tanquam præteritis prophetauit. Moneamur verò nos, vt ante omnia in imbecilliu, stultorum, humilium, pauperum, & esurientium numero simus, quò & ipsi euehamur per Dei brachium, filium Dei & Mariæ, Iesum Christum.

Restat nunc tertia causa, ob quam Mariæ anima magnificauit Dominum, & spiritus eius exultauit in Deo salutaris ipsius: *Suscipit* (inquit) *Israel puerum suum, recordatus misericordiæ suæ. Sicut locutus est ad patres nostro, Abraham & semini eius in secula.* Hic laudat illa Domini veritatem seu fidem in promissis. Sæpe promiserat per prophetas, se puero suo Israeli (hoc est, Iudæis) missurum liberatorem. Quia verò diu differrebat promissio illa, quò nondum scilicet temporis plenitudo venisset: etsi pijs omnibus expectabatur, non deerant tamen qui de ea desperarent. Vt igitur consolaretur illos, istos autem diffidentiae cõuinceret, seseq; adeò veracem & constantem declararet: recordatus tandem est misericordiæ suæ, quum venisset tempus miserendi, suscepitq; Israelem puerum suum, hoc est, misit Iudæis filium suum, seruatorem mundi: Israelem inquam suscepit, non eos tantum qui ex Abraham nati erant secundum carnem, sed & qui secundum spiritum ex illo erant nati, hoc est, respicebant & credebant, siue Iudæi, siue Gentiles. Atq; sic & nos iam, qui & fide sumus filij Abrahamæ, per filium suum suscepit, liberauit, & saluauit Deus: ideoq; & nostrarum cum primis partium erit, vt laudemus illum perpetuò, quemadmodum ob misericordiam & potentiam, ita & propter veritatem erga nos gratuito declarata; erit verò & hoc no-

strarum partium, vt tanta beneficia in nobis & constanti fide, & bonorum operum studio conseruare semper conemur.

FERIIS D. CATHARINAE,
IN EPISTOLAM CONCIO.

*Confitebor tibi Domine rex, & collaudabo te
Deum seruatorem, &c. Eccl. LI.*

*Habita
anno 46.*

Huius Lektionis verba sapientissimus ille Israelitarum rex Solomon in diuinæ Sapientiæ encomium loquutus est. Sunt autem ob id hodiernæ festiuitati peculiariter consecrata, quòd & ipsa Catharina virgo, spreta mundana & vmbatili sapientia, hanc vnã tanquam veram & omnia potentem & elegerit & amauerit & exquisierit, atque adeò tam mordicus tenuerit, vt ab ea neque minis neque pollicitis, neque verberibus neque verbis, neque rotis neque gladio potuerit auocari, sicq; suo declarauerit exemplo, verissimum esse, quod hic Solomon dicit, nempe malitiam non posse vincere Sapientiam, & hanc à fine vsque ad finem attingere fortiter & omnia disponere suauiter.

Caterùm, vt & nos omnibus alijs posthabitis, in huius vnus amorem & admirationem possimus & citius & lubentius rapi, ipsa Lektionis verba parumper consideremus. Non arbitramur hic loqui Solomonem de vulgari sapientia, quæ est affectio quedam animi circa diuinarum, humanarumq; rerum cognitionem versans: sed hoc persuasum habebimus, loqui illum de ea sapientia, quæ omnem sapientiam transcendit, & à qua omnis sapientia veluti ritulus è fonte proficiscitur, nempe de ipsa Sapientia Dei, quæ est filius Dei Iesus Christus seruator noster. Hic enim summa illa Dei sapientia est, in quo
annes

omnes sapientiæ & scientiæ Dei thesauri reconditi sunt, qui & nobis à patre factus est sapientia, iustitia, sanctificatio, & redemptio. 1. Corinth. 1. Coloss. 1. Hunc non potuit, neque potest vincere malitia. Nã peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius. Esaiæ 53. 1. Pet. 2. Immò nec vllum eorum vnquã potuit malitia vincere, qui huic Sapientiæ adhæserunt, qui in hanc spei suæ collocarunt ancoram. Sic enim ipsa dicit: Et portæ inferorum non præualebunt aduersus Ecclesiam meam. Et Paulus ait: Nihil damnationis illos manet, qui insiti sunt Christo Iesu. Nam si Deus pro nobis, quis contra nos? Hic Iesus Christus à fine vsq; ad finem attingit fortiter, & disponit. Quia ille est, per quem condita sunt vniuersa, visibilia pariter & inuisibilia: per ipsum omnia gubernantur & implentur. Coloss. 1. Ephes. 4. Hunc omnium Dominus dilexit. Ipse nanque Dei patris filius est charissimus, in quo sibi complacuit. In hoc voluit omnem plenitudinem diuinitatis inhabitare corporaliter, & reconciliari omnia erga se, siue quæ in cœlis, siue quæ in terris. Hic sponsus ille est, quem omnes electi exquisierunt & amplexi sunt, cui & Paulus suos Corinthios desponsauit: Despondi (inquit) vos vni viro, virginem castam exhibere Christo, Hic doctor disciplinæ Dei, & elector operum illius. Nam ipse cœlestem doctrinam, voluntatemque patris è cœlo attulit, & in nos apertè effudit. Verbum (inquit Petrus) misit Deus filijs Israel, nuncians pacem per Iesum Christum; hic omnium Dominus est. Hic inuenit (ait Baruch) omnem viam disciplinæ, & tradidit illam Iacob puero suo & Israel seruo suo: post in terris visus & cum hominibus conuersatus. Et ipse Dominus: Omnia quæcunque audiui à patre meo, annunciaui vobis. Et ad patrem: Manife-

stauit nomen tuum hominibus, quos dedisti mihi in mundo. Verba quæ dedisti mihi, dedi eis: ego tradidi eis sermonem tuum.

Iam igitur hoc superest, vt quando ipse vera Sapientia sit, nos ab eo sapientiam postulemus: quando ipse victor sit malitiæ, sub ipsius agamus præsidio: quando ipse omnia moderetur & gubernet, nos ipsum nostrum regem agnoscamus: quando ipsum Deus ipse diligat, & nos eum diligamus: quando ipse sponsus noster sit, nos illi seruemus fidem: quando ipse deniq; doctor sit, ipsius doctrinã amplectamur, quum præsertim & pater cœlestis hoc vnice exigat, dum inquit: Hunc audite.

FERIIS D. CATHARINAE,
IN EVANGELIUM CONCIO
PRIMA.

Simile fiet regnum caelorum decem virginibus, quæ sumptis lampadibus, &c. Matth. XXV.

Habita
anno 25.

IN huius D. Catharinæ ferijs indifferenter Euangelium legitur vel de thesauro abscondito vel de decem virginibus, idq; vtrunque non inconuenienter. Nam & thesaurum absconditum (Christum inquam seu gratiam Euangelicam) vnice illa quæsiuit, emitte, & vna verè fuit ex virginum prudentium numero. Quia igitur anno superiori parabolam de thesauro illo abscondito declarauimus, nunc de decem virginibus parabolam explicare stat sententia. Quare surgite omnes, eamq; ex Euangelio audite.

Summa ac scopus totius huius similitudinis est, non dormitandum aut cessandũ esse in vita hac, sed assiduo cultu pietatis & officijs in proximum parandũ nobis viaticum in vitam futuram, quòd scilicet in resurrectione serò nimis quæsituri hoc ipsum,

sum simus, nisi hic parauerimus maturè. Sed præcipuas parabolæ partes ordine expendemus, ad nostri doctrinam.

Principiò igitur, per decem virgines, omnes in genere Christiani intelliguntur: qui nimirum dicuntur virgines, quòd castitatem habeant veræ fidei, sintq; in baptismo despõsati vni Christo: iuxta illud Pauli: Despondi vos vni viro, vt virginem castam exhibeatis Christo. 2. Corint. II. Nam qui extra veram, orthodoxamq; fidem agunt, Christumq; vel ignorant vel abnegarunt, ij in scripturis non virgines, sed meretrices, & adulteræ dicuntur: iuxta illud Ose. 4. Spiritus fornicationum decepit populum meum, & fornicati sunt à Deo suo.

Sponsus aut, cui obuiam exierunt decem virgines, Christus est: ceu paulò antè ex Pauli verbis collicuit.

Per quinq; verò virgines prudentes, veri Christiani intelligendi veniunt: quemadmodum per fatuas Christiani adulterini.

Cæterum quòd illæ omnes simul exijisse Sponso obuiam dicuntur, tam fatuæ inquam quàm prudentes: inde nõ obscurè colligitur, loqui hic Christum de ijs præsertim Christianis, qui non minus piam ducunt cõuersationem, quàm veram habent fidei confessionem: ita vt iuxta externam vitam, confessionemq; adulterini veris similes sint. Nam qui ore Deum confitentur & factis interim negant, hoc est, qui mortuam habent fidem, ij ad infidelium album pertinent. Tit. I.

Non igitur per lampades propriè fides seu fidei confessio, sed opera externa bona intelligi debent.

Per oleum verò, charitas ex vera fide promanans, cõscientia bona & pura, ac recta ad Deum intentio, intelligenda est. Hæc em in Dei iudicio genuinos Chri

stianos à falsis discernunt, faciuntque externam nostram & confessionem & conuersationem Deo gratam: at sine ijs hypocritæ sumus, & coram Deo reprobis, quantumlibet alioqui insignis sit nostra fidei confessio, quamlibet in speciem speciosa sint nostra opera.

Iam sponsi tardatio, aduentus Christi ad iudicium extremum dilatio est: qui nimirum in longum differt reditum suum, non (vt impij iudicant) quòd emanurus omninò sit, sed vt longanimitate sua inuitet nos omnes ad pœnitentiam ac æternum seruet, Rom. 2. 2. Pet. 3.

Quòd verò, quum tardaret Sponsus, virgines omnes dormire cœperunt & dormierunt: per hoc defectus & mors significatur, quibus tam boni quàm mali hoc in mundo obnoxij sunt. Nam secundum corpus, vnus est omnium interitus: siue pij sint, siue impij: siue sapientes, siue stulti: siue docti, siue indocti, Eccles. 2.

Porro autem clamor ille nocte intempesta, Sponsi præsentiam nuncians, & virgines à somno ad occurrendum illi excitans: tubam angelicam portendit, qua (eo tempore, quo nimirum putabunt homines) mortui omnes in istu oculi excitabuntur ad vitam, ad iudiciumq; Christi sponsi citabuntur, iuxta illud Matth. 24. Tunc plangent omnes tribus terræ, & videbunt filium hominis venientem in nubibus cœli cum virtute & gloria multa. Et mittet angelos suos cum tubæ voce magna, & congregabunt electos eius à quatuor ventis, à summis cœlorum vsq; ad terminos eorum.

Quod verò in parabola sequitur, quemadmodum expergesactæ virgines omnes adornarint lampades suas: eo portèditur, simulatq; mortui è terræ puluere euigi-

cuigilauerint, consideraturū tum vnumquenq; opera sua quæ in vita mortali gessit. Nam de solis operibus tunc quæstio fiet: iuxta illud Matth. 16. Futurum est vt filius hominis veniat in gloria patris sui cum angelis suis, & tunc reddet vnicuique iuxta facta ipsius. 2. Corinth. 5. Apocal. 14.

Sed quòd fatuæ virgines tandē tum se oleum non sumpsisse secū senserunt, ideoq; à reliquis petierunt illud: eo delineatur, quòd dies Domini reuelaturus sit abscondita tenebrarum & cōsilia cordium: quòd inquam tum sint pœnitentia antea factæ vitæ tangendi hypocritæ & impij, sed serò nimis.

Quòd autem sapientes denegarunt fatuis olei sui communicationem, illud vix sibi ipsis sufficere dixerunt: significat, in illo die nemini prodesse posse aliena merita aut suffragia, sed vnumquenque suum ipsius onus portaturum: significat item, neminem piorum tunc suis confisurum meritis, sed in consideratione rigidi iudicij Dei omnia sua opera pro insufficientibus habiturum, solaquæ diuina misericordia & gratuitis promissis nixurum.

Adhæc verò, quòd sapientes relegarunt fatuas ironicè ad olei venditores: eo notatur illorum stultitia ac securitas, qui in præsentī vita audiūt adulatores spirituales, sicq; veram pietatem negligunt: cuiusmodi assentatores sunt, qui alios ob externam iustitiæ speciem beatificant, aut peccatoribus ex falsis indulgentijs remissionem & culpæ & pœnæ (citra etiā omnem præcedentem pœnitentiã) pollicentur, aut in confessionibus (& præsertim in mortis hora) nimis largiter immensam Dei misericordiam inculcant, nulla interim iustitiæ diuinæ mentione habita. Qui hos inquam parasitos audierunt, ij in iudicij die videbunt se miserimè esse deceptos: iuxta illud Esa. 3.

Popule meus, qui te beatum dicunt, ipsi te decipiūt,
& viam gressuum tuorum dissipant.

Cæterum quòd cum sponsus venisset, solæ paratæ
virgines intrauerunt cum illo ad nuptias, clausa quæ
mox est ianua: inde docemur, nemini obuenturum
vnquam cœlestium nuptiarum & gaudiorū confor-
tium, nisi qui paratus sit, hoc est, in fide veram chari-
tatem, innocentiamquæ; exercuerit, aut saltem per ve-
ram vitæ antea actæ pœnitentiam in sanguine Iesu
Christi remissionem omnium suorum peccatorum
sit consecutus. Nam alterutrum ad sit oportet.

Postremò verò, quòd fatuæ à venditoribus olei
reuerse inanes, quantumlibet & pulsarint ostium, &
apertionem petierint, tulere tamen repulsam, nec
intromissæ sunt: inde docemur, non solum post vlti-
mum absolutum Christi iudicium neminem posse
saluari contra opinionem Origenicam, sed & irra-
tionabilem prorsus ac vanam esse illorum fiduci-
am, qui citra vel veram pietatem vel seriam pœni-
tentiam hoc in mûdo exercitam sperare audent glo-
riam regni cœlestis.

Ne quis autem hîc latronem, & à suscepto Bapti-
smo morientes nobis obijciat: dicimus, longè aliam
in his & fuisse & esse rationem, quàm in nobis. Latro
enim morte prohibebatur seu impediabatur, quò mi-
nus vitæ pietatem vrgere potuerit: & in eadem ratio-
ne ipsi etiam baptizati, si à suscepto baptismo mo-
riantur statim, excusantur: verùm quum nos non sta-
tim à suscepto baptismo aut accepta iustificatione
moriatur, vel piè viuamus, aut post peccatum ex a-
nimo respiscamus oportet, vel nihil nobis salutis
polliceri queamus.

Si igitur coronari cupimus, certemus legitimè:
in præoccupari velimus, vigilemus omni momento,
occur-

occurramusque sponso Christo cum lucentibus sinceræ conscientiæ & bonorum operum lampadibus. Quum enim adfuerit ille, iam non erit amplius tempus benefaciendi.

IN IDEM CONCIO

SECUNDA.

IN hac parabola Euangelica proponit delineatq; Anno 58
 inobis Dominus Iesus bifarios Christianos, hypocriticos scilicet & veros: nã utrosq; sub decem virginum nomẽclatura intelligit. Virgines autem dicuntur Christiani, quòd Christo cœlesti sponso in Baptismate desponsati sint, Sathanæq; & omnibus eius operibus ac pompis renũciauerint. Quemadmodum quis virgo nascitur, sic & nos in Baptismate renascimur spirituales virgines, hoc est, à peccatis & corpore & spiritu puri: idq; in eum finem, ut virginitatem huiusmodi nostram erga sponsum Christum illibatam seruemus, hoc est, & in fide & in vita stabiles sinceriq; simus. Hinc nimirum & Paulus ad Corinthios suos, quos per Baptismum & fidem Christo adduxerat, inquit: Desponsavi vos vni viro, ut virginem castam exhibeatis Christo, 2. Corin. ii. Hic verò cogitet iam vnusquisque nostrum, num etiam adhuc virgines simus, num etiam fidem Christo sponso seruauerimus. Certè si vel fornicati vel adulterati sumus, hoc est, vel in hæresim vel in impiam vitam incidimus, adeò non sumus Christiani, ut ne inter hypocriticos quidem Christianos numerari simus digni: nam ut hi hypocritæ sunt, virgines tamen adhuc sunt, si non internè, externè saltem. Quòd verò hæreticis opinionibus deprauati & impiam vitam agentes, non sint in Christianorum albo: id vel hinc colligi potest, quòd virgines illę omnes pariter sponso exie-

so exiere obuiam : nam Christo obuiam exire, est, in vera fide & vitæ pietate laborare, progredi, & perfeuerare Ephe. 4. Philipp. 3. Tit. 2. Timeamus igitur, & circumspecti simus,

Sed consideremus iam, quorū Dominus Christianos decem virginibus tam exertè compararit. Via Domini, per quam nos oportet Christo ire obuiam, est via Dei mandatorum, Psalm. 118. Mandata autem decem sunt numero, vt omnes scitis, Comparantur igitur Christiani virginibus decem, vt admonemur, decem præceptorum à nobis exigi obseruationem: quemadmodum & Matth. 19. Dominus ait: Si vis vitam ingredi, serua mandata. Porro mandatorum (vt & hoc addamus interim) summa est, fides in Deum, & charitas tum in Deum tum in proximum. Hæc iam in genere de Christianis dicta sunt, Nunc verò descendamus ad species. Decem illarum virginum quinque fuere prudentes, & quinque fatuæ: Sic nimirum & Christianorum quidam sunt veri, quidam contra hypocritici. Habuere virginēs singulæ lampades, at non omnes oleum. Per lampades autem intelliguntur commodè, externa fidei confessio, & externa bona opera: Per verò oleum, fides & charitas intelligi debent. Sic ergo omnes Christiani externè quidem fidem constituentur & bona opera exercent, verum non omnes fidem etiam cordis habent ac ex charitatis ductu bonis incumbunt operibus. Sunt itaq; ij gnesij Christiani, qui & ore fidem cōstituentur & corde etiam fidem fouent, ac quorum opera bona ex vera fide & charitate proueniunt; Contra hypocritici sunt, qui fidem ore duntaxat profitentur & externè operantur, veritate fidei & charitatis interim vacui. Hinc iam colligere possumus, verine Christiani nos, an adulterini simus. In summa: Non
externa

externa fidei confessio, nec externa bona opera veros à falsis discernunt, nam vtriq; his insigniti sunt: verùm sola fides cordis & charitas alteros ab alteris determinant. Si ergo veri Christiani esse volumus, ante omnia & vera fide & vera charitate præditi esse studeamus: sic enim vtrò & confessio & externa opera sequuntur.

Cæterùm dormitatio illa, qua virgines omnes propter sponsi moram correptæ sunt, mortem significat corporalem: nam omnibus semel moriendum est, siue sint veri siue hypocritici, siue boni, siue mali. Hebr. 9. Eccles. 2. At clamor in media nocte, aduentum repentinum Domini ad iudicium significat: quæadmodum enim fur in nocte, ita veniet. 1. Thesal. 5. Et clamor præsertim, tubam denotat Archangeli, suscitantem omnes ad vitam. 1. Thesal. 4. nam statim sequitur: Tunc surrexerunt omnes virgines illæ. Ibi prudentes ornauerunt incenderuntque lampades suas, fatuæ verò ob olei carentiam lampades non potuerunt incendere: hoc est, quandiu in mortali vita sumus, latet qui veri sint Christiani, qui contra adulterini: at vt ventum erit ad iudicium, ibi omnia abscondita reuelabuntur. 1. Corin. 4. Tum enim iusti fulgebunt vt sol. Matth. 13. Iniusti verò & hypocritæ videbunt & se & sua opera meras esse tenebras. Ibi demum petent oleum, hoc est, tangentur poenitentia, volent aliter actum, at serò. Nam virgines paratæ introierunt cum sponso ad nuptias, verùm fatuis præclusæ sunt fores: hoc est, veri Christiani subuehantur à CHRISTO in regnum cælestæ. 1. Thesal. 4. At hypocritæ & impij conijcientur in tenebras exteriores. Matth. 13. 24. ibunt in ignem æternum. 25.

Quum igitur ita res habeat, aliter (moneo) vitam nostram

nostram instituamus, vigilemus, exeamus Christo
 obuiam, habeamus oleum vnà cum lampadibus,
 p̄diti inquam simus & fide & charitate. Si illi Chri-
 stiani non saluabuntur, qui tum externè & fidem ca-
 tholicam professi sunt & bonis operibus incubue-
 runt: quid de illis fiet, qui nihil neque internè neq;
 externè quid boni egerunt? Vigilemus ergo, submi-
 nistremus in fide virtutem, in virtute scientiam, in
 scientia temperantiam, in temperantia patien-
 tiam, in patientia pietatem, in pietate
 fraternam charitatem, in fra-
 ternitatis charitate
 dilectionem.

2. Pet. 1.

FINIS.

Laus Deo soli semper.

Z BIBLIOTEKI
 SEMINARIUM
 SANDOMIERSKIEGO

INDEX

INDEX EPISTOLA-

RVM ET EVANGELIORVM

DE SANCTIS,

PARTIS AESTIVALIS.

Epistolarum.		Euangeliorum.	
Fer. Phil. & Iacob.	1	Fer. Phil. & Iacob.	8
Fer. inuentæ Cruc.	15	Fer. inuent. Cruc.	20
Fer. D. Ioan. Bapt.	30	Fer. D. Ioan. Bapt.	36
Fer. Petri & Pauli	43	Fer. Petri & Pauli	49
Fer. Visitat. Mar.	58	Fer. Visitat. Mar.	67
Fer. Mar. Magdal.	77	Fer. Mar. Magdal.	83
Fer. D. Iacob.	90	Fer. D. Iacob.	94
Fer. D. Annæ matr.	102	Fer. D. Annæ matr.	112
Fer. D. Pet. ad vinc.	118	Fer. D. Pet. ad vinc.	123
Fer. D. Laurentij	130	Fer. D. Laurentij	134
Fer. Assum. Mariæ	139	Fer. Assum. Mariæ	145
Fer. D. Bartholom.	151	Fer. D. Bartholom.	156
Fer. Decollat. Ioan.	161	Fer. Decollat. Ioan.	163
Fer. Natiuit. Mar.	170	Fer. Natiuit. Mar.	177
Fer. D. Matthæi	184	Fer. D. Matthæi	191
Fer. D. Michaelis	200	Fer. D. Michaelis	206
Fer. Sim. & Iudæ	213	Fer. Sim. & Iudæ	218
Fer. omn. Sanctior.	221	Fer. omn. Sanctior.	226
Fer. D. Martini	234	Fer. D. Martini	237
Fer. Præsent. Mar.	244	Fer. Præsent. Mar.	252
Fer. D. Catharinæ	258	Fer. D. Catharinæ	260

FINIS.

INDEX EPISTOLARUM

ANNO 1717

EXACTISSIME

1	Epistola ad ...
2	Epistola ad ...
3	Epistola ad ...
4	Epistola ad ...
5	Epistola ad ...
6	Epistola ad ...
7	Epistola ad ...
8	Epistola ad ...
9	Epistola ad ...
10	Epistola ad ...
11	Epistola ad ...
12	Epistola ad ...
13	Epistola ad ...
14	Epistola ad ...
15	Epistola ad ...
16	Epistola ad ...
17	Epistola ad ...
18	Epistola ad ...
19	Epistola ad ...
20	Epistola ad ...
21	Epistola ad ...
22	Epistola ad ...
23	Epistola ad ...
24	Epistola ad ...
25	Epistola ad ...
26	Epistola ad ...
27	Epistola ad ...
28	Epistola ad ...
29	Epistola ad ...
30	Epistola ad ...